

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS
DOMSTOL

ÅRSRAPPORT 1999

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS DOMSTOL — ÅRSRAPPORT 1999

06

DX-27-99-007-SV-C

BYRÅN FÖR EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS
OFFICIELLA PUBLIKATIONER

L-2985 Luxembourg

ISBN 92-829-0611-6

9 789282 906118 >

SV

BELGIQUE/BELGIË

Jean De Lannoy
Avenue du Roi 202/Koningslaan 202
B-1190 Bruxelles/Brussel
Tél. (32-2) 538 43 08
Fax (32-2) 538 08 41
E-mail: jean.de.lannoy@infoboard.be
URL: http://www.jean-de-lannoy.be

**La librairie européenne/
De Europese Boekhandel**
Rue de la Loi 244/Wetstraat 244
B-1040 Bruxelles/Brussel
Tél. (32-2) 295 26 39
Fax (32-2) 735 08 60
E-mail: mail@libeurop.be
URL: http://www.libeurop.be

Moniteur belge/Belgisch Staatsblad
Rue de Louvain 40-42/Leuvenseweg 40-42
B-1000 Bruxelles/Brussel
Tél. (32-2) 552 22 11
Fax (32-2) 511 01 84
E-mail: eusales@just.fgov.be

DANMARK

J. H. Schultz Information A/S
Herstedvang 12
DK-2620 Albertslund
Tlf. (45) 43 63 23 00
Fax (45) 43 63 19 69
E-mail: schultz@schultz.dk
URL: http://www.schultz.dk

DEUTSCHLAND

Bundesanzeiger Verlag GmbH
Vertriebsabteilung
Amsterdamer Straße 192
D-50735 Köln
Tel. (49-221) 97 66 80
Fax (49-221) 97 66 82 78
E-Mail: vertrieb@bundesanzeiger.de
URL: http://www.bundesanzeiger.de

ΕΛΛΑΔΑ/GREECE

G. C. Eleftheroudakis SA
International Bookstore
Panepistimiou 17
GR-10564 Athina
Tel. (30-1) 331 41 80/1/2/3/4/5
Fax (30-1) 323 98 21
E-mail: elebooks@netor.gr
URL: elebooks@hellasnet.gr

ESPAÑA

Boletín Oficial del Estado
Trafalgar, 27
E-28071 Madrid
Tel. (34) 915 38 21 11 (líbros)
913 84 17 15 (suscripción)
Fax (34) 915 38 21 21 (líbros),
913 84 17 14 (suscripción)
E-mail: clientes@com.boe.es
URL: http://www.boe.es

Mundi Prensa Libros, SA

Castello, 37
E-28001 Madrid
Tel. (34) 914 36 37 00
Fax (34) 915 75 39 98
E-mail: libreria@mundiprensa.es
URL: http://www.mundiprensa.com

FRANCE

Journal officiel
Service des publications des CE
26, rue Desaix
F-75727 Paris Cedex 15
Tél. (33) 140 58 77 31
Fax (33) 140 58 77 00
E-mail: europublications@journal-officiel.gouv.fr
URL: http://www.journal-officiel.gouv.fr

IRELAND

Alan Hanna's Bookshop
270 Lower Rathmines Road
Dublin 6
Tel. (353-1) 496 73 98
Fax (353-1) 496 02 28
E-mail: hannas@iol.ie

ITALIA

Licosa SpA
Via Duca di Calabria, 1/1
Casella postale 552
I-50125 Firenze
Tel. (39) 055 64 83 1
Fax (39) 055 64 12 57
E-mail: licosa@licosa.com
URL: http://www.licosa.com

LUXEMBOURG

Messageries du livre SARL
5, rue Raiffeisen
L-2411 Luxembourg
Tél. (352) 40 10 20
Fax (352) 49 06 61
E-mail: mail@mdl.lu
URL: http://www.mdl.lu

NEDERLAND

SDU Servicecentrum Uitgevers
Christoffel Plantijnstraat 2
Postbus 20014
2500 EA Den Haag
Tel. (31-70) 378 98 80
Fax (31-70) 378 97 83
E-mail: sdu@sdu.nl
URL: http://www.sdu.nl

ÖSTERREICH

**Manz'sche Verlags- und
Universitätsbuchhandel GmbH**
Kohlmarkt 16
A-1014 Wien
Tel. (43-1) 53 16 11 00
Fax (43-1) 53 16 11 67
E-Mail: manz@schwinge.at
URL: http://www.manz.at

PORTUGAL

Distribuidora de Livros Bertrand Ld.ª
Grupo Bertrand, SA
Rua das Terras dos Vales, 4-A
Apartado 60037
P-2700 Amadora
Tel. (351) 214 95 87 87
Fax (351) 214 96 02 55
E-mail: dlb@p.pt

Imprensa Nacional-Casa da Moeda, SA

Sector de Publicações Oficiais
Rua da Escola Politécnica, 135
P-1250-100 Lisboa Codex
Tel. (351) 213 94 57 00
Fax (351) 213 94 57 50
E-mail: spcoe@incm.pt
URL: http://www.incm.pt

SUOMI/FINLAND

**Akateeminen Kirjakauppa/
Akademiska Bokhandeln**
Keskuskatu 1/Centra'lgatan 1
PL/PB 128
FIN-00101 Helsinki/Helsingfors
P./fin (358-9) 121 44 18
F./fax (358-9) 121 44 35
Sähköposti: sps@akateeminen.com
URL: http://www.akateeminen.com

SVERIGE

BTJ AB
Traktorvägen 11-13
S-221 82 Lund
Tlf. (46-46) 18 00 00
Fax (46-46) 30 79 47
E-post: btjeu-pub@btj.se
URL: http://www.btj.se

UNITED KINGDOM

The Stationery Office Ltd
Customer Services
PO Box 29
Norwich NR3 1GN
Tel. (44) 870 60 05-522
Fax (44) 870 60 05-533
E-mail: book.orders@theso.co.uk
URL: http://www.itsofficial.net

ISLAND

Bokabud Larusar Biðndal
Skólavörðustíg, 2
IS-101 Reykjavík
Tel. (354) 552 55 40
Fax (354) 552 55 60
E-mail: bokabud@simnet.is

NORGE

Swets Blackwell AS
Østenjoveien 18
Boks 6512 Etterstad
N-0606 Oslo
Tel. (47) 22 97 45 00
Fax (47) 22 97 45 45
E-mail: info@no.swetsblackwell.com

SCHWEIZ/SUISSE/SVIZZERA

Euro Info Center Schweiz
c/o OSEC
Stampfenbachstraße 85
PF 492
CH-8035 Zürich
Tel. (41-1) 365 53 15
Fax (41-1) 365 54 11
E-mail: eics@osec.ch
URL: http://www.osec.ch/eics

BĂLGARIA

Euopress Euromedia Ltd
59, blvd Vitosha
BG-1000 Sofia
Tel. (359-2) 980 37 66
Fax (359-2) 980 42 30
E-mail: Milena@mbox.cit.bg
URL: http://www.euopress.bg

ČESKÁ REPUBLIKA

ÚVIS
odd. Publikací
Havekova 22
CZ-130 00 Praha 3
Tel. (420-2) 22 72 07 34
Fax (420-2) 22 71 57 38
URL: http://www.uvis.cz

CYPRUS

Cyprus Chamber of Commerce and Industry
PO Box 21455
CY-1508 Nicosia
Tel. (357-2) 88 97 52
Fax (357-2) 66 10 44
E-mail: demetrap@ccci.org.cy

EESTI

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
(Estonian Chamber of Commerce and Industry)
Toom-Kooli 17
EE-10130 Tallinn
Tel. (372) 646 02 44
Fax (372) 646 02 45
E-info: einfo@koda.ee
URL: http://www.koda.ee

HRVATSKA

Mediatrade Ltd
Pavla Hatza 1
HR-10000 Zagreb
Tel. (385-1) 481 94 11
Fax (385-1) 481 94 11

MAGYARORSZÁG

Euro Info Service
Szt. István krt.12
II emelet 1/A
PO Box 1039
H-1137 Budapest
Tel. (36-1) 329 21 70
Fax (36-1) 349 20 53
E-mail: euroinfo@euroinfo.hu
URL: http://www.euroinfo.hu

MALTA

Miller Distributors Ltd
Malta International Airport
PO Box 25
Luqa LQA 05
Tel. (356) 66 44 88
Fax (356) 67 67 99
E-mail: gwirth@usa.net

POLSKA

Ars Polona
Krakowskie Przedmieście 7
Skł. pocztowa 1001
PL-00-950 Warszawa
Tel. (48-22) 826 12 01
Fax (48-22) 826 62 40
E-mail: books119@arspolona.com.pl

ROMÂNIA

Euromedia
Str Dionisie Lupu nr. 65, sector 1
RO-70184 Bucuresti
Tel. (40-1) 315 44 03
Fax (40-1) 312 96 46
E-mail: euromedia@mailcity.com

SLOVAKIA

Centrum VTI SR
Nám. Slobody, 19
SK-81223 Bratislava
Tel. (421-7) 54 41 83 64
Fax (421-7) 54 41 83 64
E-mail: europ@ttb1.slk.stuba.sk
URL: http://www.slk.stuba.sk

SLOVENIJA

Gospodarski Vestnik
Dunajska cesta 5
SLO-1000 Ljubljana
Tel. (386) 613 09 16 40
Fax (386) 613 09 16 45
E-mail: europ@gvestnik.si
URL: http://www.gvestnik.si

TÜRKIYE

Dünya Infotel AS
100, Yıl Mahallesi 34440
TR-80050 Bağcılar-Istanbul
Tel. (90-212) 629 46 89
Fax (90-212) 629 46 27
E-mail: infotel@dunya-gazete.com.tr

ARGENTINA

World Publications SA
Av. Cordoba 1877
C1120 AAA Buenos Aires
Tel. (54-11) 48 15 81 56
Fax (54-11) 48 15 81 56
E-mail: wpbooks@infovia.com.ar
URL: http://www.wpbooks.com.ar

AUSTRALIA

Hunter Publications
PO Box 404
Abbotsford, Victoria 3067
Tel. (61-3) 94 17 53 61
Fax (61-3) 94 19 71 54
E-mail: jpdavies@ozemail.com.au

BRESIL

Livraria Camões
Rua Bittencourt da Silva, 12 C
CEP
20043-900 Rio de Janeiro
Tel. (55-21) 262 47 76
Fax (55-21) 262 47 76
E-mail: livraria.camoes@incm.com.br
URL: http://www.incm.com.br

CANADA

Les éditions La Liberté Inc.
3020, chemin Sainte-Foy
Sainte-Foy, Québec G1X 3V6
Tel. (1-418) 658 37 63
Fax (1-800) 567 54 49
E-mail: liberte@mediom.qc.ca

Renouf Publishing Co. Ltd

5369 Chemin Canotek Road, Unit 1
Ottawa, Ontario K1J 9J3
Tel. (1-613) 745 26 65
Fax (1-613) 745 76 80
E-mail: order.depl@renoufbooks.com
URL: http://www.renoufbooks.com

EGYPT

The Middle East Observer

41 Sherif Street
Cairo
Tel. (20-2) 392 69 19
Fax (20-2) 393 97 32
E-mail: inquiry@meobserver.com
URL: http://www.meobserver.com.eg

INDIA

EBIC India

3rd Floor, Y. B. Chavan Centre
Gen. J. Bhosale Marg.
Mumbai 400 021
Tel. (91-22) 282 60 64
Fax (91-22) 285 45 64
E-mail: ebicindia@vsnl.com
URL: http://www.ebicindia.com

JAPAN

PSI-Japan

Asahi Sanbancho Plaza #206
7-1 Sanbancho, Chiyoda-ku
Tokyo 102
Tel. (81-3) 32 34 69 21
Fax (81-3) 32 34 69 15
E-mail: books@psi-japan.co.jp
URL: http://www.psi-japan.co.jp

MALAYSIA

EBIC Malaysia

Suite 45.02, Level 45
Plaza MBF (Letter Box 45)
8 Jalan Yap Kwan Seng
50450 Kuala Lumpur
Tel. (60-3) 21 62 92 98
Fax (60-3) 21 62 61 98
E-mail: ebic@tm.net.my

MÉXICO

Mundi Prensa México, SA de CV

Río Pánuco, 141
Colonia Cuauhtémoc
MX-06500 México, DF
Tel. (52-5) 533 56 58
Fax (52-5) 514 67 99
E-mail: 101545.2361@compuserve.com

PHILIPPINES

EBIC Philippines

19th Floor, PS Bank Tower
Sen. Gil J. Puyat Ave. cor. Tindalo St.
Makati City
Metro Manila
Tel. (63-2) 759 66 80
Fax (63-2) 759 66 90
E-mail: eccpcom@globe.com.ph
URL: http://www.eccp.com

SOUTH AFRICA

Eurochamber of Commerce in South Africa

PO Box 781738
2146 Sandton
Tel. (27-11) 884 39 52
Fax (27-11) 883 55 73
E-mail: info@eurochamber.co.za

SOUTH KOREA

The European Union Chamber of Commerce in Korea

5th Fl. The Shilla Hotel
202, Jangchung-dong 2 Ga, Chung-ku
Seoul 106-392
Tel. (82-2) 22 53-5631/4
Fax (82-2) 22 53-5635/6
E-mail: eucck@eucck.org
URL: http://www.eucck.org

SRI LANKA

EBIC Sri Lanka

Trans Asia Hotel
115 Sir Chittampalam
A. Gardiner Mawatha
Colombo 2
Tel. (94-1) 074 71 50 78
Fax (94-1) 44 87 79
E-mail: ebicsl@slnet.lk

UNITED STATES OF AMERICA

Bernan Associates

4611-F Assembly Drive
Lanham MD 20706-4391
Tel. (1-800) 274 44 47 (toll free telephone)
Fax (1-800) 865 34 50 (toll free fax)
E-mail: query@bernan.com
URL: http://www.bernan.com

ANDERE LANDER/OTHER COUNTRIES/
AUTRES PAYS

Bitte wenden Sie sich an ein Büro Ihrer Wahl/Please contact the sales office of your choice/Veuillez vous adresser au bureau de vente de votre choix

Office for Official Publications of the European Communities
2, rue Mercier
L-2985 Luxembourg
Tel. (352) 29 29-42455
Fax (352) 29 29-42758
E-mail: info-info-opoce@cec.eu.int
URL: http://eur-op.eu.int

**EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS
DOMSTOL**

ÅRSRAPPORT

1999

Översikt över verksamheten vid
Europeiska gemenskapernas
domstol och förstainstansrätt

Luxemburg 2001

<http://www.curia.eu.int>

Europeiska gemenskapernas domstol
L-2925 Luxemburg
Telefon (352) 43 03-1
Telex till kansliet 2510 CURIA LU
Telegramadress CURIA
Fax till domstolen (352) 43 03-2600
Fax till informationsavdelningen (352) 43 03-2500

Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt
L-2925 Luxemburg
Telefon (352) 43 03-1
Fax till förstainstansrätten (352) 43 03-2100

Domstolen på Internet: www.curia.eu.int

Manuskript lämnat den 14 januari 2000.

En stor mängd övrig information om Europeiska unionen är tillgänglig på Internet via Europa-servern (<http://europa.eu.int>).

Kataloguppgifter finns i slutet av publikationen.

Luxemburg: Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer, 2001

ISBN 92-829-0611-6

© Europeiska gemenskaperna, 2001
Kopiering tillåten med angivande av källan.

Printed in Belgium

Innehållsförteckning

sidan

Förord av domstolens ordförande G.C. Rodríguez Iglesias	7
---	---

Kapitel I

Europeiska gemenskapernas domstol

A — Domstolens verksamhet år 1999 av ordföranden Gil Carlos Rodríguez Iglesias	11
B — Domstolens sammansättning	59
1. Domstolens medlemmar	61
2. Ändringar i domstolens sammansättning år 1999	69
3. Rangordning	71
4. Tidigare medlemmar av domstolen	75

Kapitel II

Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt

A — Förstainstansrättens verksamhet år 1999 av ordföranden Bo Vesterdorf	81
---	----

B —	Förstainstansrättens sammansättning	147
1.	Förstainstansrättens ledamöter	149
2.	Ändringar i förstainstansrättens sammansättning år 1999	155
3.	Rangordning	157
4.	Tidigare ledamöter i förstainstansrätten	161

Kapitel III

Möten och besök

A —	Officiella besök och arrangemang vid domstolen och förstainstansrätten år 1999	165
B —	Studiebesök vid domstolen och förstainstansrätten år 1999	169
C —	Högtidliga sammanträden år 1999	171
D —	Besök och deltagande i officiella arrangemang år 1999	173

Kapitel IV

Tabeller och statistik

A —	Domstolens dömande verksamhet	179
1.	Systematisk översikt över domar meddelade av domstolen år 1999	181
2.	Översikt över andra beslut meddelade av domstolen år 1999	237
3.	Verksamhetsstatistik	239
B —	Förstainstansrättens dömande verksamhet	267
1.	Systematisk översikt över domar meddelade av förstainstansrätten år 1999	269
2.	Verksamhetsstatistik	295

Kapitel V

Allmän information

A —	Information om hänvisning till fördragets artiklar i domstolens och förstainstansrättens texter	317
B —	Publikationer och databaser	319
C —	Administrationn: organisationsplan i sammandrag	331

FÖRORD

av domstolens ordförande G.C. Rodríguez Iglesias

Denna rapport visar att den rättsliga verksamheten har förblivit oförminskad under år 1999, trots att förhållandena i flera avseenden varit ogynnsamma. Utöver den ständiga ökningen av antalet mål har domstolen och förstainstansrätten nämligen ställts inför andra svårigheter som delvis har haft att göra med bristen på resurser vid domstolens översättningstjänst. Trots betydande ansträngningar har översättningstjänstens brist på medel, vilken har uppmärksammats i en rapport som lagts fram på Europaparlamentets uppmaning inom ramen för budgetförfarandet, fått mer kännbara återverkningar på hanteringen av mål än vad som varit fallet tidigare år. Domstolen har följaktligen vid upprepade tillfällen varit oförmögen att säkerställa domarnas tillgänglighet på samtliga språk på avkunnandedagen, vilket har ävenyrat de grundläggande resultat som uppnåtts de senaste åren i fråga om leveransen av domstolens rättspraxis.

Domstolen, förstainstansrätten och samtliga avdelningar har dessutom tvingats byta lokaler inom Kirchbergområdet, eftersom det på grund av förekomsten av asbest var nödvändigt att så snabbt som möjligt renovera domstolens huvudbyggnad. Detta omfattande förfarande, som har krävt en kraftansträngning, har emellertid kunnat genomföras med mycket liten inverkan på institutionens verksamhet.

Domstolen och förstainstansrätten har, utöver den rent dömande verksamheten, upprättat ett "Diskussionsunderlag om rättskipningen inom den Europeiska unionen inför framtiden", vilket överlämnades i maj 1999 vid justitieministrarnas möte i rådet. Anledningen till att domstolen tog detta initiativ var dels den institutionella reform som anses vara nödvändig med anledning av den framtida utvidgningen av Europeiska unionen, dels domstolens och förstainstansrättens svåra situation, vilken kräver att skyndsamma åtgärder vidtas för att undvika en allvarlig kris.

Detta dokument innehåller för det första en rad förslag till ändringar i rättegångsreglerna som kan vidtas utan att det är nödvändigt att invänta ändringar av fördragen. Syftet med dessa åtgärder är att införa en större flexibilitet i handläggningen av målen för att anpassa denna handläggning till varje måls särskilda karaktär och betydelse.

För det andra innehåller dokumentet förslag till åtgärder som förutsätter ändringar av fördragen, vilka domstolen vill skall beaktas vid nästa konferens. Det viktigaste förslaget, som redan har framförts av domstolen vid den föregående översynen av fördragen, syftar till en uppmjukning av förfarandet för ändring av domstolens och förstainstansrättens rättegångsregler, vilket för närvarande kräver enhälligt godkännande av rådet. De andra förslagen syftar till att införa prövningstillstånd för vissa kategorier av överklaganden samt anpassa sättet för handläggning av personalmål.

Slutligen inleds genom detta dokument en diskussion om en mer långsiktig utveckling av gemenskapens rättskipningssystem. Inledningsvis behandlas åtgärder för att anpassa domstolens och förstainstansrättens sammansättning och organisation till en ökning av antalet medlemsstater. Därefter undersöks möjligheten att överföra ytterligare behörighet till förstainstansrätten avseende direkt talan. Slutligen framförs den viktiga frågan om en genomgripande ändring i systemet för begäran om förhandsavgörande, som kan bli nödvändig om tillströmningen av mål fortsätter att öka.

Domstolen gjädjer sig åt att detta dokument, som i stor utsträckning har spritts bland samtliga berörda parter,¹ har bidragit till en omfattande debatt om gemenskapsrättskipningens framtid och därmed har gjort det möjligt att betrakta denna problematik ur ett helhetsperspektiv vid de kommande institutionella reformerna.

Utöver dessa optimistiska framtidsperspektiv har förstainstansrätten under år 1999 firat sitt tioårsjubileum. Vid detta firande deltog samtliga berörda parter, vilket visar att denna instans är fullständigt integrerad såsom utgörande en grundläggande beståndsdel i gemenskapsrättskipningen.

¹ Detta dokument finns tillgängligt på domstolens hemsida på internet under följande adress: <http://curia.eu.int/sv/txts/intergov/ave.pdf>.

Kapitel I

Europeiska gemenskapernas domstol

A — Domstolens verksamhet år 1999

av ordföranden Gil Carlos Rodríguez Iglesias

1. Avsikten med de följande sidorna är att kortfattat redogöra för domstolens dömande verksamhet under de senaste tolv månaderna.

2. Till följd av en konstant ökning av antalet mål har domstolen under år 1999 upprätthållit en hög verksamhetsnivå och avslutat 395 mål (420 mål år 1998 i bruttotal), avkunnat 235 domar (254 domar år 1998) samt 143 beslut (120 beslut år 1998). Antalet nya mål har fortsatt att öka i förhållande till tidigare år (543 mål år 1999 mot 485 mål år 1998 i bruttotal), vilket har lett till en smärre förlängning av handläggningstiden samt till en ökning av antalet icke avgjorda mål (som har ökat från 748 till 896 i bruttotal).

Fördelningen av mål mellan domstolens olika sammansättningar har inte ändrats. Ungefär vart fjärde mål har avgjorts av domstolen i plenum, medan de övriga domarna och besluten har avgjorts på avdelningar om fem (ungefär vartannat mål) och tre (ungefär vart fjärde mål) domare.

Liksom föregående år har handläggningstiden för mål om förhandsavgöranden i genomsnitt varit ungefär 21 månader. Den genomsnittliga handläggningstiden för mål avseende direkt talan och överklaganden har ökat något.

3. Nedan följer en subjektiv sammanfattning av den övergripande utvecklingen av domstolens rättspraxis under år 1999. Det är möjligt att ta del av den fullständiga texten i de omnämnda domarna, på samtliga officiella EU-språk, på domstolens hemsida: www.curia.eu.int.

4. Vissa regler för *förfaranden* som är öppna för rättssubjekt vid gemenskapsdomstolarna har klagjorts under år 1999, i synnerhet vad avser talan om ogiltigförklaring, förhandsavgöranden och överklaganden av förstainstansrättens domar.

4.1. I beslut av den 5 mars 1999 i mål C-153/98 P, *Guérin automobiles mot kommissionen* (REG 1999, s. I-1441), slog domstolen fast att det var uppenbart att ett överklagande av ett beslut meddelat av förstainstansrätten saknade grund. Enligt förstainstansrättens beslut avvisades talan, eftersom det var uppenbart att den inte kunde tas upp till sakprövning, med motiveringen att den inte hade väckts inom den föreskrivna fristen. Som svar på den enda grund som hade åberopats till stöd för överklagandet ansåg domstolen att, när det saknas en uttrycklig

bestämmelse i gemenskapsrätten, man inte kan anse att det föreligger en allmän skyldighet för gemenskapens administrativa eller dömande myndigheter att upplysa medborgarna om tillgängliga rättsmedel och de villkor som gäller för deras utnyttjande. Domstolen angav dels att det i de flesta medlemsstater visserligen finns en sådan upplysningsskyldighet för förvaltningen, men att det i allmänhet är lagstiftaren som inför och bestämmer utformningen av en sådan skyldighet, dels att det ligger i sakens natur att man på förhand har fastställt närmare bestämmelser för en sådan skyldighet samt följderna av att denna skyldighet inte iakttas. Det kan anmärkas att sökanden, vars talan avvisades, efter detta beslut väckte talan mot de femton medlemsstaterna vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

4.2. Fastställandet av de eventuella verkningar som en dom om ogiltigförklaring kan få i förhållande till tredje man var kärnfrågan i domen av den 14 september 1999 i mål C-310/97 P, *kommissionen mot AssiDomän Kraft Products m.fl.* (REG 1999, s. I-5363). Till grund för denna tvist låg ett beslut av kommissionen om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget (nu artikel 81 EG) riktat till 43 mottagare, genom vilket de flesta av mottagarna ålades böter. Till följd av en talan som hade väckts mot detta beslut av 26 av dessa mottagare ogiltigförklarade domstolen beslutet och upphävde eller nedsatte böterna för dem. Därefter begärde nio företag, som inte hade väckt talan mot beslutet, att kommissionen mot bakgrund av denna dom skulle ompröva deras rättsliga ställning och nedsätta böterna. Då kommissionen avlog deras begäran, väckte dessa företag talan mot detta beslut vid förstainstansrätten, som biföll deras talan. Förstainstansrätten ansåg nämligen att kommissionen enligt artikel 176 i fördraget (nu artikel 233 EG) och principen om god förvaltningssed var skyldig att med beaktande av domskälen i domstolens dom ompröva lagenligheten av dess ursprungliga beslut i förhållande till dessa nio företag samt bedöma om de erlagda böterna skulle återbetalas till följd av en sådan prövning.

Domstolen, till vilken kommissionen överklagade denna dom, vägrade följa förstainstansrättens resonemang och upphävde domen. Domstolen slog nämligen fast att omfattningen av skyldigheten att följa en dom om ogiltigförklaring är begränsad i följande två avseenden: För det första omfattas inte de delar av beslutet som avser andra mottagare, delar mot vilka talan inte har väckts, av den tvist som gemenskapsdomstolen skall avgöra. För det andra har en dom om ogiltigförklaring från en gemenskapsdomstol visserligen en bindande verkan, men denna verkan kan inte medföra att en rättsakt mot vilken talan inte har väckts och som skulle kunna anses vara olaglig på samma grund skall ogiltigförklaras. Domskälen i en dom om ogiltigförklaring kan således inte få verkan för de personer som inte var parter i målet och med avseende på vilka det i domen inte

kan ha fattats något som helst beslut. Artikel 176 i fördraget förpliktar följaktligen endast den institution från vilken rättsakten härrör att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa domen om ogiltigförklaring. Denna bestämmelse innebär således inte att institutionen på begäran av de berörda måste ompröva identiska eller liknande beslut som påstås vara behäftade med samma rättsstridighet och som är riktade till andra mottagare än sökanden. Enligt principen om rättssäkerhet kan inte den berörda institutionen åläggas en sådan skyldighet.

4.3. Vad gäller förfarandet för förhandsavgöranden har en helt annan problematik behandlats i målen *Andersson*, *De Haan Beheer* samt *Azienda nazionale autonoma delle strade (ANAS)* och *Radiotelevisione italiana (RAI)*.

Domen av den 15 juni 1999 i mål C-321/97, *Andersson* (REG 1999, s. I-3551) rörde tillämpningen i tiden (*ratione tempore*) av domstolens behörighet att meddela förhandsavgöranden. Den hänskjutande domstolen hade ställt en fråga om tolkningen av EES-avtalet. Frågan rörde en EFTA-stats, i detta fall Sveriges, eventuella skadeståndsansvar för skada som vållats en enskild genom att ett direktiv, till vilket det hänvisades i EES-avtalet, inte hade införlivats på ett korrekt sätt. Domstolen slog fast att den i princip var behörig att besvara en fråga som uppkommit vid en domstol i en av medlemsstaterna rörande tolkningen av ett avtal som ingåtts av rådet. Ett sådant avtal är, vad gemenskapen beträffar, en rättsakt som beslutats av en av gemenskapens institutioner. Tvisten vid den nationella domstolen rörde emellertid omständigheter före Sveriges anslutning till Europeiska unionen, och den ställda frågan rörde således tolkningen av EES-avtalet med avseende på dess tillämpning i EFTA-staterna och inte med avseende på gemenskapen. Domstolen slog således fast att den mot bakgrund av EG-fördraget inte var behörig att besvara frågan och att den inte heller givits en sådan behörighet inom ramen för EES-avtalet. Den omständigheten att Sverige sedermera har blivit medlem av Europeiska unionen kan vidare inte få till följd att EG-domstolen ges behörighet att tolka EES-avtalet vad avser dess tillämpning i situationer som inte omfattas av gemenskapens rättsordning. Domstolen intog samma ståndpunkt i domen av den 15 juni 1999 i mål C-140/97, *Rechberger* (REG 1999, s. I-3499, punkt 38).

Domen av den 7 september 1999 i mål C-61/98, *De Haan Beheer* (REG 1999, s. I-5003), är anmärkningsvärd, eftersom domstolen, till följd av en begäran om förhandsavgörande angående tolkningen av gemenskapsrätten beträffande uppkomst och uppbörd av en tullskuld, slog fast att ett beslut av kommissionen, till vilket den hänskjutande domstolen inte ens hade hänvisat, var ogiltigt. Först gav domstolen ett nekande svar på frågan huruvida tullmyndigheterna inom ramen för ett förfarande för externtransitering var skyldiga att underrätta den

huvudansvarige om att det förelåg risk för bedrägeri, i vilket den sistnämnda inte var inblandad men som kunde leda till uppkomsten av en tullskuld för denne. Därefter prövade domstolen frågan huruvida den huvudansvarige kunde befrias från skyldigheten att betala den tullskuld som uppkommit på grund av detta bedrägeri om denna skyldighet att underrätta hade åsidosatts. Enligt gällande bestämmelser var det möjligt att göra en sådan eftergift om två kumulativa villkor var uppfyllda, varav det ena rörde förekomsten av en "särskild situation". Domstolen slog emellertid fast att kommissionen, som av den berörda medlemsstaten anmodats att avgöra om det förelåg en "särskild situation", inom ramen för målet vid den nationella domstolen och i enlighet med gällande rättegångsregler hade slagit fast att en sådan situation inte förelåg i detta fall. Domstolen ansåg följaktligen att det, eftersom den hänskjutande domstolen inte hade hänvisat till detta kommissionsbeslut, vars existens och, i än högre grad, innehåll med hänsyn till den tidpunkt vid vilken det fattades förmodligen inte var kända för domstolen då den meddelade sitt beslut om hänskjutande, ändå skulle göras en bedömning av detta besluts giltighet för att tillhandahålla ett svar som var användbart vid lösningen av tvisten vid den nationella domstolen. En sådan bedömning föreföll för övrigt processekonomiskt motiverad, eftersom domstolen dessutom direkt hade att avgöra frågan huruvida detta beslut var giltigt i ett annat mål som hade förklarats vilande i avvaktan på domen i målet *De Haan Beheer*. Domstolen slog slutligen fast att kommissionens beslut var ogiltigt.

Det kan, fortfarande inom ramen för förfaranden om förhandsavgöranden, slutligen erinras om två beslut som meddelades den 26 november 1999. I dessa beslut prövade domstolen frågan huruvida Corte dei Conti (italiensk revisionsrätt), när den ställdes inför frågor om tolkning av gemenskapsrätten inom ramen för ett förfarande för kontroll i efterhand av lagenligheten och riktigheten i fråga om statliga myndigheters förvaltning, var att anse som en "domstol" i den mening som avses i artikel 234 EG (mål C-192/98, *Azienda nazionale autonoma delle strade (ANAS)*, REG 1999, s. I-8583, och mål C-440/98, *Radiotelevisione italiana (RAI)*, REG 1999, s. I-8597). Det följer av dessa beslut att frågan huruvida ett organ är behörigt att framställa en begäran till domstolen skall avgöras enligt såväl strukturella som funktionella kriterier, vilket innebär att ett organ anses vara en "domstol" i den mening som avses i artikel 234 EG när det bedriver rättskipande verksamhet, medan det inte kan anses vara en domstol när det bedriver annan, i synnerhet förvaltande, verksamhet. Domstolen slog följaktligen fast att den efterhandsgranskning som Corte dei Conti verkställde i det nationella målet framför allt bestod av utvärdering och kontroll av förvaltningens resultat, som inte utgjorde någon rättskipande verksamhet. Domstolen fann således att den saknade behörighet att besvara Corte dei Contis frågor.

4.4. Tio år efter inrättandet av förstainstansrätten har räckvidden av domstolens prövning av överklaganden av förstainstansrättens avgöranden varit föremål för flera domar.

I ett överklagande av Republiken Frankrike, vilket gav upphov till domen av den 21 januari 1999 i mål C-73/97 P, *Frankrike mot Comafrika m.fl.* (REG 1999, s. I-185), tolkades för första gången artikel 49 tredje stycket i EG-stadgan för domstolen, enligt vilken medlemsstater och gemenskapsinstitutioner som inte har intervenerat i tvisten inför förstainstansrätten får överklaga förstainstansrättens avgöranden, med undantag för personalmål. Utöver denna processuella nyhet hade detta mål ytterligare ett särdrag, eftersom Frankrike inte bestred själva utgången av tvisten, det vill säga att förstainstansrätten hade ogillat en talan om ogiltigförklaring av en kommissionsförordning. Frankrike gjorde endast gällande att förstainstansrätten, i stället för att ogilla talan, skulle ha godtagit kommissionens invändning om rättegångshinder. Domstolen ansåg att överklagandet var välgrundat och upphävde förstainstansrättens dom. Domstolen avvisade därefter talan om ogiltigförklaring genom ett slutligt avgörande.

Enligt artikel 41 första stycket i EG-stadgan för domstolen, som skall tillämpas på förfarandet vid förstainstansrätten, får en ansökan om resning av en dom endast grundas på upptäckten av en omständighet som kan utöva ett avgörande inflytande på ärendets utgång och som när domen meddelades var okänd för domstolen och för den som begär resning. Det följer i detta hänseende av två domar av den 18 mars och den 8 juli 1999 att ett avgörande av förstainstansrätten, genom vilket en begäran om resning avvisas, i princip kan överklagas. Domstolen slog nämligen fast att tolkningen av begreppet "omständighet som kan utöva ett avgörande inflytande på ärendets utgång ... och som när domen meddelades var okänd för domstolen och för den part som begär resning" samt bedömningen av de faktiska omständigheter som resningssökanden åberopat i denna mening utgör rättsfrågor som kan prövas av domstolen i mål om överklagande (dom av den 18 mars 1999 i mål C-2/98 P, *de Compte mot parlamentet*, REG 1999, s. I-1787, och av den 8 juli 1999 i mål C-5/93 P, *DSM mot kommissionen*, REG 1999, s. I-4695).

Domstolen slog däremot fast att ett beslut meddelat av förstainstansrätten inom ramen för bevisupptagning i ett mål, genom vilket kommissionen förpliktades att förete kopior av vissa handlingar i syfte att lägga dem till handlingarna i målet och överlämna dem till den andra parten för kännedom, inte hör till de avgöranden som enligt artikel 49 i EG-stadgan för domstolen kan överklagas (beslut av den 4 oktober 1999 i mål C-349/99 P, *kommissionen mot ADT Projekt*

Gesellschaft der Arbeitsgemeinschaft Deutscher Tierzüchter, REG 1999, s. I-6467).

5. Vad gäller *förhållandet mellan gemenskapsrätten och nationell rätt* kan man av det gångna året dra vissa lärdomar i fråga om dels de nationella domstolarnas skyldigheter, dels principen om medlemsstaternas ansvar för skada som har vållats enskilda genom överträdelser av gemenskapsrätten.

5.1. I dom av den 1 juni 1999 i mål C-126/97, *Eco Swiss China Time* (REG 1999, s. I-3055), undrade en nationell domstol, vid vilken en talan hade väckts om ogiltigförklaring av en skiljedom, om den var skyldig att bifalla denna talan på den grunden att skiljedomen var oförenlig med artikel 85 i fördraget (nu artikel 81 EG). Den hänskjutande domstolen var tveksam, eftersom den enligt interna processuella bestämmelser endast kunde bifalla ett sådant yrkande på grundval av ett begränsat antal skäl, däribland att domen stred mot grunderna för rättsordningen, vilka i allmänhet enligt tillämplig nationell rätt inte omfattade omständigheten att innehållet i eller verkställandet av skiljedomen innebar att ett nationellt konkurrensrättsligt förbud inte skulle tillämpas. Domstolen medgav i sitt svar att de krav som hänförde sig till skiljeförfarandets effektivitet motiverade att prövningen av skiljedomar var av begränsad karaktär och att ogiltigförklaring av en dom inte kunde erhållas, eller godkännande förvägras, annat än i undantagsfall. Med beaktande av betydelsen av artikel 85 i fördraget för den inre marknadens funktion, slog domstolen fast att i den mån en nationell domstol enligt interna processuella regler skall bifalla ett yrkande om ogiltigförklaring av en skiljedom på grund av nationella regler som hänför sig till grunderna för rättsordningen, skall den även bifalla ett sådant yrkande som grundas på att förbudet i artikel 85.1 i fördraget har åsidosatts. Domstolen motiverade denna slutsats med att skiljemännen, till skillnad från nationella domstolar, inte kan begära att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i frågor som avser tolkningen av gemenskapsrätten. Det föreligger ett bestämt intresse för gemenskapens rättsordning av att alla gemenskapsrättsliga bestämmelser blir tolkade på ett enhetligt sätt, oberoende av under vilka omständigheter de skall tillämpas, för att i framtiden undvika att det förekommer tolkningar som skiljer sig åt. Domstolen ifrågasatte däremot inte interna processuella bestämmelser enligt vilka en skiljedomstols mellandom som är av samma art som en slutlig dom som inte har varit föremål för talan om ogiltigförklaring inom den föreskrivna fristen får laga kraft och inte kan ifrågasättas genom en senare skiljedom. Fristen i det aktuella fallet, vilken var tre månader från den dag då skiljedomen ingavs till den behöriga domstolens kansli, föreföll nämligen inte vara alltför kort med hänsyn till de frister som fastställs i övriga medlemsstaters rättsordningar.

5.2. Vad avser medlemsstaternas ansvar för skada som åsamkats enskilda till följd av överträdelser av gemenskapsrätten, kan det erinras om de två domarna i målen *Konle* och *Rechberger*.

Av domen av den 15 juni 1999 i mål C-140/97, *Rechberger* (REG 1999, s. I-3499), kan man dra vissa lärdomar i fråga om begreppen "tillräckligt klar överträdelse" och "direkt orsakssamband" mellan denna överträdelse och den skada som de enskilda har lidit. Dessa begrepp utgör två av tre villkor som måste vara uppfyllda för att medlemsstaternas skadeståndsansvar skall aktualiseras. Flera enskilda hade väckt talan om skadestånd mot Republiken Österrike vid en domstol i denna stat till följd av att denna stat inte hade införlivat direktiv 90/314/EEG om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang¹ på ett riktigt sätt, vilket hade hindrat dessa personer från att erhålla återbetalning av belopp som hade erlagts till en researrangör som kommit på obestånd. Republiken Österrike hade närmare bestämt förebrått för att ha begränsat det skydd som föreskrivs i direktivet till att enbart gälla resor med avresa tidigast den 1 maj 1995, trots att denna stat hade anslutit sig till Europeiska unionen den 1 januari samma år. Domstolen slog för det första fast att det faktiskt rörde sig om ett felaktigt införlivande av direktivet och därefter att det var fråga om en "tillräckligt klar" överträdelse av gemenskapsrätten, även om medlemsstaten hade genomfört alla de andra bestämmelserna i direktivet. Medlemsstaten hade nämligen inget utrymme för skönsmässig bedömning avseende det datum från vilket den omtvistade bestämmelsen skulle bli tillämplig i dess rättsordning. Begränsningen av det ifrågavarande skyddet var således uppenbart oförenlig med de skyldigheter som följde av direktivet. Enligt den andra invändningen hade Republiken Österrike, i stället för att i enlighet med direktivet införa bestämmelser om en skyldighet för arrangören att förfoga över tillräcklig säkerhet för att garantera återbetalning av erlagda belopp och för hemtransport av konsumenten i händelse av att arrangören kom på obestånd eller försattes i konkurs, endast föreskrivit att ett försäkringsavtal skulle ingås eller att en bankgaranti skulle ställas för ett belopp som skulle beräknas på grundval av arrangörens tidigare eller uppskattade omsättning för att täcka riskerna. Domstolen ansåg att det även i detta fall rörde sig om ett felaktigt införlivande, eftersom konsumenterna inte säkerställdes det skydd som följde av direktivet.

I båda fallen bestred Republiken Österrike att det förelåg skadeståndsansvar och gjorde gällande att det inte förelåg något direkt orsakssamband mellan det

¹ Rådets direktiv av den 13 juni 1990 (EGT L 158, s. 59; svensk specialutgåva, område 6, volym 3, s. 53).

ofullständiga införlivandet av direktivet och den skada som hade orsakats konsumenterna, eftersom datumet för införlivandet och räckvidden av införlivandeåtgärderna hade kunnat bidra till att skadan uppkommit enbart genom en följd av omständigheter som var fullständigt osedvanliga och oförutsebara. Domstolen angav emellertid att den hänskjutande domstolen hade konstaterat att det fanns ett sådant direkt orsakssamband i det aktuella fallet och att syftet med direktivet dessutom var just att skydda konsumenten mot följderna av konkursen, oavsett vilka orsaker denna hade. Domstolen slog följaktligen fast att osedvanliga och oförutsebara omständigheter, i den mån de inte hade utgjort ett hinder för återbetalningen av erlagda belopp och för hemtransporten av konsumenterna om säkerhetssystemet hade genomförts i enlighet med direktivet, inte var av den arten att det kunde uteslutas att det förelåg ett direkt orsakssamband och att medlemsstatens skadeståndsansvar således inte bortföll.

I dom av den 1 juni 1999 i mål C-302/97, *Konle* (REG 1999, s. I-3099) hade den nationella domstolen bland annat ställt frågan huruvida ersättning för skada som förorsakats enskilda genom inhemska åtgärder som vidtagits i strid med gemenskapsrätten, i medlemsstater med federal struktur, nödvändigtvis skall säkerställas av förbundsstaten för att den berörda medlemsstatens gemenskapsrättsliga förpliktelser skall anses ha fullgjorts. Domstolen angav i sitt svar på denna fråga att det ankommer på varje medlemsstat att försäkra sig om att enskilda får ersättning för skada som de förorsakas genom att gemenskapsrätten inte iakttas, oavsett vilken offentlig myndighet som har gjort sig skyldig till denna överträdelse och oavsett vilken offentlig myndighet som, enligt den berörda medlemsstatens rätt, i princip har att utge ersättningen. Gemenskapsrätten ålägger däremot inte medlemsstaterna att ändra kompetensfördelningen och ansvarsfördelningen mellan de offentliga organen inom staten och det är tillräckligt att de föreskrifter som styr förfaranden som finns i den inhemska rättsordningen medger ett verkningsfullt skydd av rättigheter som enskilda åtnjuter enligt gemenskapsrätten, utan att det är svårare att göra gällande dessa rättigheter än enskildas rättigheter enligt den inhemska rättsordningen.

6. Vad beträffar *förhållandet mellan gemenskapsrätten och internationell rätt* har domstolen, i en dom av den 23 november 1999 i mål C-149/96, *Portugal mot rådet* (REG 1999, s. I-8395), slagit fast att WTO-avtalet och samtliga avtal och memoranda som anges i bilagorna 1—4 till detta avtal, med hänsyn till deras beskaffenhet och systematik, i princip inte ingår bland de regler som domstolen skall pröva med avseende på lagenligheten av gemenskapsinstitutionernas rättsakter. Trots att syftet med WTO-avtalen vanligen är att säkerställa att åtgärder som är oförenliga med bestämmelserna i WTO-avtalen dras tillbaka, föreskrivs

emellertid i reglerna om förfaranden för tvistlösning att de avtalsslutande parterna kan ges tillfällig eller slutgiltig kompensation. Att under dessa omständigheter ålägga domstolarna en skyldighet att underlåta att tillämpa bestämmelser i intern rätt som är oförenliga med WTO-avtalen skulle leda till att de avtalsslutande parternas verkställande organ berövades den i dessa avtal föreskrivna möjligheten att nå en lösning genom förhandlingar, om än bara som en tillfällig åtgärd. Därav följer att det i WTO-avtalen, tolkade mot bakgrund av deras föremål och syfte, inte fastslås vilka rättsliga medel som är lämpliga för att garantera att de fullgörs ärligt inom de avtalsslutande parternas interna rättsordningar. Domstolen angav att samma lösning dessutom hade tillämpats av andra avtalsslutande parter, vilket innebar att ett annat synsätt på gemenskapsnivå skulle riskera att leda till en obalans i tillämpningen av WTO:s bestämmelser och att gemenskapens lagstiftande eller verkställande organ berövades den handlingsfrihet som liknande organ hos gemenskapens handelspartners förfogar över. Domstolen slog vidare fast att det ifrågasatta beslutet inte syftade till att säkerställa uppfyllandet i gemenskapens rättsordning av en särskild förpliktelse som gemenskapen iklätt sig inom ramen för WTO och inte heller uttryckligen hänvisade till vissa bestämmelser i WTO-avtalen, vilka är de enda situationer där det åligger domstolen att pröva lagenligheten av gemenskapsrättsakten i fråga med hänsyn till WTO:s regler.

7. Vad avser området för *institutionell rätt* var det fastställandet av den rättsliga grunden för gemenskapsrättsakter som, återigen, var föremål för de flesta målen och således under detta år vållade stridigheter mellan gemenskapsinstitutionerna.

Under år 1999 meddelades dom i tre mål där Europaparlamentet hade väckt talan om ogiltigförklaring av rådets rättsakter på grund av att parlamentets rättigheter hade åsidosatts. I det första av dessa mål gjorde parlamentet gällande att ett beslut av rådet om antagande av ett flerårigt program för att främja gemenskapens språkliga mångfald i informationssamhället skulle ha antagits med stöd av en dubbel rättslig grund. Parlamentet ansåg närmare bestämt att förutom artikel 130 i EG-fördraget (nu artikel 157 EG), som rör industrin, borde detta beslut även ha artikel 128 (nu artikel 151 EG), som avser kulturen, som rättslig grund. För att kunna pröva denna talan kontrollerade domstolen om kulturen utgjorde en väsentlig beståndsdel av det omtvistade beslutet, på samma sätt som industrin, och inte gick att skilja från industrin, eller om beslutets "tyngdpunkt" låg på den industriella dimensionen av gemenskapens insats. Vad beträffar ändamålen med beslutet fann domstolen att de som var avsedda att direkt dra fördel av de aktuella åtgärderna var företagen, och i synnerhet små och medelstora företag, medan medborgarna i allmänhet anses dra fördel av den språkliga mångfalden i samband

med informationssamhället. Av övervägandena i ingressen till beslutet, i vilka det hänvisas till kulturella aspekter av informationssamhället, framgår det att de är uttryck för konstateranden eller allmänna önskemål som inte i sig kan utgöra programmets syften. Programmet var huvudsakligen och på ett avgörande sätt av industriell karaktär. Vad beträffar innehållet i det omtvistade beslutet ansåg domstolen att de åsyftade insatserna hade som huvudsaklig effekt att undvika att företag försvann från marknaden eller att deras konkurrensförmåga minskades på grund av de kostnader för kommunikation som hörde samman med den språkliga mångfalden. Sammanfattningsvis ansåg domstolen att inverkan på kulturen var indirekt och underordnad i förhållande till den direkta verkan som man försökt uppnå, som var av ekonomisk karaktär, och motiverade därför inte att beslutet även skulle baseras på artikel 128 i fördraget. Domstolen ogillade följaktligen parlamentets talan (dom av den 23 februari 1999 i mål C-42/97, *Parlamentet mot rådet*, REG 1999, s. I-869).

Parlamentets talan i ett annat mål bifölls däremot av domstolen i en dom som meddelades två dagar senare (dom av den 25 februari 1999 i de förenade målen C-164/97 och C-165/97, *Parlamentet mot rådet*, REG 1999, s. I-1139), angående två förordningar om skydd av gemenskapens skogar mot luftföroreningar och bränder, vilka hade antagits av rådet med stöd av artikel 43 i EG-fördraget (nu artikel 37 EG i ändrad lydelse). Domstolen anslöt sig till sökandens argument och slog fast att, även om de åtgärder som avses med förordningarna kunde ha vissa positiva följder för jordbrukets funktion, var sådana följder av underordnad betydelse i förhållande till det väsentliga syftet med gemenskapsprogrammet för skydd av skogar, som bestod i att bibehålla och nyttja de naturresurser som utgörs av skogarnas ekosystem utan att enbart beakta deras nytta för jordbruket.

I en dom av den 8 juli 1999 i mål C-189/97, *Parlamentet mot rådet* (REG 1999, s. I-4741), tolkade domstolen för första gången begreppet "avtal som har betydande budgetmässiga följder för gemenskapen" i artikel 228.3 andra stycket i EG-fördraget (nu artikel 300 EG i ändrad lydelse). Med avvikelse från det normala förfarandet, enligt vilket parlamentet endast skall höras, kan sådana avtal ingås endast om parlamentet givit sitt samtycke därtill. Domstolen godtog för det första inte rådets argument enligt vilket det var nödvändigt att beakta gemenskapens sammanlagda budget för att kunna bedöma huruvida ett avtal hade betydande budgetmässiga följder. De sammanlagda anslagen för gemenskapens externa åtgärder utgör nämligen traditionellt en marginell del av gemenskapsbudgeten, vilket innebär att en användning av det kriterium som förts fram av rådet skulle riskera att helt beröva den omtvistade bestämmelsen dess ändamålsenliga verkan. Domstolen underkände även två andra kriterier som parlamentet hade gjort gällande, närmare bestämt den relativa andelen av dessa

utgifter i förhållande till utgifter av samma karaktär under budgetposten i fråga samt den ökning som utgifterna i avtalet i fråga representerar i förhållande till den ekonomiska delen av det föregående avtalet. Domstolen godkände slutligen tre andra kriterier. Domstolen ansåg för det första att det förhållandet att utgifterna är spridda över flera år var relevant, eftersom relativt måttliga årliga utgifter, om de kumuleras över flera år, kan utgöra en betydande budgetbörda. Domstolen ansåg vidare att en jämförelse mellan de utgifter som följer av ett avtal och storleken på de anslag som är avsedda att finansiera gemenskapens externa åtgärder gjorde det möjligt att placera in detta avtal i ett sammanhang, nämligen den budget som gemenskapen har avsatt för dessa externa åtgärder. Denna jämförelse erbjöd en bättre möjlighet att bedöma den ekonomiska betydelse som detta avtal faktiskt hade. Domstolen ansåg slutligen att denna bedömning, när det rör sig om ett sektorsavtal, i förekommande fall kan kompletteras med en jämförelse mellan de utgifter som avtalet medför och samtliga anslag för denna sektor i budgeten, interna och externa aspekter sammantagna. Efter att ha tillämpat dessa kriterier på det aktuella fallet fann domstolen att fiskeavtalet med Mauretanien hade ingåtts för en tid av fem år, vilket inte är en särskilt lång tidsperiod, och att de aktuella årliga beloppen, även om de översteg 5 procent av utgifterna för fiske, inte utgjorde mer än drygt 1 procent av de anslag som avsatts för gemenskapens externa åtgärder. Denna andel kunde, även om den inte var försumbar, knappast betraktas som betydande. Domstolen slog slutligen fast att detta avtal inte hade några betydande budgetmässiga följder för gemenskapen i den mening som avses i artikel 228.3 andra stycket i fördraget och ogillade följaktligen parlamentets talan.

I det sista fallet var det kommissionen som hade väckt talan om ogiltigförklaring av en rådsförordning om ömsesidigt bistånd mellan medlemsstaternas administrativa myndigheter och om samarbete mellan dessa och kommissionen för att säkerställa en korrekt tillämpning av tull- och jordbrukslagstiftningen, vilken hade antagits med stöd av artiklarna 43 (nu artikel 37 EG i ändrad lydelse) och 235 (nu artikel 308 EG) i fördraget. Enligt kommissionen borde rådet ha grundat den ifrågasatta förordningen på artiklarna 43 och 100a i fördraget (nu artikel 95 EG i ändrad lydelse). Denna sistnämnda bestämmelse syftar till en tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning för att säkerställa den inre marknadens upprättande och funktion. Kommissionen hävdade för det första att denna förordning syftar till att säkerställa att tullunionen — och således den inre marknaden — fungerar tillfredsställande samt att skyddet för gemenskapens ekonomiska intressen i den mening som avses i artikel 209a i EG-fördraget (nu artikel 280 EG i ändrad lydelse), nämligen bekämpning av bedrägerier, inte är ett självständigt mål utan följer av genomförandet av tullunionen. Domstolen godtog inte dessa argument. Domstolen angav att skyddet av gemenskapens ekonomiska

intressen inte följer av genomförandet av tullunionen, utan utgör ett självständigt mål som i fördragets system har placerats i avdelning II (finansiella bestämmelser) i den femte delen om gemenskapens institutioner och inte i den tredje delen om gemenskapens politik, som tullunion och jordbruk faller under. Den ifrågasatta förordningen innebär en konkretisering av målet att skydda gemenskapens ekonomiska intressen, genom att specifika regler i tillägg till de bestämmelser som är tillämpliga i allmänhet fastställs inom ramen för tullunionen och den gemensamma jordbrukspolitiken. Med hänsyn till att det i den version av artikel 209a i fördraget som var tillämplig vid antagandet av den ifrågasatta förordningen angavs vilket mål som skulle uppnås, dock utan att gemenskapen tillerkändes behörighet att skapa ett sådant system som det ifrågavarande, var det berättigat att åberopa artikel 235 i fördraget (dom av den 18 november 1999 i mål C-209/97, *kommissionen mot rådet*, REG 1999, s. I-8067).

8. Vad gäller området *fri rörlighet för varor* skall det, utöver den specifika rättspraxis som rör fri rörlighet för farmaceutiska produkter och växtskyddsmedel, erinras om domarna i målen *Kortas* och *Colim*.

I likhet med det ovannämnda målet *kommissionen mot rådet* rörde målet *Kortas* (dom av den 1 juni 1999 i mål C-319/97, REG 1999, s. I-3143) frågor om tolkningen av artikel 100a i fördraget och i synnerhet artikel 100a.4, genom vilken en medlemsstat, som efter det att rådet har beslutat om en harmoniseringsåtgärd anser det nödvändigt att tillämpa nationella bestämmelser som grundar sig på väsentliga behov enligt artikel 36 i fördraget (nu artikel 30 EG i ändrad lydelse) eller som avser miljö- eller arbetsmiljöskydd, ges möjlighet att begära undantag från skyldigheten att genomföra direktivet. Det följer av denna dom att ett direktiv kan ha direkt effekt även om dess rättsliga grund är artikel 100a, och detta trots förekomsten av det ovannämnda undantagsförfarandet. Domstolen ansåg nämligen att frågan huruvida ett direktiv i allmänhet kan ha direkt effekt inte alls är beroende av dess rättsliga grund utan enbart av att det har väsentliga kännetecken, det vill säga att bestämmelserna i ett direktiv med avseende på innehållet framstår som ovillkorliga och tillräckligt precisa. Den hänskjutande domstolen hade vidare ställt frågor för att få klarhet i huruvida den direkta effekten av ett direktiv vars frist för införlivande har löpt ut påverkas av att en medlemsstat i enlighet med artikel 100a.4 i fördraget anmäler nationella bestämmelser som avviker från direktivet för att få dem bekräftade. Domstolen besvarade dessa frågor nekande med motiveringen att åtgärder för tillnärmning av sådana bestämmelser i lagar och andra författningar i medlemsstaterna som kan hindra handeln inom gemenskapen skulle vara verkningslösa om medlemsstaterna alltför hade möjlighet att ensidigt tillämpa nationella regler som avviker från dessa åtgärder. Domstolen besvarade således

frågan på så sätt att en medlemsstat får tillämpa nationella bestämmelser som har anmälts med stöd av artikel 100a.4 i fördraget först efter det att den har erhållit ett beslut från kommissionen i vilket denna bekräftar bestämmelserna, och detta även om kommissionen på ett otillbörligt sätt dröjer med att ta ställning till anmälda nationella bestämmelser. Domstolen angav i detta hänseende att det i denna bestämmelse, i dess version före Amsterdamfördraget, inte fastställs någon frist inom vilken kommissionen skall ta ställning till anmälda nationella bestämmelser. Domstolen ansåg emellertid att det förhållandet att det inte finns någon frist inte innebär att kommissionen är befriad från skyldigheten att handla med erforderlig omsorg inom sina ansvarsområden, eftersom genomförandet av systemet med anmälan i fördraget förutsätter att kommissionen och medlemsstaterna samarbetar lojalt.

Domen av den 3 juni 1999 i mål C-33/97, *Colim* (REG 1999, s. I-3175), som rörde direktiv 83/189/EEG,² i dess lydelse enligt direktiv 88/182/EEG,³ ingår i en lång rad mål angående den gemenskapslagstiftning som föreskriver ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter. Inom ramen för tvisten vid den nationella domstolen undrade denna domstol bland annat om en nationell lagbestämmelse, enligt vilken de enligt nationell lag obligatoriska uppgifterna på märkningen, bruksanvisningen och garantisedlarna skall finnas på åtminstone det eller de språk som talas i det område där produkten släpps ut på marknaden, skulle ha anmälts till kommissionen i egenskap av teknisk föreskrift. Domstolen ansåg att skyldigheten att ge konsumenten viss information om en produkt genom att anbringa uppgifter på produkten eller genom att bifoga vissa handlingar, såsom bruksanvisning och garantisedel, skiljer sig från skyldigheten att ange dessa uppgifter på ett bestämt språk. Enligt domstolen utgör skyldigheten att avfatta denna information på ett bestämt språk således inte i sig en "teknisk föreskrift", utan utgör en underordnad föreskrift som är nödvändig för att informationen faktiskt skall kunna förmedlas. Domen innehåller dessutom vissa klargöranden beträffande gränserna för medlemsstaternas möjlighet att, även i avsaknad av fullständig harmonisering av de språkkrav som är tillämpliga på de uppgifter som finns på importerade produkter, kräva att dessa uppgifter skall vara formulerade på vissa bestämda språk.

² Rådets direktiv av den 28 mars 1983 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter (EGT L 109, s. 8; svensk specialutgåva, område 13, volym 12, s. 154).

³ Rådets direktiv av den 22 mars 1988 om ändring av direktiv 83/189/EEG (EGT L 81, s. 75; svensk specialutgåva, område 13, volym 17, s. 36).

9. *Den fria rörligheten för läkemedel och växtskyddsmedel* inom gemenskapen — och därmed den rättspraxis som behandlar detta område — har mycket speciella särdrag, eftersom saluföringen av dessa kategorier produkter inom varje medlemsstat i princip måste föregås av ett försäljningstillstånd som utfärdas av de behöriga nationella myndigheterna. De grundläggande bestämmelserna finns i direktiv 65/65/EEG vad gäller farmaceutiska specialiteter⁴ och i direktiv 91/414/EEG vad gäller växtskyddsmedel.⁵

9.1. Det är för det första tolkningen av direktiv 65/65 som har varit föremål för tolkningsfrågor ställda till domstolen i målen *Upjohn* och *Rhône-Poulenc Rorer*. I det första av dessa två mål slog domstolen bland annat fast att direktiv 65/65 eller gemenskapsrätten i allmänhet inte innehåller någon skyldighet för medlemsstaterna att införa ett förfarande för domstolsprövning av nationella beslut att återkalla försäljningstillstånd för farmaceutiska specialiteter, enligt vilket de behöriga nationella domstolarna är behöriga att ersätta den bedömning av de faktiska omständigheterna, i synnerhet de vetenskapliga rön som beslutet om återkallelse är grundat på, som de behöriga nationella myndigheterna i fråga om återkallelse av försäljningstillstånd har gjort med en egen bedömning. För att motivera denna lösning hänvisade domstolen analogt till den begränsade domstolsprövning som gäller när en gemenskapsmyndighet vid utövandet av sitt uppdrag tvingas göra komplicerade bedömningar (dom av den 21 januari 1999 i mål C-129/97, *Upjohn*, REG 1999, s. I-223).

Domen av den 16 december 1999 i mål C-94/98, *Rhône-Poulenc* (REG 1999, s. I-8789), ingår i en rättspraxis som innebär en fortsättning på domstolens rättspraxis i målen *De Peijper* (dom av den 20 maj 1976 i mål 104/75, REG 1976, s. 613) samt *Smith & Nephew* och *Primecrown* (dom av den 12 november 1996 i mål C-201/94, REG 1996, s. I-5819), genom vilken den fria rörligheten för läkemedel inom gemenskapen underlättades på så sätt att import från en medlemsstat till en annan undantogs från det betungande förfarandet enligt direktiv 65/65 när det aktuella läkemedlet redan omfattades av ett försäljningstillstånd i en medlemsstat och importen i fråga utgjorde parallellimport i förhållande till ett läkemedel som redan omfattas av ett försäljningstillstånd i den importerande medlemsstaten. I målet *Rhône-Poulenc* var den berörda produkten

⁴ Rådets direktiv av den 26 januari 1965 om tillnärmning av bestämmelser som fastställs genom lagar eller andra författningar och som gäller farmaceutiska specialiteter (EGT L 22, 1965, s. 369; svensk specialutgåva, område 13, volym 1, s. 67).

⁵ Rådets direktiv av den 15 juli 1991 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden (EGT L 230, s. 1; svensk specialutgåva, område 13, volym 20, s. 236).

föremål för ett försäljningstillstånd som inte längre hade någon verkan i den importerande medlemsstaten och som utgjorde en gammal version av ett läkemedel för vilket ett nytt försäljningstillstånd hade beviljats i samma medlemsstat. Möjligheten att använda det förenklade förfarandet för parallellimport i fråga om den gamla versionen hade bestritts. Domstolen förklarade i denna dom att det inte på grundval av något av de tre skäl som hade förts fram av innehavaren av försäljningstillståndet i den importerande medlemsstaten slutgiltigt kunde uteslutas att det förelåg en möjlighet till parallellimport. Det hade för det första hävdats att de två versionerna av läkemedlet inte var tillverkade enligt samma formel med hänsyn till att den nya versionen var tillverkad med andra hjälpsubstanser och enligt en annan tillverkningsprocess. Domstolen ansåg i detta hänseende att det ankom på de behöriga myndigheterna i den importerande medlemsstaten att försäkra sig om att det parallellimporterade läkemedlet, utan att det på alla punkter var identiskt med en produkt som redan hade godkänts av dem, innehöll samma verksamma beståndsdel och hade samma terapeutiska effekt och inte innebar ett problem vad beträffar kvalitet, effektivitet och oskadlighet. För det andra hade det påståtts att systemet för säkerhetsövervakning inte skulle komma att fungera med hänsyn till att den skyldighet som innehavaren av försäljningstillstånd hade att regelbundet inge upplysningar avseende den gamla versionen av läkemedlet inte längre förelåg. Domstolen ansåg emellertid att en säkerhetsövervakning kunde säkerställas genom ett samarbete med de nationella myndigheterna i de andra medlemsstaterna. Det hade slutligen hävdats att den särskilda nytta för folkhälsan som den nya versionen medförde i förhållande till den gamla inte kunde uppnås om den gamla och den nya versionen av läkemedlet på samma gång var tillgängliga på marknaden i den importerande medlemsstaten. Som svar på denna tredje invändning angav domstolen att det, även om det skulle medges att detta argument var välgrundat, inte följde av detta att de nationella myndigheterna, under sådana omständigheter som i målet vid den nationella domstolen, var skyldiga att kräva att parallellimportörerna följde det förfarande som föreskrivs i direktivet, eftersom de ansåg att det läkemedel som importerats parallellt, vid normal användning inte utgjorde en risk vad beträffar dess kvalitet, effektivitet och oskadlighet.

9.2. I dom av den 11 mars 1999 i mål C-100/96, *British Agrochemicals Association* (REG 1999, s. I-1499), slog domstolen för det första fast att domstolens rättspraxis i det ovannämnda målet *Smith & Nephew* och *Primecrown* angående parallellimport av läkemedel i tillämpliga delar var överförbar på utsläppandet på marknaden av växtskyddsmedel, eftersom dessa två kategorier lagstiftning är likartade. Domstolen ansåg även att denna rättspraxis var tillämplig på import av växtskyddsmedel från en EES-stat där detta redan omfattas av ett

försäljningstillstånd i enlighet med direktiv 91/414. Vad beträffar importen av ett växtskyddsmedel från tredje land ansåg domstolen däremot att de villkor som ledde domstolen till att, i målet *Smith & Nephew* och *Primecrown*, anse att direktivets bestämmelser inte skall tillämpas i fråga om förfarandet för meddelande av ett försäljningstillstånd, inte var uppfyllda och att en sådan produkt således inte kunde beviljas försäljningstillstånd då produkten ansågs vara identisk med en produkt som redan omfattades av ett försäljningstillstånd i den importerande medlemsstaten.

10. De flesta av de många domar som meddelats år 1999 avseende *jordbruks- och fiskerisektorn* rörde tekniska frågor och var av begränsad betydelse. Det kan emellertid erinras om domen av den 5 oktober 1999 i mål C-179/95, *Spanien mot rådet* (REG 1999, s. I-6475), angående en tvist mellan Spanien och rådet i fråga om den gemensamma fiskeripolitiken. Spanien hade bestritt flera gemenskapsbestämmelser som, inom ramen för ett system för utbyte av vissa medlemsstaters fiskemöjligheter, tillät överföringar av en kvotdel ansjovisfiske från en zon som tilldelats denna kvot till en angränsande zon. Eftersom dessa bestämmelser innebar en ökning av totala tillåtna fångstmängder (TAC) för ansjovis, gjorde Spanien för det första gällande att den gemensamma fiskeripolitikens mål hade åsidosatts. Med beaktande av rådets utrymme för skönsmässig bedömning vid fastställandet av TAC och fördelningen av fiskemöjligheterna mellan medlemsstaterna, ansåg domstolen att rådet, när det fastställde det ursprungliga TAC, agerade av försiktighet och inte på grundval av beviskraftiga vetenskapliga uppgifter och ansåg att en utökning av de omtvistade fiskemöjligheterna beträffande ansjovis endast kunde anses vara uppenbart fel eller visa på ett maktmissbruk eller ett uppenbart överskridande av gränserna för rådets utrymme för skönsmässig bedömning om det fanns tillräckliga indicier på att nämnda ökning äventyrade den biologiska jämvikten för resurserna i fråga. Den spanska regeringen hade emellertid inte framlagt sådana indicier i det aktuella fallet. Spanien hade vidare gjort gällande att rådet hade åsidosatt principen om relativ stabilitet, eftersom en ny ansjoviskvot hade tilldelats för det aktuella området till ett land, närmare bestämt Portugal, som aldrig hade haft någon kvot där, vilket innebar ett klart åsidosättande av skyldigheten att upprätthålla den procentandel som hade fastställts för var och en av de två medlemsstater mellan vilka detta bestånd hade fördelats, nämligen Spanien och Frankrike. Detta argument godtogs inte av domstolen. Domstolen ansåg dels att principen om relativ stabilitet inte utgjorde hinder för utbyten mellan medlemsstater, dels att det omtvistade utbytet hade skett på grundval av två rådsförordningar, varav den första antogs på samma grund som en förordning vars bestämmelser hade åberopats av sökanden. Vad gäller de villkor på vilka detta utbyte hade tillåtits anförde domstolen för det första att det inte hade skett någon utökning av

fiskemöjligheterna i de två berörda zonerna, betraktade tillsammans, och för det andra att utbytet inte hade någon skadlig inverkan på de fiskemöjligheter som, i den berörda zonen sett för sig, tilldelats de medlemsstater som inte hade deltagit i utbytet. Domstolen ansåg slutligen att det inte hade visats att utbytet i fråga utgjorde ett hot mot resurserna i de berörda zonerna och följaktligen inte heller att det kränkte rättigheter som tillkom medlemsstater som hade kvoter i dessa zoner. Domstolen ogillade således talan.

11. De domar som meddelades år 1999 i fråga om *fri rörlighet för personer* inom Europeiska unionen avspeglar en ökad variation av aspekter rörande denna princip, oavsett om det rör sig om reglerad yrkesverksamhet, interna gränskontroller, social trygghet eller skatter.

11.1. Gemenskapslagstiftaren har, i syfte att underlätta den fria rörligheten för arbetstagare inom gemenskapen, antagit direktiv om en generell ordning för erkännande av examensbevis och yrkesutbildning. Dessa bestämmelser omfattar "reglerad" yrkesverksamhet, det vill säga all yrkesverksamhet som, vad gäller villkoren för tillträde till och utövande av yrket, direkt eller indirekt regleras av bestämmelser av juridisk art. I dom av den 8 juli 1999 i mål C-234/97, *Fernández de Bobadilla* (REG 1999, s. I-4773), hade domstolen att pröva huruvida ett yrke som reglerades av ett kollektivavtal som hade slutits av arbetsmarknadens parter kunde anses utgöra en "reglerad" yrkesverksamhet i enlighet med de ovannämnda direktiven. För att inte motverka dessa direktivs ändamålsenliga verkan svarade domstolen att så är fallet när kollektivavtal allmänt reglerar tillträdet till och utövandet av ett yrke, i synnerhet när denna situation följer av en enhetlig administrativ politik som har slagits fast på nationell nivå eller om bestämmelserna i ett kollektivavtal mellan ett offentligt organ och företrädarna för dess anställda är desamma som bestämmelserna i andra kollektivavtal, vilka ingåtts separat av andra offentliga organ av samma typ. I samma dom klargjorde domstolen dessutom, i fråga om yrkesverksamhet som inte är reglerad, att, då värdmedlemsstaten har underlåtit att på nationell nivå införa ett allmänt förfarande för erkännande, eller då detta förfarande inte är förenligt med gemenskapsrättens krav, det ankommer på det offentliga organ som avser att tillsätta en tjänst att självt undersöka om det examensbevis sökanden erhållit i en annan medlemsstat, i förekommande fall tillsammans med praktisk erfarenhet, skall likställas med det behörighetsbevis som krävs.

11.2. Domen av den 21 september 1999 i mål C-378/97, *Wijzenbeek* (REG 1999, s. I-6207), har sitt ursprung i en gemenskapsmedborgares vägran att vid inresa till Nederländerna från Strasbourg visa upp sitt pass vid Rotterdams flygplats och styrka sitt nederländska medborgarskap i strid med gällande

nederländsk lagstiftning. Inom ramen för det brottmål som därefter följde åberopade Wijzenbeek till sitt försvar artiklarna 7a andra stycket och 8a i EG-fördraget (nu artiklarna 14 EG och 18 EG i ändrade lydelse). Som svar på den fråga som ställdes av den nationella domstolen angav domstolen att på det stadium som gemenskapsrätten befann sig vid tidpunkten för de faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen utgjorde varken artikel 7a eller artikel 8a i fördraget hinder för en medlemsstat att vid äventyr av straffrättsliga påföljder kräva att en person, vare sig denne var medborgare i Europeiska unionen eller inte, skulle styrka sin nationalitet vid inresa i medlemsstaten över en inre gräns i gemenskapen, förutsatt att påföljderna var jämförbara med dem som föreskrevs för liknande nationella överträdelser och inte var oproportionerliga. Domstolen ansåg nämligen att skyldigheten att avskaffa personkontroller vid gemenskapens inre gränser förutsätter att medlemsstaternas lagstiftningar harmoniseras i fråga om passerande av gemenskapens yttre gränser, invandring, beviljande av visum, asyl och informationsutbyte på dessa områden.

11.3. Vad gäller skatter och social trygghet, oavsett om det rör sig om avgifter eller förmåner, har domstolen strävat efter att undanröja icke berättigade hinder för den fria rörligheten för personer (domen i målet *Terhoeve* med avseende på sociala avgifter), samtidigt som den har medgivit att hinder som utgör en direkt följd av avsaknaden av harmonisering inte kan undvikas (domen i målet *Gschwind* med avseende på inkomstskatt och domen i målet *Nijhuis* med avseende på sociala förmåner).

I enlighet med den nederländska lagstiftning om beräkning av socialförsäkringsavgifter som var föremål för domen av den 26 januari 1999 i mål C-18/95, *Terhoeve* (REG 1999, s. I-345), togs högre socialförsäkringsavgifter ut för arbetstagare som under loppet av ett år hade flyttat från en medlemsstat till en annan medlemsstat för att där utöva anställning, än vad som, under samma omständigheter, skulle ha tagits ut av en arbetstagare som under hela året hade varit bosatt i medlemsstaten i fråga, utan att den förste arbetstagaren i övrigt åtnjöt större sociala förmåner. Domstolen ansåg att det rörde sig om ett hinder som inte var berättigat, vare sig på grund av att de följer av föreskrifter som syftar till att förenkla och samordna uppbörden av inkomstskatt och socialförsäkringsavgifter, på grund av att andra uppbördsförfaranden är förenade med tekniska svårigheter eller på grund av att andra förmåner som hänger samman med inkomstskatten i vissa situationer kan kompensera eller överkompensera nackdelen beträffande de sociala avgifterna. För det fall den nationella domstolen skulle finna att den omtvistade nationella lagstiftningen var oförenlig med fördraget, angav domstolen att en arbetstagare som har flyttat från en medlemsstat till en annan medlemsstat för att där utöva en anställning har rätt

att få sina avgifter för social trygghet fastställda till samma nivå som de avgifter som en arbetstagare som har behållit sin bosättning i samma medlemsstat skulle betala, eftersom detta sistnämnda system är det enda gällande system som man kan hämta vägledning i när gemenskapsrätten inte har tillämpats korrekt.

Den tyska och nederländska lagstiftning som var föremål för domarna i målen *Gschwind* och *Nijhuis* ansågs däremot inte strida mot principen om fri rörlighet för personer.

Det skall erinras om domen av den 14 februari 1995 i mål C-279/93, *Schumacker* (REG 1995, s. I-225), och av den 11 augusti 1995 i mål C-80/94, *Wielockx* (REG 1995, s. I-2493), i vilka domstolen tolkade artikel 48 i fördraget (nu artikel 39 EG i ändrad lydelse) på så sätt att en gemenskapsmedborgare som förvärvat hela eller nästan hela sin inkomst i en annan medlemsstat än den där han är bosatt diskrimineras om hänsyn inte tas till hans personliga förhållanden och familjesituation vid inkomstbeskattningen i den förstnämnda medlemsstaten. Den tyska lagstiftaren hade till följd av dessa domar föreskrivit att en gemenskapsmedborgare och dennes maka, om vissa villkor är uppfyllda, kunde anses som obegränsat skattskyldiga, även om de inte var bosatta, eller stadigvarande vistades, i Tyskland. Som obegränsat skattskyldiga drog de även fördel av andra skattemässiga förmåner som beviljades invånarna med hänsyn till deras personliga förhållanden och familjesituation. I domen i målet *Gschwind* slog domstolen fast att de villkor som i detta hänseende hade föreskrivits av den tyska lagstiftaren, närmare bestämt att åtminstone 90 procent av makarnas sammanlagda inkomst var skattepliktig i nämnda medlemsstat eller, om denna procentuella andel inte uppnåddes, att deras inkomster i utlandet, vilka inte var skattepliktiga i denna stat, inte överskred en viss övre gräns, var förenliga med fördraget. Domstolen ansåg nämligen att bosättningsstaten, när dessa villkor inte var uppfyllda, kunde beakta de skattskyldigas personliga förhållanden och familjesituation, eftersom skatteunderlaget i den staten var tillräckligt för detta.

Domen av den 20 april 1999 i mål C-360/97, *Nijhuis* (REG 1999, s. I-1919), rörde en nederländsk offentligt anställds rätt till nederländsk invaliditetspension för tiden före ikraftträdandet av förordning (EG) nr 1606/98,⁶ genom vilken den grundläggande lagstiftningen i fråga om social trygghet för arbetstagare som

⁶ Rådets förordning av den 29 juni 1998 om ändring av förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen och av förordning (EEG) nr 574/72 om tillämpning av förordning nr 1408/71 i syfte att utvidga dessa till att omfatta särskilda system för offentligt anställda (EGT L 209, s. 1).

flyttar inom gemenskapen, det vill säga förordningarna (EEG) nr 1408/71⁷ och nr 574/72,⁸ utvidgas till att omfatta särskilda system för offentligt anställda. Eftersom dessa två sistnämnda texter inte var direkt tillämpliga i det aktuella fallet, undrade den nationella domstolen om den enligt artiklarna 48 och 51 i fördraget (nu artiklarna 39 EG och 42 EG i ändrade lydelse) var skyldig att göra en analog tillämpning i syfte att bevilja en invaliditetsförmån till en arbetstagare som drabbats av arbetsoförmåga i en annan medlemsstat. Om en analog tillämpning inte gjordes, skulle Nijhuis nämligen ha behandlats mindre förmånligt än vad som skulle ha varit fallet om han inte hade utövat sin rätt till fri rörlighet för arbetstagare utan endast hade arbetat i Nederländerna. Domstolen slog fast att en sådan analog tillämpning, med hänsyn till det stora utrymme för skönsässig bedömning som rådet förfogar över, endast är tänkbar om det vore möjligt att förhindra de ogynnsamma följder som en nationell lagstiftning har för de arbetstagare som har utövat sin rätt till fri rörlighet utan att företa någon samordning inom gemenskapen.

12. Den *fria rörligheten för tjänster* inom gemenskapen har varit föremål för betydelsefulla domar under år 1999. Det kan särskilt erinras om domarna i målen *Calfa*, *Läärä* och *Zenatti*, *Eurowings* och *Arblade*.

12.1. Donatella Calfa, som var italiensk medborgare, åtalades för innehav och bruk av otillåtna narkotiska preparat under en vistelse som turist på Kreta. Hon överklagade brottmålsdomstolens beslut att utvisa henne på livstid från Grekland. Till följd av frågor som ställts av den nationella domstolen prövade domstolen huruvida en sådan sanktion var förenlig med de gemenskapsrättsliga bestämmelserna avseende friheten att tillhandahålla tjänster, eftersom hon i egenskap av turist ansågs vara mottagare av tjänster. Domstolen fann att det rörde sig om en uppenbar inskränkning i friheten att tillhandahålla tjänster som inte kunde motiveras mot bakgrund av undantaget avseende allmän ordning, vilket hade åberopats av den berörda medlemsstaten. Enligt den nationella lagstiftningen meddelades nämligen en sådan utvisning automatiskt till följd av en brottmålsdom, utan hänsyn vare sig till det personliga uppförandet hos den som begått brottet eller till det hot mot den allmänna ordningen som denne utgjorde, vilket stred mot direktiv 64/221/EEG om samordningen av särskilda åtgärder som gäller utländska medborgares rörlighet och bosättning och som är berättigade med hänsyn till

⁷ Rådets förordning av den 14 juni 1971 (EGT L 149, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 57).

⁸ Rådets förordning av den 21 mars 1972 (EGT L 74, s. 1; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 106).

allmän ordning⁹ (dom av den 19 januari 1999 i mål C-348/96, *Calfa*, REG 1999, s. I-11).

12.2. Domarna i målen *Läärä* och *Zenatti* ligger till stora delar i linje med domstolens rättspraxis i domen av den 24 mars 1994 i mål C-275/92, *Schindler* (REG 1994, s. I-1039), enligt vilken gemenskapsrätten inte utgör hinder för förbud i fråga om anordnande av lotterier, trots att de är oförenliga med den fria rörligheten för tjänster, med beaktande av politiska och sociala betänkligheter samt förhindrande av bedrägeri, som rättfärdigar dessa förbud. Domstolen ansåg följaktligen att det inte förelåg hinder för den finska lagstiftningen, enligt vilken en enda offentligrättslig förening hade ensamrätt att till begagnande hålla penningautomater, med beaktande av de allmännyttiga ändamål som den grundades på (dom av den 21 september 1999 i mål C-124/97, *Läärä*, REG 1999, s. I-6067). Det förelåg inte heller hinder för en italiensk lagstiftning i vilken rätten att bedriva vadhållningsverksamhet avseende sportevenemang förbehålls vissa organisationer (dom av den 21 oktober 1999 i mål C-67/87, *Zenatti*, REG 1999, s. I-7289). Domstolen ansåg särskilt att den omständigheten att spelen eller vadhållningen i fråga inte var helt förbjudna inte var tillräcklig för att visa att det faktiska syftet med den nationella lagstiftningen inte var att förverkliga de skäl med hänsyn till allmänintresset som den påstods eftersträva. I domen i målet *Läärä* uttalade sig domstolen på ett mycket direkt sätt genom att förklara att valet att bevilja ett offentligt organ med tillstånd ensamrätt i stället för att reglera den verksamhet som skulle bedrivas av olika aktörer som tillåts att utöva den på annat sätt än med ensamrätt inte, med beaktande av att det offentliga organet hade bättre möjligheter att uppnå målet att skydda allmänintresset, föreföll oproportionerligt med hänsyn till det eftersträlvade målet. I domen i målet *Zenatti* förklarade domstolen däremot att det ankom på den hänskjutande domstolen att kontrollera om den nationella lagstiftningen, med hänsyn till dess konkreta tillämpning, verkligen tjänar sådana syften som gör att den skall anses befogad och huruvida de restriktioner som åläggs genom sagda lagstiftning står i proportion till dessa syften.

12.3. Domen av den 26 oktober 1999 i mål C-294/97, *Eurowings* (REG 1999, s. I-7447), rörde den tyska lagstiftningen om företagsskatt på rörelsekapital och rörelsevinst och aktualiserade återigen frågan om medlemsstaternas handlingsutrymme avseende skatter i avsaknad av harmonisering på gemenskapsnivå. Enligt den tyska lagstiftningen beskattades en hyrestagare som

⁹ Rådets direktiv av den 25 februari 1964 (EGT 56, 1964, s. 850; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 28).

hyrde en tillgång av ett uthyrningsföretag som var etablerat i en annan medlemsstat i de flesta fall hårdare än om hyrestagaren hyrde en sådan tillgång av ett uthyrningsföretag som var etablerat i Tyskland, vilket innebar att han behandlades mindre förmånligt i skattehänseende. Domstolen erinrade för det första om att hyrestagaren, i egenskap av mottagare av en tjänst, kunde åberopa de subjektiva rättigheter som följer av artikel 59 i fördraget (nu artikel 49 EG i ändrad lydelse). Domstolen slog vidare fast att de omtvistade bestämmelserna medförde en särbehandling som grundades på var den som tillhandahöll tjänsten var etablerad, som är förbjuden enligt samma artikel. Tyskland hade emellertid hänvisat till behovet av att uppnå kongruens i skattesystemet och gjort gällande att den förmån som erhöles av den hyrestagare som hyrde tillgångar av ett uthyrningsföretag etablerat i Tyskland uppvägdes av den omständigheten att uthyrningsföretaget omfattades av den ifrågavarande skatten. Domstolen godtog inte detta argument, eftersom sambandet endast var indirekt. Hyrestagaren i ett tyskt hyresavtal var nämligen i allmänhet undantagen enbart av det skälet att uthyrningsföretaget var underkastat näringskatten på rörelsekapital och rörelsevinst, oavsett vilka möjligheter detta uthyrningsföretag hade att i praktiken undkomma beskattning. Domstolen medgav inte heller att den omständigheten att det uthyrningsföretag som var etablerat i en annan medlemsstat betalade låg skatt i den stat där det är etablerat kunde rättfärdiga en kompensationsbeskattning, eftersom detta skulle strida mot själva grunderna för den inre marknaden.

12.4. Slutligen hade domstolen att ta ställning till frågor angående de begränsningar som gemenskapsrätten medför för medlemsstaternas frihet att lagstifta om social trygghet för arbetstagare som utför arbete inom medlemsstaternas territorium. Det var i detta fall fråga om att fastställa huruvida de skyldigheter som arbetsgivaren hade enligt den belgiska lagstiftningen och som hade påföljder enligt belgiska lagar om polisiära frågor och säkerhetsfrågor kunde tillämpas i förhållande till arbetstagare vid ett företag som var etablerat i en annan medlemsstat som tillfälligt hade utstationerats till Belgien för att utföra arbete där (dom av den 23 november 1999 i de förenade målen C-369/96 och C-376/96, *Arblade* och *Leloup*, REG 1999, s. I-8453).

Efter att ha förklarat att den omständigheten att de nationella reglerna tillhörde kategorin lagar om polisiära frågor och säkerhetsfrågor inte medförde att fördragets bestämmelser inte skulle iakttas beträffande dessa, prövade domstolen i tur och ordning huruvida de krav som hade ställts av den belgiska regleringen innebar inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster och i förekommande fall om tvingande hänsyn av allmänintresse kunde rättfärdiga sådana inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster. Domstolen undersökte vidare

om detta intresse redan var tillgodosett genom reglerna i den medlemsstat där den person som tillhandahöll tjänster var etablerad, och om samma resultat inte kunde uppnås med mindre ingripande regler. Domstolen fann således att lagbestämmelser som garanterade en minimilön per månad var berättigade, men att det, för att det skulle vara befogat att åtala en arbetsgivare som var etablerad i en annan medlemsstat och som överträdde de nämnda bestämmelserna, krävdes att dessa bestämmelser var tillräckligt preciserade och tillgängliga, så att det inte för en sådan arbetsgivare i praktiken blev omöjligt eller orimligt svårt att få kännedom om vilka skyldigheter som ålåg honom. Skyldigheten att betala arbetsgivaravgifter till de belgiska systemen med stämplat för "ogynnsamma väderleksförhållanden" och för "lojalitet" var däremot endast berättigade om de avgifter som krävdes i värdstaten gav arbetstagarna i fråga rätt till en social förmån och om arbetstagarna i etableringsstaten, på grund av de arbetsgivaravgifter som redan hade betalats av arbetsgivaren i denna stat, åtnjöt ett skydd som i huvudsak var jämförbart med det som föreskrevs i bestämmelserna i den medlemsstat där tjänsterna tillhandahölls. Vad gäller skyldigheterna att upprätta vissa handlingar, att förvara dessa handlingar på vissa ställen och under en viss period, ansåg domstolen att dessa skyldigheters förenlighet med fördraget huvudsakligen var beroende av huruvida de var nödvändiga för att göra det möjligt att på ett effektivt sätt kontrollera att de nationella bestämmelserna iaktogs samt huruvida jämförbara skyldigheter eventuellt förekom i den stat där företaget var etablerat.

13. På området för *etableringsrätt* är det huvudsakligen skattefrågor som varit föremål för de viktigaste domarna under år 1999. Samtidigt som domstolen bekräftade att direkt beskattning är ett område som omfattas av medlemsstaternas behörighet, förklarade den att vissa bestämmelser om företagsbeskattning i Grekland, Tyskland och Sverige var oförenliga med artikel 52 i fördraget (nu artikel 43 EG i ändrad lydelse), eftersom dessa bestämmelser medförde att filialer eller agenturer till bolag etablerade i andra medlemsstater behandlades annorlunda än bolag bildade enligt nationell rätt, trots att dessa två kategorier bolag befann sig i en objektivt jämförbar situation.

13.1. För det första underkände domstolen den grekiska skattelagstiftning enligt vilken de bolag som hade sitt säte i en annan medlemsstat och som bedrev verksamhet i den första medlemsstaten genom ett fast driftställe som var beläget där inte kunde omfattas av en lägre skattesats för vinst, vilken enbart var tillämplig på bolag som hade sitt säte i den första medlemsstaten, eftersom det inte förelåg någon skillnad i den objektiva situationen för dessa båda kategorier bolag som kunde läggas till grund för en sådan skillnad i behandling (dom av den 29 april 1999 i mål C-311/97, *Royal Bank of Scotland*, REG 1999, s. 2651).

Domstolen ansåg särskilt att de bolag som hade sitt säte i Grekland visserligen beskattades där, för sina världsomspännande inkomster, medan utländska bolag som bedrev verksamhet i denna stat genom ett fast driftställe var skattskyldiga där enbart för de vinster som detta fasta driftställe gav upphov till där. Men detta förhållande, som berodde på den begränsade skattemässiga suveräniteten för den stat där inkomsten uppkom i förhållande till den skattemässiga suveräniteten för den stat där bolaget hade sitt säte, var inte av den arten att man inte kunde anse att dessa båda kategorier av bolag befann sig i en objektivt jämförbar situation vad beträffar sättet att bestämma skatteunderlaget, när allt annat var lika.

13.2. I domen av den 21 september 1999 i mål C-307/97, *Saint-Gobain* (REG 1999, s. I-6161), undersökte domstolen den skattemässiga situationen för ett fast driftställe i Tyskland, som tillhörde ett bolag med begränsat ansvar som hade sitt säte i en annan medlemsstat och som ägde andelar i bolag som var etablerade i andra stater. Domstolen slog fast att det förhållandet att ett sådant fast driftställe inte beviljades vissa skatteförmåner vid beskattningen av dessa andelar eller den utdelning som följde av dessa andelar under samma förutsättningar som för bolag med begränsat ansvar som hade säte i Tyskland, var oförenligt med fördraget. Eftersom denna särbehandling delvis följde av dubbelbeskattningsavtal med tredje land, konstaterade domstolen att medlemsstaterna hade behörighet att ingå sådana bilaterala avtal i syfte att avskaffa dubbelbeskattning, men att medlemsstaterna enligt principen om nationell behandling var skyldiga att bevilja fasta driftställen som tillhörde utländska bolag de förmåner som föreskrevs i avtalet under samma förutsättningar som gällde för inhemska bolag.

13.3. Domstolen grundade sig på samma resonemang när den slog fast att en svensk lagstiftning, enligt vilken olika typer av koncernbidrag särbehandlades på grundval av var dotterbolagen hade sina säten och som därmed utgjorde ett hinder för svenska bolag som önskade etablera dotterbolag i andra medlemsstater, stred mot fördraget (dom av den 18 november 1999 i mål C-200/98, *X och Y*, REG 1999, s. I-8261).

13.4. I en annan dom på skatteområdet slog domstolen fast att artiklarna 52 och 58 i fördraget (nu artikel 43 EG i ändrad lydelse och artikel 48 EG) utgjorde hinder för att tillämpa en fransk lagstiftning som, för det första, påförde företag som var etablerade i den staten och som där framställde och sålde farmaceutiska specialiteter en särskild skatt på deras omsättning, exklusive skatter, avseende vissa av dessa farmaceutiska specialiteter och, för det andra, endast gav dessa företag rätt att från beskattningsunderlaget göra avdrag för utgifter under beskattningsåret som avsåg sådan forskningsverksamhet som bedrivits i den beskattande staten, när denna lagstiftning tillämpades på gemenskapsföretag som

bedrev verksamhet i Frankrike genom ett underordnat driftställe (dom av den 8 juli 1999 i mål C-254/97, *Baxter*, REG 1999, s. I-4809). Även om det fanns franska företag som redovisade utgifter för forskning utanför Frankrike och utländska företag som hade sådana utgifter i den medlemsstaten, konstaterade domstolen att det inte desto mindre framstod som om skatteavdraget i fråga i målet vid den nationella domstolen kunde vara till särskild nackdel för de företag som hade sitt säte i andra medlemsstater och som bedrev verksamhet i Frankrike genom underordnade driftställen, eftersom det var dessa som typiskt sett i de flesta fall hade utvecklat sin forskningsverksamhet utanför den beskattande medlemsstatens område.

13.5. Det sista målet rörde frågan om vilka begränsningar som kunde införas för företag på den grunden att detta företag utnyttjar etableringsfriheten i syfte att kringgå en medlemsstats lagstiftning (dom av den 9 mars 1999 i mål C-212/97, *Centros*, REG 1999, s. I-1459). I detta fall hade danska medborgare, som var bosatta i Danmark, bildat ett bolag i Förenade kungariket, där detta bolag inte drev någon näringsverksamhet. De danska myndigheterna avvisade deras anmälan om registrering av bolaget i Danmark, bland annat med motiveringen att bolaget i själva verket strävade efter att kringgå de nationella bestämmelserna om bland annat tillskjutande av ett lägsta aktiekapital. Domstolen ansåg att en sådan praxis utgjorde ett hinder för utövandet av etableringsfriheten och att den omständigheten att en medlemsstats medborgare som önskar bilda ett bolag väljer att bilda bolaget i den medlemsstat som för honom förefaller ha de minst restriktiva bolagsrättsliga reglerna och att bilda filialer i andra medlemsstater, inte i sig kunde anses utgöra ett missbruk av etableringsrätten. Domstolen ansåg dessutom att detta hinder inte uppfyllde villkoren för att kunna motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset att skydda borgenärerna. För det första var ifrågavarande praxis inte ägnad att uppnå den målsättning att skydda borgenärerna som den antogs eftersträva, eftersom det berörda bolagets filial skulle ha registrerats i Danmark om bolaget hade drivit en verksamhet i Förenade kungariket, även om de danska borgenärerna kunde ha haft en i lika hög grad osäker ställning. Vidare upplystes borgenärerna om att bolaget omfattades av en annan lagstiftning än den som gällde i Danmark och kunde hänvisa till vissa bestämmelser i gemenskapsrätten som skyddade dem. Slutligen ansåg domstolen att åtgärder som var mindre ingripande eller som i mindre grad kränkte de grundläggande friheterna kunde ha antagits. Samtidigt som domstolen klargjorde att den berörda medlemsstaten kunde vidta åtgärder som var ägnade att förhindra bedrägeri eller besluta om sanktioner i anledning av bedrägeri, antingen i förhållande till bolaget självt eller i förhållande till delägarna i bolaget, när det fastställts att de genom att bilda ett bolag i själva verket försökte att undandra sig sina skyldigheter gentemot

borgenärer i den berörda medlemsstaten, slog domstolen fast att den praxis som innebar att registrering nekades var oförenlig med fördraget.

14. De viktigaste målen i fråga om *fri rörlighet för kapital* som avgjordes under 1999 rörde tolkningsfrågor som ställts av österrikiska domstolar.

14.1. En österrikisk domstol hade vänt sig till domstolen för att få klarhet i frågan om artikel 73b i fördraget utgjorde hinder för en österrikisk lag, i vilken föreskrevs en skyldighet att uttrycka inteckningar, vilka ställts som säkerhet för en skuld som skulle betalas i en annan medlemsstats valuta, i den nationella valutan. Efter att ha gjort vissa klargöranden i fråga om definitionen av begreppen kapitalrörelser respektive betalningar, anförde domstolen att den nomenklatur för kapitalrörelser som har bilagts direktiv 88/361/EEG¹⁰ fortsätter att ha samma betydelse som vägledning för att definiera begreppet kapitalrörelser som den hade innan artikel 73b och följande artiklar i fördraget trädde i kraft, eftersom förteckningen i direktivet, såsom anges i inledningen, inte är uttömmande. Den ifrågavarande inteckningen omfattades följaktligen av artikel 73b i fördraget. Domstolen tillade därefter att det omtvistade förbudet utgjorde en restriktion för den fria rörligheten för kapital, eftersom det ledde till en försvagning av kopplingen mellan den fordran som säkerheten avsåg, vilken skulle betalas i en annan medlemsstats valuta, och inteckningen, vars värde kunde komma att understiga värdet av fordran till följd av senare inträffade växelkursförändringar, vilket endast kunde leda till att sådana säkerheter blev mindre effektiva och därigenom även mindre attraktiva. Regeln kunde således komma att leda till att de som berördes av den avskräcktes från att uttrycka en fordran i en annan medlemsstats valuta. Domstolen ansåg dessutom att den omtvistade regeln kunde leda till ytterligare kostnader för de avtalsslutande parterna genom att dessa, endast i syfte att göra inteckningen, tvingades att värdera fordran i den nationella valutan och att, i förekommande fall, låta registrera denna omräkning. Denna regel kunde slutligen inte motiveras mot bakgrund av tvingande skäl av allmänintresse på grundval av att den syftade till att garantera förutsägbarhet och överskådlighet i inteckningssystemet, eftersom den endast gjorde det möjligt för borgenärer med sämre rätt att få exakt kännedom om de prioriterade fordringarnas storlek, och att därigenom uppskatta värdet av den säkerhet som de erbjöds, till priset av osäkerhet för innehavare av fordringar uttryckta i utländsk valuta (dom av den 16 mars 1999 i mål C-222/97, *Trummer och Mayer*, REG 1999, s. I-1661).

¹⁰ Rådets direktiv av den 24 juni 1988 för genomförandet av artikel 67 i fördraget (EGT L 178, s. 5; svensk specialutgåva, område 10, volym 1, s. 44).

14.2. Domen i det ovannämnda målet *Konle* rörde huvudsakligen möjligheten för offentliga myndigheter, i detta fall delstaten Tyrolen, att systematiskt kräva ett administrativt förhandstillstånd för fastighetsförvärv med en skyldighet för förvärvaren att göra sannolikt att det inte skall inrättas en fritidsbostad genom förvärvet. Domstolen slog fast att, om en medlemsstat kan motivera sitt krav på förhandstillstånd med att åberopa ett lokaliseringspolitiskt syfte, kan den inskränkande åtgärd som ett sådant krav utgör tillåtas enbart om den inte tillämpas på ett diskriminerande sätt och om samma resultat inte kan uppnås genom andra, mindre betungande förfaranden. Domstolen ansåg att så inte var fallet, särskilt som det framgick av de tillgängliga handlingarna i målet att det fanns en avsikt att utnyttja den handlingsfrihet som tillståndsförfarandet erbjöd för att underkasta ansökningar av utländska medborgare, däribland medborgare i medlemsstater i gemenskapen, en mer ingående kontroll än ansökningar av österrikiska medborgare.

14.3. Domen av den 14 oktober 1999 i mål C-439/97, *Sandoz* (REG 1999, s. I-7041), rörde frågan huruvida en nationell lagstiftning, som medgav att skatteförvaltningen tog ut en avgift från en långivare som var bosatt utomlands till en låntagare som var bosatt i landet, var förenlig med den fria rörligheten för kapital. Domstolen ansåg att det rörde sig om en restriktion för kapitalrörelser, men att denna restriktion var nödvändig, i den mening som avses i 73 d.1 b i fördraget (nu artikel 58.1 b EG) för att förhindra överträdelser av nationella lagar och författningar inom skatteområdet. Denna lagstiftning omfattade nämligen, utan hänsyn till avtalsparternas nationalitet eller till den plats där låneavtalet ingåtts, alla fysiska och juridiska personer med hemvist i Österrike som ingått ett sådant avtal, och det huvudsakliga syftet med denna lagstiftning var att säkerställa invånarnas lika behandling i skattehänseende. Domstolen ansåg däremot att denna lagstiftning stred mot fördraget, eftersom det rörde sig om ett lån som upptagits i Österrike utan att någon skriftlig handling upprättats och eftersom ett sådant lån inte omfattades av den omtvistade skatten, medan skatteplikt skulle föreligga om lånet upptagits utomlands och om förekomsten av lånet framgick av låntagarens bokföring och räkenskapsmaterial.

15. De flesta mål som domstolen hade att ta ställning till på området *konkurrens mellan företag* rörde, liksom tidigare år, antingen begäran om förhandsavgöranden från nationella domstolar eller överklaganden av förstainstansrättens domar.

15.1. Vad beträffar överklaganden kan, förutom domen i målet *Ufex m.fl. mot kommissionen*, särskilt nämnas domarna av den 8 juli 1999 i de så kallade polypropen-målen. I dessa domar bekräftade domstolen nästan undantagslöst

förstainstansrättens bedömning (dom av den 8 juli 1999 i mål C-49/92 P, *kommissionen mot Anic Partecipazioni*, REG 1999, s. I-4125, i mål C-51/92 P, *Hercules Chemicals mot kommissionen*, REG 1999, s. I-4235, i mål C-199/92 P, *Hüls mot kommissionen*, REG 1999, s. I-4287, i mål C-200/92 P, *ICI mot kommissionen*, REG 1999, s. I-4399, i mål C-227/92 P, *Hoechst mot kommissionen*, REG 1999, s. I-4443, i mål C-234/92 P, *Shell International Chemical Company mot kommissionen*, REG 1999, s. I-4501, i mål C-235/92 P, *Montecatini mot kommissionen*, REG 1999, s. I-4539, och i mål C-245/92 P, *Chemie Linz mot kommissionen*, REG 1999, s. I-4643).

Överklagandena i polypropen-målen rörde för det första principfrågor angående en gemenskapsrättsakts nullitet samt förstainstansrättens eventuella skyldighet att bifalla en parts hemställan om återupptagande av det muntliga förfarandet. Som svar på klagandenas påståenden om att ett beslut av kommissionen var en nullitet, erinrade domstolen om att gemenskapsinstitutionernas rättsakter i princip presumeras vara giltiga och därmed ha rättsverkan, även om de är behäftade med fel, så länge de inte har ogiltigförklarats eller återkallats. Med undantag från denna princip skall dock rättsakter som är behäftade med fel som är så uppenbart grova att de inte kan tolereras av gemenskapens rättsordning anses sakna all rättsverkan, även tillfällig sådan. De skall alltså rättsligt betraktas som nulliteter. Detta undantag syftar till att bevara jämvikten mellan två grundläggande, men ibland motstridiga, krav som en rättsordning har att uppfylla, nämligen stabila rättsförhållanden och lagenlighet. Enligt domstolen är följderna av att en rättsakt från en institution förklaras vara en nullitet så allvarliga att det förutsätts att en sådan förklaring av rättssäkerhetsskäl förbehålls ytterst extrema fall. Vad beträffar hemställan om återupptagande av det muntliga förfarandet, slog domstolen fast att förstainstansrätten endast är skyldig att bifalla en sådan hemställan om den berörda parten skulle stöda sig på omständigheter som kan ha en avgörande inverkan vilka den inte hade kunnat göra gällande innan det muntliga förfarandet avslutades. Domstolen slog fast att upplysningar av allmän karaktär rörande en påstådd praxis från kommissionens sida, vilka härrör från en dom som meddelats i andra mål eller uttalanden som gjorts med anledning av andra förfaranden, inte kunde anses utgöra sådana omständigheter. Domstolen angav vidare att förstainstansrätten inte var skyldig att besluta att det muntliga förfarandet skulle återupptas på grund av en påstådd skyldighet att ex officio undersöka omständigheter avseende frågan huruvida förfarandet för antagandet av det omtvistade beslutet varit korrekt, eftersom en sådan skyldighet endast kunde föreligga på grund av omständigheter som hade presenterats i målet.

Genom domarna i polypropen-målen klargjordes även vissa aspekter i fråga om villkoren för tillämpning av artikel 85 i fördraget (nu artikel 81 EG). Vad gäller

begreppet samordnat förfarande, vilket avser en form av samordning mellan företag som, utan att ha gått så långt att ett avtal i egentlig mening slutits, ändå medvetet byter ut de risker som konkurrensen innebär mot ett praktiskt samarbete, slog domstolen för det första fast att ett samordnat förfarande, när det har som syfte att hindra, begränsa eller snedvrider konkurrensen, i likhet med ett avtal, omfattas av artikel 85.1 i fördraget, även om konkurrensbegränsande effekter saknas på marknaden. Domstolen angav även att, om begreppet samordnat förfarande, förutom samordningen mellan företagen, även förutsätter ett beteende på marknaden som svarar mot denna samordning och ett orsakssamband mellan dessa båda rekvisit, måste det emellertid, såvida motsatsen inte bevisas vilket åvilas de berörda aktörerna att göra, antas att de företag som deltar i det samordnade förfarandet och som fortsätter att vara aktiva på marknaden tar hänsyn till de uppgifter som de har lämnat till varandra när de bestämmer sitt beteende på marknaden. Även för det fall att "the rule of reason", som vissa klaganden hade åberopat, kan anses ingå i artikel 85.1 i fördraget, kan denna princip i intet fall medföra att nämnda bestämmelse inte är tillämplig i fall då producenter som står för nästan hela gemenskapsmarknaden deltar i en samverkan och kommer överens om målpriser, produktionsbegränsningar och fördelning av marknaden. Vissa klaganden hade vidare gjort gällande att slutsatsen att de sammankomster som dessa deltagit i utgjorde överträdelse av konkurrensreglerna stred mot yttrandefriheten och rätten att delta i fredliga sammankomster samt föreningsfriheten. Domstolen medgav visserligen att dessa friheter skyddas genom gemenskapens rättsordning, men underkände ändå denna grund, eftersom de omtvistade sammanträdena inte som sådana ansetts strida mot artikel 85.1 i fördraget, utan för att de hade ett konkurrensbegränsande syfte. Domstolen slog dessutom fast att, även om det inte kan uteslutas att det kan förekomma tvingande omständigheter som gör att ett beteende som annars skulle anses strida mot artikel 85.1 i fördraget kan anses tillåtet, en sådan situation inte kan anses föreligga endast av det skälet att den berörde är tvungen att försöka undgå en ekonomisk förlust. Domstolen medgav vidare att principen om presumtion för oskuld är tillämplig i förfaranden rörande åsidosättande av de konkurrensregler som är tillämpliga på företag, där böter eller viten kan tänkas utdömas. När det har styrkts att ett företag deltagit i sammanträden mellan företag och dessa sammanträden helt klart hade ett konkurrensbegränsande syfte, ansåg domstolen att det åvilade detta företag att ge en annan förklaring vad avser sammanträdenas innehåll. Förstainstansrätten hade således inte på ett felaktigt sätt vänt på bevisbördan och inte heller åsidosatt presumptionen om oskuld.

Vissa klaganden hade även bestritt vägran att tillämpa preskriptionstiden på ett för dem förmånligt sätt med hänvisning till att deras beteende påstods ha pågått under flera år. Domstolen konstaterade i detta sammanhang att även om begreppet

fortlöpande överträdelse har olika innehåll i olika medlemsstaters rättsordningar omfattar det i vilket fall som helst en samling rättsstridiga beteenden eller åtgärder för verkställighet av en enda överträdelse, där det subjektiva elementet är detsamma. På denna grund slog domstolen fast att förstainstansrätten med rätta hade kunnat anse att åtgärder som ingår i olika system men som har samma syfte utgör en fortlöpande överträdelse enligt artikel 85.1 i fördraget, varför den femåriga preskriptionstiden enligt artikel 1 i förordning nr 2988/74 inte började löpa förrän den dag då överträdelsen upphört. Vad slutligen beträffar det administrativa förfarandet hade en klagande förebrått förstainstansrätten för att inte ha tagit ställning till kommissionens vägran att låta klaganden ta del av övriga producenters svar på meddelandena om anmärkningar (målet *Hercules Chemicals*). Domstolen godkände förstainstansrättens tillvägagångssätt, enligt vilket förstainstansrätten inte uttalade sig i frågan huruvida denna vägran var lagenlig utan endast konstaterade att, även om denna vägran inte hade förelegat, förfarandet inte hade kunnat leda till ett annat resultat. Enligt domstolen kunde denna slutsats inte innebära att endast oskyldiga har rätt till försvar, eftersom det berörda företaget inte var skyldigt att bevisa att kommissionens beslut skulle ha fått ett annat innehåll om företaget hade haft tillgång till övriga producenters svar på meddelandet om anmärkningar, utan företaget var endast skyldigt att bevisa att det kunde ha använt nämnda handlingar för sitt försvar.

Andra viktiga slutsatser återfinns i domen i det ovannämnda målet *kommissionen mot Anic Partecipazioni*. För det första ansåg domstolen att principen om personligt ansvar, med hänsyn till arten av de ifrågavarande överträdelserna och svårighetsgraden av de därtill knutna sanktionerna, skulle tillämpas vad avser ansvaret för överträdelserna av artikel 85 i fördraget. Att varje företag deltog i överträdelsen under individuella förutsättningar räckte emellertid inte för att företaget inte skulle kunna hållas ansvarigt för hela överträdelsen, inbegripet åtgärder som materiellt sett genomförts av andra deltagande företag, men som vidtogs i samma konkurrensbegränsande syfte eller som hade samma konkurrensbegränsande verkan. Detta företag kunde tvärtom anses vara ansvarigt för hela den tid som företaget deltog i överträdelsen, i synnerhet när det hade konstaterats att företaget i fråga kände till övriga deltagares överträdelser eller rimligen kunde förutse dem och företaget var berett att acceptera risken att de andra företagen begick överträdelser. För det andra, vad gäller bevisbördan för överträdelserna, slog domstolen fast att förstainstansrätten hade rätt att, utan att på ett otillåtet sätt kasta om bevisbördan, anse att eftersom kommissionen hade förmått visa att ett företag deltagit i sammanträden där prisinitiativ beslöts, organiserades och kontrollerades, åvilade det företaget att styrka sina påståenden att bolaget inte anslutit sig till dessa initiativ. För det tredje slog domstolen fast att en serie beteenden från flera företag utgjorde uttryck för en enda och komplex

överträdelse som omfattades dels av begreppet avtal, dels av begreppet samordnat förfarande. Slutligen biföll domstolen kommissionens överklagande i detta mål efter att ha angett att förstainstansrätten inte utan att motsäga sig själv kunde acceptera tesen om en enda överträdelse, för vilken varje företag var ansvarigt i dess helhet, och samtidigt till viss del ogiltigförklara beslutet med motiveringen att det inte var styrkt att företaget hade deltagit i vissa handlingar som utgjorde en del av den överträdelse som förstainstansrätten ansåg utgöra en enda överträdelse.

15.2. I domen av den 4 mars 1999 i mål C-119/97 P, *Ufex m.fl. mot kommissionen* (REG 1999, s. I-1341), hade domstolen att klargöra i vilken utsträckning kommissionen hade befogenhet att avslå klagomål angående artikel 86 i fördraget (nu artikel 82 EG) med motiveringen att det inte förelåg ett tillräckligt gemenskapsintresse. Klagandena hade för det första bestritt förstainstansrättens bedömning, enligt vilken kommissionen vid bedömningen av gemenskapsintresset hade rätt att ta hänsyn till andra relevanta omständigheter än dem som hade angetts i dess tidigare dom i målet Automec II. Domstolen godtog inte denna grund. Eftersom bedömningen av gemenskapsintresset hos ett klagomål är beroende av omständigheterna i varje enskilt fall finns det enligt domstolen inte anledning att vare sig begränsa antalet bedömningskriterier som kommissionen kan stödja sig på eller att tvärtom föreskriva att den uteslutande skall använda vissa kriterier. Däremot underkände domstolen förstainstansrättens bedömning enligt vilken fastställandet av tidigare överträdelser inte motsvarade den funktion som tilldelats kommissionen genom fördraget och kommissionen således på goda grunder kunde besluta att det inte var lämpligt att behandla ett klagomål där förfaranden påtalades som senare hade upphört. För att effektivt sköta uppgiften att genomföra gemenskapens konkurrenspolitik har kommissionen rätt att ge olika prioritet åt klagomål som är anhängiga vid den, men dess utrymme att företa en skönsmässig bedömning i detta avseende är emellertid inte obegränsat. Kommissionen kan i synnerhet inte anse att vissa situationer som hör till de uppgifter som den har tilldelats i fördraget *a priori* inte omfattas av dess verksamhetsområde, utan är skyldig att i varje enskilt fall bedöma hur allvarlig den påstådda skadan är för konkurrensen och hur långvariga dess verkningar är. När de konkurrensbegränsande verkningarna består efter det att de förfaranden som har gett upphov till dem har upphört förblir kommissionen enligt domstolen behörig. Kommissionen kan således inte stödja sig på endast den omständigheten att de påstådda fördragsstridiga förfarandena har upphört för att besluta att på grund av bristande gemenskapsintresse avskriva ett klagomål mot dessa förfaranden utan att ha kontrollerat att de konkurrensbegränsande verkningarna inte består och, i förekommande fall, att allvaret i de påstådda

konkurrensbegränsningarna eller deras fortsatta verkningar inte kan medföra att detta klagomål är av gemenskapsintresse.

15.3. I tre domar av den 21 september 1999 uttalade sig domstolen om konkurrensreglernas tillämpning på företags anslutning till tjänstepensionsfonder (dom av den 21 september 1999 i mål C-67/96, *Albany International*, REG 1999, s. I-5751, i de förenade målen C-115/97—C-117/97, *Brentjens' Handelsonderneming*, REG 1999, s. I-6025, och i mål C-219/97, *Maatschappij Drijvende Bokken*, REG 1999, s. I-6121). Tvisterna vid de tre nederländska domstolarna rörde vissa företags vägran att erlägga avgifter till tjänstepensionsfonder med obligatorisk anslutning.

Domstolen slog för det första fast att när de organisationer som företräder arbetsgivarna respektive arbetstagarna i en viss bransch beslutar att, inom ramen för ett kollektivavtal, för denna bransch upprätta en enda pensionsfond som skall förvalta ett kompletterande pensionssystem, samt att hos de offentliga myndigheterna ansöka om att anslutning till denna fond skall bli obligatorisk för alla arbetstagare inom den berörda branschen, omfattas beslutet inte av artikel 85 i fördraget. Domstolen grundade denna slutsats på innehållet i EG-fördragets sociala bestämmelser och angav att kollektivavtal som har slutits mellan de organisationer som företräder arbetsgivarna respektive arbetstagarna visserligen har en viss inneboende konkurrensbegränsande inverkan, men att det socialpolitiska syftet med sådana avtal allvarligt skulle äventyras om arbetsmarknadens parter gemensamma strävan att vidta åtgärder som förbättrar anställnings- och arbetsförhållandena skulle omfattas av artikel 85.1 i fördraget. Enligt domstolen framgår det således av en ändamålsenlig och sammanhängande tolkning av fördragets samtliga bestämmelser att avtal som slutits inom ramen för kollektiva förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter i dessa syften inte skall anses omfattas av artikel 85.1 i fördraget, på grund av deras beskaffenhet och syfte. Så är fallet med avtal som har slutits i form av ett kollektivavtal, som utgör resultatet av en kollektiv förhandling mellan de organisationer som företräder arbetsgivarna respektive arbetstagarna och som har till syfte att inom en viss bransch införa ett kompletterande pensionssystem som förvaltas av en pensionsfond som kan ha obligatorisk anslutning. Ett sådant system syftar som helhet till att garantera alla arbetstagare inom denna bransch en viss pensionsnivå och bidrar således direkt till att förbättra ett av arbetstagarnas arbetsförhållanden, nämligen deras lön. Det följer även av denna slutsats att det förhållandet att de offentliga myndigheterna, på ansökan från de organisationer som företräder arbetsgivarna respektive arbetstagarna i en viss bransch, beslutar att göra anslutningen till en tjänstepensionsfond obligatorisk, inte heller kan anses påbjuda

eller befrämja konkurrensbegränsande samverkan som strider mot artikel 85 i fördraget eller förstärka effekterna av en sådan samverkan.

Domstolen ansåg däremot att sådana tjänstepensionsfonder utgjorde företag i den mening som avses i artikel 85 och följande artiklar i fördraget, i den mån de bedrev ekonomisk verksamhet i konkurrens med försäkringsbolag. Dessa tjänstepensionsfonder bestämde nämligen själva hur stora avgifterna och förmåner skulle vara och förvaltades enligt kapitaliseringsprincipen. Storleken på de förmåner som fonden tillhandahöll berodde vidare på det ekonomiska resultatet av de investeringar som den gjort och de kunde eller var skyldiga att, beroende på varje enskilt fall, bevilja dispens från anslutning för företag som var försäkrade enligt andra system.

Domstolen slog slutligen fast att en sådan tjänstepensionsfond kunde anses ha en dominerande ställning i den mening som avses i artikel 86 i fördraget (nu artikel 82 EG), men att ensamrätten för tjänstepensionsfonden att förvalta de kompletterande pensionerna i en viss bransch och den konkurrensbegränsning som följer av detta kunde vara berättigade enligt artikel 90.2 i fördraget (nu artikel 86.2 EG), såsom en nödvändig åtgärd för att fullgöra ett särskilt socialt åtagande av allmänintresse som fonden ansvarade för. Medlemsstaterna kan nämligen inte förbjudas att, vid definitionen av de tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som anförs till vissa företag, beakta mål i sin nationella politik, och det ifrågavarande kompletterande pensionssystemet fyller en väsentlig social funktion i det nederländska pensionssystemet. Domstolen slog dessutom fast att avskaffandet av den ensamrätt som fonden hade getts skulle kunna medföra att det blev omöjligt för fonden att under godtagbara ekonomiska villkor fullgöra de uppgifter av allmänt ekonomiskt intresse som den hade tilldelats och att fondens ekonomiska balans äventyrades.

15.4. I domen i målet *Bagnasco* hade domstolen att ta ställning till frågan huruvida enhetliga banknormer, som Associazione Bancaria Italiana ålade sina medlemmar vid ingående av avtal om öppnande av en checkräkningskredit och om generella borgensförbindelser, var förenliga med artikel 85.1 i EG-fördraget (dom av den 21 januari 1999 i de förenade målen C-215/96 och C-216/96, *Bagnasco m.fl.*, REG 1999, s. I-135). Det anmärkningsvärda med detta mål var i synnerhet den omständigheten att kommissionen redan hade prövat dessa banknormer mot bakgrund av artikel 85 i fördraget och kommit fram till att de inte föreföll kunna påverka handeln mellan medlemsstaterna i dess helhet eller på ett märkbart sätt.

Dessa regler gjorde det möjligt för bankerna att, i avtalen om öppnande av checkräkningskredit, när som helst ändra räntesatsen till följd av förändringar på

penningmarknaden genom ett meddelande som anslogs i deras lokaler eller på annat sätt som bankerna ansåg lämpligare. Domstolen slog fast att en sådan överenskommelse, när förändringarna av räntesatsen berodde på sådana objektiva omständigheter som förändringar på penningmarknaden, inte omfattades av förbudet i artikel 85, eftersom den inte kunde ha en märkbar restriktiv inverkan på konkurrensen. Vad gäller reglerna om generella borgensförbindelser, ansåg domstolen, med stöd av bland annat de antaganden som tidigare gjorts av kommissionen, att dessa regler inte som helhet betraktade kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna. Det följer även av denna dom att tillämpningen av dessa två kategorier regler inte heller utgjorde missbruk av en dominerande ställning i den mening som avses i artikel 86 i fördraget.

16. På området *kontroll av statligt stöd* har domstolen, genom en dom av den 5 oktober 1999 i mål C-251/97, *Frankrike mot kommissionen* (REG 1999, s. I-6639), ogillat en talan om ogiltigförklaring som väckts av Republiken Frankrike mot ett negativt beslut av kommissionen. Sökanden gjorde huvudsakligen gällande att de omtvistade nationella åtgärderna, det vill säga degressiva sänkningar av arbetsgivaravgifterna för företag inom vissa tillverkningsindustrier, inte omfattades av artikel 92.1 i EG-fördraget (nu artikel 87.1 EG i ändrad lydelse), eftersom denna sänkning endast utgjorde en kompensation för de extra kostnader som företagen hade accepterat att bära vid kollektivavtalsförhandlingarna och att de omtvistade åtgärderna i vart fall föreföll vara finansiellt neutrala med hänsyn till dessa extra kostnader. Domstolen godtog inte detta argument. Domstolen påpekade för det första att kostnaderna för företagen, vilka följde av kollektivavtal mellan arbetsgivare och fackföreningar som företagen var skyldiga att följa, på grund av deras art skulle belasta företagen. Domstolen konstaterade dessutom att företagen hade fått en starkare konkurrenskraft genom dessa avtal, vilket innebar att det var omöjligt att med tillräcklig precision beräkna företagens slutliga kostnader till följd av dessa avtal.

17. Även om de domar som domstolen meddelade under år 1999 på området *indirekt beskattning* kännetecknades av teknikaliteter och en relativt begränsade räckvidd, finns det dock två domar som förtjänar att belysas.

17.1. På mervärdesskatteområdet avviker domen av den 7 september 1999 i mål C-216/97, *Gregg* (REG 1999, s. I-4947) från domstolens tidigare rättspraxis i domen av den 11 augusti 1995 i mål C-453/93, *Bulthuis-Griffioen* (REG 1999, s. I-2341). Målet rörde räckvidden av de undantag för vissa verksamheter av

allmänintresse som anges i artikel 13 A.1 i direktiv 77/388/EEG.¹¹ Den nationella domstolen hade huvudsakligen frågat domstolen om uttrycken "inrättningar" och "organ" i denna bestämmelse innebar att undantaget endast kunde åberopas av juridiska personer, med uteslutande av fysiska personer som driver rörelse. Domstolen besvarade denna fråga nekande, eftersom en sådan tolkning var förenlig med bland annat principen om skatteneutralitet, som utgör en del av det gemensamma systemet för mervärdesskatt och som måste respekteras vid tillämpningen av undantagen i artikel 13 i direktiv 77/388.

17.2. Det andra målet rörde tolkningen av direktiv 69/335/EEG¹² om indirekta skatter på kapitalanskaffning, i dess lydelse enligt direktiv 85/303/EEG.¹³ Tvisten vid Supremo Tribunal Administrativo (Portugal) rörde frågan huruvida den portugisiska lagstiftningen om notariatsavgifter som togs ut för upprättande av officiella handlingar, vari fastställdes en ökning av aktiekapitalet samt ändring av ett bolags firma och säte, var förenlig med detta direktiv. Domstolen slog inledningsvis fast att avgifter som tas ut för att upprätta en handling inför notarius publicus genom vilken en transaktion som omfattas av direktivet fastställs, inom ramen för ett system som utmärks av att notarierna är stats tjänstemän och av att avgifterna betalas till staten för att finansiera de uppgifter som skall utföras av denna, utgjorde en annan skatt eller avgift i den mening som avses i direktivet. Domstolen påpekade vidare att en påлага i form av avgifter som uppbärs för upprättandet av handlingar inför notarius publicus, vari fastställs en ändring av en kapitalassociations firma och säte, hade samma egenskaper som skatten på kapitaltillskott, såvitt denna påлага beräknades med utgångspunkt i bolagets kapital. Medlemsstaterna skulle nämligen i annat fall, utan att beskatta kapitalanskaffning som sådan, kunna beskatta samma kapital med anledning av en ändring av en kapitalassociations bolagsordning. Syftet med direktivet skulle således kunna kringgå. Domstolen ansåg följaktligen att sådana avgifter i princip var förbjudna enligt direktivet när de utgjorde en annan skatt eller avgift i direktivets mening. Detta förbud kunde vidare åberopas av enskilda vid nationella domstolar. Domstolen ansåg slutligen att den omtvistade avgiften, vars storlek ökade direkt och utan begränsningar i förhållande till det tecknade

¹¹ Rådets sjätte direktiv av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter — Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund (EGT L 145, s. 1; svensk specialutgåva, område 9, volym 1, s. 28).

¹² Rådets direktiv av den 17 juli 1969 (EGT L 249, s. 25).

¹³ Rådets direktiv av den 10 juni 1985 om ändring av direktiv 69/335 (EGT L 156, s. 23).

kapitalet, således inte var en avgift av vederlagskaraktär i direktivets mening (dom av den 29 september 1999 i mål C-56/98, *Modelo*, REG 1999, s. I-6427).

18. Domstolen har under år 1999 avkunnat ett tiotal domar på området *offentlig upphandling*, i huvudsak till följd av frågor om tolkningen av gemenskapens direktiv som ställts av nationella domstolar.

18.1. I domen av den 28 oktober 1999 i mål C-81/98, *Alcatel Austria* (REG 1999, s. I-7671) undrade den nationella domstolen om den österrikiska lagstiftningen var förenlig med direktiv 89/665/EEG, som reglerar förfaranden för prövning av offentlig upphandling av varor och bygg- och anläggningsarbeten.¹⁴ Om denna fråga skulle besvaras negativt, undrade den nationella domstolen om detta direktiv direkt kunde kompensera den otillräckliga nationella lagstiftningen. Enligt den österrikiska lagstiftning som var tillämplig vid tidpunkten för omständigheterna i detta mål var den upphandlande myndighetens tilldelningsbeslut ett beslut som fattades internt inom organisationssystemet och som inte blev känt för tredje man och således inte kunde angripas. Av detta följde att en anbudsgivare som deltagit i upphandlingsförfarandet inte kunde utverka undanröjande av tilldelningsbeslutet, utan endast kräva skadestånd efter kontraktets ingående.

Domstolen slog inledningsvis fast att ett sådant system var oförenligt med gemenskapsdirektivet, eftersom det skulle kunna få den effekten att den upphandlande myndighetens viktigaste beslut — nämligen tilldelningen av kontraktet — på ett systematiskt sätt undkom de åtgärder som anges i artikel 2.1 a och b i direktiv 89/665, det vill säga antagandet av interimistiska åtgärder inom ramen för ett prövningsförfarande samt möjligheten att undanröja olagliga beslut. Domstolen ansåg att medlemsstaterna var skyldiga att, vad gäller den upphandlande myndighetens beslut innan kontraktet ingicks, i samtliga fall tillhandahålla ett prövningsförfarande genom vilket klaganden kunde utverka undanröjande av det beslutet, om förutsättningarna för detta var uppfyllda. Domstolen ansåg för det andra att, när det gäller ett system i vilket det saknas ett förvaltningsbeslut som de berörda kan få kännedom om och som skulle kunna bli föremål för en talan om undanröjande, gemenskapsrätten inte kan tolkas så, att de organ som i medlemsstaterna är behöriga att pröva förfaranden för offentlig upphandling har rätt att företa en prövning på de villkor som anges i artikel 2.1

¹⁴ Rådets direktiv av den 21 december 1989 om samordning av lagar och andra författningar för prövning av offentlig upphandling av varor och bygg- och anläggningsarbeten (EGT L 395, s. 33; svensk specialutgåva, område 6, volym 3, s. 48).

a och b. Domstolen erinrade emellertid om att de berörda under sådana omständigheter hade rätt att, enligt de förfaranden som var lämpliga enligt nationell rätt, begära ersättning för den skada som de hade lidit på grund av att direktivet inte hade genomförts inom den föreskrivna fristen.

18.2. I målet *Teckal* hade den nationella domstolen ställt en fråga till domstolen för att få klarhet i huruvida en lokal myndighet var skyldig att tillämpa de förfaranden för offentlig upphandling som föreskrivs i direktiv 93/36/EEG¹⁵ när den anförtrodde leveranser av produkter till en sammanslutning som den själv tillhörde. Domstolen påpekade för det första att det, inom ramen för reglerna om offentlig upphandling av varor, inte är avgörande om leverantören är en upphandlande myndighet eller inte. Därefter konstaterade domstolen att det är fråga om ett offentligt upphandlingskontrakt om det finns ett skriftligt avtal med ekonomiska villkor och att den nationella domstolen således skall kontrollera om det finns en överenskommelse mellan två skilda personer. I detta avseende är det enligt artikel 1 a i direktiv 93/36 i princip tillräckligt att avtalet har slutits mellan, å ena sidan, en lokal myndighet, och, å andra sidan, en i förhållande till denna myndighet fristående juridisk person. Endast i det fallet att den lokala myndigheten samtidigt utövar en kontroll över den ifrågavarande juridiska personen, motsvarande den som den utövar över sin egen förvaltning, och denna juridiska person bedriver huvuddelen av sin verksamhet tillsammans med den eller de myndigheter som innehar den, skulle något annat kunna gälla (dom av den 18 november 1999 i mål C-107/98, *Teckal*, REG 1999, s. I-8121).

19. Den ökande betydelsen av *immateriella rättigheter* för ekonomin återspeglas i en kraftig ökning av antalet mål på detta område. Liksom tidigare år har domstolen vid upprepade tillfällen särskilt haft att bedöma rådets första direktiv 89/104/EEG av den 21 december 1988 om tillnärmning av medlemsstaternas varumärkeslagar,¹⁶ och i synnerhet artiklarna 3 (registreringshinder eller ogiltighetsgrunder), 5 (rättigheter som är knutna till ett varumärke), 6 (begränsningar av ett varumärkes rättsverkan) och 7 (konsumtion av de rättigheter som är knutna till ett varumärke) i detta direktiv.

¹⁵ Rådets direktiv av den 14 juni 1993 om samordning av förfarandet vid offentlig upphandling av varor (EGT L 199, s. 1; svensk specialutgåva, område 6, volym 4, s. 126).

¹⁶ Rådets direktiv av den 21 december 1988 (EGT L 40, s. 1; svensk specialutgåva, område 13, volym 17, s. 178).

19.1. I domen av den 4 maj 1999 i de förenade målen C-108/97 och C-109/97, *Windsurfing* (REG 1999, s. I-2779), klargjorde domstolen på ett stort antal punkter under vilka omständigheter artikel 3.1 c i direktivet utgör hinder för registrering av ett varumärke som enbart består av ett geografiskt namn. Det framgår av denna dom att det i denna artikel inte enbart föreskrivs ett förbud mot att geografiska namn registreras som varumärken i de fall då de anger platser som för närvarande enligt den berörda omsättningskretsens uppfattning har ett samband med den berörda kategorin varor, utan förbudet gäller även geografiska namn som i framtiden kan komma att användas av de berörda företagen som en geografisk ursprungsbeteckning avseende den aktuella kategorin varor. Domstolen definierade även omfattningen av undantaget i artikel 3.3 första meningen i direktivet vad gäller varumärken som har förvärvat särskiljningsförmåga. Domstolen angav att om varumärket har förvärvat särskiljningsförmåga till följd av det bruk som har gjorts av det betyder detta att varumärket lämpar sig som identifikationsmedel för att den vara som är föremål för registreringsansökan kommer från ett visst företag och således att denna vara kan särskiljas från varor från andra företag.

19.2. I artikel 5.1 i direktivet fastställs omfattningen av de rättigheter som är knutna till ett varumärke, medan det i artikel 5.2 föreskrivs, till förmån för varumärken med renommé, ett utvidgat skydd med avseende på varor och tjänster av annan art.

I artikel 5.1 föreskrivs bland annat att innehavaren har rätt att förhindra tredje man, som inte har hans tillstånd, att i näringsverksamhet använda tecken som på grund av sin identitet eller likhet med varumärket och identiteten eller likheten hos de varor och tjänster som täcks av varumärket och tecknet kan leda till förväxling hos allmänheten, inbegripet risken för association mellan tecknet och varumärket. Domstolen påpekade att det inte kan uteslutas att förväxlingsrisk uppkommer endast av det skälet att två varumärken är likljudande. Ju större likheten är mellan de varor eller tjänster som täcks av varumärkena och ju högre särskiljningsförmåga det äldre varumärket har, desto större är risken för förväxling. I domen av den 22 juni 1999 i mål C-342/97, *Lloyd Schuhfabrik Meyer* (REG 1999, s. I-3819) slog domstolen fast vissa kriterier som kan vara till hjälp för den nationella domstolen när den skall bestämma ett varumärkes särskiljningsförmåga. Dessa kriterier kompletterar dem som slogs fast i domen i målet *Windsurfing*.

Vad gäller det utvidgade skyddet med avseende på varor och tjänster av annan art, vilket framgår av artikel 5.2, har domstolen klargjort att för att ett registrerat varumärke skall åtnjuta skydd även med avseende på varor eller tjänster av annan

art krävs att det är känt för en betydande andel av den allmänhet som berörs av de varor eller tjänster som täcks av varumärket. Vid bedömningen av detta villkor skall den nationella domstolen beakta samtliga relevanta omständigheter i målet, särskilt varumärkets marknadsandel, i hur stor omfattning, i vilket geografiskt område och hur länge varumärket har använts samt hur stora investeringar företaget har gjort för att marknadsföra varumärket. Vad gäller det geografiska området slog domstolen fast att det var tillräckligt att varumärket var känt i en väsentlig del av medlemsstaten eller, vad beträffar varumärken som är registrerade hos Benelux varumärkesmyndighet, i en väsentlig del av Benelux-området, vilken i förekommande fall kan motsvara en del av ett av Benelux-länderna (dom av den 14 september 1999 i mål C-375/97, *General Motors*, REG 1999, s. I-5421).

19.3. För rättigheter som är knutna till ett varumärke i enlighet med artikel 5 i direktivet gäller vissa begränsningar, vilka framgår av artiklarna 6 och 7 i detta direktiv. Dessa artiklar rör begränsningar av ett varumärkes rättsverkan respektive konsumtion av de rättigheter som är knutna till ett varumärke och var föremål för domarna i målen *BMW*, *Sebago* och *Pharmacia & Upjohn*.

De frågor som hade ställts i målet *BMW* avsåg en situation där BMW-märket hade använts för att upplysa allmänheten om att annonsören utförde reparationer och underhåll av bilar av märket BMW och var specialiserad eller specialist på försäljning eller reparationer och underhåll av sådana bilar.

Vad gäller försäljningsverksamheten slog domstolen fast att artikel 7 i direktivet utgjorde hinder för att innehavaren av BMW-märket motsatte sig att tredje man använde märket för att upplysa allmänheten om att han var specialiserad eller specialist på försäljning av begagnade BMW-bilar, under förutsättning att reklamen avsåg bilar som förts ut på gemenskapsmarknaden under detta varumärke av varumärkesinnehavaren eller med dennes samtycke och att varumärket inte i reklamen används på ett sådant sätt att det utgjorde skälig grund i den mening som avses i artikel 7.2 för innehavaren att motsätta sig användningen av varumärket. Domstolen förklarade att även om det inte finns risk för att allmänheten förleds att tro att det finns ett ekonomiskt samband mellan återförsäljaren och varumärkesinnehavaren, innebär däremot blotta omständigheten att återförsäljaren får en förmån av att använda varumärket genom att reklamen för försäljning av produkter som bär varumärket, vilken för övrigt är korrekt och lojal, ger hans egen verksamhet en aura av kvalitet, inte en sådan skälig grund. Samma begränsningar gäller i tillämpliga delar — men denna gång i enlighet med artikel 6 i direktivet — om innehavaren avser att förbjuda tredje mans användning av ett varumärke i syfte att genom annonsering upplysa

allmänheten om att han utför reparationer och underhåll av produkter som bär detta varumärke (dom av den 23 februari 1999 i mål C-63/97, *BMW*, REG 1999, s. I-905).

I domen av den 1 juli 1999 i mål C-173/98, *Sebago* (REG 1999, s. I-4103), som också rörde artikel 7.1 i direktivet angående konsumtion av de rättigheter som är knutna till ett varumärke, slog domstolen fast att samtycke, i den mening som avses i denna bestämmelse, endast föreligger om det lämnats för varje exemplar av den vara avseende vilken konsumtion görs gällande. För exemplar av varan som har förts ut på marknaden i gemenskapen (sedan EES-avtalet trädde i kraft gäller detta marknaden i EES) utan innehavarens samtycke, kan innehavaren således alltid förbjuda att varumärket används för exemplar av denna vara.

Domen av den 12 oktober 1999 i mål C-379/97, *Pharmacia & Upjohn* (REG 1999, s. I-6927), rörde också begreppet konsumtion av de rättigheter som är knutna till ett varumärke i den mening som avses i artikel 7 i direktiv 89/104, även om detta mål i formellt hänseende avsåg tolkningen av artikel 36 i fördraget (nu artikel 30 EG). Domstolen hade i detta mål att fastställa villkoren för en parallellimportörs rätt att ersätta det ursprungliga varumärket som användes av innehavaren i exportmedlemsstaten med det varumärke som användes av denne i importmedlemsstaten. Domstolen slog fast att en parallellimportör inte är skyldig att bevisa att varumärkesinnehavaren har för avsikt att avskärma marknaderna, men att det krävs att detta utbyte av varumärke är objektivt nödvändigt för att varumärkesinnehavaren inte skall kunna hindra detta. Enligt domstolen är detta villkor avseende nödvändighet uppfyllt om förbudet för importören att ersätta varumärket i ett bestämt fall hindrar dennes faktiska tillgång till marknaderna i importmedlemsstaten. Så är fallet om författningar eller praxis i importmedlemsstaten hindrar saluföring av produkten i fråga på marknaden i denna stat under det varumärke som den är försedd med i exportmedlemsstaten. Så förhåller det sig med en regel om konsumentskydd som förbjuder användning i importmedlemsstaten av det varumärke som används i exportmedlemsstaten på grund av att det är ägnat att missleda konsumenterna. Däremot är villkoret avseende nödvändighet inte uppfyllt om utbytet av varumärket uteslutande förklaras av parallellimportörens önskan att uppnå en kommersiell fördel.

20. Domstolen ogillade dessutom en rättsakt genom vilken kommissionen hade registrerat namnet "feta" i egenskap av skyddad ursprungsbeteckning i enlighet med förordningen om skydd för geografiska beteckningar och

ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel¹⁷ (dom av den 16 mars 1999 i de förenade målen C-289/96, C-293/96 och C-299/96, *Danmark m.fl. mot kommissionen*, REG 1999, s. I-1541). Domstolen ansåg nämligen att, för att anse att namnet "feta" inte är en generisk beteckning och således kan registreras, kommissionen felaktigt har bagatelliserat betydelsen av den rådande situationen i andra medlemsstater än ursprungslandet och förnekat att dessa staters nationella lagstiftning skulle ha någon som helst relevans.

21. Principen om *likabehandling av kvinnor och män*, vilken återfinns i ett stort antal gemenskapsrättsliga texter, förbjuder diskriminering på grund av kön. Det är emellertid ofta svårt att bevisa att sådan diskriminering föreligger, vilket domstolens senaste rättspraxis vittnar om.

21.1. Om en bestämmelse som har antagits av en medlemsstat inte direkt grundas på kön, måste det fastställas att bestämmelsen påverkar kvinnor och män i så olika utsträckning att den utgör en indirekt diskriminering. Det ankommer i detta hänseende på den nationella domstolen att kontrollera om den statistik som finns tillgänglig visar att den procentandel kvinnliga arbetstagare som uppfyller villkoret i sagda bestämmelse är betydligt mindre än den procentandel manliga arbetstagare som uppfyller detta villkor. Om så är fallet föreligger det en indirekt könsdiskriminering (dom av den 9 februari 1999 i mål C-167/97, *Seymour-Smith och Perez*, REG 1999, s. I-623).

En särbehandling kan vidare, direkt eller indirekt, vara motiverad av sakliga skäl som saknar samband med all diskriminering på grund av kön. Det åligger i så fall medlemsstaten, som har infört den förmodat diskriminerande bestämmelsen, att visa att sagda bestämmelse motsvarar ett legitimt mål för dess socialpolitik, att detta mål saknar samband med all diskriminering på grund av kön och att den skäligen kunnat anse att de medel som valts var ägnade att förverkliga målet i fråga (domen i det ovannämnda målet *Seymour-Smith och Perez*).

Det kan också förhålla sig så att manliga och kvinnliga arbetstagare befinner sig i olika situationer, varför särbehandlingen inte utgör diskriminering.

Domstolen har i detta hänseende slagit fast att principen om lika lön inte utgör hinder för utbetalning av ett schablonbidrag enbart till kvinnliga arbetstagare som tar ut mammaledighet, när detta bidrag är avsett att vara en kompensation för de

¹⁷ Rådets förordning av den 14 juli 1992 (EGT L 208, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 43, s. 153).

yrkesmässiga nackdelar som frånvaron från arbetet medför för dessa arbetstagare (dom av den 16 september 1999 i mål C-218/98, *Abdoulaye m.fl.*, REG 1999, s. I-5723).

Gemenskapsrätten utgör inte heller hinder för tillämpningen av nationella regler om avgångsvederlag till arbetstagare som säger upp sig i förtid för att ta hand om sina barn på grund av att det saknas barnomsorg, även om detta vederlag är lägre än det vederlag som arbetstagare som säger upp sig av särskilda skäl, vilka hänför sig till arbetsvillkoren i företaget eller till arbetsgivarens uppträdande, erhåller för samma faktiska anställningstid. Dessa vederlag kan nämligen inte jämföras med varandra, eftersom de avsedda situationerna har olika ändamål och orsaker (dom av den 14 september 1999 i mål C-249/97, *Gruber*, REG 1999, s. I-5295).

Ett liknande synsätt gäller i fall där det visserligen föreligger en skillnad i lön mellan manliga och kvinnliga arbetstagare men där dessa två kategorier arbetstagare inte utför samma arbete. I sådana fall föreligger det inte könsdiskriminering. Domstolen har i detta hänseende slagit fast att det inte är fråga om lika arbete då lika verksamhet bedrivs under en avsevärd tid av arbetstagare med olika yrkeskompetens (dom av den 11 maj 1999 i mål C-309/97, *Angestelltenbetriebsrat der Wiener Gebietskrankenkasse*, REG 1999, s. I-2865).

21.2. I artikel 2.2 i direktiv 76/207/EEG¹⁸ föreskrivs att detta direktiv inte skall hindra medlemsstaterna att utesluta från dess tillämpningsområde den yrkesverksamhet och i förekommande fall den utbildning som leder till densamma, för vilken arbetstagarnas kön är avgörande på grund av verksamhetens natur eller det sammanhang där den utförs. I domen av den 26 oktober 1999 i mål C-273/97, *Sirdar* (REG 1999, s. I-7403), slog domstolen fast att det med stöd av denna bestämmelse kan vara motiverat att utesluta kvinnor från tjänstgöring i sådana särskilda stridsförband som Royal Marines, på grund av den ifrågavarande verksamhetens natur och det sammanhang i vilket den utförs. De behöriga myndigheterna hade nämligen, med användning av sitt utrymme för skönsmässig bedömning vad gäller möjligheten att bibehålla undantaget i fråga mot bakgrund av den sociala utvecklingen, utan att åsidosätta proportionalitetsprincipen kunnat anse att de särskilda villkoren för sådana anfallstrupper som Royal Marines, och i synnerhet den regel om ”interoperativitet” — det vill säga kravet att varje

¹⁸

Rådets direktiv av den 9 februari 1976 om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor (EGT L 39, s. 40; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 191).

marinsoldat, oavsett specialisering, skall kunna strida i en kommandotrupp — som de omfattades av, motiverade att de fortfarande enbart skulle bestå av män.

22. Vad gäller *skyddet för miljön* har bevarandet av vilda fåglar inom ramen för direktiv 79/409/EEG¹⁹ om särskilda skyddsområden på nytt varit föremål för domar om fördragsbrott, vilka har bekräftat de viktigaste delarna av domstolens rättspraxis på detta område, i synnerhet vad gäller medlemsstaternas skyldighet att identifiera särskilda skyddsområden och att ge dessa områden en erforderlig rättslig ställning (dom av den 18 mars 1999 i mål C-166/97, *kommissionen mot Frankrike*, REG 1999, s. I-1719, och av den 25 november 1999 i mål C-96/98, *kommissionen mot Frankrike*, REG 1999, s. I-8531). Domstolen konstaterade i detta hänseende att Marais poitevin utgör ett naturområde som är ornitologiskt mycket värdefullt för ett flertal fågelarter som är utrotningshotade och känsliga för vissa förändringar i livsmiljön samt att Seines mynning utgör ett särskilt viktigt ekosystem i egenskap av rastplats under flyttningen, övervintringsområde och fortplantningsplats. I dessa två mål slog domstolen fast att dessa områden inte hade en tillfredsställande, rättsligt skyddad, ställning med avseende på skyldigheterna enligt artikel 4.1 och 4.2 i direktivet

23. Ett stort antal domar angående tolkningen av *Brysselkonventionen* (konvention av den 27 september 1968 om domstols behörighet och verkställighet av domar på privaträttens område) meddelades under år 1999. Dessa domar rörde i de flesta fall frågor om domstols behörighet i enlighet med avdelning II i konventionen.

23.1. Behörighet vid avtalstvister regleras i artikel 5.1 i konventionen. Det föreskrivs i denna artikel, som utgör ett undantag från principen att domstolen i den stat där svaranden har sin hemvist är behörig, att när det är fråga om avtalstvister kan talan mot den som har hemvist i en konventionsstat väckas vid domstolen i ”den ort där den förpliktelse som talan avser har uppfyllts eller skall uppfyllas”. Det följer av fast rättspraxis att detta uttryck skall ges en självständig tolkning, men att det skall tolkas som en hänvisning till den lag som skall tillämpas på den omtvistade förpliktelsen enligt kollisionsnormerna för den domstol vid vilken talan väckts. I domen av den 28 september 1999 i mål C-440/97, *Groupe Concorde* (REG 1999, s. I-6307) hade domstolen på nytt att ta ställning till denna fråga genom en begäran om förhandsavgörande från Cour de cassation i Frankrike. Den nationella domstolen hade i sitt beslut om hänskjutande

¹⁹

Rådets direktiv av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar (EGT L 103, s. 1; svensk specialutgåva, område 15, volym 2, s. 161).

föreslagit att det skulle vara önskvärt om de nationella domstolarna fastställde förpliktelsens uppfyllelseort genom att, med utgångspunkt i avtalsförhållandets art och omständigheterna i det enskilda fallet, försöka fastställa på vilken ort förpliktelsen faktiskt har uppfyllts eller skall uppfyllas, utan att behöva åberopa den lagstiftning som enligt domstolens kollisionsnormer är tillämplig på den omtvistade förpliktelsen. Domstolen avfärdade detta synsätt efter att ha slagit fast att vissa av de problem som kan uppstå i detta sammanhang, exempelvis att identifiera den avtalsförpliktelse som talan avser samt att fastställa huvudförpliktelsen vid flera förpliktelser, endast svårligen kan lösas utan hänvisning till tillämplig lag.

Domen av den 5 oktober 1999 i mål C-420/97, *Leathertex Divisione Sintetici* (REG 1999, s. I-6747), rörde också tolkningen av artikel 5.1 i konventionen. I denna dom slog domstolen fast att samma domstol inte är behörig att pröva en talan i dess helhet om den avser två likvärdiga förpliktelser som följer av samma avtal och det enligt kollisionsnormerna i den stat där talan väckts förhåller sig så att den ena av dessa förpliktelser skall uppfyllas i den staten och den andra i en annan konventionsstat. För att komma till denna slutsats underkände domstolen först alla de argument som hade kunnat motivera en centralisering av domstolsbehörigheten. Dessa argument rörde för det första den omständigheten att avtalet som var föremål för tvisten vid den nationella domstolen inte utgjorde ett anställningsavtal, vilken hade kunnat motivera en centralisering av domstolsbehörigheten till orten för avtalsförpliktelsens uppfyllelse, för det andra den omständigheten att, eftersom artikel 22 i konventionen angående prövning av käromål som har samband med varandra inte är en bestämmelse om uppdelning av behörighet, man inte genom denna bestämmelse kan fastställa att en domstol som är behörig att pröva ett käromål även är behörig att pröva ett käromål som har samband med det första käromålet, och för det tredje den omständigheten att principen om att den mindre förpliktelsen följer den större inte kan tillämpas vid likvärdiga förpliktelser.

23.2. I domen av den 27 april 1999 i mål C-99/96, *Mietz* (REG 1999, s. I-2277), fick domstolen tillfälle att klargöra begreppet ”köp av varor där betalningen skall erläggas i särskilda poster”, vilket framgår av artikel 13 första stycket 1 i konventionen. Det följer av denna dom att denna bestämmelse enbart avser skydd av köparen då säljaren har beviljat honom kredit, det vill säga då säljaren har låtit besittningsrätten till den aktuella varan övergå på köparen innan denne erlagt hela köpeskillingen. I det fallet kan köparen, å ena sidan, vid avtalets ingående få en felaktig uppfattning om hur stort belopp han verkligen är skyldig, och å andra sidan, bär han risken för att varan går förlorad medan han likväl är tvungen att erlägga resterande poster.

I samma dom bekräftade domstolen även den tolkning av artikel 24 i konventionen (interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder) som gjordes i domen av den 17 november 1998 i mål C-391/95, *Van Uden* (REG 1998, s. I-7091). Det framgår av denna dom att den domstol som har att besluta om ansökan om interimistiska åtgärder eller säkerhetsåtgärder inte nödvändigtvis behöver stödja sig på artikel 24 i konventionen, då den under alla omständigheter är behörig att avgöra målet i sak enligt artiklarna 2 och 5—18 i konventionen. Vad däremot beträffar en dom som meddelats enbart med stöd av behörighetsreglerna i artikel 24 i konventionen, i vilken en avtalspart förpliktats att provisoriskt utge en avtalsenlig motprestation, fastslog domstolen att en sådan dom inte utgör en interimistisk åtgärd i den mening som avses i artikeln, med mindre återbetalning till svaranden av det beviljade beloppet säkerställs för det fall sökandens talan i sak ogillas, och den åtgärd som begärs endast avser viss bestämd egendom som tillhör svaranden och som befinner sig eller kommer att finnas inom det territoriella behörighetsområdet för den domstol vid vilken ansökan har ingivits. Domstolen klargjorde att ett interimistiskt beslut som inte uppfyller dessa två villkor inte kan bli föremål för exekvatur enligt bestämmelserna i avdelning III i konventionen.

I domen av den 16 mars 1999 i mål C-159/97, *Castelletti* (REG 1999, s. I-1597), klargjorde domstolen även under vilka former parterna i den internationella handeln kan ge uttryck för samtycke till en prorogationsklausul i den mening som avses i artikel 17 första stycket andra meningen tredje fallet i konventionen.

25. Inom ramen för *associeringsavtalet EEG—Turkiet*, och efter att ha återupptagit det muntliga förfarandet i syfte att undersöka räckvidden av artikel 9 i detta avtal, meddelade domstolen en mycket viktig dom den 4 maj 1999 i mål C-262/96, *Sürül* (REG 1999, s. I-2685). I denna dom medgav domstolen för första gången att principen om förbud mot diskriminering på grund av nationalitet, vilken stadgas i artikel 3.1 i beslut nr 3/80 om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas medlemsstaters system för social trygghet på turkiska arbetstagare och deras familjemedlemmar,²⁰ har direkt effekt. Domstolen konstaterade för det första att det inte kan uppstå något problem av teknisk natur vid tillämpningen av denna bestämmelse och att det inte är nödvändigt att stödja sig på kompletterande samordningsbestämmelser för att denna bestämmelse skall kunna tillämpas i praktiken. De skäl som fick domstolen att, i domen av den 10 september 1996 i mål C-277/94, *Taflan-Met m.fl.* (REG 1996, s. I-4085), fastslå att artiklarna 12 och 13 i beslut nr 3/80 saknar direkt effekt var inte tillämpliga

²⁰

Rådets beslut av den 19 september 1980 (EGT C 110, 1983, s. 60).

på artikel 3.1. Domstolen angav därefter att denna sistnämnda bestämmelse i klara, precisa och ovillkorliga ordalag stadfäster ett förbud mot att på grund av nationalitet diskriminera personer som är bosatta i någon medlemsstat och som bestämmelserna i beslut nr 3/80 är tillämpliga på. Konstaterandet att icke-diskrimineringsprincipen i artikel 3.1 i beslut nr 3/80 är ägnad att direkt skapa rättsverkningar för enskilda motsägs för övrigt inte av vad som framkommit vid granskningen av syftet med och arten av det avtal i vilket bestämmelsen ingår. Med beaktande av att det var första gången som domstolen hade att tolka denna bestämmelse och att domen i det ovannämnda målet *Taflan-Met m.fl.* skäligen hade kunnat tänkas ge upphov till osäkerhet, begränsade domstolen domens rättsverkningar i tiden.

26. Flera domar meddelades under år 1999 avseende *utomeuropeiska länder och territorier (ULT)* som associerats till gemenskapen i enlighet med fjärde delen i EG-fördraget och beslut 91/482/EEG.²¹ Samtidigt som domstolen erkände att associeringen av ULT med gemenskapen lyder under ett särskilt system, klargjorde domstolen att handeln mellan ULT och gemenskapen inte nödvändigtvis kan komma att omfattas av ett likadant system som det som reglerar handeln mellan medlemsstaterna. Den sistnämnda handeln utgör nämligen transaktioner som sker inom ramen för den inre marknaden, till skillnad från handeln mellan ULT och gemenskapen, som omfattas av ordningen för import. Under dessa omständigheter kan rådet till exempel föreskriva att bestämmelser genom vilka det krävs att hygienregler skall iakttas vid import av mjölkbaserade produkter från tredje land är tillämpliga på utsläppande på gemenskapsmarknaden av sådana produkter från ULT (dom av den 21 september 1999 i mål C-106/97, *Dutch Antillian Dairy Industry*, REG 1999, s. I-5983). Rådet har även rätt att, i syfte att sammanjämka principerna om associering av ULT till gemenskapen med den gemensamma jordbrukspolitiken, vidta skyddsåtgärder som bara i undantagsfall, till viss del och under en begränsad tid, begränsar den fria importen till gemenskapen av produkter från ULT (dom av den 11 februari 1999 i mål C-390/95 P, *Antillean Rice Mills m.fl. mot kommissionen*, REG 1999, s. I-769). Även införseln till en medlemsstat av en vara från ULT skall kvalificeras som införsel till gemenskapen och inte som en transaktion inom gemenskapen med avseende på tillämpningen av sjätte direktivet om mervärdesskatt (dom av den 28 januari 1999 i mål C-181/97, *van der Kooy*, REG 1999, s. I-483).

²¹ Rådets beslut av den 25 juli 1991 om associering av de utomeuropeiska länderna och territorierna med Europeiska ekonomiska gemenskapen (EGT L 263, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 18, s. 3).

27. Vad gäller området *tjänstemän och anställda i Europeiska gemenskaperna* har domstolen slagit fast att protokollet av den 8 april 1965 om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier inte utgjorde hinder för en belgisk skattelagstiftning enligt vilken gemenskapstjänstemännen, vars inkomster är skattebefriade i Belgien, uteslöts från möjligheten att komma i åtnjutande av makeandelen. Det var fråga om en skattelättnad för hushåll som hade en enda inkomst och för hushåll som hade två inkomster, varav den ena inkomsten understeg ett visst belopp, som kunde vägras hushåll där en av makarna var tjänsteman eller anställd i Europeiska gemenskaperna, när hans lön översteg detta belopp (dom av den 14 oktober 1999 i mål C-229/98, *Vander Zwalmen och Massart*, REG 1999, s. I-7113).

B — Domstolens sammansättning

(Protokollära ordningen den 15 december 1999)

Första raden, från vänster till höger:

Domarna R. Schintgen, L. Sevón och J.C. Moitinho de Almeida, ordföranden G.C. Rodríguez Iglesias, domaren D.A.O. Edward, förste generaladvokaten N. Fennelly och generaladvokaten F.G. Jacobs.

Andra raden, från vänster till höger:

Domaren P. Jann, generaladvokaterna, P. Léger och G. Cosmas, domarna C. Gulmann, P.J.G. Kapteyn, A.M. La Pergola, J.-P. Puissochet och G. Hirsch.

Tredje raden, från vänster till höger:

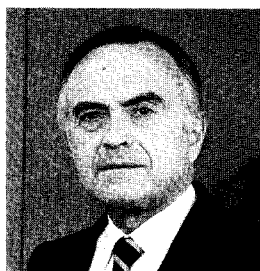
Domaren F. Macken, generaladvokaterna A. Saggio, S. Alber och D. Ruiz-Jarabo Colomer, domarna H. Ragnemalm och M. Wathelet, generaladvokaten J. Mischo, domaren V. Skouris, justitiesekreteraren R. Grass.

1. Domstolens medlemmar
(i rangordning efter ålder i ämbetet)

Giuseppe Federico Mancini

Född 1927; professor i arbetsrätt (Urbino, Bologna, Rom) och i jämförande privaträtt (Bologna); ledamot av domarkårens högsta råd (1976-1981); generaladvokat vid domstolen från den 7 oktober 1982 till den 6 oktober 1988; domare från den 7 oktober 1988 till den 21 juli 1999.

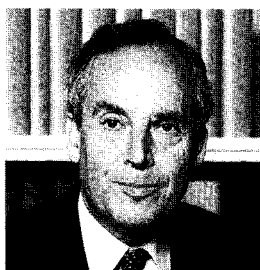
José Carlos de Carvalho Moitinho de Almeida

Född 1936; biträdande allmän åklagare vid appellationsdomstolen i Lissabon; kabinetschef hos justitieministern; biträdande riksåklagare; direktör för avdelningen för Europarätt; professor i gemenskapsrätt (Lissabon); domare vid domstolen sedan den 31 januari 1986.

Gil Carlos Rodríguez Iglesias

Född 1946; assistent och därefter professor (universiteten i Oviedo och Freiburg im Breisgau, Universidad Autónoma i Madrid, Universidad Complutense i Madrid och universitetet i Granada); professur i internationell offentlig rätt (Granada); medlem av kuratoriet vid Max-Planck-institutet för internationell offentlig rätt och komparativ rätt i Heidelberg; hedersdoktor vid universitetet i Turin, vid universitetet i Cluj-Napoca och vid universitetet i Saarland; Honorary Bencher vid Gray's Inn (London) och vid King's Inn (Dublin); domare vid domstolen sedan den 31 januari 1986; ordförande för domstolen sedan den 7 oktober 1994.

Francis Jacobs, QC

Född 1939; barrister; tjänsteman vid sekretariatet vid Europakommissionen för de mänskliga rättigheterna; rättssekreterare hos generaladvokaten J.P. Warner; professor i Europarätt (King's College, London); författare till ett flertal verk om Europarätt; generaladvokat vid domstolen sedan den 7 oktober 1988.

Paul Joan George Kapteyn

Född 1928; tjänsteman vid utrikesministeriet; professor i internationella organisationers rätt (Utrecht, Leiden); ledamot av Raad van State; ordförande på avdelningen för rättsfrågor vid Raad van State; medlem av Kungliga nederländska vetenskapsakademien; ledamot av styrelsen för Haagsche Academie voor Internationaal Recht; domare vid domstolen sedan den 29 mars 1990.

Claus Christian Gulmann

Född 1942; tjänsteman vid justitieministeriet; rättssekreterare hos domaren Max Sørensen; professor i folkrätt och gemenskapsrätt samt dekanus för rättsvetenskapliga fakulteten vid Köpenhamns universitet; advokat; ordförande och ledamot av skiljedomstolar; ledamot av förvaltningsdomstol i andra instans; generaladvokat vid domstolen från den 7 oktober 1991 till den 6 oktober 1994; domare vid domstolen sedan den 7 oktober 1994.

John Loyola Murray

Född 1943; barrister (1967) och därefter Senior Counsel (1981); ledamot av Irlands advokatsamfund; Attorney General (1987); tidigare ledamot av högsta förvaltningsdomstolen; tidigare ledamot av Bar Council of Ireland; Benchers (doyen) av Honourable Society of King's Inns; domare vid domstolen från den 7 oktober 1991 till den 5 oktober 1999.

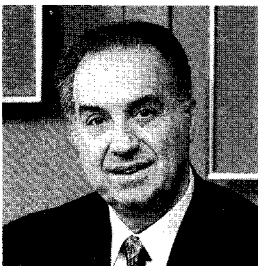
David Alexander Ogilvy Edward

Född 1934; advokat (Skottland); Queen's Counsel (Skottland); generalsekreterare och därefter skattmästare vid Faculty of Advocates; ordförande för den rådgivande kommittén för advokatsamfunden i Europeiska gemenskapen; Salvesenprofessuren rörande europeiska institutioner och direktör för Europa Institute, University of Edinburgh; rådgivande expert knuten till House of Lords Select Committee on the European Communities; Honorary Benchers vid Grays's Inn, London; domare vid förstainstansrätten från den 25 september 1989 till den 9 mars 1992; domare vid domstolen sedan den 10 mars 1992.

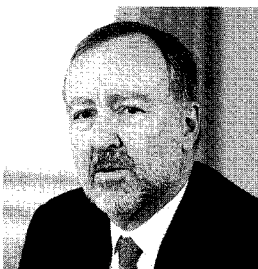
Antonio Mario La Pergola

Född 1931; professor i författningsrätt, offentlig rätt samt komparativ rätt vid universiteten i Padova, Bologna och Rom; ledamot av domarkårens högsta råd (1976-1978); ledamot av och ordförande i författningsrådet (1986-1987); EG-minister (1987-1989); ledamot av Europaparlamentet (1989-1994); domare vid domstolen från den 7 oktober till den 31 december 1994; generaladvokat från den 1 januari 1995 till den 14 december 1999, domare vid domstolen sedan den 15 december 1999.

Georges Cosmas

Född 1932; advokat i Aten; tf. revisionssekreterare vid högsta förvaltningsdomstolen (1963); revisionssekreterare (1973) och regeringsråd (1982-1994); ledamot av en specialdomstol för åtal mot domare; ledamot av en specialdomstol som enligt den grekiska författningen har till uppgift att harmonisera rättskipningen i landets tre högsta domstolar och säkerställa den rättsliga kontrollen av riksdagsvalens liksom Europavalens giltighet; ledamot av domstolarnas högsta råd; ledamot av utrikesministeriets högsta råd; ordförande för varumärkesdomstolen i andra instans; ordförande för särskilda kommittén för lagberedning vid justitieministeriet; generaladvokat vid domstolen sedan den 7 oktober 1994.

Jean-Pierre Puissochet

Född 1936; ledamot av Conseil d'État (Frankrike); direktör och därefter generaldirektör för rättstjänsten vid Europeiska gemenskapernas råd (1968-1973); generaldirektör för Agence nationale pour l'emploi (1973-1975); förvaltningsdirektör vid industriministeriet (1977-1979); rättschef vid OECD (1979-1985); direktör för Institut international d'administration publique (1985-1987); jurisconsulte, rättschef vid utrikesministeriet (1987-1994); domare vid domstolen sedan den 7 oktober 1994.

Philippe Léger

Född 1938; ämbetsman i justitieministeriet (1966-1970); kabinetschef och senare sakkunnig i kabinettet hos ministern för livskvalitet (1976); sakkunnig i justitieministerns kabinett (1976-1978); byråchef vid justitieministeriets avdelning för brottmål och nådeansökningar (1978-1983); ledamot av Cour d'appel de Paris (1983-1986); biträdande kabinetschef i justitieministerns kabinett (1986); ordförande i Tribunal de grande instance de Bobigny (1986-1993); kabinetschef för justitieministerns kabinett och generaladvokat vid Cour d'appel de Paris (1993-1994); assisterande professor vid Université de René Descartes (Paris V) (1988-1993); generaladvokat vid domstolen sedan den 7 oktober 1994.

Günter Hirsch

Född 1943; rättschef, justitieministeriet, Bayern; ordförande för författningsdomstolen i Sachsen och för Oberlandesgericht i Dresden (1992-1994); hedersprofessor i Europarätt och medicinsk rätt vid universitetet i Saarbrücken; domare vid domstolen sedan den 7 oktober 1994.

Peter Jann

Född 1935; jur. dr vid Wiens universitet; domare; föredragande vid justitieministeriet och i parlamentet; ledamot av författningsdomstolen; domare vid domstolen sedan den 19 januari 1995.

Hans Ragnemalm

Född 1940; jur. dr och professor i offentlig rätt vid universitetet i Lund; professor i offentlig rätt och dekanus vid juridiska fakulteten vid Stockholms universitet; justitieombudsman; regeringsråd vid regeringsrätten i Sverige; domare vid domstolen sedan den 19 januari 1995.

Leif Sevón

Född 1941; jur. lic. vid universitetet i Helsingfors; överdirektör vid justitieministeriet; konsultativ tjänsteman vid utrikesministeriets handelspolitiska avdelning; justitieråd; domare i EFTA-domstolen; ordförande för EFTA-domstolen; domare vid domstolen sedan den 19 januari 1995.

Nial Fennelly

Född 1942; Master of Arts i ekonomi vid University College, Dublin; barrister-at Law; Senior Counsel; ordförande i Legal Aid Board och i Bar Council; generaladvokat vid domstolen sedan den 19 januari 1995.

Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer

Född 1949; domare; ledamot av Consejo General del Poder Judicial (domarkårens högsta råd); professor; kabinettschef hos ordföranden för Consejo General del Poder Judicial; ad hoc-domare vid Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna; domare vid Tribunal Supremo sedan 1996; generaladvokat vid domstolen sedan den 19 januari 1995.

Melchior Wathelet

Född 1949; vice premiärminister, försvarsminister (1995); borgmästare i Verviers; vice premiärminister, justitieminister och ekonomiminister (1992-1995); vice premiärminister, justitie- och medelklassminister (1988-1991); parlamentsledamot (1977-1995); juristexamen och ekonomexamen (universitetet i Liège); Master of Laws (Harvard University, USA); professor vid Université catholique de Louvain-la-Neuve; domare vid domstolen sedan den 19 september 1995.

Romain Schintgen

Född 1939; advokat; expediteschef vid arbetsministeriet; ordförande för Ekonomiska och sociala rådet; styrelseledamot i Société nationale de crédit et d'investissement och i Société européenne des satellites; regeringsuppdrag som ledamot av Europeiska socialfondskommittén, Rådgivande kommittén för arbetstagares fria rörlighet och styrelsen för Europeiska stiftelsen för förbättring av levnads- och arbetsvillkor; domare vid förstainstansrätten från den 25 september 1989 till den 11 juli 1996; domare vid domstolen sedan den 12 juli 1996.

Krateros M. Ioannou

Född 1935; utnämnd till advokat i Thessaloniki år 1963; juris doktor i internationell rätt vid universitetet i Thessaloniki (1971); professor i folkrätt och EG-rätt vid juridiska fakulteten vid universitetet i Trakien; juridisk rådgivare med hederstitel vid utrikesministeriet; ledamot av den grekiska delegationen vid FN:s generalförsamling sedan år 1983; ordförande för Europarådets expertkommitté för ett förbättrat förfarande inom ramen för konventionen om de mänskliga rättigheterna (1989-1992); domare vid domstolen från den 7 oktober 1997 till den 10 mars 1999.

Siegbert Alber

Född 1936; juridiska studier vid universiteten i Tübingen, Berlin, Paris, Hamburg, Wien; ytterligare studier i Turin och Cambridge; ledamot av Bundestag (1969-1980); ledamot av Europaparlamentet (1977); medlem av och senare ordförande (1993-1994) för utskottet för rättsliga frågor och medborgarrätt; ordförande för delegationen för förbindelser med de baltiska staterna samt för de underutskott som handlägger frågor om dataskydd och om giftiga och farliga ämnen; vice ordförande för Europaparlamentet (1984-1992); generaladvokat vid domstolen sedan den 7 oktober 1997.

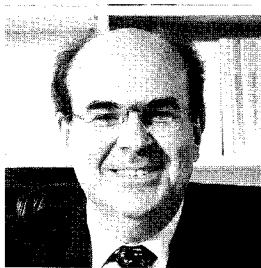
Jean Mischo

Född 1938; examen i juridik och statsvetenskap (universiteten i Montpellier, Paris och Cambridge); handläggare vid kommissionens rättstjänst, därefter förste handläggare vid två av kommissionsledamöternas kanslier; legationssekreterare vid Storhertigdömet Luxemburgs utrikesministerium, avdelningen för diplomatiska tvister och fördrag; Luxemburgs biträdande ständige representant vid Europeiska gemenskaperna; direktör för politiska ärenden vid utrikesministeriet; generaladvokat vid domstolen från den 13 januari 1986 till den 6 oktober 1991; secrétaire général, utrikesministeriet; generaladvokat vid domstolen sedan den 19 december 1997.

Antonio Saggio

Född 1934; domare vid domstolen i Neapel; rådgivare vid appellationsdomstolen i Rom och därefter vid kassationsdomstolen; handläggare vid Ufficio Legislativo del Ministero di Grazia et Giustizia; ordförande för den allmänna kommittén vid den diplomatiska konferensen för utarbetande av Luganokonventionen; rättssekreterare hos den italienske generaladvokaten vid domstolen; professor vid Scuola Superiore della Pubblica amministrazione di Roma; domare vid förstainstansrätten från den 25 september 1989 till den 17 september 1995; ordförande för förstainstansrätten från den 18 september 1995 till den 4 mars 1998; generaladvokat vid domstolen sedan den 5 mars 1998.

Vassilios Skouris

Född 1948; juristexamen, Berlins fria universitet (1970); juris doktor i konstitutionell rätt och förvaltningsrätt, Hamburgs universitet (1973); biträdande professor i Hamburg (1972-1977); professor i offentlig rätt, Bielefelds universitet (1978); professor i offentlig rätt, Thessalonikis universitet (1982); inrikesminister (1989 och 1996); ledamot av styrelsen för Kretas universitet (1983-1987); direktör för Centrum för internationell och europeisk ekonomisk rätt, Thessaloniki (från 1997); ordförande i Grekiska föreningen för europeisk rätt (1992-1994); ledamot av Grekiska nationalkommittén för forskning (1993-1995); ledamot av Anställningsenheten för tjänstemän till den offentliga förvaltningen (1994-1996); medlem av Vetenskapliga rådet vid Akademien för europeisk rätt i Trier (sedan 1995); ledamot av styrelsen för den grekiska Nationella domarhögskolan (1995-1996); ledamot av det Vetenskapliga rådet vid utrikesdepartementet (1997-1999); ordförande i det grekiska Ekonomiska och Sociala rådet (1998); domare vid domstolen sedan den 8 juni 1999.

Fidelma O'Kelly Macken

Född 1948; invald i Irlands advokatsamfund (1972); juridisk rådgivare i patent- och varumärkesrätt (1973-1979); barrister (1979-1995) och Senior Counsel (1995-1998) vid Irlands advokatsamfund; medlem av Englands och Wales advokatsamfund; domare vid Irlands High Court (1998); föreläsare i "rättsliga system och metoder" samt "Averil-Deverell"-föreläsare i handelsrätt vid Trinity College, Dublin; Bench (dekanus) vid Honorable Society of King's Inns; domare vid domstolen sedan den 6 oktober 1999.

Roger Grass

Född 1948; examen från Institut d'études politiques de Paris och från högre offentliga rättsliga studier; biträdande allmän åklagare vid Tribunal de grande instance de Versailles; avdelningsdirektör vid domstolen; generalsekreterare för allmänna åklagarämbetet vid Cour d'appel de Paris; justitieministerns kabinett; rättssekreterare hos domstolens ordförande; justitiesekreterare vid domstolen sedan den 10 februari 1994.

2. Ändringar i domstolens sammansättning år 1999

Domstolens sammansättning ändrades under år 1999 enligt följande:

Den 8 juni 1999 tillträdde Vassilios Skouris sitt ämbete som domare till följd av domare Krateros M. Ioannous bortgång den 10 mars 1999.

Till följd av domare G. Federico Mancinis bortgång den 21 juli 1999 tillträdde generaladvokaten Antonio Mario La Pergola sitt ämbete som domare den 15 december 1999.

3. Rangordning

från den 1 januari till den 7 juni 1999

G.C. RODRÍGUEZ IGLESIAS, domstolens ordförande
P.J.G. KAPTEYN, ordförande på fjärde och sjätte avdelningen
J.-P. PUISSOCHET, ordförande på tredje och femte avdelningen
P. LEGER, förste generaladvokat
G. HIRSCH, ordförande på andra avdelningen
P. JANN, ordförande på första avdelningen
G.F. MANCINI, domare
J.C. MOITINHO DE ALMEIDA, domare
F.G. JACOBS, generaladvokat
C. GULMANN, domare
J.L. MURRAY, domare
D.A.O. EDWARD, domare
A.M. LA PERGOLA, generaladvokat
G. COSMAS, generaladvokat
H. RAGNEMALM, domare
L. SEVÓN, domare
N. FENNELLY, generaladvokat
D. RUIZ-JARABO COLOMER, generaladvokat
M. WATHELET, domare
R. SCHINTGEN, domare
K.M. IOANNOU, domare
S. ALBER, generaladvokat
J. MISCHO, generaladvokat
A. SAGGIO, generaladvokat

R. GRASS, justitiesekreterare

från den 8 juni till den 6 oktober 1999

G.C. RODRÍGUEZ IGLESIAS, domstolens ordförande
P.J.G. KAPTEYN, ordförande på fjärde och sjätte avdelningen
J.-P. PUISSOCHET, ordförande på tredje och femte avdelningen
P. LEGER, förste generaladvokat
G. HIRSCH, ordförande på andra avdelningen
P. JANN, ordförande på första avdelningen
G.F. MANCINI, domare
J.C. MOITINHO DE ALMEIDA, domare
F.G. JACOBS, generaladvokat
C. GULMANN, domare
J.L. MURRAY, domare
D.A.O. EDWARD, domare
A.M. LA PERGOLA, generaladvokat
G. COSMAS, generaladvokat
H. RAGNEMALM, domare
L. SEVÓN, domare
N. FENNELLY, generaladvokat
D. RUIZ-JARABO COLOMER, generaladvokat
M. WATHELET, domare
R. SCHINTGEN, domare
S. ALBER, generaladvokat
J. MISCHO, generaladvokat
A. SAGGIO, generaladvokat
V. SKOURIS, domare

R. GRASS, justitiesekreterare

från den 7 oktober till den 15 december 1999

G.C. RODRÍGUEZ IGLESIAS, domstolens ordförande
J.C. MOITINHO DE ALMEIDA, ordförande på tredje och sjätte avdelningen
D.A.O. EDWARD, ordförande på fjärde och femte avdelningen
L. SEVÓN, ordförande på första avdelningen
N. FENNELLY, förste generaladvokat
R. SCHINTGEN, ordförande på andra avdelningen
F.G. JACOBS, generaladvokat
P.J.G. KAPTEYN, domare
C. GULMANN, domare
A.M. LA PERGOLA, generaladvokat
G. COSMAS, generaladvokat
J.-P. PUISSOCHET, domare
P. LEGER, generaladvokat
G. HIRSCH, domare
P. JANN, domare
H. RAGNEMALM, domare
D. RUIZ-JARABO COLOMER, generaladvokat
M. WATHELET, domare
S. ALBER, generaladvokat
J. MISCHO, generaladvokat
A. SAGGIO, generaladvokat
V. SKOURIS, domare
F. MACKEN, domare

R. GRASS, justitiesekreterare

från den 15 december till den 31 december 1999

G.C. RODRÍGUEZ IGLESIAS, domstolens ordförande
J.C. MOITINHO DE ALMEIDA, ordförande på tredje och sjätte avdelningen
D.A.O. EDWARD, ordförande på fjärde och femte avdelningen
L. SEVÓN, ordförande på första avdelningen
N. FENNELLY, förste generaladvokat
R. SCHINTGEN, ordförande på andra avdelningen
F.G. JACOBS, generaladvokat
P.J.G. KAPTEYN, domare
C. GULMANN, domare
A.M. LA PERGOLA, domare
G. COSMAS, generaladvokat
J.-P. PUISSOCHET, domare
P. LEGER, generaladvokat
G. HIRSCH, domare
P. JANN, domare
H. RAGNEMALM, domare
D. RUIZ-JARABO COLOMER, generaladvokat
M. WATHELET, domare
S. ALBER, generaladvokat
J. MISCHO, generaladvokat
A. SAGGIO, generaladvokat
V. SKOURIS, domare
F. MACKEN, domare

R. GRASS, justitiesekreterare

4. Tidigare medlemmar av domstolen

PILOTTI, Massimo, domare (1952-1958), ordförande från 1952 till 1958
SERRARENS, Petrus Josephus Servatius, domare (1952-1958)
RIESE, Otto, domare (1952-1963)
DELVAUX, Louis, domare (1952-1967)
RUEFF, Jacques, domare (1952-1959 och 1960-1962)
HAMMES, Charles Léon, domare (1952-1967), ordförande från 1964 till 1967
VAN KLEFFENS, Adrianus, domare (1952-1958)
LAGRANGE, Maurice, generaladvokat (1952-1964)
ROEMER, Karl, generaladvokat (1953-1973)
ROSSI, Rino, domare (1958-1964)
DONNER, Andreas Matthias, domare (1958-1979), ordförande från 1958 till 1964
CATALANO, Nicola, domare (1958-1962)
TRABUCCHI, Alberto, domare (1962-1972), därefter generaladvokat (1973-1976)
LECOURT, Robert, domare (1962-1976), ordförande från 1967 till 1976
STRAUSS, Walter, domare (1963-1970)
MONACO, Riccardo, domare (1964-1976)
GAND, Joseph, generaladvokat (1964-1970)
MERTENS DE WILMARS, Josse J., domare (1967-1984), ordförande från 1980 till 1984
PESCATORE, Pierre, domare (1967-1985)
KUTSCHER, Hans, domare (1970-1980), ordförande från 1976 till 1980
DUTHEILLET DE LAMOTHE, Alain Louis, generaladvokat (1970-1972)
MAYRAS, Henri, generaladvokat (1972-1981)
O'DALAIGH, Cearbhall, domare (1973-1974)
SØRENSEN, Max, domare (1973-1979)
MACKENZIE STUART, Alexander, J., domare (1973-1988), ordförande från 1984 till 1988
WARNER, Jean-Pierre, generaladvokat, (1973-1981)
REISCHL, Gerhard, generaladvokat (1973-1981)
O'KEEFFE, Aindrias, domare (1975-1985)
CAPOTORTI, Francesco, domare (1976), därefter generaladvokat (1976-1982)
BOSCO, Giacinto, domare (1976-1988)
TOUFFAIT, Adolphe, domare (1976-1982)
KOOPMANS, Thymen, domare (1979-1990)
DUE, Ole, domare (1979-1994), ordförande från 1988 till 1994
EVERLING, Ulrich, domare (1980-1988)

CHLOROS, Alexandros, domare (1981-1982)
Sir Gordon SLYNN, generaladvokat (1981-1988), därefter domare (1988-1992)
ROZES, Simone, generaladvokat (1981-1984)
VERLOREN van THEMAAT, generaladvokat (1981-1986)
GRÉVISSE, Fernand, domare (1981-1982 och 1988-1994)
BAHLMANN, Kai, domare (1982-1988)
MANCINI, G. Federico, generaladvokat (1982-1988), därefter domare (1988-1999)
GALMOT, Yves, domare (1982-1988)
KAKOURIS, Constantinos, domare (1983-1997)
LENZ, Carl Otto, generaladvokat (1984-1997)
DARMON, Marco, generaladvokat (1984-1994)
JOLIET, René, domare (1984-1995)
O'HIGGINS, Thomas Francis, domare (1985-1991)
SCHOCKWEILER, Fernand, domare (1985-1996)
Da CRUZ VILAÇA, José Luis, generaladvokat (1986-1988)
DIEZ DE VELASCO, Manuel, domare (1988-1994)
ZULEEG, Manfred, domare (1988-1994)
VAN GERVEN, Walter, generaladvokat (1988-1994)
TESAURO, Giuseppe, generaladvokat (1988-1998)
ELMER, Michael Bendik, generaladvokat (1994-1997)
IOANNOU, Krateros, domare (1997-1999)

- Ordföranden

PILOTTI, Massimo (1952-1958)
DONNER, Andreas Matthias (1958-1964)
HAMMES, Charles Léon (1964-1967)
LECOURT, Robert (1967-1976)
KUTSCHER, Hans (1976-1980)
MERTENS DE WILMARS, Josse J. (1980-1984)
MACKENZIE STUART, Alexander John (1984-1988)
DUE, Ole (1988-1994)

- Justitiesekreterare

VAN HOUTTE, Albert (1953-1982)

HEIM, Paul (1982-1988)

GIRAUD, Jean-Guy (1988-1994)

Kapitel II

Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt

A — Förstainstansrättens verksamhet år 1999

av ordföranden Bo Vesterdorf

I. Förstainstansrättens verksamhet

1. Den 19 oktober 1999 firade Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt sitt 10-årsjubileum. Den 25 september 1989 avlade nämligen de första ledamöterna av denna instans eden inför Europeiska gemenskapernas domstol, och den första domen meddelades tre månader senare, närmare bestämt i december 1989.

Under de inledningsanföranden som hölls denna dag av ordförandena vid förstainstansrätten och domstolen erinrades det om att Europeiska enhetsakten hade banat väg för den institutionella förnyelse som inrättandet av denna nya gemenskapsdomstol innebar. Syftet med denna nya domstol, vilket anges i beslut 88/591/EKSG, EEG, Euratom om upprättandet av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt, var att förbättra rättsskyddet för enskilda genom att inrätta en första instans och att låta domstolen koncentrera sina aktiviteter på sin huvudsakliga uppgift, nämligen att säkerställa en enhetlig tolkning av gemenskapslagstiftningen. I detta hänseende har det successiva utökandet av förstainstansrättens behörighet ansetts utgöra ett tydligt tecken på att det uppdrag som ursprungligen tilldelades denna instans har lyckats. Det påpekades också att man nu har inlett diskussioner om en reform av gemenskapsdomstolarnas struktur.

Detta evenemang gav även förstainstansrättens ordförande möjlighet att påpeka att ungefär 2000 mål har avgjorts under dessa 10 år.

Under denna studiedag hölls föredrag av framstående jurister om två ämnen, vilka gav upphov till livliga diskussioner. Det första ämnet rörde rättsskyddet för enskilda. Det andra ämnet, som aktualiserades på grund av den ökande tillströmningen av antalet mål om tillgång till gemenskapsinstitutionernas handlingar och utvecklingen av nya regler om utövandet av rätten till tillgång till handlingar i enlighet med artikel 255 i EG-fördraget (vilken infördes genom Amsterdamfördraget), avsåg den aktuella och kontroversiella frågan om öppenhet.

2. Under år 1999 har 356¹ nya mål anhängiggjorts vid förstainstansrätten, vilket är ett betydligt högre antal än vad som var fallet år 1998 (215 mål), men inte lika högt som år 1997 (624 mål²). Bland de mål som anhängiggjordes under år 1999 ingår en serie om 71 mål som rör talan om ogiltigförklaring som väckts av föreståndare för bensinstationer i Nederländerna mot ett beslut av kommissionen enligt vilket statligt stöd som betalats ut till dem skulle återkrävas.

Det totala antalet mål som avgjorts uppgår till 634 (eller 308 mål om man beaktar förenade mål). Denna siffra inkluderar avgörandet av mål som anhängiggjordes under år 1994 gentemot beslut av kommissionen om fastställande av överträdelser av konkurrensreglerna inom området för stålbalkar (11 mål) och för vinylkloridplast (12 mål). Siffran inkluderar även en omfattande serie mål som rörde förstainstansrättens kansli. I dessa mål hade ett stort antal sökanden nämligen återkallat sin talan till följd av att domstolen hade avslagit ett överklagande av en dom från förstainstansrätten enligt vilken en talan som hade väckts av ett tullombud mot rådet och kommissionen ogillades.

88 mål om mjölkkvoter och 59 personalmål, vilka rör omprövning av sökandenas placering i lönegrad, är emellertid ännu inte avgjorda. Det totala antalet icke avgjorda mål uppgår till 724 (1002 mål år 1998).

Antalet mål som avgjorts på avdelningar med fem domare (som är behöriga att pröva mål som rör reglerna om statligt stöd och handelspolitiska skyddsåtgärder) uppgår till 39 (42 mål år 1998), medan 74 mål (88 mål år 1998) har avgjorts på avdelningar med tre domare. Inget mål har under detta år avgjorts i plenum och inte heller har någon generaladvokat utsetts.

Antalet ansökningar om interimistiska åtgärder under år 1999 bekräftar att detta särskilda förfarande används i allt högre grad (38 ansökningar år 1999 jämfört med 26 ansökningar år 1998 och 19 ansökningar år 1997). 37 beslut om interimistiska åtgärder har meddelats under detta år. Vid tre tillfällen har förstainstansrätten beslutat om uppskov med verkställigheten av den omtvistade rättsakten.

¹ Sifferuppgifterna nedan beaktar inte särskilda rättegångsformer avseende bland annat rättshjälp och fastställande av rättegångskostnader.

² Under år 1997 anhängiggjordes flera serier av liknande mål som rörde tulltjänstemän som begärt ersättning för skada som de orsakats genom att den inre marknaden genomfördes i enlighet med Europeiska enhetsakten, tjänstemän som begärt omprövning av deras lönegradsplacering vid anställningen och mål angående mjölkkvoter.

61 av förstainstansrättens avgöranden (av 177 avgöranden som kunde överklagas) har överklagats. Totalt 72 överklaganden har anhängiggjorts vid domstolen.³ Procentandelen överklaganden i förhållande till procentandelen avgöranden som kunde överklagas var högre än för de två föregående åren (70 överklaganden år 1998 i förhållande till 214 avgöranden som kunde överklagas, och 35 överklaganden år 1997 i förhållande till 139 avgöranden som kunde överklagas). Procentandelen utgjorde således 40,6 procent per den 31 december 1999, medan den utgjorde 32,7 procent respektive 25,1 procent vid slutet av år 1998 respektive år 1997.

År 1999 kännetecknas även av att det första målet inom området för immaterialrättsligt skydd (varumärken, mönster och modeller) har avgjorts. Antalet mål i vilka talan har väckts mot beslut som fattats av överklagandenämnden vid Byrån för harmonisering inom den inre marknaden, vilken inrättades genom rådets förordning (EG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken (EGT L 11, 1994, s. 1; svensk specialutgåva, område 17, volym 2, s. 3), har som väntat börjat öka, eftersom 18 mål har anhängiggjorts under år 1999.

3. Den 26 april 1999 antog rådet ett beslut om ändring av beslut 88/591 i syfte att göra det möjligt för förstainstansrätten att avgöra mål med en domare (EGT L 114, s. 52). Ändringen i förstainstansrättens rättegångsregler, genom vilken detta beslut genomförs, antogs den 17 maj 1999 och publicerades i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* (EGT L 135, s. 92).

I enlighet med dessa nya bestämmelser har åtta beslut fattats om att hänvisa mål till prövning av en ensam domare. Två domar har meddelats av förstainstansrätten i mål som avgjorts av en ensam domare (dom av den 28 oktober 1999 i mål T-180/98, *Cotrim mot Cedefop*, REGP 1999, s. IA-207; II-1077, och av den 9 december 1999 i mål T-53/99, *Progoulis mot kommissionen*, REGP 1999, s. IA-255; II-1249).

4. Domstolen har dessutom lagt fram förslag till rådet om ändring av beslut 88/591 och av förstainstansrättens rättegångsregler.

Det rör sig för det första om ett förslag till ändring av beslut 88/591 som syftar till att utvidga förstainstansrättens behörighet genom att bland annat talan om

³ Av de 72 överklagandena rörde 16 förstainstansrättens domar i två serier av mål på konkurrensområdet.

ogiltigförklaring som väcks av medlemsstaterna skall kunna handläggas av denna instans inom vissa områden. Detta förslag, som överlämnades den 14 december 1998, är för närvarande föremål för diskussioner inom ad hoc-gruppen "Domstolen" vid rådet. Kommissionen och parlamentet har ännu inte inkommit med yttranden.

För det andra är det fråga om förslag från domstolen och förstainstansrätten angående de nya målen om immaterialrätt. Förslaget innebär i huvudsak att antalet domare i enlighet med artikel 225 EG (f.d. artikel 168 a) skall ökas till 21. Förslaget översändes till rådet den 27 april 1999.

5. Under detta år har diskussionen rörande reformen av unionens domstolsstruktur utvecklats. Med anledning av nästa regeringskonferens utarbetades i maj 1999 ett "Diskussionsunderlag om rättskipningen inom den Europeiska unionen inför framtiden". Detta dokument överlämnades av domstolens ordförande vid justitieministrarnas möte i rådet den 27 och 28 maj 1999.

I övrigt har en diskussionsgrupp om rättskipningen inför framtiden inrättats av kommissionen. Denna diskussionsgrupp består av framstående jurister och skall slutföra sitt arbete i början av år 2000.

II. Utveckling av rättspraxis

Nedan följer en redogörelse för den viktigaste utvecklingen av förstainstansrättens rättspraxis under år 1999. Denna redogörelse är uppdelad efter de huvudsakliga ämnesområdena för de mål som har avgjorts.

1. *Konkurrensregler för företag*

Förstainstansrättens *rättspraxis avseende konkurrensregler för företag* har berikats med domar rörande tillämpningen av EKSG-fördraget, EG-fördraget och rådets förordning nr 4064/89 av den 21 december 1989 om kontroll av företagskoncentrationer.

a) EKSG-fördraget

Förstainstansrätten har meddelat sina domar i en serie om elva mål som anhängiggjordes år 1994. Denna serie mål rörde kommissionens beslut 94/215/EKSG av den 16 februari 1994 om ett förfarande för tillämpning av

artikel 65 i EKSG-fördraget angående avtal och samordnade förfaranden bland europeiska stålbalksproducenter. I detta beslut fastslog kommissionen att 17 europeiska stålföretag och en företagssammanslutning (Eurofer) hade deltagit i en rad avtal, beslut och samordnade förfaranden för prisfastställelse, uppdelning av marknader och utbyte av konfidentiell information på gemenskapsmarknaden för stålbalkar i strid med artikel 65.1 i EKSG-fördraget⁴, och påförde fjorton företag i denna bransch böter för överträdelser som skett mellan den 1 juli 1988 och den 31 december 1990. Elva mottagare av detta beslut, inklusive sammanslutningen Eurofer, yrkade att förstainstansrätten skulle ogiltigförklara beslutet och i andra hand, vad gäller företagen, sätta ned bötesbeloppet.

Förstainstansrätten ansåg, i sina domar av den 11 mars 1999,⁵ att kommissionen i tillräcklig grad hade bevisat förekomsten av de flesta av de konkurrensbegränsande handlingar som påtalades i beslutet. De delar av beslutet som förstainstansrätten ogiltigförklarade på grund av bristande bevisning rörde endast mindre viktiga delar av de påtalade överträdelserna. Den bevisnivå som krävs för att fastställa att en överträdelse av artikel 65.1 i EKSG-fördraget har ägt

⁴ Enligt artikel 65.1 i EKSG-fördraget är "[ö]verenskommelser mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden, som är ägnade att inom den gemensamma marknaden, direkt eller indirekt, förhindra, inskränka eller snedvrider den normala konkurrensen" förbjudna.

⁵ Domar av den 11 mars 1999 i mål T-134/94, NMH Stahlwerke mot kommissionen (REG 1999, s. II-239), i mål T-136/94, Eurofer mot kommissionen (REG 1999, s. II-263; överklagat till domstolen under målnummer C-179/99 P), i mål T-137/94, ARBED mot kommissionen (REG 1999, s. II-303; överklagat till domstolen under målnummer C-176/99 P), i mål T-138/94, Cockerill-Sambre mot kommissionen (REG 1999, s. II-333), i mål T-141/94, Thyssen Stahl mot kommissionen (REG 1999, s. II-347; överklagat till domstolen under målnummer C-194/99 P), i mål T-145/94, Unimetal mot kommissionen (REG 1999, s. II-585), i mål T-147/94, Krupp Hoesch mot kommissionen (REG 1999, s. II-603; överklagande vid domstolen under målnummer C-195/99 P), i mål T-148/94, Preussag mot kommissionen (REG 1999, s. II-613; överklagat till domstolen under målnummer C-182/99 P), i mål T-151/94, British Steel mot kommissionen (REG 1999, s. II-629; överklagat till domstolen under målnummer C-199/99 P), i mål T-156/94, Aristrain mot kommissionen, REG 1999, s. II-645; överklagat till domstolen under målnummer C-196/99 P), och i mål T-157/94, Ensidesa mot kommissionen (REG 1999, s. II-707; överklagat till domstolen under målnummer C-198/99 P).

Med undantag för domen i målet Thyssen Stahl mot kommissionen, vilken har publicerats i sin helhet, har endast de punkter i domskälen till de övriga domarna som förstainstansrätten ansett bör publiceras återgivits i rättsfallssamlingen.

rum klargjordes i domen i målet *Thyssen Stahl mot kommissionen* (nedan kallad domen i målet *Thyssen*), enligt vilken den omständigheten att ett företag har deltagit i möten där konkurrensbegränsande verksamhet har utövats är tillräcklig för att visa att företaget deltagit i denna verksamhet, om det inte finns tecken som tyder på motsatsen.

Förstainstansrätten ansåg även att de anklagelser enligt vilka kommissionen, inom ramen för sin politik för hanteringen av stålindustrins kris, hade uppmuntrat eller tolererat de konstaterade överträdelserna saknade grund.

Det viktigaste som dessa domar bidragit med är förmodligen att räckvidden av EKSG-fördragets konkurrensregler har klargjorts och i synnerhet den omständigheten att de rättsliga begreppen i artikel 65 inte skiljer sig från dem som avses i artikel 85 i EG-fördraget (nu artikel 81 EG).

Vad först gäller *den särskilda beskaffenheten hos de tillämpliga bestämmelserna i EKSG-fördraget*, som måste beaktas vid bedömningen av företagens uppträdande, klargjorde förstainstansrätten i domen i målet *Thyssen* att fastän stålmarknaden är en oligopolistisk marknad, som kännetecknas av systemet i artikel 60 i detta fördrag, där öppenhet rörande de priser som de olika företagen tillämpar säkerställs genom det obligatoriska offentliggörandet av prislistor och transporttaxor, är oföränderligheten eller överensstämmelsen i de priser som följer av detta inte i sig oförenliga med fördraget, om priserna inte är resultatet av ett avtal, inte ens underförstått, mellan bolagsmännen, utan resultatet av marknadskrafter och strategier hos oberoende och motsatta ekonomiska enheter. Av detta följer att uppfattningen att alla företag självständigt, och inte i samförstånd med sina konkurrenter, skall bestämma den politik som de avser att föra på marknaden, finns inneboende i EKSG-fördraget och i synnerhet i artiklarna 4 d och 65.1.

Vad gäller argumentet enligt vilket kommissionen skulle ha åsidosatt betydelsen av artikel 65.1 i EKSG-fördraget, svarade förstainstansrätten att om det är riktigt att den oligopolistiska karaktären hos de marknader som åsyftas i fördraget i viss utsträckning kan minska konkurrensens inverkan, motiverar detta övervägande inte en tolkning av artikel 65 som tillåter att företagen uppträder på ett sätt som minskar konkurrensen i ännu högre grad, i synnerhet genom prisfastställelse. Med hänsyn till de konsekvenser som marknadens oligopolistiska karaktär kan få, är det desto mer nödvändigt att skydda den övriga konkurrensen (domen i målet *Thyssen*).

Ett annat argument avsåg kommissionens åsidosättande av betydelsen av artikel 60 i EKSG-fördraget. Efter att ha erinrat om syftet med skyldigheten i artikel 60.2 att offentliggöra de prislistor som företagen använder på gemenskapsmarknaden, medgav förstainstansrätten att det system som åsyftas i artikel 60, och i synnerhet förbudet att avvika från prislistan, även tillfälligt, utgör en betydande begränsning av konkurrensen. Denna omständighet hindrar emellertid inte att förbudet mot konkurrensbegränsande samverkan i artikel 65.1 i fördraget tillämpas. Förstainstansrätten ansåg nämligen att de priser som anges i dessa prislistor skall fastställas självständigt av varje företag utan avtal, inte ens underförstådda, mellan dessa.

Vad beträffar den *rättsliga kvalificeringen av företagens konkurrensbegränsande uppträdande* framgår det av dessa domar att det är fråga om ett avtal i den mening som avses i artikel 65.1 i EKSG-fördraget när företag har uttryckt en gemensam vilja att uppträda på ett visst sätt på marknaden (domen i målet *Thyssen*). I det avseendet ansåg förstainstansrätten att det inte finns något skäl för att tolka begreppet "avtal" i den mening som avses i artikel 65.1 i EKSG-fördraget på annat sätt än som "avtal" i den mening som avses i artikel 85.1 i EG-fördraget (se förstainstansrättens dom av den 24 oktober 1991 i mål T-1/89, *Rhône-Poulenc mot kommissionen*, REG 1991, s. II-867, punkt 120).

Förbudet mot "samordnade förfaranden" i artikel 65.1 i EKSG-fördraget har i princip samma syfte som det motsvarande förbudet mot "samordnade förfaranden" i artikel 85.1 i EG-fördraget. Det syftar särskilt till att säkerställa den ändamålsenliga verkan med förbudet i artikel 4 d i fördraget genom att ingripa med förbuden mot en form av samordning mellan företag, som utan att leda till ett egentligt avtal medvetet ersätter konkurrensens normala risker, som åsyftas i fördraget, med ett praktiskt inbördes samarbete (domen i målet *Thyssen*).

När ett företag för sina konkurrenter avslöjar sitt framtida uppträdande på marknaden, i fråga om pris, vid ett sammanträde där flertalet av dessa konkurrenter samlas inom ramen för ett regelbundet samarbete och uppmuntrar dem att uppträda på samma sätt, och således agerar med den uttryckliga avsikten att påverka konkurrenternas framtida verksamhet, och detta företag skäligen kan förvänta sig att konkurrenterna i stor utsträckning kommer att följa denna begäran, eller åtminstone att de kommer att beakta den när de bestämmer sin egen handelspolitik, har företagen i fråga ersatt konkurrensens normala risker, som åsyftas i EKSG-fördraget, med praktiskt inbördes samarbete, vilket skall kvalificeras som "samordnade förfaranden" i den mening som avses i artikel 65.1 i detta fördrag (domen i målet *Thyssen*).

Vad beträffar argumentet att begreppet "samordnat förfarande" i den mening som avses i artikel 65.1 i EKSG-fördraget förutsätter att företagen tillämpar de förfaranden som varit föremål för samordning, i synnerhet genom att höja priserna på ett enhetligt sätt, ansåg förstainstansrätten att dess rättspraxis avseende EG-fördraget kan överföras till tillämpningsområdet för artikel 65 i EKSG-fördraget och att *det inte är nödvändigt att samordningen påverkar konkurrenternas uppträdande på marknaden för att det skall utgöra ett samordnat förfarande*. Det är tillräckligt att i förekommande fall konstatera att vart och ett av företagen oundvikligen har beaktat, direkt eller indirekt, de uppgifter som de har erhållit vid kontakter med konkurrenterna. Förstainstansrätten klargjorde även att företagen "tillämpar" ett samordnat förfarande, i den mening som avses i artikel 65.5 i EKSG-fördraget, när de faktiskt deltar i en mekanism som syftar till att avlägsna ovissheten beträffande deras framtida uppträdande på marknaden, vilket oundvikligen innebär att vart och ett av företagen beaktar de uppgifter som de har fått av konkurrenterna. Det är således inte nödvändigt att kommissionen visar att utbytena av information i fråga har medfört ett särskilt resultat eller har genomförts på marknaden i fråga.

Eftersom artikel 65.1 i EKSG-fördraget hänvisar till avtal som "är ägnade" att snedvrider den normala konkurrensen, anser förstainstansrätten att detta begrepp omfattar formuleringen "har till syfte" som anges i artikel 85.1 i EG-fördraget. Kommissionen gjorde således ett korrekt konstaterande i det omtvistade beslutet när den angav att den inte var tvungen att visa att det förelåg en skadlig inverkan på konkurrensen för att fastställa att det skett en överträdelse av artikel 65.1 i EKSG-fördraget.

Domarna av den 11 mars 1999 innehåller även andra slutsatser i fråga om ansvar för det uppförande som har lett till överträdelse, iakttagandet av rätten till försvar och villkoren för att ett informationsutbyte är förbjudet enligt artikel 65 i EKSG-fördraget, vilka förtjänar att belysas.

För det första innehåller dessa domar vissa klargöranden i fråga om reglerna för *ansvar för uppförande som har lett till överträdelse*.

I domen i målet *NMH Stahlwerke mot kommissionen* slog förstainstansrätten fast att, under vissa omständigheter, en ekonomisk efterträdare till en juridisk person kan hållas ansvarig för en överträdelse av konkurrensreglerna som den juridiska personen gjort sig skyldig till, även om denna juridiska person fortfarande existerade när beslutet antogs, för att den ändamålsenliga verkan med dessa regler inte skall äventyras på grund av förändringarna i bland annat de berörda företagens juridiska form. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att begreppet

företag, i den mening som avses i artikel 65 i fördraget, har en ekonomisk betydelse samt att det vid antagandet av beslutet var sökanden som utövade den näringsverksamhet som berördes av överträdelserna och, slutligen, att den som formellt sett gjort sig skyldig till överträdelserna vid detta datum hade upphört med all affärsverksamhet, ansåg förstainstansrätten att det var berättigat av kommissionen att hålla sökanden ansvarig för den omtvistade överträdelserna.

I domen i målet *Unimetal mot kommissionen* ansåg förstainstansrätten att domstolens rättspraxis, enligt vilken den omständigheten att ett dotterbolag är en särskild juridisk person inte räcker för att utesluta möjligheten att dess agerande kan tillskrivas moderbolaget — särskilt när dotterbolaget inte självständigt bestämmer sitt agerande på marknaden — utan i huvudsak tillämpar instruktioner som det får av moderbolaget (domstolens dom av den 14 juli 1972 i mål 48/69, *ICI mot kommissionen*, REG 1972, s. 619; svensk specialutgåva, volym 2, s. 25), ledde till en omvänd ansvarsfördelning, det vill säga att dotterbolaget var ansvarigt för moderbolagets överträdelse. Mot bakgrund av domen i målet *ICI mot kommissionen*, och den omständigheten att ett bolag som är ansvarigt för samordningen av en bolagskoncerns handlande kan tillskrivas ansvar för de överträdelser som bolagen inom koncernen begått, även om de inte utgör dotterbolag i juridisk mening, ansåg förstainstansrätten att denna rättspraxis, med hänsyn till det grundläggande begreppet ekonomisk enhet som bildar underlag för denna rättspraxis, under vissa omständigheter kan leda till att ett dotterbolag kan tillskrivas ansvar för moderbolagets agerande. Det var således korrekt av kommissionen att hålla dotterbolaget (Unimetal) ansvarigt för moderbolagets (Usinor Sacilor) agerande, när dotterbolaget var det bolag som huvudsakligen hade gjort sig skyldigt till de överträdelser som begåtts, medan moderbolaget endast hade ägnat sig åt underordnade uppgifter genom bistånd i administrativt hänseende utan något inflytande i beslutsfattandet eller någon möjlighet att ta initiativ.

I målet som gav upphov till domen *Aristrain mot kommissionen* hade sökanden, som var den enda mottagaren av beslutet, bestritt att den kunde hållas ansvarig för överträdelser som begåtts av dess systerbolag (Aristrain Olaberría), som var en särskild juridisk person och ensamt ansvarigt för sin verksamhet. Sökanden hade även bestritt att den kunde påföras böter, vars belopp beräknades med hänsyn till båda bolagens agerande och deras sammanlagda omsättning. Förstainstansrätten ansåg att, med hänsyn till den ekonomiska enhet som ett moderbolag och dess dotterbolag utgör, kan dotterbolagens agerande under vissa omständigheter tillskrivas moderbolaget. Förstainstansrätten ansåg emellertid att eftersom det förelåg en situation där det på grund av koncernens sammansättning och aktiekapitalets spridning var omöjligt eller mycket svårt att fastställa vilken

juridisk person som, såsom ansvarig för samordning av koncernens handlande, borde tillskrivas de överträdelser som de olika bolagen i koncernen gjort sig skyldiga till, hade kommissionen rätt att hålla de två dotterbolagen Aristrain Madrid och Aristrain Olaberría, vilka ansågs utgöra ett enda "företag" i den mening som avses i artikel 65.5 i fördraget och i lika stor utsträckning hade deltagit i de olika överträdelser som de hållits ansvariga för, solidariskt ansvariga för hela koncernens agerande, för att undvika att det faktum att bolagen formellt var åtskilda, som en följd av att de var särskilda juridiska personer, hindrade att de ansågs uppträda som en enhet på marknaden med avseende på tillämpningen av konkurrensreglerna. Det var således korrekt av kommissionen att i detta fall påföra de båda systerbolagen ett enda bötesbelopp, som beräknades med hänvisning till deras sammanlagda omsättning, genom att hålla dem solidariskt ansvariga för betalningen av bötesbeloppet.

Förstainstansrätten har vidare haft att kontrollera huruvida kommissionen har åsidosatt ett företags *rätt till försvar* genom att rikta ett beslut till detta företag genom vilket det påfördes ett bötesbelopp som hade beräknats på grundval av dess omsättning, utan att först ha skickat ett formellt meddelande om anmärkningar till företaget eller meddelat sin avsikt att hålla det ansvarigt för dotterbolagets överträdelser (domen i målet *ARBED mot kommissionen*).

Enligt förstainstansrätten kan ett sådant åsidosättande utgöra en sådan brist i förfarandet som kan skada rätten till försvar, vilken säkerställs genom artikel 36 i EKSG-fördraget. Den omständigheten att moderbolaget (ARBED) och dess dotterbolag (TradeARBED), såsom i det aktuella fallet, utan åtskillnad hade besvarat de begäran om upplysningar som kommissionen hade skickat till dotterbolaget, vilket av moderbolaget ansågs vara dess "försäljningsorgan" eller "försäljningsorganisation", att moderbolaget spontant hade ansett att meddelandet om anmärkningar, som formellt sett delgavs dotterbolaget och som det fick full kännedom om, var riktat till moderbolaget och befullmäktigade en advokat att försvara bolagets intressen, att moderbolaget hade anmodats att ge kommissionen vissa upplysningar avseende omsättningen av bolagets produkter under den period då överträdelsen pågick enligt meddelandet om anmärkningar, och att det hade haft tillfälle att framlägga sina synpunkter avseende de anmärkningar som kommissionen hade för avsikt att åberopa mot dess dotterbolag samt att kommissionen hade för avsikt att hålla moderbolaget ansvarigt, innebär att en sådan brist inte kan medföra att det omtvistade beslutet ogiltigförklaras.

Utbytet av konfidentiell information, som skett genom stålbalkskommissionen (övervakning av order och leveranser) och genom Walzstahl-Vereinigung, och som påtalades i artikel 1 i beslutet som riktades till företagen, ansågs utgöra en

självständig överträdelse av artikel 65.1 i EKSG-fördraget. I domen i målet *Thyssen* angav förstainstansrätten särskilt att ett system som gjorde det möjligt att sprida uppgifter avseende order och leveranser som utfördes av de företag som deltog i systemet på de huvudsakliga marknaderna i gemenskapen, som var fördelade per företag och per medlemsstat, kunde, med beaktande av att dessa uppgifter var aktuella och endast riktade sig till de deltagande producenterna och således uteslöt konsumenter och övriga konkurrenter, att produkterna var homogena samt med beaktande av graden av koncentration på marknaden, påverka deras uppträdande på ett påtagligt sätt, såväl på grund av det faktum att varje företag visste att det övervakades på nära håll av sina konkurrenter, som av det faktum att företaget självt i förekommande fall kunde reagera på konkurrenternas uppträdande på grundval av omständigheter som var klart aktuella och mer exakta än information som var tillgänglig på annat sätt. Av detta följer att de omtvistade systemen för utbyte av information klart minskade självständigheten i de beslut som de deltagande företagen fattade, genom att konkurrensens normala risker ersattes med ett praktiskt inbördes samarbete.

De böter som påfördes de berörda företagen hade fastställts i enlighet med kriterierna i artikel 65.5 i EKSG-fördraget, enligt vilken kommissionen är skyldig att utgå från det berörda företags omsättning. EKSG-fördraget grundar sig nämligen på principen om att omsättningen av de produkter som omfattas av ett konkurrensbegränsande förfarande utgör ett objektiva kriterium som ger ett korrekt mått på hur skadligt detta förfarande är för den normala konkurrensen på den gemensamma marknaden.

I domen i målet *British Steel mot kommissionen* (T-151/94) påpekade förstainstansrätten att i avsaknad av förmildrande eller försvårande omständigheter eller andra, i vederbörlig ordning styrkta, särskilda omständigheter är kommissionen i enlighet med likabehandlingsprincipen skyldig att vid beräkningen av bötesbelopp tillämpa samma procentandel som referens på de företag som deltagit i samma överträdelse.

I fråga om prövningen av försvårande omständigheter med anledning av återfall, som kommissionen hade tagit hänsyn till i syfte att höja beloppet för vissa böter, påpekade förstainstansrätten att begreppet återfall, såsom det uppfattas i ett visst antal nationella rättsordningar, förutsätter att en person har begått nya överträdelser efter att ha blivit straffad för liknande överträdelser. I domen i målet *Thyssen* ansåg förstainstansrätten emellertid att kommissionen hade gjort en felaktig rättstillämpning när den, med anledning av återfallet, hade beaktat överträdelser som hade sanktionerats i ett tidigare beslut, trots att den större delen

av perioden för de överträdelse som sökanden hade hållits ansvarig för i det omtvistade beslutet skedde före det första beslutet.

Vad gäller beaktandet av eventuella förmildrande omständigheter ansåg förstainstansrätten, genom att bekräfta sin tidigare rättspraxis (dom av den 24 oktober 1991 i mål T-2/89, *Petrofina mot kommissionen*, REG 1989, s. II-1087, och av den 14 maj 1998 i mål T-308/94, *Cascades mot kommissionen*, REG 1998, s. II-925), att den omständigheten att ett företag, vars deltagande i en prissamverkan tillsammans med dess konkurrenter har fastställts, inte har agerat på marknaden på det sätt som det kommit överens om med sina konkurrenter inte nödvändigtvis utgör en förmildrande omständighet vid fastställandet av bötesbeloppets storlek. Ett företag som trots samverkan med sina konkurrenter för en mer eller mindre oberoende politik på marknaden kan helt enkelt försöka att utnyttja överenskommelsen för egen vinning (domarna i målet *Cockerill-Sambre mot kommissionen* och *Aristrain mot kommissionen*).

En sänkning av böterna till följd av samarbete under det administrativa förfarandet är endast befogat om det berörda företaget har agerat på ett sådant sätt att kommissionen lättare har kunnat fastställa överträdelsen och i förekommande fall har kunnat få den att upphöra. Kommissionen ansåg, i domarna i målen *ARBED mot kommissionen*, *Cockerill-Sambre mot kommissionen* och *Aristrain mot kommissionen*, att kommissionen på goda grunder hade ansett att det berörda företaget (som, med några få undantag, inte hade gjort något medgivande i fråga om någon av de anklagelser som riktats mot det) inte hade agerat på ett sådant sätt att det var befogat att sänka böterna till följd av samarbete under det administrativa förfarandet.

Slutligen slog förstainstansrätten fast att dess fastställelse av bötesbelopp, inom ramen för dess fulla prövningsrätt, till sin karaktär inte är en exakt räkneoperation och att förstainstansrätten inte är bunden av kommissionens beräkningar, utan skall göra en egen bedömning med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet (domarna i målen *ARBED mot kommissionen*, *Unimetal mot kommissionen*, *Krupp Hoesch mot kommissionen*, *Preussag mot kommissionen*, *Cockerill-Sambre mot kommissionen*, *British Steel mot kommissionen*, *Aristrain mot kommissionen* och *Ensidesa mot kommissionen*. Inom ramen för sin fulla prövningsrätt sänkte förstainstansrätten böterna till 65 449 000 euro.

Vad gäller frågor som rör förfaranden, erinrade förstainstansrätten i vissa av dessa domar, om sin rättspraxis i domen av den 22 oktober 1997 i de förenade målen T-213/95 och T-18/96, *SCK och FNK mot kommissionen* (REG 1997, s. II-1739), om kommissionens skyldighet att iaktta en skälig tidsfrist då den fattar

beslut efter administrativa förfaranden inom konkurrensområdet. Frågan huruvida ett administrativt förfarande pågått under skälig tid skall bedömas med hänsyn till de särskilda omständigheterna i varje fall. Förstainstansrätten ansåg i domen i målet *Aristrain mot kommissionen* att en period om ungefär 36 månader från det att de första undersökningarna ägde rum till dess att beslutet fattades inte var oskälig. Mot denna bakgrund ansåg förstainstansrätten att det med hänsyn särskilt till ärendets betydelse och komplexa karaktär samt antalet berörda företag inte utgjorde ett åsidosättande av denna princip att det gick ungefär tretton månader, varav flera av dessa månader ägnades åt en intern undersökning som inleddes på begäran av de berörda företagen, från det administrativa förhöret till dess beslutet antogs.

I domen i målet *Aristrain* tog förstainstansrätten även ställning till en grund för ogiltigförklaring avseende åsidosättande av rätten till en oavhängig och opartisk domstol. Sökanden hade särskilt hävdade att de rättigheter som framgår av artikel 6 i Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad Europakonventionen) inte hade iakttagits, eftersom det under kommissionens förfarande inte är olika organ eller personer som fått i uppgift att utföra undersökningen respektive att fatta beslut och det beslut som antagits av kommissionen inte enligt fördraget kunde vara föremål för en fullständig rättslig prövning, vilket krävs enligt Europakonventionen. Efter att ha påpekat att de grundläggande rättigheterna utgör en integrerad del av de allmänna rättsprinciper vilkas iakttagande gemenskapsdomstolarna skall säkerställa och att det inte strider mot de processrättsliga skyddsregler som föreskrivs i gemenskapsrätten att kommissionen både framför anmärkningarna och fattar beslut, erinrade förstainstansrätten om att kravet på en effektiv domstolskontroll av kommissionens beslut om fastställelse och beivrande av överträdelser av gemenskapens ovannämnda konkurrensregler utgör en gemenskapsrättslig grundprincip som följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner. I mål som väcks med stöd av artiklarna 33 andra stycket och 36 andra stycket i EKSG-fördraget skall lagenlighetskontrollen av kommissionens beslut, som fastslår en överträdelse av konkurrensregler och som i detta hänseende ålägger den berörda fysiska eller juridiska personen böter, anses utgöra en effektiv domstolskontroll av rättsakten i fråga. Med hjälp av de grunder som åberopas av den berörda fysiska eller juridiska personen till stöd för talan om ogiltigförklaring eller ändring av ett bötesbelopp, kan förstainstansrätten bedöma huruvida kommissionens faktiska och rättsliga bedömning i ett konkurrensärende är riktig (se vad gäller EG-fördraget, förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-348/94, *Enso Española mot kommissionen*, REG 1998, s. II-1875).

b) EG-fördraget

b.1) Artikel 85 i EG-fördraget (nu artikel 81 EG)

Genom tillämpning av bestämmelserna i EG-fördraget meddelade förstainstansrätten en omfattande dom den 20 april 1999⁶ i tolv mål i vilka talan hade väckts av företag i vinylkloridbranschen (nedan kallat PVC). Dessa mål hade som utgångspunkt domen av den 27 februari 1992 i de förenade målen T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 och T-104/89, *BASF m.fl. mot kommissionen* (REG 1992, s. II-315; svensk specialutgåva, volym 12, del 2, s. 1), genom vilken förstainstansrätten hade förklarat att kommissionens beslut 89/190/EEG av den 21 december 1988 enligt vilket PVC-producenter hade sanktionerats för överträdelse av artikel 85.1 i EEG-fördraget (nedan kallat 1988 års beslut). Efter att kommissionen hade överklagat denna dom undanröjde domstolen förstainstansrättens dom samt ogiltigförklarade kommissionens beslut i domen av den 15 juni 1994 i mål C-137/92 P, *kommissionen mot BASF m.fl.* (REG 1994, s. I-2555, svensk specialutgåva, volym 15, s. 201, nedan kallad domen av den 15 juni 1994).

Till följd av denna dom antog kommissionen ett nytt beslut med avseende på de producenter som varit föremål för det ursprungliga beslutet, med undantag för Solvay och Norsk Hydro (nedan kallat 1994 års beslut). Genom detta sistnämnda beslut konstaterade kommissionen att det förelåg ett avtal och/eller ett samordnat förfarande som stred mot artikel 85 i EG-fördraget, enligt vilka de producenter som levererade PVC till den gemensamma marknaden deltog i regelbundna möten för att fastställa 'riktpriser' och 'riktkvoter', planera samordnade initiativ i syfte att höja prisnivån samt övervaka genomförandet av denna otillåtna samverkan. Genom artikel 3 i detta beslut bekräftades de böter som vart och ett av de tolv företagen påfördes år 1988, det vill säga ett belopp på totalt 19 miljoner ecu.

De tolv företagen som var mottagare av 1994 års beslut yrkade att förstainstansrätten skulle ogiltigförklara beslutet eller, i andra hand, upphäva eller sätta ned böterna. Den ansevärd mängden dokument som hade producerats av sökandena förtjänar att uppmärksammas, eftersom sökandena gjorde närmare 80

⁶ Dom av den 20 april 1999 i de förenade målen T-305/94—T-307/94, T-313/94—T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 och T-335/94, *Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen* (REG 1999, s. II-931). Åtta överklaganden av denna dom har inkommit till domstolen (mål C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P, C-251/99 P, C-252/99 P och C-254/99 P).

olika invändningar på fem rättegångsspråk, vilka upptog mer än 2000 sidor av inlagor.

Vad gäller yrkandena om ogiltigförklaring undersökte förstainstansrätten dels grunder avseende förekomsten av formfel och brister i förfarandet, dels materiella grunder.

De olika grunder som sökandena hade åberopat avseende *förekomsten av formfel och brister i förfarandet* kan indelas i fyra huvudsakliga kategorier. För det första hade sökandena invänt såväl mot kommissionens tolkning av räckvidden av domen av den 15 juni 1994 om ogiltigförklaring av beslutet av år 1988 som mot de slutsatser kommissionen hade dragit av denna dom (A). De hade vidare hävdade att det förekommit fel i samband med antagandet och bestyrkandet av beslutet av år 1994 (B). Sökandena hade även gjort gällande att det förekommit fel i förfarandet som föregick antagandet av beslutet av år 1988 (C). Slutligen ansåg sökandena att beslutet av år 1994 var bristfälligt motiverat vad gäller vissa frågor som berör de tre ovannämnda kategorierna (D).

Även om sökandenas talan inte bifölls på någon av dessa grunder, skall vissa av förstainstansrättens slutsatser belysas.

Vissa av sökandena hade gjort gällande att kommissionen, genom att anta ett nytt beslut i PVC-fallet efter domen av den 15 juni 1994, hade åsidosatt den grundläggande principen om *non bis in idem*. Förstainstansrätten ansåg i detta hänseende att kommissionen inte kan inleda ett förfarande mot ett företag med stöd av förordningarna nr 17⁷ och nr 99/63⁸ för överträdelse av gemenskapens konkurrensregler eller fastställa påföljder i form av böter, på grund av ett konkurrensbegränsande beteende som förstainstansrätten eller domstolen redan har konstaterat att kommissionen har bevisat, alternativt inte har bevisat. Förstainstansrätten godtog inte denna grund, eftersom kommissionen, genom att anta beslutet av år 1994 efter denna ogiltigförklaring, inte hade ålagt sökandena två påföljder för samma överträdelse och eftersom domstolen inte hade prövat någon av sökandenas materiella grunder när den i sin dom av den 15 juni 1994

⁷ Rådets förordning av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT 13, 1962, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8).

⁸ Kommissionens förordning nr 99/63/EEG av den 25 juli 1963 om sådana förhör som avses i artikel 19.1 och 19.2 i rådets förordning nr 17 (EGT 127, 1963, s. 2268; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 32).

ogiltigförklarade 1988 års beslut. Kommissionen avsåg enbart att avhjälpa det formfel som hade konstaterats av domstolen när den antog beslutet av år 1994 och hade således vid två tillfällen inte inlett ett förfarande mot sökandena på grundval av samma omständigheter.

Bland de grunder som avsåg tidsåtgången hade sökandena gjort gällande att kommissionen hade åsidosatt principen om rimlig tidsfrist. Förstainstansrätten konstaterade, efter att ha erinrat om att kommissionen är skyldig att iaktta den allmänna gemenskapsrättsliga princip som framgår av domen i det ovannämnda målet *SCK och FNK mot kommissionen*, att det administrativa förfarandet vid kommissionen pågick i sammanlagt omkring 62 månader och att den period under vilken domstolen prövade lagenligheten av 1988 års beslut samt giltigheten av förstainstansrättens dom inte fick beaktas vid fastställandet av den ifrågakvarande tidsperioden samt slog fast att kommissionen hade handlat i enlighet med den ifrågakvarande principen.

Det kan påpekas att förstainstansrätten, i syfte att bedöma frågan huruvida det administrativa förfarandet vid kommissionen tog rimlig tid i anspråk, skilde den period av förfarandet under vilken kommissionen genomförde undersökningar i enlighet med artikel 14.2 i förordning nr 17, vilken inleddes i november 1983, från den period av förfarandet som inleddes den dag då de berörda företagen mottog meddelandet om anmärkningar, och gjorde en särskild utredning i frågan huruvida var och en av dessa perioder tog rimlig tid i anspråk. Denna fråga bedömdes med hänsyn till de särskilda omständigheterna i detta fall och i synnerhet till sådana faktorer som parternas uppträdande under förfarandet, ärendets betydelse för de olika berörda företagen samt dess komplexitet. Vad gäller den andra delen av förfarandet ansåg förstainstansrätten att kriteriet i fråga om ärendets betydelse för de olika berörda parterna var av särskild vikt. För det första förutsätter nämligen meddelandet om anmärkningar i ett förfarande för konstaterande av en överträdelse att förfarandet i enlighet med artikel 3 i förordning nr 17 har inletts. Genom att inleda detta förfarande har kommissionen gett till känna sin avsikt att fatta ett beslut om konstaterande av en överträdelse (se domstolens dom av den 6 februari 1973 i mål 48/72, *Brasserie de Haecht*, REG 1973, s. 77; svensk specialutgåva, volym 2, s. 67). För det andra är det först då ett företag mottar meddelandet om anmärkningar som det kan få kännedom om föremålet för det förfarande som har inletts mot det och de beteenden kommissionen klandrar företaget för. Företagen har således särskilt intresse av att kommissionen genomför den andra delen av förfarandet synnerligen snabbt, men utan att företagets rätt till försvar inskränks. Förstainstansrätten ansåg att längden av den andra delen av förfarandet vid kommissionen, vilken pågick i tio månader, var rimlig.

Förstainstansrätten gjorde ett viktigt klagörande beträffande den grunden som avsåg åsidosättande av principen om rimlig tidsfrist, vilken hade åberopats till stöd för yrkandena om ogiltigförklaring av 1994 års beslut. Förstainstansrätten slog fast att *åsidosättandet av denna princip, under förutsättning att det har fastställts, inte motiverar att 1994 års beslut ogiltigförklaras, såvida det inte samtidigt utgör ett åsidosättande av de berörda företagens rätt till försvar*. Om det inte har fastställts att den oskäligt långa tid som förflutit har påverkat de berörda företagens möjlighet att försvara sig effektivt, *saknar underlåtelsen att iaktta principen om en rimlig tidsfrist betydelse för det administrativa förfarandets giltighet, och kan således endast beaktas som en skadeorsak som kan åberopas vid gemenskapsdomstolarna inom ramen för en talan i enlighet med artiklarna 178 och 215 andra stycket i EG-fördraget (nu artiklarna 235 EG och 308 andra stycket EG)*.

Räckvidden av domen av den 15 juni 1994 prövades också av förstainstansrätten, eftersom vissa sökanden hade gjort gällande att domstolens ogiltigförklaring av 1988 års beslut hade ifrågasatt giltigheten av handlingarna i förfarandet som föregick antagandet av detta beslut. Förstainstansrätten godtog inte denna invändning, utan ansåg, mot bakgrund av domen av den 15 juni 1994, att domstolen hade ogiltigförklarat 1988 års beslut på grund av ett fel i förfarandet som enbart gällde det sätt på vilket beslutet slutligt hade antagits av kommissionen. Eftersom det konstaterade formfelet uppkom i slutskedet av antagandet av 1988 års beslut, påverkar ogiltigförklaringen inte giltigheten av de åtgärder som hade vidtagits för att förbereda beslutet, före det skede där felet uppkom.

Sökandena hade även bestritt det sätt på vilket 1994 års beslut hade antagits, efter ogiltigförklaringen av 1988 års beslut, med motiveringen att, även om det konstaterade felet inträffade i slutskedet av antagandet av beslutet av år 1988, kommissionen var tvungen att iaktta vissa processrättsliga skyddsregler för att kunna avhjälpa felet innan den antog beslutet av år 1994 (inledandet av ett nytt administrativt förfarande, iakttagande av vissa delar av förfarandet som föreskrivs i sekundärrätten och rent allmänt rätten att yttra sig). Iakttagandet av rätten till försvar fordrar att berörda företag och företagssammanslutningar ges tillfälle att yttra sig om de anmärkningar kommissionen avser att rikta mot dem i sitt slutliga beslut om konstaterande av en överträdelse av konkurrensreglerna. I det aktuella fallet hade det redan fastslagits att ogiltigförklaringen av beslutet av år 1988 inte påverkade giltigheten av de åtgärder som vidtogs för att förbereda beslutet innan felet begicks. Giltigheten av meddelandet om anmärkningar, vilket hade sänts till var och en av sökandena under början av april 1988, hade således inte ifrågasatts genom domen av den 15 juni 1994. Av samma skäl hade den muntliga delen av

det administrativa förfarandet vid kommissionen under september 1988 inte heller påverkats. Förstainstansrätten ansåg att ett nytt förhör med de berörda företagen endast hade varit nödvändigt innan beslutet av år 1994 antogs, för det fall beslutet innehöll nya anmärkningar i förhållande till de anmärkningar som framgick av det första beslutet som domstolen ogiltigförklarat, vilket inte var fallet.

Talan bifölls inte heller på de *materiella grunder* som sökandena hade åberopat, vilket innebar att kommissionens slutsatser bekräftades, med undantag för de anklagelser som rörde Société artésienne de vinyles deltagande i överträdelsen efter det första halvåret 1981.⁹

Sökanden hade åberopat en serie grunder som avsåg bevisningen. I detta sammanhang undersökte förstainstansrätten huruvida den bevisning som kommissionen hade åberopat gentemot företagen kunde användas. Förstainstansrätten prövade i synnerhet frågan huruvida talan kunde prövas och huruvida talan kunde bifallas på den grund som vissa av sökandena hade åberopat, nämligen åsidosättande av principen om rätten till skydd för sitt hem. Förstainstansrätten ansåg, genom att göra en åtskillnad mellan beslutet om undersökning och undersökningsfullmakten, att sökanden hade rätt att, i sin talan om ogiltigförklaring av 1994 års beslut, ifrågasätta lagenligheten av de beslut om undersökning som riktats till andra företag¹⁰ av om de handlingar som kommissionen hade inhämtat hade använts mot dem. Det står nämligen inte helt klart att de tveklöst skulle ha haft rätt att ifrågasätta lagenligheten av dessa beslut inom ramen för en direkt talan mot dem. Sökandena hade även rätt att inom ramen för en talan om ogiltigförklaring mot det slutliga beslutet ifrågasätta lagenligheten av undersökningsfullmakterna, vilka inte utgör rättsakter mot vilka talan kan väckas i enlighet med artikel 173 i EG-fördraget (nu artikel 230 EG). Förstainstansrätten ansåg att denna grund skulle förstås så att den innebar ett påstående om ett åsidosättande av den allmänna gemenskapsrättsliga principen om skydd mot alltför långtgående eller godtyckliga myndighetsingripanden i den enskilde personens privata verksamhetssfär, oavsett om denne är en fysisk eller

⁹ Detta fick till följd att de böter som hade påförts Société artésienne de vinyles (SAV) sattes ned av förstainstansrätten.

¹⁰ Eftersom beslutet om undersökning är en rättsakt mot vilken talan om ogiltigförklaring kan föras i enlighet med artikel 173 i EG-fördraget (nu artikel 230 EG i ändrad lydelse), har ett företag till vilket ett sådant beslut har riktats, som inte har väckt talan inom den föreskrivna fristen, förverkat sin rätt att göra gällande att detta beslut är rättsstridigt inom ramen för en talan om ogiltigförklaring av det beslut som antogs i enlighet med det administrativa förfarandet.

juridisk person (domstolens dom av den 21 september 1989 i de förenade målen 46/87 och 227/88, *Hoechst mot kommissionen*, REG 1989, s. 2859, svensk specialutgåva, volym 10, s. 133, av domarna av den 17 oktober 1989 i mål 85/87, *Dow Benelux mot kommissionen*, REG 1989, s. 3137, och i de förenade målen 97/87, 98/87 och 99/87, *Dow Chemical Ibérica m.fl. mot kommissionen*, REG 1989, s. 3165, punkt 16, svensk specialutgåva, volym 10, s. 165). I detta hänseende påpekade förstainstansrätten att det framgår av artikel 14.2 i förordning nr 17 att undersökningar som genomförs enbart med stöd av fullmakt förutsätter att företagen samarbetar frivilligt. Om ett företag faktiskt har samarbetat under en undersökning som genomförts med stöd av fullmakt, saknar påståendet om ett oskäligt myndighetsingripande fog, såvida ingen omständighet kan åberopas till stöd för att kommissionens åtgärder gått utöver det samarbete företaget gått med på.

Förstainstansrätten ansåg, vad beträffar den grund som rörde åsidosättandet av "rätten att tåga" och rätten att inte behöva vittna mot sig själv, inom ramen för prövningen av huruvida talan kunde bifallas,¹¹ att det ankommer på den att, i avsaknad av en uttrycklig rätt att tåga med stöd av förordning nr 17, pröva om vissa begränsningar av kommissionens undersökningsbefogenheter under den inledande undersökningen är nödvändiga för att säkerställa att rätten till försvar iakttas — en rätt som domstolen har fastställt vara en grundläggande princip inom gemenskapsrätten. Även om det i detta hänseende är riktigt att rätten till försvar skall iakttas i förfaranden som kan leda till påföljder, är det viktigt att undvika att dessa rättigheter kränks på ett irreparabelt sätt inom ramen för de inledande utredningarna, vilka kan vara avgörande för fastställandet av att ett företag gjort sig skyldigt till ett rättsstridigt beteende (domstolens dom av den 18 oktober 1989 i mål 374/87, *Orkem mot kommissionen*, REG 1989, s. 3283, svensk specialutgåva, volym 10, s. 217, och förstainstansrättens dom av den 8 mars 1995 i mål T-34/93, *Société générale mot kommissionen*, REG 1995, s. II-545. För att bibehålla den ändamålsenliga verkan av artikel 11.2 och 11.5 i förordning nr 17 har kommissionen emellertid rätt att ålägga ett företag att lämna alla nödvändiga upplysningar om de faktiska omständigheter som det kan ha kännedom om, och vid behov överlämna därtill hörande handlingar som företaget är i besittning av, även om dessa kan användas för att fastställa att företaget självt eller ett annat företag har gjort sig skyldigt till konkurrensbegränsande beteende. Den kan därför

¹¹ Eftersom förordning nr 17 skiljer mellan begäran om upplysningar (artikel 11.2) och besluten (artikel 11.5), har frågan huruvida grunden kunde upptas till prövning behandlats på samma sätt som frågan huruvida den grunden som avsåg undersökningsfullmakterna och besluten om undersökningar kunde upptas till prövning.

inte kräva att företaget skall tillhandahålla svar genom vilka det tvingas att erkänna förekomsten av en överträdelse som det ankommer på kommissionen att bevisa. Inom dessa angivna gränser underkände förstainstansrätten, efter sin bedömning, sökandenas argument.

Förstainstansrätten påpekade, beträffande begäran om upplysningar som företagen inte var skyldiga att besvara, dels att det inte kan anses att kommissionen, genom en sådan begäran, ålägger ett företag en skyldighet att tillhandahålla svar genom vilka det tvingas att erkänna förekomsten av en överträdelse som det ankommer på kommissionen att bevisa, dels att ett företags vägran eller den omständigheten att det saknade möjlighet att besvara begäran om upplysningar inte i sig kan utgöra bevis för att företaget deltagit i en konkurrensbegränsande samverkan.

Förstainstansrätten bekräftade, vad gäller tillämpningen av artikel 85 i EG-fördraget, att kommissionen kunde kvalificera de uppträdanden som hade förebråtts företagen som avtal och/eller samordnat förfarande. När det gäller *en komplex överträdelse, i vilken flera producenter varit inblandade under lång tid och som syftat till att åstadkomma en gemensam reglering av marknaden, kan det inte krävas att kommissionen, i förhållande till varje företag och vid varje tidpunkt, skall kunna kvalificera överträdelsen som antingen avtal eller samordnat förfarande, i synnerhet som artikel 85 i EG-fördraget under alla omständigheter omfattar båda dessa slag av överträdelse*. Kommissionen har således rätt att kvalificera en sådan komplicerad överträdelse som avtal "och/eller" samordnat förfarande i den mån överträdelsen innefattar såväl omständigheter som skall kvalificeras som "avtal" som omständigheter som skall kvalificeras som "samordnat förfarande".

Vad gäller beviset för att ett företag har deltagit i ett samordnat förfarande ansåg förstainstansrätten att, när detta förfarande inte följer enbart av konstaterandet av parallella marknadsbeteenden utan även av handlingar av vilka det framgår att åtgärderna var resultatet av en samordning, det ankommer på de berörda företagen inte bara att tillhandahålla en alternativ förklaring till de sakförhållanden som kommissionen konstaterat utan även att bestrida förekomsten av de förhållanden som fastställts med stöd av de handlingar kommissionen framlagt.

Förstainstansrätten angav dessutom på ett tydligt sätt att ett företag kan hållas ansvarigt för en övergripande samverkan, såsom den som avses i artikel 1 i 1994

års beslut,¹² även om det har styrkts att det endast har deltagit direkt i ett eller flera av de moment som tillsammans utgör samverkan, *om företaget kände till eller tveklöst borde ha känt till att samverkan i vilken det deltog, särskilt genom regelbundna möten som anordnades under flera år, ingick i en plan som syftade till att snedvrider normal konkurrens, och att denna plan omfattade samtliga de moment som tillsammans utgör den konkurrensbegränsande samverkan.*

I domen av den 20 april 1999 tog förstainstansrätten även ställning till frågan om *fastställandet av den person som skall tillskrivas ansvar för överträdelsen*. I detta hänseende erinrade förstainstansrätten om att när den juridiska person som var ansvarig för driften av företaget vid den tidpunkt då överträdelsen begicks juridiskt sett fortsättningsvis består, är det riktigt av kommissionen att hålla denna juridiska person ansvarig.

Eftersom det förelåg en sådan situation att det finns en mängd verksamhetsdrivande bolag, såväl vad gäller produktion som försäljning, som för övrigt är fördelade i förhållande till särskilda geografiska marknader, hade kommissionen inte gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att besluta att beslutet skulle riktas till koncernens holdingbolag i stället för till ett av koncernens verksamhetsdrivande bolag.

Förstainstansrätten hade informerat parterna genom skrivelse i maj 1997 om sitt beslut att, såsom en processledande åtgärd, ge samtliga sökande tillgång till kommissionens handlingar i det administrativa ärende som låg till grund för beslutet av år 1994, med undantag för kommissionens interna handlingar och handlingar som rörde affärshemligheter eller andra konfidentiella uppgifter. Efter att ha tagit del av handlingarna inkom nästan samtliga sökande med yttranden till förstainstansrättens kansli. Flera ogiltighetsgrunder åberopades i fråga om tillgången till kommissionens handlingar i det administrativa ärendet, av vilka ingen godtogs av förstainstansrätten. Förstainstansrätten ansåg emellertid att kommissionen inte hade gett sökandena tillgång till handlingarna i ärendet på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet, men att denna omständighet dock inte i sig kunde leda till ogiltigförklaring av 1994 års beslut. En påstådd kränkning av rätten till försvar måste prövas mot bakgrund av de specifika omständigheterna i varje enskilt fall, eftersom den i huvudsak är beroende av de anmärkningar som kommissionen har anfört för att fastställa den överträdelse som

12

Överträdelsen bestod i att det regelbundet under flera års tid anordnades möten mellan konkurrerande producenter som syftade till att införa ett otillåtet förfarande som var avsett att på ett konstlat sätt reglera PVC-marknaden.

det berörda företaget anklagas för. Förstainstansrätten hade således att undersöka huruvida sökandens möjligheter till försvar hade påverkats av de villkor under vilka den fick tillgång till kommissionens handlingar i det administrativa ärendet. *Om det kan visas att den omständigheten att handlingarna i fråga inte lämnats ut har kunnat påverka förfarandets gång samt beslutets innehåll på ett för sökanden negativt sätt räcker detta för att fastställa att det skett en överträdelse av rätten till försvar* (domar av den 29 juni 1995 i mål T-30/91, *Solvay mot kommissionen*, REG 1995, s. II-1775, och i mål T-36/91, *ICI mot kommissionen*, REG 1995, s. II-1847, se även vad gäller statligt stöd dom av den 11 november 1987 i mål 259/85, *Frankrike mot kommissionen*, REG 1987, s. 4393). Om så var fallet skulle det administrativa förfarandet vara behäftat med fel, och 1994 års beslut skulle ogiltigförklaras.

Vad beträffar *frågan om böter* kan det nämnas att förstainstansrätten, inom ramen för sin fulla prövningsrätt, satte ned de böter som påfördes bolagen SAV, Elf Atochem och Imperial Chemical Industries. Vad gäller de två sistnämnda bolagen konstaterade förstainstansrätten nämligen att deras genomsnittliga marknadsandelar, som kommissionen hade beaktat vid fastställandet av bötesbeloppet, hade överskattats, vilket innebar att bötesbeloppen för dessa bolag var för höga.

I två liknande domar av den 19 maj 1999 i mål T-175/95, *BASF mot kommissionen* (REG 1999, s. II-1581), och i mål T-176/95, *Accinauto mot kommissionen* (REG 1999, s. II-1635), ansåg förstainstansrätten att kommissionen hade gjort en oriktig bedömning när den konstaterade att ett avtal som hade ingåtts år 1982 mellan BASF Coatings och Accinauto stred mot artikel 85.1 i EG-fördraget. Förstainstansrätten hade i detta hänseende att avgöra om de parter som ingått 1982 års avtal hade kommit överens om att begränsa återförsäljarens frihet att passivt sälja de produkter som omfattades av ensamåterförsäljaravtalet till kunder i andra medlemsstater och om parterna följaktligen hade ingått ett avtal som stred mot artikel 85.1 i fördraget. Förstainstansrätten fann att de uppgifter som skulle beaktas utgjordes av ordalydelsen av den omtvistade klausulen i avtalet, tillämpningsområdet för andra klausuler i avtalet som hade ett samband med återförsäljarens skyldighet i denna klausul samt de faktiska och rättsliga omständigheterna vid ingåendet och genomförandet av detta avtal, vilka bidrog till att klargöra avtalets syfte.

I domen av den 21 januari 1999 i de förenade målen T-185/96, T-189/96 och T-190/96, *Riviera auto service m.fl. mot kommissionen* (REG 1999, s. II-93), ogillade förstainstansrätten en talan som hade väckts av före detta återförsäljare för bolaget VAG France angående ogiltigförklaring av beslut av kommissionen

att avslå klagomål, som hade inlämnats i enlighet med artikel 3 i förordning nr 17 om överträdelse av artikel 85.1 i EG-fördraget, nämligen att Volkswagen, med åberopande av standarddistributionsavtalet, hade vägrat leverera till dem efter det att de uteslutits som återförsäljare. Denna dom illustrerar kommissionens befogenhet (vilken erkändes i förstainstansrättens dom av den 18 september 1992 i mål T-24/90, *Automec mot kommissionen*, REG 1992, s. II-2223; svensk specialutgåva, volym 13, del 2, s. 61), att avslå ett klagomål på grund av att det saknar gemenskapsintresse. I denna dom erinrade förstainstansrätten om de olika principer som framgår av rättspraxis i fråga om kommissionens utövande av sina befogenheter (se förstainstansrättens dom i det ovannämnda målet *Automec mot kommissionen* samt dom av den 24 januari 1995 i mål T-5/93, *Tremblay m.fl. mot kommissionen*, REG 1995, s. II-185, och av den 27 juni 1995 i mål T-186/94, *Guérin automobiles mot kommissionen*, REG 1995, s. II-1753).

Domarna av den 13 december 1999 i de förenade målen T-189/95, T-39/96 och T-123/96, *SGA mot kommissionen* (REG 1999, s. II-0000) och i de förenade målen T-9/96 och T-211/96 (REG 1999, s. II-0000) illustrerar även villkoren för kommissionens utövande av denna befogenhet.

b.2) Artikel 86 i EG-fördraget (nu artikel 82 EG)

Irish Sugar, som är den enda förädlaren av sockerbetor i Irland och den viktigaste sockerleverantören i denna medlemsstat, väckte talan vid förstainstansrätten om ogiltigförklaring av kommissionens beslut av den 14 maj 1997 om ett förfarande enligt artikel 86 i EG-fördraget. I detta mål hade förstainstansrätten att undersöka problematiken i fråga om en kollektiv dominerande ställning och bedöma huruvida vissa uppträdanden i fråga om priser utgjorde missbruk (dom av den 7 oktober 1999 i mål T-228/97, *Irish Sugar mot kommissionen*, REG 1999, s. II-2969; överklagad till domstolen under målnummer C-497/99 P).

För det första erinrade förstainstansrätten om domstolens rättspraxis (dom av den 31 mars 1998 i de förenade målen C-68/94 och C-30/95, *Frankrike m.fl. mot kommissionen*, REG 1998, s. I-1375) i fråga om kontroll av företagskoncentrationer, enligt vilken en kollektiv dominerande ställning består i att flera företag tillsammans, bland annat på grund av vissa band dem emellan, kan anta samma handlingslinje på marknaden och i betydande omfattning uppträda utan att behöva ta hänsyn till andra konkurrenter, kunder och, slutligen, konsumenter. I det aktuella fallet angav förstainstansrätten att endast det förhållandet att de ekonomiska enheterna är självständiga inte utgör tillräcklig grund för att bortse från möjligheten att de tillsammans har en kollektiv dominerande ställning och att de band som kommissionen hade påvisat i det

omtvistade beslutet visade att sökanden och bolaget Sugar Distributors (SDL), vilket skötte distributionen av socker som levererades av sökanden, hade möjlighet att anta samma handlingslinje på marknaden. Följande band ansågs föreligga: sökandens aktieinnehav i SDL:s moderbolag (Sugar Distribution (Holding)), dess representation i styrelserna för Sugar Distribution (Holding) och SDL, den strukturerade beslutsprocessen och det för detta ändamål inrättade kommunikationsförfarandet, samt direkta ekonomiska band mellan företagen, nämligen att SDL var tvunget att köpa allt sitt socker från sökanden och att sökanden betalade alla säljfrämjande åtgärder riktade till köparna och de rabatter som SDL beviljade enskilda kunder.

Den omständigheten att två företag befinner sig i ett vertikalt handelsförhållande påverkar enligt förstainstansrätten inte konstaterandet att det föreligger en kollektiv dominerande ställning. I detta hänseende ansåg förstainstansrätten, i likhet med kommissionen, att om man inte utgår från att tillämpningen av artikel 86 i fördraget innehåller en lucka, kan man inte anta att företag som befinner sig i ett vertikalt förhållande, utan att för den skull vara så integrerade att de utgör ett och samma företag, har rätt att missbruka en kollektiv dominerande ställning.

Kommissionen hade slutligen med rätta kunnat anse att vart och ett av företagens individuella beteenden utgjorde missbruk av den kollektiva dominerande ställning som de hade tillsammans. Även om förekomsten av en dominerande ställning kan härledas från den ställning som de berörda företagen tillsammans har på den relevanta marknaden, är det inte nödvändigt att samtliga företag tillsammans har missbrukat denna dominerande ställning. Det är tillräckligt att missbruket kan anses som ett uttryck för företagens kollektiva dominerande ställning. Företag som har en kollektiv dominerande ställning kan således missbruka denna ställning både individuellt och gemensamt.

Förstainstansrätten bekräftade att sökanden hade en dominerande ställning på marknaden för industriellt socker, enbart av det skälet att marknadsandelen översteg 50 procent.

Förstainstansrätten prövade även kommissionens konstateranden i fråga om missbruk av sökandens dominerande ställning på den irländska marknaden för industriellt socker och för socker avsett för detaljhandeln. Förstainstansrätten

bekräftade att detta missbruk förelåg.¹³ För att bedöma huruvida sökandens metoder för prissättning eventuellt utgjorde ett fall av missbruk, påpekade förstainstansrätten att det var nödvändigt att bedöma samtliga omständigheter, särskilt kriterierna och reglerna för beviljandet av rabatter, samt att undersöka huruvida syftet med rabatten, genom att ge en förmån som inte baserades på någon ekonomisk motprestation som berättigade till den, var att frånta eller inskränka köparens möjlighet att välja sina inköpskällor, att hindra konkurrenternas tillträde till marknaden, att gentemot handelspartnerna tillämpa olika villkor för likvärdiga prestationer eller att stärka den dominerande ställningen genom att snedvrida konkurrensen.

Förstainstansrätten bekräftade att gränsområdesrabatterna, vilka gavs i form av en särskild rabatt till vissa kunder i gränsområdet mellan Irland och Nordirland i syfte att hålla stånd mot konkurrensen från importerat socker från Nordirland, utgjorde missbruk. I detta hänseende hade parterna i målet skilda meningar i frågan huruvida beviljande av särskilda rabatter till kunder som utsatts för konkurrens var tillåtet eller ej med hänsyn till detta särskilda ansvar, om priserna i fråga inte utgjorde underpriser i den mening som avses i domstolens dom av den 3 juli 1991 i mål C-62/86, *AKZO mot kommissionen* (REG 1991, s. I-3359; svensk specialutgåva, volym 11, s. 249) och av den 14 november 1996 i mål C-333/94 P, *Tetra Pak mot kommissionen* (REG 1996, s. I-5951; svensk specialutgåva, volym 11, s. 249). Förstainstansrätten ansåg att sökanden hade gjort sig skyldig till en överträdelse av artikel 86 andra stycket c i EG-fördraget, eftersom sökanden, genom att bevilja en sådan gränsområdesrabatt, hade tillämpat olika villkor för likvärdiga transaktioner med sina handelspartner, vilket ledde till konkurrensnackdelar för dessa. Sökandens argument som syftade till att visa att beviljandet av särskilda rabatter var tillåtet, med motiveringen att dess beteende var av defensiv karaktär, godtogs inte av förstainstansrätten. Förstainstansrätten ansåg i detta hänseende att en dominerande ställning visserligen inte innebär att ett företag i denna ställning fråntas rätten att skydda sina ekonomiska intressen när dessa hotas. För att vara tillåtet måste dock skyddet för konkurrensställningen för ett företag med en dominerande ställning, som har samma särdrag som sökanden hade vid den aktuella tidpunkten, åtminstone vara grundat på lönsamhetskriterier och vara till gagn för konsumenterna. Förstainstansrätten konstaterade att sökanden i förevarande fall inte hade styrkt att dessa krav var uppfyllda.

¹³ Endast ett påtalat missbruk ansågs inte ha fastställts, vilket motiverade en nedsättning av böterna.

Slutligen prövade förstainstansrätten, inom ramen för yrkandena om nedsättning av böterna, huruvida kommissionen hade åsidosatt den allmänna principen om att handla inom skälig tid i det förfarande som föregick antagandet av det omtvistade beslutet, i enlighet med kriterierna i domen i målet *SCK och FNK mot kommissionen*. Med hänsyn till de särskilda omständigheterna i målet ansågs inte det administrativa förfarandets sammanlagda längd, som var ungefär 80 månader, vara orimlig.

I domen av den 16 december 1999 i mål T-198/98, *Micro Leader Business mot kommissionen* (REG 1999, s. II-0000), ogiltigförklarade förstainstansrätten kommissionens beslut att avslå ett klagomål som inlämnats av Micro Leader Business, ett bolag som bedrev grossistförsäljning av kontors- och datautrustning, mot bolagen Microsoft France och Microsoft Corporation för att de hade agerat i strid med artiklarna 85 och 86 i EG-fördraget (nu artiklarna 81 EG och 82 EG). Förstainstansrätten ansåg att kommissionen inte hade gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning eller gjort en uppenbart oriktig bedömning när den ansåg att de omständigheter som den fått kännedom om genom sökanden inte innehöll några bevis för att det förelåg ett avtal eller ett samordnat förfarande i den mening som avses i artikel 85.1 i EG-fördraget. Förstainstansrätten ansåg däremot att kommissionen hade gjort en uppenbart oriktig bedömning i fråga om den påstådda överträdelsen av artikel 86 i EG-fördraget, vilken enligt klaganden bestod i att återförsäljningspriserna på varor av märket Microsoft på den franska marknaden påverkades genom ett förbud att importera de franskspråkiga varor som marknadsfördes av Microsoft Corporation på den kanadensiska marknaden. Eftersom kommissionen således inte utan att göra en fördjupad undersökning av klagomålet kunde hävda att de uppgifter som den hade tillgång till vid den tidpunkt då den antog det omtvistade beslutet inte utgjorde indicier på ett beteende som utgjorde missbruk från Microsofts sida, ansåg förstainstansrätten att dessa omständigheter innehöll indicier på att Microsoft hade tillämpat olika villkor för likvärdiga transaktioner för sina kanadensiska och franska handelspartner. I detta sammanhang erinrade förstainstansrätten om att, även om *innehavarens utövande av sin upphovsrätt — som att förbjuda import av vissa varor från ett land utanför gemenskapen till en av gemenskapens medlemsstater — inte i sig utgör en överträdelse av artikel 86 i fördraget, ett sådant utövande under vissa särskilda omständigheter kan leda till ett beteende som utgör ett missbruk* (domstolens dom av den 6 april 1995 i de förenade målen C-241/91 P och C-242/91 P, *RTE och ITP mot kommissionen*, REG 1995, s. I-743).

I ett mål som rörde artikel 175 i EG-fördraget (nu artikel 232 EG) konstaterade förstainstansrätten att kommissionen hade underlåtit att vidta åtgärder (dom av den 9 september 1999 i mål T-127/98, *UPS Europe mot kommissionen*, REG

1999, s. II-2633). Bakgrunden till tvisten var att sökanden i juli 1994 hade inlämnat ett klagomål till kommissionen i enlighet med artikel 3.2 i förordning nr 17, enligt vilket sökanden begärde att kommissionen skulle inleda ett förfarande om fastställelse av att Deutsche Post hade agerat i strid med artikel 86 i EG-fördraget. Sökanden yrkade att förstainstansrätten skulle fastställa att kommissionen på ett rättsstridigt sätt hade underlåtit att ta ställning till klagomålet, eftersom en period om sex månader (då ansökan inlämnades) hade förflutit från det att sökanden hade inkommit med sina synpunkter på den skrivelse som kommissionen hade sänt till sökanden i enlighet med artikel 6 i förordning nr 99/63. Förstainstansrätten erinrade om att, när förfarandet för handläggning av klagomål, liksom i det aktuella fallet, inträder i det tredje skedet (förstainstansrättens dom av den 10 juli 1990 i mål T-64/89, *Automec mot kommissionen*, REG 1990, s. II-367), kommissionen är skyldig att antingen inleda ett förfarande mot den person som är föremål för klagomålet eller fatta ett slutligt beslut om avslag på klagomålet — ett beslut mot vilket talan om ogiltigförklaring kan väckas vid gemenskapsdomstolarna (domstolens dom av den 18 mars 1997 i mål C-282/95 P, *Guérin automobiles mot kommissionen*, REG 1997, s. I-1503). Detta sistnämnda beslut skall, i enlighet med principen om god förvaltnings sed, fattas inom en rimlig tidsfrist räknat från den dag då klaganden inkom med synpunkter. Förstainstansrätten slog i detta hänseende fast att det, för att kunna pröva om tidsperioden mellan det att sökanden inkom med sina synpunkter på meddelandet enligt artikel 6 i förordning nr 99/63 och den tidpunkt då kommissionen anmodades att ta ställning till klagomålet är ”godtagbar”, skall tas hänsyn till det antal år under vilka handläggningen redan har pågått, handlingens aktuella skede och parternas ståndpunkter sammantagna. I det aktuella fallet biföll förstainstansrätten sökandens talan, eftersom kommissionen inte hade motiverat sin underlåtenhet att vidta åtgärder under den berörda tiden och inte heller hade förnekat att den var skyldig att vidta åtgärder.

c) Förordning nr 4064/89

Inom området för kontroll av företagskoncentrationer har förstainstansrätten meddelat fyra domar (dom av den 4 mars 1999 i mål T-87/96, *Assicurazioni Generali och Unicredito mot kommissionen*, REG 1999, s. II-203, av den 25 mars 1999 i mål T-102/96, *Gencor mot kommissionen*, REG 1999, s. II-753, av den 28 april 1999 i mål T-221/95, *Endemol mot kommissionen*, REG 1999, s. II-1299, och av den 15 december 1999 i mål T-22/97, *Kesko mot kommissionen*, REG 1999, s. II-0000). Talan ogillades i samtliga dessa mål.

Domen i målet *Assicurazioni Generali och Unicredito mot kommissionen* bidrog till att klargöra tillämpligheten av förordning nr 4064/89 i fråga om gemensamma

företag. I detta fall hade sökanden ifrågasatt ett beslut av kommissionen, som hade fattats i enlighet med artikel 6.1 a i denna förordning (i dess rättade version, EGT L 257, 1990, s. 130; svensk specialutgåva 1994, annex, s. 16), i vilket kommissionen hade konstaterat att bildandet av ett gemensamt företag, vilket hade anmälts till kommissionen, inte utgjorde en koncentration i den mening som avses i artikel 3 i förordning nr 4064/89¹⁴ och således inte omfattades av denna förordnings tillämpningsområde. Efter att ha konstaterat att det rörde sig om slutligt beslut som kunde bli föremål för en talan om ogiltigförklaring enligt artikel 173 i EG-fördraget för att säkerställa ett rättsligt skydd för de rättigheter som sökandena har enligt förordning nr 4064/89, slog förstainstansrätten fast att kommissionen inte hade gjort en oriktig bedömning när den vägrade konstatera att det anmälda förfarandet utgjorde en koncentration.

Efter att ha undersökt vilken betydelse moderbolagets stöd hade för huruvida det gemensamma företaget skulle anses vara självständigt fungerande, med beaktande av den relevanta marknadens särdrag och av i vilken utsträckning detta företag fungerade på samma sätt som andra företag på samma marknad, slog domstolen fast att när det gemensamma företaget är beroende av att moderbolagen tillhandahåller vissa tjänster även efter en första startperiod, under vilken denna hjälp kan anses vara berättigad för att det gemensamma företaget skall kunna etablera sig på marknaden, är det inte ett självständigt fungerande företag och kan därför inte anses utgöra en koncentration.

I domen i målet *Gencor mot kommissionen* ogillade förstainstansrätten en talan mot kommissionens beslut av den 24 april 1996 som förbjöd en koncentration mellan Gencor Ltd, ett bolag bildat enligt sydafrikansk rätt som bedrev verksamhet inom mineral- och metallsektorn, och Lonhro Plc, ett bolag bildat enligt engelsk rätt som också bedrev verksamhet inom dessa sektorer, av det skälet att denna koncentration ledde till att en dominerande duopolställning skapades för ett annat bolag (Amplats) på världsmarknaderna för platina och rodium, vilket påtagligt skulle hämma en effektiv konkurrens inom den gemensamma marknaden. Den sydafrikanska konkurrensmyndigheten hade med tillämpning av de nationella reglerna inte motsatt sig denna koncentration.

¹⁴ Det framgår av artikel 3 i förordning nr 4064/89 (i dess lydelse när beslutet fattades, det vill säga innan det ändrades genom rådets förordning (EG) nr 1310/97 av den 30 juni 1997 om ändring av förordning nr 4064/89, EGT L 180, s. 1) att bildandet av ett gemensamt företag endast omfattas av denna förordning om detta företag är självständigt fungerande och inte har till syfte eller resultat att samordna konkurrensbeteendet hos de företag som deltar.

Genom denna dom fick förstainstansrätten tillfälle att bekräfta kommissionens behörighet att bedöma koncentrationer. Förstainstansrätten godtog inte Gencors grund, enligt vilken förordning nr 4064/89 inte var tillämplig på koncentrationen i fråga, eftersom denna rörde ekonomisk verksamhet i ett tredje land och hade godkänts av myndigheterna i detta land. I detta hänseende påpekade förstainstansrätten att det i artikel 1 i förordning nr 4064/89 inte föreskrivs något krav på att företagen i fråga skall vara etablerade i gemenskapen eller att den produktionsverksamhet som koncentrationen avser bedrivs inom gemenskapen för att en koncentration skall anses ha gemenskapsdimension. Eftersom syftet med förordningen är att säkerställa att konkurrensen inom den gemensamma marknaden inte snedvrids, omfattas koncentrationer som, trots att de avser brytning och/eller produktion utanför gemenskapen, skapar eller förstärker en dominerande ställning som påtagligt hämmar en effektiv konkurrens inom den gemensamma marknaden, av förordningens tillämpningsområde. I förordningen hänvisas det dessutom till försäljningsverksamhet inom den gemensamma marknaden snarare än till produktionsverksamhet.

Förstainstansrätten påpekade även att om det kan förutses att en *planerad koncentration kommer att få en omedelbar och väsentlig verkan i gemenskapen* är det omtvistade beslutet förenligt med folkrätten.

Förstainstansrätten bekräftade vidare att förordning nr 4064/89, med hänsyn till dess syfte, är tillämplig på fall där det förekommer en kollektiv dominerande ställning (domstolens dom av den 31 mars 1998 i de förenade målen C-68/94 och C-30/95, *Frankrike m.fl. mot kommissionen*, REG 1998, s. I-1375).

Förstainstansrätten ansåg att kommissionen med rätta hade konstaterat att koncentrationen skapade en kollektiv dominerande ställning. I detta hänseende påpekade förstainstansrätten att innehavet av en betydande marknadsandel som bevis för att det föreligger en dominerande ställning inte är en oföränderlig faktor. Betydelsen härav varierar från marknad till marknad beroende på marknadernas struktur och då särskilt vad gäller produktionen, utbudet och efterfrågan. Den omständigheten att deltagarna i ett oligopol har stora marknadsandelar, jämfört med en bedömning av en individuell dominerande ställning, behöver inte ha samma betydelse för deltagarnas möjligheter att i grupp i betydande omfattning uppträda utan att behöva ta hänsyn till sina konkurrenter, kunder och, slutligen, konsumenter. Innehavet av en stor marknadsandel, i synnerhet vid duopol, kan ändå, om det inte finns uppgifter om motsatsen, utgöra ett mycket viktigt indicium för att en kollektiv dominerande ställning föreligger.

I denna dom slog förstainstansrätten även fast att *förekomsten av strukturella bindningar inte är ett nödvändigt kriterium för att konstatera att två eller flera självständiga ekonomiska enheter som förenas genom ekonomiska bindningar innehar en kollektiv dominerande ställning*. I detta hänseende påpekade förstainstansrätten att det i juridiskt eller ekonomiskt hänseende inte finns någon anledning att från begreppet ekonomiska bindningar utesluta ett ömsesidigt beroendeförhållande mellan deltagarna i ett begränsat oligopol inom vilket de på en marknad med lämpliga egenskaper — bland annat i fråga om marknadskoncentration och produktens överblickbarhet och homogenitet — kan förutse varandras uppträdande och därför är starkt benägna att samordna sitt beteende på marknaden för att bland annat maximera sin gemensamma vinst genom att begränsa produktionen i syfte att höja priserna.

Slutligen slog förstainstansrätten fast att kommissionen endast har befogenhet enligt förordning nr 4064/89 att godta åtaganden som kan medföra att den anmälda transaktionen blir förenlig med den gemensamma marknaden. Med andra ord skall de åtaganden som de berörda företagen föreslår vara av sådant slag att kommissionen kan dra slutsatsen att koncentrationen i fråga inte skapar eller förstärker en dominerande ställning i den mening som avses i artikel 2.2 och 2.3 i förordningen, oavsett om det föreslagna åtagandet kan *betecknas som ett beteendeinriktat eller strukturellt åtagande*.

I målet *Endemol mot kommissionen* hade sökandena väckt talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut av den 20 september 1995, varigenom avtalet om bildandet av samriskföretaget Holland Media Group förklarades vara oförenligt med den gemensamma marknaden. I detta mål hade förstainstansrätten att fastställa omfattningen av kommissionens befogenheter i fråga om koncentrationer som inte har någon gemenskapsdimension när en medlemsstat i enlighet med artikel 22.3 i förordning nr 4064/89 begär att kommissionen skall undersöka om en sådan koncentration är förenlig med denna förordning. Förstainstansrätten påpekade i detta hänseende att artikel 22 inte ger medlemsstaten någon behörighet vare sig att bestämma hur kommissionen skall bedriva sin undersökning när medlemsstaten väl har hänskjutit koncentrationen i fråga till kommissionen, eller att begränsa omfattningen av kommissionens undersökning i det avseendet.

Förstainstansrätten fick även anledning att klargöra omfattningen av rätten till försvar. Förstainstansrätten ansåg att de principer som reglerar tillgången till handlingar i förfaranden enligt artiklarna 85 och 86 i fördraget är tillämpliga vad gäller tillgång till handlingarna i koncentrationsärenden som undersöks enligt förordning nr 4064/89, även om tillämpningen av dessa principer rimligen kan

göras beroende av kravet på skyndsamhet, vilket präglar den allmänna systematiken i förordningen. Av detta följer att tillgången till vissa handlingar kan vägras, i synnerhet vad gäller handlingar där delar av dessa innehåller andra företags affärshemligheter, kommissionens interna handlingar, uppgifter som gör det möjligt att identifiera namnen på de klaganden som inte vill avslöja sina namn samt upplysningar som lämnats till kommissionen med förbehåll för att den konfidentiella karaktären hos dessa upplysningar iakttas. Vad särskilt beträffar företagens rätt till skydd för sina affärshemligheter, skall emellertid denna rätt ställas i relation till skyddet för rätten till försvar, vilket innebär att kommissionen kan vara skyldig att förena motstridande intressen genom att upprätta icke-konfidentiella versioner av de handlingar som innehåller affärshemligheter eller andra känsliga uppgifter.

Förstainstansrätten fann slutligen att en gemensam kontroll, i den mening som avses i artikel 3.3 i förordning nr 4064/89, hade utövats av det gemensamma företaget. För att komma till denna slutsats undersökte förstainstansrätten bestämmelserna i koncentrationsavtalet angående sätten för antagandet av de viktigaste strategiska besluten och den omständigheten att frågor som underställts bolagsstämman skulle avgöras genom enhällighet. Förstainstansrätten påpekade även att bolagskommittén, som skulle uppnå enhällighet vid omröstning, på förhand skulle godkänna vissa av styrelsens beslut som gick utöver vad som var nödvändigt för att skydda minoritetsaktieägars intressen.

Artikel 22.3 i förordning nr 4064/89, vars räckvidd undersöktes i den dom som det redogjorts för ovan, var även föremål för förstainstansrättens bedömning i domen i målet *Kesko mot kommissionen*, i vilken förstainstansrätten ogillade en talan om ogiltigförklaring av ett beslut av kommissionen genom vilket en koncentration mellan företagen Kesko och Tuko förklarades vara oförenlig med den gemensamma marknaden. Sökanden hade nämligen bestritt att kommissionen, till vilken det finska konkurrensverket hade vänt sig, i enlighet med denna bestämmelse var behörig att fatta detta beslut. Förstainstansrätten angav för det första att *begreppet "medlemsstat" i den mening som avses i artikel 22.3 i förordning nr 4064/89 inte endast avser en begäran som framställs av en regering eller ett ministerium, utan det omfattar även en begäran som framställs av en nationell myndighet, såsom det finska konkurrensverket*, och för det andra att kommissionen, med beaktande av de uppgifter som kommissionen förfogade över vid tidpunkten för antagandet av det omtvistade beslutet, hade fog för att anse att konkurrensverket hade behörighet att framställa begäran.

Sökanden hade även gjort gällande att det omtvistade beslutet inte visade att koncentrationen påverkade gemenskapshandeln. I detta hänseende slog

förstainstansrätten fast att det finns skäl för att tolka villkoret om påverkan på handeln mellan medlemsstater, i den mening som avses i artikel 22.3 i förordning nr 4064/89, på samma sätt som inom ramen för artiklarna 85 och 86 i EG-fördraget. Av detta följer att kommissionen har rätt att beakta de potentiella effekterna på handeln mellan medlemsstater, under förutsättning att dessa effekter är tillräckligt märkbara och förutsebara, utan att det är nödvändigt att fastställa att koncentrationen i fråga verkligen har påverkat gemenskapshandeln.

2. Statligt stöd

Inom områden för statligt stöd har förstainstansrätten meddelat dom i ett stort antal mål i vilka talan hade väckts i enlighet med artikel 173 fjärde stycket i EG-fördraget¹⁵ och artikel 33 i EKSG-fördraget.¹⁶ Förstainstansrätten har även prövat flera mål angående passivitetstalan mot kommissionen i enlighet med artikel 175 i EG-fördraget (dom av den 3 juni 1999 i mål T-17/96, *TF1 mot*

¹⁵ Dom av den 28 januari 1999 i mål T-14/96, BAI mot kommissionen (REG 1999, s. II-139), av den 11 februari 1999 i mål T-86/96, Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen och Hapag-Lloyd mot kommissionen (REG 1999, s. II-179), av den 15 juni 1999 i mål T-288/97, Regione autonoma Friuli Venezia-Giulia mot kommissionen (REG 1999, s. II-1871), av den 17 juni 1999 i mål T-82/96, ARAP m.fl. mot kommissionen (REG 1999, s. II-1889; överklagad till domstolen under målnummer C-321/99 P), av den 6 oktober 1999 i mål T-123/97, Salomon mot kommissionen (REG 1999, s. II-2925), av den 6 oktober 1999 i mål T-110/97, Kneissl Dachstein mot kommissionen (REG 1999, s. II-2881) och av den 15 december 1999 i de förenade målen T-132/96 och T-143/96, Freistaat Sachsen och Volkswagen mot kommissionen (REG 1999, s. II-0000) samt beslut av den 30 september 1999 i mål T-182/98, UPS Europe mot kommissionen (REG 1999, s. II-2857).

¹⁶ Dom av den 21 januari 1999 i de förenade målen T-129/95, T-2/96 och T-97/96, Neue Maxhütte Stahlwerke och Lech-Stahlwerke mot kommissionen (REG 1999, s. II-17; överklagad till domstolen under målnummer C-111/99 P), av den 25 mars 1999 i mål T-37/97, Forges de Clabecq mot kommissionen (REG 1999, s. II-859; överklagad till domstolen under målnummer C-179/99 P), av den 12 maj 1999 i de förenade målen T-164/96—T-167/96, T-122/97 och T-130/97, Moccia Irme m.fl. mot kommissionen (REG 1999, s. II-1477; överklagad till domstolen under målnummer C-280/99 P, C-281/99 P och C-282/99 P), av den 7 juli 1999 i mål T-106/96, Wirtschaftsvereinigung Stahl mot kommissionen (REG 1999, s. II-2155), i mål T-89/96, British Steel mot kommissionen (REG 1999, s. II-2089), av den 9 september 1999 i mål T-110/98, RJB Mining mot kommissionen (REG 1999, s. II-2585; överklagad till domstolen under målnummer C-427/99 P), och av den 16 december 1999 i mål T-158/96, Acciaierie di Bolzano mot kommissionen (REG 1999, s. II-0000).

kommissionen, REG 1999, s. II-1757) och talan om skadestånd (dom av den 28 januari 1999 i mål T-230/95, *BAI mot kommissionen*, REG 1999, s. II-123).

Vad gäller frågan huruvida *en talan som väckts med stöd av artikel 173 fjärde stycket i EG-fördraget kan upptas till prövning*, har förstainstansrätten haft att bedöma en talan om ogiltigförklaring av ett beslut som fattats av kommissionen inom ramen för en första granskning enligt artikel 93.3 i EG-fördraget (nu artikel 88.3 EG) (domen i målet ARAP m.fl. mot kommissionen; överklagad till domstolen under målnummer C-321/99 P), och beslut som fattats i enlighet med granskningsförfarandet i artikel 93.2 i EG-fördraget. Vad gäller dessa sistnämnda beslut bekräftade förstainstansrätten att, bland de kriterier som anges i artikel 173 femte stycket i EG-fördraget, det kriterium som avser offentliggörande i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* skall beaktas, för att fastställa utgångspunkten för tidsfristen inom vilken talan måste väckas av samtliga personer, med undantag för den medlemsstat till vilket ett beslut har delgetts (domarna i målen *Salomon mot kommissionen* och *Kneissl Dachstein mot kommissionen*), även när kommissionen har översänt texten i sitt pressmeddelande om beslutets antagande till sökandeföretaget (domen i mål T-14/96, *BAI mot kommissionen*).¹⁷

Genom domen av den 11 februari 1999 i målet *Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen och Hapag-Lloyd mot kommissionen* avvisade förstainstansrätten en talan som hade väckts av en företagssammanslutning angående ogiltigförklaring av ett beslut av kommissionen, enligt vilket ett skattemässigt stöd i fråga om avskrivning till förmån för tyska lufttrafikföretag förklarades vara oförenligt med den gemensamma marknaden.

Vad gäller företagets talerätt ansåg förstainstansrätten för det första att, genom att man förbjöd förlängningen av giltighetsperioden för generellt tillämpliga skattebestämmelser, detta beslut träffade företaget endast i dess egenskap av någon som potentiellt gynnades av det omtvistade avskrivningssystemet på samma sätt som varje annan aktör som faktiskt eller potentiellt befann sig i en motsvarande situation. Den förbjudna skatteförmånen var således inte av individuell karaktär. Därefter ansåg förstainstansrätten att den omständigheten att en fysisk eller juridisk person är en berörd part i den mening som avses i artikel 93.2 i fördraget kan inte ge denna person talerätt vad gäller det beslut som hade antagits efter

¹⁷

I domarna i de ovannämnda målen *Forges de Clabecq mot kommissionen*, *British Steel mot kommissionen* (T-89/96) och *Wirtschaftsvereinigung Stahl mot kommissionen* gjordes en analog tolkning av artikel 33 i EKSG-fördraget.

utgången av granskningsfasen. Med andra ord kan en fysisk eller juridisk person anses som personligen berörd i sin egenskap av berörd part endast när det gäller ett beslut av kommissionen att inte inleda den granskningsfas som avses i artikel 93.2 i fördraget. När kommissionen har antagit sitt beslut efter utgången av granskningsfasen har däremot de berörda parternas processrättsliga garantier respekterats, *vilket innebär att de inte längre endast på grund av denna egenskap kan anses personligen berörda av detta beslut i den mening som avses i artikel 173 i EG-fördraget*. Slutligen ansåg förstainstansrätten att företagets deltagande i förfarandet enligt artikel 93.2 i fördraget inte är tillräckligt för att försätta detta bolag i en ställning motsvarande den som gäller för den som det ifrågasatta beslutet är riktat till.

I detta mål fick förstainstansrätten även tillfälle att erinra om de villkor enligt vilka en branschorganisation har rätt att föra talan i enlighet med artikel 173 i EG-fördraget. I detta fall kunde sökanden inte lagligen anses ha trätt i en eller flera av sina medlemmars ställe (se förstainstansrättens dom av den 6 juli 1995 i de förenade målen T-447/93, T-448/93 och T-449/93, *AITEC m.fl. mot kommissionen*, REG 1995, s. II-1971). Eftersom sökanden inte heller ansågs besitta egenskapen av förhandlare i den mening som avses i domstolens dom av den 2 februari 1988 i de förenade målen 67/85, 68/85 och 70/85, *Van der Kooy m.fl. mot kommissionen* (REG 1988, s. 219; svensk specialutgåva, volym 9, s. 305), och av den 24 mars 1993 i mål C-313/90, *CIRFS m.fl. mot kommissionen* (REG 1993, s. I-1125; svensk specialutgåva, volym 14, s. 83), kunde talan inte tas upp till prövning.

I domarna i målen *Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia mot kommissionen* och *Freistaat Sachsen och Volkswagen mot kommissionen*, förklarade förstainstansrätten att en talan som hade väckts av lokala eller regionala myndigheter kunde upptas till sakprövning. Därmed bekräftade förstainstansrätten sin tidigare rättspraxis (förstainstansrättens dom av den 30 april 1998 i mål T-214/95, *Vlaams Gewest mot kommissionen*, REG 1998, s. II-717).

Tvisten i målet *Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia mot kommissionen* rörde ett beslut av kommissionen som var riktat till Republiken Italien, i vilket kommissionen hade förklarat att ett stöd som beviljats av regionen Friuli-Venezia Giulia (Italien) till företag som utförde godstransporter på väg i regionen var oförenligt med den gemensamma marknaden och skulle återkrävas. Förstainstansrätten ansåg att regionen var personligen berörd av det omtvistade beslutet, eftersom beslutet inte bara påverkade de rättsakter som sökanden hade antagit, utan även hindrade sökanden från att utöva sin behörighet på det sätt som den önskade. Vidare hindrade detta beslut sökanden från att fortsätta att tillämpa

lagstiftningen i fråga, det tillintetgjorde lagstiftningens verkan och det tvingade sökanden att inleda ett administrativt förfarande för att återkräva det stöd som hade utbetalats till mottagarna. Sökanden var även direkt berörd, eftersom de nationella myndigheterna, till vilka beslutet var riktat, inte hade förfogat över något utrymme för skönsmässig bedömning när beslutet delgavs sökanden. Förstainstansrätten ansåg dessutom att sökandens intresse av att väcka talan mot beslutet inte utgjorde en del av den italienska statens intresse, eftersom sökanden var innehavare av särskilda rättigheter och intressen. De stödåtgärder som avsågs i det omtvistade beslutet utgjorde dessutom åtgärder som vidtagits inom ramen för den lagstiftande och ekonomiska autonomi som den hade enligt den italienska författningen.

En analog bedömning gjordes av förstainstansrätten inom ramen för en talan som hade väckts av Freistaat Sachsen, en delstat i förbundsrepubliken Tyskland, angående en begäran om delvis ogiltigförklaring av kommissionens beslut 96/666/EG av den 26 juni 1996 om stöd till Volkswagen-gruppen för fabrikerna Mosel och Chemnitz. I denna dom konstaterade domstolen att denna territoriella enhet hade intresse av att få saken prövad samt rätt att föra talan (domen i målet *Freistaat Sachsen och Volkswagen mot kommissionen*).

I sitt beslut *UPS Europe mot kommissionen* godtog förstainstansrätten kommissionens invändning om rättegångshinder med motiveringen att den skrivelse som kommissionen hade sänt till sökanden, som hade inkommit med klagomålet om det aktuella stödet, saknade rättsverkningar. I denna skrivelse informerade kommissionen sökanden om att den inte avsåg att inleda något förfarande i enlighet med artikel 93 i EG-fördraget och att den inte uteslöt ”möjligheten att detta ärende kan innehålla delar som rör statligt stöd”.

Vad gäller tillämpningen av *artikel 175 i EG-fördraget* konstaterade förstainstansrätten, liksom den gjorde i sin dom av den 15 september 1998 i mål T-95/96, *Gestevisión Telecinco mot kommissionen* (REG 1998, s. II-3407), att kommissionen hade underlåtit att vidta åtgärder i fråga om statligt stöd. I domen i målet *TF1 mot kommissionen* påpekade förstainstansrätten att kommissionen hade underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt fördraget genom att underlåta att ta ställning till det klagomål som sökanden hade ingett angående statligt stöd till statliga TV-kanaler. För att kunna ta ställning till om kommissionen var skyldig att vidta åtgärder vid den tidpunkt då den erhöll en anmodan att vidta åtgärder, tog förstainstansrätten hänsyn till tidsperioden mellan det att klagomålet inlämnades (mars 1993) och den tidpunkt då kommissionen anmodades att vidta åtgärder (oktober 1995). Förstainstansrätten ansåg i detta hänseende att denna tidsperiod var så lång att kommissionen borde ha haft möjlighet att avsluta den

inledande undersökningen av de aktuella åtgärderna. Den borde följaktligen ha fattat ett beslut i frågan inom nämnda period om den inte kunde visa att det förelåg synnerliga skäl som motiverade en sådan tidsåtgång. Följaktligen befann sig kommissionen i ett tillstånd av rättsstridig passivitet två månader efter utgången av den frist som började löpa då kommissionen anmodades att vidta åtgärder.

I flera mål uttalade sig förstainstansrätten om rekvisiten för *begreppet statligt stöd* (domarna i målen *BAI mot kommissionen* (T-14/96), *Forges de Clabecq mot kommissionen* och *Neue Maxhütte Stahlwerke et Lech-Stahlwerke mot kommissionen*).

I domen i målet *BAI mot kommissionen* (T-14/96) ogiltigförklarade förstainstansrätten ett beslut av kommissionen att avsluta det undersökningsförfarande som inlemts i fråga om ett avtal som ingåtts mellan områdesförvaltningen för Biscaya och företaget Ferries Golfo de Vizcaya, med motiveringen att detta avtal inte utgjorde ett statligt stöd. Förstainstansrätten ansåg att kommissionens bedömning grundade sig på en felaktig tolkning av artikel 92.1 i EG-fördraget och påpekade att en statlig åtgärd till förmån för ett företag som har formen av ett avtal om köp av kuponger inte endast av den anledningen att parterna åtar sig ömsesidiga prestationer a priori kan uteslutas från begreppet statligt stöd. I det aktuella fallet ansåg förstainstansrätten dels att det inte hade fastställts att det förvärv av kuponger som gjordes av områdesförvaltningen för Biscaya hade karaktären av en normal affärstransaktion, dels att det omtvistade stödet påverkade handeln mellan medlemsstater, eftersom det mottagande företaget säkerställde förbindelser mellan städer i olika medlemsstater och konkurrerade med rederier som var etablerade i andra medlemsstater.

I domen i målet *Forges de Clabecq mot kommissionen* ogillade förstainstansrätten en talan om ogiltigförklaring av ett beslut av kommissionen i vilket vissa stödingripanden till förmån för sökanden förklarats vara oförenliga med den gemensamma marknaden. Förstainstansrätten slog fast att ett kapitelltillskott och de förskott som givits inom ramen för detta tillskott, en efterskänkning av fordringar, statliga garantier för lån samt överbrygningskrediter kunde anses utgöra stöd i den mening som avses i artikel 4 c i EKSG-fördraget. Begreppet stöd i den mening som avses i denna bestämmelse omfattar varje kontant- eller naturaförmån som beviljas till stöd för ett företag vid sidan av betalningen, från köparen eller användaren, för varor eller tjänster som företaget producerar samt ingripanden som minskar de kostnader som normalt belastar företagets budget.

I domen i målet *Neue Maxhütte Stahlwerke och Lech-Stahlwerke mot kommissionen* ogillade förstainstansrätten en talan om ogiltigförklaring som hade väckts av de två tyska stålföretagen Neue Maxhütte och Lech-Stahlwerke mot tre beslut av kommissionen. Sökandena hade i huvudsak bestritt att vissa ekonomiska åtgärder som hade vidtagits till deras förmån av delstaten Bayern hade ansetts utgöra statligt stöd i enlighet med reglerna i EKSG-fördraget. Kommissionen hade i de omtvistade besluten ansett att en normal investerare som uppträder under normala marknadsekonomiska villkor inte skulle ha vidtagit sådana åtgärder till deras förmån. Förstainstansrätten bekräftade denna bedömning och slog fast att kommissionen inte hade åsidosatt artikel 4 c i EKSG-fördraget.

Förstainstansrätten påpekade i detta hänseende att begreppen i EG-fördragets bestämmelser om statligt stöd är relevanta för tillämpningen av motsvarande bestämmelser i EKSG-fördraget, i den utsträckning som de inte är oförenliga med detta fördrag. *Det finns därför skäl att i detta avseende hänvisa till rättspraxis angående statligt stöd som omfattas av EG-fördraget för att bedöma lagenligheten av beslut om stöd som faller under artikel 4 c i EKSG-fördraget.* För att avgöra om ett kapitaltillskott från en offentlig investerare till ett stålföretag utgjorde ett stöd i den mening som avses i artikel 4 c i EKSG-fördraget, tillämpade förstainstansrätten kriteriet avseende en privat investerare och påpekade att kapitaltillskottet från en offentlig investerare utan några som helst utsikter till vinst, ens på lång sikt, utgjorde ett statligt stöd. Eftersom NMH var allvarligt skuldsatt, hade kommissionen i det aktuella fallet skäl att anse att en privat investerare, även om denne verkade inom en koncern i ett betydande ekonomiskt sammanhang, under normala marknadsvillkor inte hade kunnat räkna med, ens på längre sikt, en acceptabel avkastning på det investerade kapitalet. Ett moderbolag kan under en begränsad tid bära förlusterna i ett av dotterbolagen för att avveckla verksamheten i detta under så gynnsamma villkor som möjligt. Sådana beslut kan motiveras inte bara av möjligheten att få en indirekt vinst, utan även av andra skäl, som omsorg om koncernens anseende eller av en omläggning av verksamheten. En privat investerare som för en strukturell, global eller sektoriell politik som styrs av utsikterna till avkastning på lång sikt kan inte rimligtvis tillåta sig att efter flera år av kontinuerliga förluster göra ett kapitaltillskott som, i ekonomiska termer, inte enbart visar sig vara kostsammare än en likvidation av tillgångarna, utan även är knuten till företagets försäljning, vilket undanröjer alla utsikter till vinst, även på sikt.

Förstainstansrätten hade vid flera tillfällen att undersöka huruvida kommissionen på ett korrekt sätt hade tillämpat *undantagen från förbudet mot statligt stöd*.

Vad beträffar de undantag som anges i artikel 92.3 i EG-fördraget kan domarna i målen *Salomon mot kommissionen* och *Kneissl Dachstein mot kommissionen* nämnas. I dessa mål hade sökandena ifrågasatt ett beslut av kommissionen i vilket ett stöd från den österrikiska regeringen till firma Head Tyrolia Mares i form av kapitaltillskott, under vissa omständigheter, förklarades vara oförenligt med den gemensamma marknaden, eftersom det utgjorde ett stöd för omstrukturering.

I dessa två domar, i vilka talan om ogiltigförklaring ogillades, fastställdes räckvidden av förstainstansrättens legalitetskontroll beträffande det omtvistade omstruktureringsstödet förenlighet med den gemensamma marknaden. Förstainstansrätten erinrade i detta hänseende om att kommissionen har ett omfattande utrymme för skönsmässig bedömning vid tillämpningen av artikel 92.3 i fördraget. Då den skönsmässiga bedömningen inbegriper komplicerade ekonomiska och sociala bedömningar skall den rättsliga prövningen av ett sådant beslut endast avse en kontroll av att reglerna för förfarandet och för motiveringen har följts, att de faktiska omständigheter som lagts till grund för det omtvistade ställningstagandet är materiellt riktiga, att bedömningen av dessa omständigheter inte är uppenbart oriktig och att det inte förekommit maktmissbruk. Det ankommer i synnerhet inte på förstainstansrätten att ersätta beslutsfattarens ekonomiska bedömningar med sina egna.

Av domen i målet *Kneissl Dachstein mot kommissionen* följer även att, i den mån kommissionen med rätta har kunnat anse att företagets överlevnad kan bidra till en konkurrensmässig marknadsstruktur, stödet inte kan anses gynna enbart ett enda företag. Det framgår i övrigt av den särskiljande karaktären hos bindeordet "eller" som används i artikel 92.3 c i EG-fördraget¹⁸ att sådana stöd kan anses vara förenliga med den gemensamma marknaden som är avsedda att underlätta utvecklingen av antingen vissa näringsverksamheter eller vissa regioner. Härav följer att tillstånd till ett stöd inte nödvändigtvis är betingat av regionala hänsyn.

Inom ramen för prövningen av den grund enligt vilken sökanden hade hävdade att den kapacitetsminskning som föreskrivits det företag som var mottagare av stödet inte var tillräcklig, ansåg förstainstansrätten att det, inom ramen för ett stöd för omstrukturering till ett företag som befinner sig i svårigheter, inte går att likställa kapacitetsminskningen med minskningen av personal, eftersom förhållandet mellan

¹⁸

I enlighet med denna bestämmelse kan "stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset" anses vara förenligt med den gemensamma marknaden.

antalet anställda och tillverkningskapaciteten beror på ett flertal faktorer, i synnerhet på de produkter som tillverkas och den teknologi som används.

I domen i målet *ARAP m.fl. mot kommissionen* hade sökandena ifrågasatt kommissionens beslut angående stöd som beviljats av Portugal till ett företag för en planerad investering avseende anläggandet av ett sockerraffinaderi i Portugal. Dessa stöd bestod i synnerhet av skattebefrielser, vilka sökandena ansåg vara oförenliga med den gemensamma jordbrukspolitiken i fråga om sockersektorn. Förstainstansrätten ansåg att det, i den utsträckning som avsikten med dessa stöd var att det skulle bli möjligt att utnyttja den sockerkvot på 70 000 ton som uttryckligen hade tilldelats Portugal genom gemenskapslagstiftningen, så att företagen kunde "starta" sockertillverkning där, inte kunde bestridas att stödet bidrog till att förverkliga de mål som eftersträvas genom den gemensamma jordbrukspolitiken.

För första gången har en gemenskapsdomstol haft att tolka artikel 92.2 c i EG-fördraget, i vilket det föreskrivs att "stöd som ges till näringslivet i vissa av de områden i Förbundsrepubliken Tyskland som påverkats genom Tysklands delning i den utsträckning stödet är nödvändigt för att uppväga de ekonomiska nackdelar som uppkommit genom denna delning" är förenligt med den gemensamma marknaden (domen i målet *Freistaat Sachsen och Volkswagen mot kommissionen*). Inom ramen för prövningen av den grund som avsåg åsidosättande av denna bestämmelse, ansåg förstainstansrätten att sökandenas och den tyska regeringens uppfattning, att artikel 92.2 c i fördraget gör det möjligt att helt och hållet kompensera den ovedersägliga ekonomiska eftersläpning som råder i de nya delstaterna, fram till dess dessa delstater har uppnått en utvecklingsnivå som är jämförbar med de äldre delstaternas, är oförenlig med såväl bestämmelsens karaktär av undantag som det sammanhang i vilket den ingår och de mål som eftersträvas. De ekonomiska nackdelar som de nya delstaterna rent allmänt lider av har nämligen inte uppkommit på grund av Tysklands delning i den mening som avses i artikel 92.2 c i fördraget. Kommissionen hade således fog för att anse att *det undantag som föreskrivs i artikel 92.2 c i fördraget inte kan tillämpas på regionalt stöd till nya investeringsprojekt* och att de undantag som föreskrivs i artikel 92.3 a och c i fördraget samt gemenskapens rambestämmelser är tillräckliga för att lösa problemen i de nya delstaterna. I övrigt ogillades yrkandena om att artikel 92.3 i EG-fördraget hade åsidosatts.

Inom ramen för EKSG-fördraget har de undantag som anges i artikel 95 i detta fördrag varit föremål för prövning i domarna av den 7 juli 1999 i målen *Wirtschaftsvereinigung Stahl mot kommissionen* och *British Steel mot kommissionen* (T-89/96).

I dessa mål hade det brittiska företaget British Steel och den tyska sammanslutningen Wirtschaftsvereinigung Stahl väckt talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut, enligt vilket den irländska regeringen fick tillstånd att bevilja stöd till stålföretaget Irish Steel, för att detta företag skulle kunna omstruktureras och privatiseras. Efter att ha slagit fast att *kommissionen på goda grunder kunde tillåta dessa stödåtgärder genom ett individuellt beslut på grundval av artikel 95 i fördraget*, eftersom det i det femte gemenskapsregelverket för stöd till stålindustrin inte föreskrevs några sådana stöd, ansåg förstainstansrätten att kommissionen inte hade gjort en uppenbart oriktig bedömning. Förstainstansrätten påpekade i detta hänseende att de begränsningar av produktionen och försäljningen som föreskrevs Irish Steel, såsom motprestation för stödet, var tillräckliga för att minimera stödets inverkan på konkurrensen och förklarade att *kommissionen inte hade någon skyldighet att föreskriva kapacitetsminskningar som en förutsättning för beviljande av statligt stöd inom EKSG*, eftersom en sådan minskning i detta fall skulle ha lett till att företaget lades ner då det endast hade ett varmvalsningsverk. Förstainstansrätten ansåg vidare att saneringen av mottagarföretaget, vilken gick ut på att förhindra att svårigheterna för den berörda regionen förvärrades, hade som mål att förverkliga EKSG-fördragets målsättningar. Dessa mål gav förstainstansrätten tillfälle att bekräfta att underlåtenheten att göra en föregående anmälan avseende statligt stöd inom EKSG inte är tillräcklig för att frita eller till och med hindra kommissionen från att ta initiativ på grundval av artikel 95 i EKSG-fördraget och eventuellt fastställa att stödåtgärderna är förenliga med den gemensamma marknaden. Kommissionen slöt sig i detta fall till att stödåtgärderna för att omstruktureras Irish Steel, inbegripet det omtvistade stödet, var nödvändiga för den gemensamma marknadens riktiga funktion och att de inte medförde någon oacceptabel snedvridning av konkurrensen. Avsaknaden av en anmälan kunde följaktligen inte påverka det omtvistade beslutets rättsenlighet, vare sig i fråga om beslutet i dess helhet eller vad gäller det stöd som inte hade anmälts i förväg.

I målet *Forges de Clabecq mot kommissionen* hade kommissionen däremot beslutat att inte bevilja undantag, i enlighet med artikel 95 i EKSG-fördraget, för stöd som inte omfattades av femte regelverket om stöd till stålindustrin, vilka de belgiska myndigheterna hade gett till företaget Forges de Clabecq. Förstainstansrätten ansåg att kommissionen hade gjort sig skyldig till ett uppenbart fel när den beslutade att inte tillåta stöden i fråga med motiveringen att inget av EKSG-fördragets mål gjorde det nödvändigt att tillåta dem. Förstainstansrätten påpekade i detta hänseende att detta företag, trots de betydande ingripanden som hade skett till dess förmån, nästan var konkursmässigt och att det inte var orimligt av kommissionen att anse att det nya planerade stödet, oavsett tidsperspektiv, inte kunde göra företaget konkurrenskraftigt.

I domen i målet *Moccia Irme m.fl. mot kommissionen* bekräftade förstainstansrätten två beslut av kommissionen i vilka stöd som de italienska myndigheterna hade gett till flera företag var oförenliga med den gemensamma marknaden, i den mening som avses i artikel 4 c i EKSG-fördraget. I denna dom ansåg förstainstansrätten att, inom ramen för den strikta ordningen enligt det femte regelverket målsättningen med villkoret avseende regelbunden produktion, vilket anges i artikel 4.2 andra strecksatsen i detta regelverk, enligt vilken det krävs att ett företag som ansöker om nedläggningsstöd fortlöpande skall ha producerat EKSG-järn- och EKSG-stålprodukter, är att säkerställa att nedläggningsstödet har en maximalt ändamålsenlig verkan på marknaden, för att åstadkomma en så effektiv minskning av järn- och stålproduktionen som möjligt.

Tolkningen av reglerna om statligt stöd inom kolindustrin gav upphov till en *mellandom*, som var begränsad till två rättsfrågor, vilka hade aktualiserats av RJB Mining, ett gruvbolag med säte i Förenade kungariket, inom ramen för dess talan om ogiltigförklaring av ett beslut av kommissionen i vilket kommissionen gav tillstånd till ett ekonomiskt stöd på 10,4 miljarder DEM som år 1997 betalats ut av Tyskland till kolindustrin (domen i målet *RJB Mining mot kommissionen*). Dessa två rättsfrågor rörde dels frågan huruvida kommissionen enligt beslut nr 3632/93/EKSG¹⁹ var behörig att i efterhand tillåta stöd som redan hade utbetalats utan dess föregående godkännande, dels frågan huruvida kommissionen enligt artikel 3 i detta beslut var behörig att tillåta utbetalning av ett driftstöd enbart på villkor att stödet gjorde det möjligt för de mottagande företagen att minska sina produktionskostnader och att stegvis sänka stödbeloppen, utan att de hade rimliga möjligheter att uppnå en lönsamhet inom en överskådlig framtid.

Vad gäller den första rättsfrågan ansåg förstainstansrätten att talan inte kunde bifallas på den grund som avsåg en överträdelse av det påstådda förbudet att i efterhand tillåta ett redan utbetalat stöd.

Beträffande svaret på den andra frågan kan det erinras om att det i artikel 3 i beslut nr 3632/93 föreskrivs att de medlemsstater, som avser att under loppet av kolproduktionsåren 1994 till och med 2002 ge *driftstöd* till kolföretag i förväg, för kommissionen skall framlägga ”en plan för modernisering, rationalisering och omstrukturering i syfte att förbättra företagens lönsamhet genom minskning av produktionskostnaderna”. Förstainstansrätten konstaterade att det, i motsats till

¹⁹

Kommissionens beslut nr 3632/93/EKSG av den 28 december 1993 om gemenskapsregler för statsstöd till kolindustrin (EGT L 329, s. 12; svensk specialutgåva, område 8, volym 2, s. 26).

vad sökanden hade påstått, inte i någon bestämmelse i beslut nr 3632/93 uttryckligen föreskrivs att driftstöd skall vara förbehållet företag som har rimliga chanser att uppnå lönsamhet på lång sikt, i den meningen att de skall kunna hantera konkurrensen på världsmarknaden av egen kraft. I bestämmelserna föreskrivs enbart att lönsamheten skall "förbättra[s]". Av detta följer att *om ett visst företag förbättrar sin ekonomiska livskraft innebär detta snarast att dess lönsamhet och konkurrenskraft blir mindre dåliga*. Om det visar sig att en avsevärd minskning av produktionskostnaderna gör det möjligt att stegvis genomföra en minskning av driftstödet, har kommissionen följaktligen rätt att anse att de berörda företagen kan förbättra sin lönsamhet.

3. *Artikel 90 i EG-fördraget (nu artikel 86 EG)*²⁰

I domen i målet *TFI mot kommissionen* (överklagad till domstolen under målnummer C-302/99 P och C-308/99 P), förklarade förstainstansrätten att en talan som hade väckts med stöd av artikel 175 i EG-fördraget om fastställande av att kommissionen olagligen hade underlåtit att vidta åtgärder i enlighet med artikel 90 i EG-fördraget kunde upptas till prövning. Förstainstansrätten påpekade i detta hänseende att det rättsskydd som enskilda åtnjuter genom den grundläggande gemenskapsrättsliga princip enligt vilken varje person har rätt till en effektiv domstolsprövning av ett beslut som åsidosätter en i fördragen fastställd rättighet inte kan sättas ur spel på grund av det stora utrymme för skönsmässig bedömning som kommissionen förfogar över vid genomförandet av artikel 90 i fördraget. Förstainstansrätten hänvisade till domstolens dom av den 20 februari 1997 i mål C-107/95 P, *Bundesverband der Bilanzbuchhalter mot kommissionen* (REG 1997, s. I-947), enligt vilken det i princip inte kan uteslutas att en enskild i vissa undantagsfall befinner sig i en sådan situation att han är behörig att väcka talan vid domstol mot kommissionens vägran att utfärda ett beslut inom ramen för dess övervakningsroll enligt artikel 90.1 och 90.3 i fördraget. Förstainstansrätten ansåg att sökanden befann sig i en sådan situation. Passivitetstalan prövades emellertid

²⁰ Enligt artikel 90.1 i EG-fördraget skall medlemsstaterna beträffande offentliga företag och företag som de beviljar särskilda eller exklusiva rättigheter inte vidta och inte heller bibehålla någon åtgärd som strider mot reglerna i fördraget, i synnerhet reglerna i artikel 6 (nu artikel 12 EG i ändrad lydelse) och artiklarna 85—94 (nu artiklarna 81 EG—89 EG).

Enligt artikel 90.3 i fördraget skall kommissionen säkerställa att bestämmelserna i denna artikel tillämpas vad gäller de företag som anges i artikel 90.1 och, när det är nödvändigt, utfärda lämpliga direktiv eller beslut vad avser medlemsstaterna.

inte i sak, eftersom kommissionen hade sänt en skrivelse till klaganden under det rättsliga förfarandet.

I domen av den 8 juli 1999 i mål T-266/97, *Vlaamse Televisie Maatschappij mot kommissionen* (REG 1999, s. II-2329), hade en talan väckts om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 97/606/EG, av den 26 juni 1997, i vilket bestämmelserna i de flamländska reglerna som gav Vlaamse Televisie Maatschappij ensamrätt att sända TV-reklam till hela den flamländska gemenskapen förklarades strida mot artikel 90.1 i EG-fördraget jämförd med artikel 52 i samma fördrag (nu artikel 43 EG i ändrad lydelse), med motiveringen att de statliga åtgärder som utgjorde den rättsliga grunden för denna rätt stred mot artikel 52 i fördraget och att de inte var motiverade av "tvingande hänsyn av allmänt intresse".

I denna dom klargjordes i synnerhet omfattningen av utomstående parter rättigheter, inom ramen för förfarandet, att fatta beslut enligt artikel 90.3 i EG-fördraget. Förstainstansrätten bekräftade även principen om tillämpningen av artiklarna 90.1 och 52 i EG-fördraget i förening.

Vad gäller den första aspekten hänvisade förstainstansrätten till domstolens dom av den 12 februari 1992 i de förenade målen C-48/90 och C-66/90, *Nederländerna m.fl. mot kommissionen* (REG 1992, s. I-565; svensk specialutgåva, tillägg, s. 43) och ansåg att ett sådant företag som avses i artikel 90.1 i fördraget och som direkt gynnas av den omtvistade statliga åtgärden, som nämns i den tillämpliga lagen, som uttryckligen omnämns i det omtvistade beslutet och som direkt berörs av de ekonomiska konsekvenserna av beslutet, har rätt att bli hört av kommissionen under förfarandet. För att beakta denna rätt att yttra sig fordras att kommissionen formellt underrättar det företag som gynnas av den omtvistade statliga åtgärden, vilket är ett utomstående företag, om de konkreta invändningar som den har mot denna åtgärd, såsom de anges i den formella underrättelsen till medlemsstaten och, i förekommande fall, i senare skriftväxling, och att kommissionen ger företaget tillfälle att yttra sig över dessa anmärkningar. *Kommissionen behöver emellertid inte ge företaget tillfälle att yttra sig över de synpunkter som den medlemsstat som förfarandet avser har lämnat som svar på de anmärkningar som riktas mot den eller som svar på synpunkter från utomstående, och den behöver inte heller formellt delge företaget en kopia av det klagomål som eventuellt har föranlett förfarandet.* I detta fall konstaterade förstainstansrätten att sökanden hade hörts i vederbörlig ordning.

Vad gäller den andra aspekten ansåg förstainstansrätten att artiklarna 90.1 och 52 i fördraget skall tillämpas i förening när en medlemsstat vidtar en åtgärd som är

en inskränkning i etableringsfriheten inom dess territorium för medborgare i en annan medlemsstat samtidigt som den ger ett företag fördelar genom att detta får en ensamrätt, såvida medlemsstaten inte med denna statliga åtgärd eftersträvar ett legitimt mål som är förenligt med fördraget och åtgärden inte är *konstant* motiverad av sådana tvingande hänsyn till allmänintresset som kulturpolitiken och bibehållandet av pressens mångfald. I sådana fall måste den statliga åtgärden vara ägnad att säkerställa förverkligandet av det mål som eftersträvas och får inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

Förstainstansrätten konstaterade dessutom att det faktiskt förelåg ett hinder för etableringsfriheten och att detta hinder inte var motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset. Följaktligen ogillades talan.

4. *Tillgång till rådets och kommissionens handlingar*

Förstainstansrätten har haft att uttala sig om villkoren för allmänhetens tillgång till kommissionens handlingar (dom av den 19 juli 1999 i mål T-188/97, *Rothmans mot kommissionen*, REG 1999, s. II-2463, av den 14 oktober 1999 i mål T-309/97, *Bavarian Lager mot kommissionen*, REG 1999, s. II-3217, och av den 7 december 1999 i mål T-92/98, *Interporc mot kommissionen*, REG 1999, s. II-0000) och till rådets handlingar (dom av den 19 juli 1999 i mål T-14/98, *Hautala mot rådet*, REG 1999, s. II-2489).²¹ I ett beslut av den 27 oktober 1999 i mål T-106/99, *Meyer mot kommissionen* (REG 1999, s. II-3273, överklagat till domstolen under målnummer C-436/99 P), avvisade förstainstansrätten talan vad gällde sökandens begäran om upplysningar, i vilken någon särskild handling eller skrivelse inte hade preciserats.

I domen i målet *Rothmans mot kommissionen* ogiltigförklarade förstainstansrätten kommissionens vägran att ge sökanden tillgång till Tullkodexkommitténs protokoll genom hänvisning till *upphovsmannaregeln i uppförandekodexen*, vilken har följande lydelse: Om den handling som är i en institutions besittning har upprättats av en fysisk eller juridisk person, en medlemsstat, en annan

²¹ Den 6 december 1993 antog rådet och kommissionen en uppförandekodex för allmänhetens tillgång till rådets och kommissionens handlingar (EGT L 340, s. 41; svensk specialutgåva, område 1, volym 3, s. 86). För att säkerställa genomförandet av principerna i denna kodex antog rådet den 20 december 1993 beslut 93/731/EG om allmänhetens tillgång till rådets handlingar (EGT L 340, s. 43; svensk specialutgåva, område 16, volym 2, s. 64). Av samma skäl antog kommissionen den 8 februari 1994 beslut 94/90/EKSG, EG, Euratom om allmänhetens tillgång till kommissionens handlingar (EGT L 46, s. 58; svensk specialutgåva, område 16, volym 2, s. 66).

gemenskapsinstitution eller ett annat gemenskapsorgan eller något annat nationellt eller internationellt organ, skall ansökan göras direkt till den som har upprättat handlingen.

Förstainstansrätten ansåg att *kommittéerna för så kallat kommittéförfarande, som bildats i enlighet med beslut 87/373 om närmare villkor för utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter*,²² skall anses höra till kommissionen vid tillämpningen av gemenskapsreglerna i fråga om tillgång till handlingar. Det ankommer således på kommissionen att avgöra ansökningar om tillgång till dessa kommittéers handlingar, såsom det ifrågavarande protokollet. Kommittéerna för så kallat kommittéförfarande biträder kommissionen, som är ordförande i dessa kommittéer, när den vidtar genomförandeåtgärder i enlighet med de befogenheter som den getts av rådet och har inte någon egen infrastruktur. Dessa kommittéer kan således inte anses utgöra "en annan gemenskapsinstitution eller ett annat gemenskapsorgan" i den mening som avses i den uppförandekodex som antogs genom beslut 94/90.

Twisten mellan bolaget Interporc och kommissionen angående import av "Hilton"-nötkött från Argentina fortsätter att ge upphov till mål (se, beträffande lagligheten av beslutet om avslag på begäran om eftergift av importavgifter, förstainstansrättens dom av den 19 februari 1998 i mål T-42/96, *Eyckeler & Malt mot kommissionen*, REG 1998, s. II-401) och av den 17 september 1998 i mål T-50/96, *Primex Produkte Import-Export m.fl. mot kommissionen*, REG 1998, s. II-3773). Det kan erinras om att förstainstansrätten, i en dom av den 6 februari 1998, ogiltigförklarade kommissionens vägran att ge tillgång till vissa handlingar. Kommissionen hade motiverat denna vägran med hänsyn till skyddet för det allmänna samhällsintresset (rättsliga förfaranden). Beslutet innehöll emellertid inte någon förklaring som gjorde det möjligt att kontrollera om samtliga begärda handlingar, på grund av att de uppvisade ett samband med det beslut av vilket ogiltigförklaring hade yrkats i ett mål vid förstainstansrätten som ännu inte hade avgjorts, verkligen omfattades av det återopade undantaget (dom av den 6 februari 1998 i mål T-124/96, *Interporc mot kommissionen* (Interporc I), REG 1998, s. II-231).

För att följa domen i målet Interporc I fattade kommissionen ett nytt beslut om avslag avseende de handlingar som sökanden ännu inte hade fått tillgång till inom

22

Rådets beslut 87/373/EEG av den 13 juli 1987 om närmare villkor för utövandet av kommissionens genomförande befogenheter (EGT L 197, s. 33; svensk specialutgåva, område 1, volym 2, s. 72).

ramen för det ovannämnda pågående förfarandet, vilka härrörde från medlemsstaters och utomstående staters myndigheter samt från kommissionen. Förstainstansrätten, som i detta mål hade att pröva lagligheten av detta beslut, klargjorde räckvidden å ena sidan av det undantag som motiveras av skyddet för det allmänna samhällsintresset (rättsliga förfaranden) och å andra sidan av upphovsmannaregeln (vilken det redogörs för ovan med anledning av domen i målet *Rothmans mot kommissionen*).

Vad gäller undantaget för skyddet för det allmänna samhällsintresset (rättsliga förfaranden) hade kommissionen, i det omtvistade beslutet, angett att de begärda handlingarna rörde ett pågående rättsligt förfarande vid förstainstansrätten (mål T-50/96) och att de således inte kunde lämnas ut till sökanden. I detta hänseende ansåg förstainstansrätten att undantaget i fråga om förekomsten av ett rättsligt förfarande skall tolkas så, att *skyddet för det allmänna samhällsintresset utgör hinder för offentliggörandet av innehållet i handlingar som kommissionen har upprättat uteslutande med avseende på ett särskilt rättsligt förfarande*, det vill säga inte enbart inlagor eller handlingar som har inlämnats och de interna handlingar som rör handläggningen av det pågående målet, utan även meddelanden avseende målet mellan det berörda generaldirektoratet och rättstjänsten eller en advokatbyrå. Denna avgränsning av tillämpningsområdet för undantaget syftar till att säkerställa dels skyddet för kommissionens interna arbete, dels förtroligheten och bevarandet av principen om advokaternas tystnadsplikt. Det undantag som motiveras av skyddet för det allmänna samhällsintresset (rättsliga förfaranden) i uppförandekodexen ger däremot inte kommissionen möjlighet att undandra sig skyldigheten att överlämna handlingar som har upprättats inom ramen för ett rent administrativt ärende. Denna princip skall följas, även om det skulle vara till men för kommissionen att förete dessa handlingar under ett förfarande vid gemenskapsdomstolarna. Att talan om ogiltigförklaring har väckts mot ett beslut som har fattats efter ett administrativt förfarande är inte relevant i detta avseende. Förstainstansrätten slog följaktligen fast att det omtvistade beslutet skulle ogiltigförklaras till den del tillgång till handlingar som härrörde från kommissionen hade vägrats.

Det följer dessutom av denna dom att kommissionen hade fog för att, med stöd av upphovsmannaregeln, vägra tillgång till handlingar från medlemsstaterna och från de argentinska myndigheterna.

I domen i målet *Bavarian Lager mot kommissionen* godtog förstainstansrätten kommissionens vägran att ge tillgång till ett utkast till motiverat yttrande som kommissionen hade utarbetat inom ramen för artikel 169 i EG-fördraget (nu artikel 226 EG), vilken hade motiverats med hänsyn till det allmänna

samhällsintresset. Att ge spridning åt handlingar som avser undersökningsfasen, under förhandlingarna mellan kommissionen och den berörda medlemsstaten, skulle kunna störa fördragsbrottsförfarandets förlopp, i den mån som syftet med detta — nämligen att ge medlemsstaten tillfälle att frivilligt anpassa sig till fördragets krav eller att i förekommande fall motivera sin ståndpunkt — skulle kunna äventyras.

I domen i målet *Hautala mot kommissionen* ogiltigförklarade förstainstansrätten rådets beslut att vägra tillgång till en rapport om export av konventionella vapen, utan att först undersöka möjligheten att lämna ut vissa delar av rapporten.

Rådet hade avslagit sökandens begäran om att få tillgång till rapporten med motiveringen att den innehöll känsliga uppgifter vars offentliggörande skulle skada Europeiska unionens förbindelser med utomstående länder. Rådet motiverade således sitt beslut med hänsyn till undantaget för skyddet för det allmänna samhällsintresset på området för internationella förbindelser. Förstainstansrätten konstaterade för det första att rådet hade gjort en lämplig prövning av sökandens begäran om tillgång till handlingen. Förstainstansrätten ansåg vidare att det inte hade fastställts att rådet hade gjort en oriktig bedömning när den ansåg att tillgången till rapporten kunde skada det allmänna samhällsintresset.

Eftersom huvudregeln är att allmänheten skall ha största möjliga tillgång till handlingar, skall de undantag från denna regel som föreskrivs i artikel 4.1 i beslut 93/731 tolkas och tillämpas restriktivt. Syftet att skydda det allmänna samhällsintresset på området för internationella förbindelser kunde emellertid enligt förstainstansrätten uppnås även om rådet begränsar sig till att efter en prövning ta bort de avsnitt i den omtvistade rapporten som kunde skada de internationella förbindelserna. Rådet skulle i detta hänseende ha gjort en avvägning mellan, å ena sidan, allmänhetens intresse av att få tillgång till dessa ofullständiga delar och, å andra sidan, intresset av att upprätthålla en god förvaltning med beaktande av den arbetsbörda som beviljandet av tillgång till delar av handlingen skulle medföra.

5. *Handelspolitiska skyddsåtgärder*

På området för *antidumpningstullar* har förstainstansrätten avgjort fyra mål (dom av den 12 oktober 1999 i mål T-48/96, *Acme mot rådet*, REG 1999, s. II-3089, av den 20 oktober 1999 i mål T-171/97, *Swedish Match Philippines mot rådet*, REG 1999, s. II-3241, av den 28 oktober 1999 i mål T-210/95, *EFMA mot rådet*, REG 1999, s. II-3291, och av den 15 december 1999 i de förenade målen T-33/98 och T-34/98, *Petrotub och Republica mot rådet*, REG 1999, s. II-0000).

Förstainstansrätten ogillade talan i dessa fyra mål, som alla avsåg ogiltigförklaring av rådets förordningar om införande av slutliga antidumpningstullar på import från tredje land.

I målet *Acme mot rådet* hade sökanden, ett bolag bildat enligt thailändsk rätt, bestritt lagenligheten av en rådsförordning om införande av en slutgiltig antidumpningstull på import av mikrovågsugnar med ursprung i Kina, Sydkorea, Malaysia och Thailand. Den huvudsakliga frågan i målet var huruvida rådet hade åsidosatt rådets förordning nr 2423/88 av den 11 juli 1988 om skydd mot dumpad eller subventionerad import från länder som inte är medlemmar i Europeiska ekonomiska gemenskapen (EGT L 209, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 14, s. 98), genom att dels använda den allmänna bestämmelsen i artikel 2.3 b ii *in fine*, enligt vilken kostnaderna och vinsterna skall bestämmas ”på annan skälig grundval” för att beräkna det konstruerade normalvärdet, dels använda de koreanska uppgifterna för detta ändamål och inte uppgifterna om det bolag som exporterade de mikrovågsugnar som tillverkades av sökanden. Mot bakgrund av uppgifterna i målet ansåg förstainstansrätten att institutionerna inte hade gjort en uppenbart oriktig bedömning genom att dra slutsatsen att uppgifterna om detta exportföretag inte kunde användas, eftersom de var otillförlitliga, och att de hade fog för att grunda sin bedömning på uppgifterna om de koreanska tillverkarna.

I domen i målet *Swedish Match Philippines mot rådet* uppkom frågan huruvida gemenskapsinstitutionerna hade haft fog för att anse att en synnerligen begränsad export till gemenskapen, som hade ägt rum under undersökningsperioden, av den berörda produkten kunde vålla gemenskapsindustrin väsentlig skada. I det aktuella fallet utgjorde antalet tändare som tillverkades i Filippinerna och exporterades av Swedish Match Philippines, enligt sökanden, 0,0083 procent av samtliga tändare med ursprung i de tre länder som undersökningen gällde (Filippinerna, Thailand och Mexiko).

Med beaktande av lydelsen i vissa bestämmelser i rådets förordning (EG) nr 384/96 av den 22 december 1995 om skydd mot dumpad import från länder som inte är medlemmar i Europeiska gemenskapen (EGT L 56, s. 1) och av den omständigheten att det inte finns någon bestämmelse i i denna förordning enligt vilken gemenskapsinstitutionerna är skyldiga att inom ramen för antidumpningsförfaranden undersöka om och i vilken utsträckning varje dumpande exportör själv bidrar till den skada som orsakas på gemenskapsindustrin, ansåg förstainstansrätten att gemenskapslagstiftaren, vid fastställandet av förekomsten av skada, hade valt att utgå från ett visst land eller flera länder samt att göra en helhetsbedömning av all dumpad import från det landet eller de länderna. Förstainstansrätten godtog således inte sökandens invändning.

I målet *EFMA mot rådet* fick förstainstansrätten tillfälle att redogöra för hur man beräknar den vinstmarginal som skall beaktas av rådet vid beräkningen av det riktpreis vid vilket den skada som vållats gemenskapsindustrin till följd av importen av den berörda produkten undanröjs (i detta fall var det fråga om ammoniumnitrat med ursprung i Ryssland).

Förstainstansrätten klargjorde för det första att denna vinstmarginal skall begränsas till den vinstmarginal gemenskapsindustrin skäligen skulle kunna räkna med under normala konkurrensförhållanden utan dumpad import.

För det andra ansåg förstainstansrätten att när det rör sig om företag inom gemenskapsindustrin med olika produktionskostnader och således olika vinstmarginaler har gemenskapsinstitutionerna ingen annan möjlighet att fastställa riktpriiset än att beräkna den genomsnittligt avvägda produktionskostnaden för samtliga gemenskapstillverkare och lägga på den genomsnittliga vinstmarginal som med hänsyn till samtliga relevanta omständigheter förefaller rimlig. Förstainstansrätten angav vidare att rådet inte har rätt att beräkna riktpriiset enbart på grundval av de högsta produktionskostnaderna, vilket annars skulle kunna leda till att ett riktpreis fastställdes som inte var representativt för hela gemenskapen.

I domen i målet *Petrotub och Republica mot rådet*, i vilken förstainstansrätten bekräftade den rättsakt som hade ifrågasatts, klargjordes omfattningen av exportörernas rättigheter enligt förordning nr 384/96. Efter att ha tolkat de relevanta bestämmelserna i denna förordning, i synnerhet artikel 20.2 angående ”information till parterna”, mot bakgrund av förordningens allmänna uppbyggnad och de allmänna gemenskapsrättsliga principerna, ansåg förstainstansrätten att exportörerna hade rätt att få åtminstone kortfattad information om överväganden avseende gemenskapens intresse.

6. *Jordbruk*

På området för jordbrukspolitik i vid mening rörde de viktigaste domarna — i fråga om materiell rätt²³ — banansektorn.

I domarna av den 28 september 1999 i mål T-612/97, *Cordis mot kommissionen* (REG 1999, s. II-2771; överklagad till domstolen under målnummer C-442/99 P), och i mål T-254/97, *Fruchthandels-gesellschaft Chemnitz mot kommissionen* (REG

²³

Frågor om upptagande till sakprövning på området för jordbrukspolitiken behandlas i avsnittet om upptagande till sakprövning.

1999, s. II-2743), hade sökandena, som var bolag bildade enligt tysk rätt, väckt talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut om avslag på sökandenas begäran om särskild tilldelning av importlicenser inom ramen för de övergångsbestämmelser som avses i artikel 30 i rådets förordning (EEG) av den 13 februari 1993 om den gemensamma organisationen av marknaden för bananer (EGT L 47, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 48, s. 129). Genom denna förordning inrättades en gemensam ordning för import av bananer som ersatte de olika nationella ordningarna. Eftersom denna ersättning kan medföra att det uppstår en störning på den inre marknaden, har kommissionen i enlighet med artikel 30 möjlighet att vidta särskilda övergångsåtgärder som bedöms vara nödvändiga för att övervinna de svårigheter som de ekonomiska aktörerna ställs inför efter upprättandet av den gemensamma organisationen av marknaden, men som grundas på de förhållanden som rådde på de nationella marknaderna innan förordning nr 404/93 trädde i kraft.

I mål T-254/97 hade kommissionen ansett att Fruchthandelsgesellschaft Chemnitz fall inte utgjorde ett fall av orimliga svårigheter som kunde motivera en tilldelning av särskilda importlicenser, eftersom detta bolag hade bildats efter det att förordning nr 404/93 hade offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* och att bolaget följaktligen inte kunde anses ha handlat utan att ha varit i stånd att förutse vilka följder dess handlande skulle få efter upprättandet av den gemensamma organisationen av marknaden för bananer. Förstainstansrätten bekräftade denna bedömning och ogillade talan.

I mål T-612/97 hade kommissionen ansett att de problem som bolaget Cordis Obst und Gemüse Großhandel stod inför inte berodde på övergången till den gemensamma organisationen av marknaden. Förstainstansrätten bekräftade även denna bedömning och ogillade talan.

I domen av den 12 oktober 1999 i mål T-216/96, *Conserve Italia mot kommissionen* (REG 1999, s. II-3139; överklagad till domstolen under målnummer C-500/99 P), bekräftade förstainstansrätten att ett stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ), som beviljats i enlighet med rådets förordning (EEG) nr 355/77 av den 15 februari 1977 om gemensamma åtgärder för förbättring av villkoren för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter, kan dras in i fall där det är fråga om allvarligt åsidosättande av väsentliga skyldigheter. Det faktum att en stödmottagare inte har respekterat sitt åtagande att inte inleda arbetet före det att kommissionen mottagit ansökan om stöd, inte har informerat den sistnämnda om detta och som svar på kommissionens begäran om upplysningar har skickat en med originalet icke överensstämmande kopia på ett försäljningskontakt avseende en maskin som

omfattas av ovannämnda projekt, utgör ett allvarligt åsidosättande av väsentliga skyldigheter.

I domen av den 14 oktober 1999 i de förenade målen T-191/96 och T-106/97, *CAS Succhi di Frutta mot kommissionen* (REG 1999, s. II-3181), fann förstainstansrätten att kommissionen hade åsidosatt den anbudsinfordran som föreskrivs i kommissionens förordning (EG) nr 228/96 av den 7 februari 1996 om leverans av fruktsaft och fruktsylt till befolkningen i Armenien och Azerbajdzjan samt principerna om öppenhet och likabehandling genom att tillåta att anbudsgivarna som betalning för leveransen drog tillbaka en annan produkt än den som anges i denna förordning. Förstainstansrätten ansåg att domstolens rättspraxis i fråga om tilldelning av offentliga upphandlingskontrakt för bygg- och anläggningsarbeten var tillämplig i detta fall. Kommissionen var således tvungen att i anbudsinfordran klart ange föremålet och villkoren för anbudsförfarandet och att noggrant följa de angivna villkoren, så att alla anbudsgivare hade samma möjligheter när de utformade sina anbud. I synnerhet kunde kommissionen inte i efterhand ändra villkoren för anbudsförfarandet, särskilt inte de som avsåg anbudet, på ett sätt som inte angavs i anbudsinfordran, utan att åsidosätta principen om öppenhet.

Mjölkkvoterna har gett upphov till ett flertal domar. Även om den rörde frågor om institutionell rätt, skall domen av den 20 maj 1999 i mål T-220/97, *H & R Ecroyd mot kommissionen* (REG 1999, s. II-1677), behandlas under detta avsnitt. Denna dom innehåller en bedömning av effekterna av en ogiltigförklaring av en bestämmelse i en förordning samt de skyldigheter som därav följer för gemenskapsinstitutionerna.

Domstolen hade i ett mål om förhandsavgörande ogiltigförklarat en bestämmelse i förordning nr 857/84,²⁴ i dess ändrade lydelse (domstolens dom av den 6 juni 1996 i mål C-127/94, *Ecroyd*, REG 1996, s. I-2731). Förstainstansrätten förklarade att rättsföljden av denna dom, enligt domstolens rättspraxis, är att de behöriga gemenskapsinstitutionerna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att rätta till den fastslagna rättsstridigheten. De är således skyldiga att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa förhandsavgörandet på samma sätt som i fråga om en dom som enligt artikel 176 i EG-fördraget (nu artikel 233 EG) ogiltigförklarar en rättsakt eller förklarar att en gemenskapsinstitutions

²⁴

Rådets förordning (EEG) nr 857/84 av den 31 mars 1984 om allmänna tillämpningsföreskrifter för den avgift som avses i artikel 5c i förordning (EEG) nr 804/68 inom sektorn för mjölk och mjölkprodukter (EGT L 90, s. 13).

underlåtenhet att agera är rättsstridig. Förstainstansrätten preciserade emellertid att denna skyldighet inte bara innebär att institutionerna skall vidta de nödvändiga lagstiftnings- och förvaltningsåtgärderna, utan även att de skall gottgöra skada som uppkommit på grund av den rättsstridiga handlingen, förutsatt att kraven i artikel 215 andra stycket i EG-fördraget är uppfyllda, nämligen att det finns ett fel, en skada och ett orsakssamband dem emellan. Förstainstansrätten ansåg följaktligen att kommissionen hade kunnat ta initiativet för att ge ersättning till sökanden, eftersom villkoren för ett utomobligatoriskt ansvar för gemenskapen var uppfyllda. Eftersom de nödvändiga åtgärderna inte hade vidtagits ogiltigförklarade förstainstansrätten kommissionens beslut om att inte vidta åtgärder för att följa domstolens dom.

7. *Socialpolitik*

Europeiska socialfonden (ESF) skall delta i finansieringen av verksamheter som rör yrkesutbildning och yrkesvägledning. De berörda medlemsstaterna skall garantera att åtgärderna genomförs framgångsrikt. Kommissionen kan innehålla, nedsätta eller dra in ESF:s stöd, om detta stöd inte används enligt de villkor som angetts i beslutet om godkännande. Ett beslut av kommissionen om nedsättning av ESF:s stöd som beviljats portugisiska bolag var föremål för förstainstansrättens dom av den 16 september 1999 i mål T-182/96, (REG 1999, s. II-2673; överklagad till domstolen under målnummer C-465/99 P), och av den 29 september 1999 i mål T-126/97, *Sonasa mot kommissionen* (REG 1999, s. II-2793).

I domen i målet *Partex mot kommissionen* klargjorde förstainstansrätten, såvitt nödvändigt, omfattningen av den berörda medlemsstatens intygande av att ansökan om slutlig utbetalning av stödet²⁵ är faktiskt och räkenskapsmässigt riktig. Förstainstansrätten bekräftade att den berörda medlemsstaten kan ändra sin bedömning av ansökan om slutlig utbetalning när den anser sig ha upptäckt oegentligheter som inte upptäckts tidigare.

Förstainstansrätten bedömde, inom ramen för en grund för ogiltigförklaring, huruvida den tid som förflutit från det att de nationella myndigheterna ansökte om slutlig utbetalning (oktober 1989) till det att det omtvistade beslutet fattades (augusti 1996) var rimlig. Med hänsyn till händelseförloppet i dett fall,

²⁵

Ett sådant intygande föreskrivs i artikel 5 i rådets förordning (EEG) nr 2950/83 av den 17 oktober 1983 om tillämpning av beslut 83/516/EEG om Europeiska socialfondens uppgifter (EGT L 289, s. 1).

ansåg förstainstansrätten att var och en av förfarandets etapper före det omtvistade beslutet hade förlöpt inom rimlig tid.

Genom denna dom ogiltigförklarades delar av det omtvistade beslutet på grund av bristande motivering. Förstainstansrätten ansåg, med hänvisning till domen av den 12 januari 1995 i mål T-85/94, *Branco mot kommissionen* (REG 1995, s. II-45), att i en situation där kommissionen, såsom i det aktuella fallet, helt enkelt bekräftar ett förslag från en medlemsstat att nedsätta ett tidigare beviljat stöd, kan ett beslut från kommissionen anses vederbörligen motiverat när detta beslut självtanger skälen till varför stödet sätts ned eller åtminstone när det tillräckligt klart hänvisar till ett beslut av en medlemsstats behöriga myndigheter av vilket klart framgår skälen till en sådan nedsättning. Av handlingarna i målet framgick i övrigt att kommissionens beslut inte i något avseende avvek från de rättsakter som de nationella myndigheterna hade antagit. Förstainstansrätten ansåg därför att innehållet i dessa omfattas av motiveringen till kommissionens beslut, åtminstone i den mån som stödmottagaren hade haft möjlighet att erhålla kännedom om denna. Förstainstansrätten ansåg i detta fall att dessa villkor inte var uppfyllda med avseende på flera nedsättningar av de belopp för vilka sökanden hade ansökt om slutlig utbetalning.

8. *Upptagande till sakprövning i enlighet med artikel 173 fjärde stycket i EG-fördraget*

Förstainstansrätten har i flera mål avvisat talan om ogiltigförklaring av antingen beslut som inte var riktade till sökandena eller rättsakter av normativ karaktär. I tre mål avvisades talan genom domar (domen i målet *Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen och Hapag-Lloyd mot kommissionen* på området för statligt stöd, dom av den 8 juli 1999 i mål T-168/95, *Eridania m.fl. mot rådet*, REG 1999, s. II-2245, överklagad till domstolen under målnummer C-352/99 P, och i mål T-158/95, *Eridania m.fl. mot rådet*, REG 1999, s. II-2219, överklagad till domstolen under målnummer C-351/99 P), i de andra målen genom beslut.

Utöver de domar som det har redogjorts för ovan i fråga om avvisning av talan i mål om statligt stöd och tillgång till handlingar, kan det anmärkas att förstainstansrätten i flera mål har beslutat att avvisa talan om ogiltigförklaring av förordningar på området för jordbruks- och fiskepolitik (se bland annat beslut av den 26 mars 1999 i mål T-114/96, *Biscuiterie-confiserie LOR och Confiserie du Tech mot kommissionen*, REG 1999, s. II-913, av den 29 april 1999 i mål T-78/98, *Unione Provinciale degli agricoltori di Firenze m.fl. mot kommissionen*, REG 1999, s. II-1377, av den 8 juli 1999 i mål T-12/96, *Area Cova m.fl. mot*

kommissionen, REG 1999, s. II-2301, och i mål T-194/95, *Area Cova m.fl. mot kommissionen*, REG 1999, s. II-2271, överklagade under målnummer C-300/99 P och C-301/99 P, av den 9 november 1999 i mål T-114/99, *CSR Pampryl mot kommissionen*, REG 1999, s. II-0000, och av den 23 november 1999 i mål T-173/98, *Unión de Pequeños Agricultores mot kommissionen*, REG 1999, s. II-0000, samt domarna i målen *Eridania m.fl. mot rådet*) och för tullnomenklaturen (beslut av den 29 april 1999, i mål T-120/89, *Alce mot kommissionen*, REG 1999, s. II-1395). I domen av den 1 december 1999 i de förenade målen T-125/96 och T-152/96, *Boehringer Ingelheim Vetmedica och C. H. Boehringer Sohn mot rådet och kommissionen* (REG 1999, s. II-0000), ansåg förstainstansrätten slutligen att en talan om ogiltigförklaring av en förordning kunde upptas till prövning.

Utvecklingen av rättspraxis under år 1999 rör fastställelse av den tid då fristen börjar löpa, intresset av att få saken prövad samt talerätten.

Vad gäller den tid då fristen börjar löpa föreskrivs i artikel 173 femte stycket i EG-fördraget att talan skall väckas inom två månader²⁶ från den dag då åtgärden offentliggjordes eller delgavs klaganden eller, om så inte skett, från den dag då denne fick kännedom om åtgärden alltefter omständigheterna. Det är således endast om rättsakten varken har offentliggjorts eller delgivits sökanden som fristen börjar löpa från och med den dag då sökanden fick kännedom om den. Det framgår i detta hänseende av fast rättspraxis att begäran att få ta del av hela texten i rättsakten skall göras inom rimlig tid från det att den berörda personen har fått kännedom om denna rättsakt. I domen i det ovannämnda målet *CAS Succhi di frutta mot kommissionen* ansåg förstainstansrätten att vad som kunde anses som rimlig tid för att begära att få ta del av hela texten i det omtvistade beslutet ”klart hade överskridits”, eftersom en period om tre månader hade förflutit mellan den dag då sökanden hade fått kännedom om det omtvistade beslutet och den dag då sökanden hade erhållit en kopia av detta beslut inom ramen för förfarandet om interimistiska åtgärder inför förstainstansrättens ordförande.

Frågan huruvida en fysisk eller juridisk person har ett berättigat intresse av att föra talan föreskrivs inte uttryckligen i artikel 173 i EG-fördraget, men utgör likväl ett villkor för att en talan om ogiltigförklaring skall kunna upptas till prövning. I synnerhet skall en fysisk eller juridisk person visa att det föreligger ett personligt intresse av att den ifrågasatta rättsakten ogiltigförklaras. I beslutet

²⁶

Utan inverkan på tidsfristerna med hänsyn till avstånd, vilka fastställs i bilaga II till domstolens rättegångsregler. Dessa tidsfrister är, i enlighet med artikel 102.2 i förstainstansrättens rättegångsregler, även tillämpliga på förstainstansrätten.

i målet *Unione Provinciale degli agricoltori di Firenze m.fl. mot kommissionen* avvisade förstainstansrätten en talan som hade väckts av olivoljeproducenter om ogiltigförklaring av förordning nr 644/98, i den mån den innebar registrering av beteckningen "Toscana" såsom skyddad geografisk beteckning, eftersom sökandena inte hade ett berättigat intresse av att få saken prövad. Förstainstansrätten konstaterade nämligen att dessa producenter vid saluföringen av sina produkter använde andra beteckningar än dem som hade varit föremål för registrering i den mening som avses i förordning (EEG) nr 2081/92²⁷ samt att sökandena inte förlorade möjligheten att inge en ansökan om registrering av beteckningarna i fråga såsom ursprungsbeteckningar eller geografiska beteckningar. Således påverkades inte deras intressen av att den ifrågasatta förordningen bibehölls.

Vad gäller frågan huruvida talerätt kan beviljas när rättsakten har normativ karaktär avvisade förstainstansrätten, i beslutet *Biscuiterie-confiserie LOR och Confiserie du Tech mot kommissionen*, en talan om ogiltigförklaring, som hade väckts av franska producenter av mandelkonfekt, varav vissa hade beteckningarna "Jijona" och "Alicante", av kommissionens förordning (EG) nr 1107/96 av den 12 juni 1996 om registrering av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar enligt förfarandet i artikel 17 i förordning nr 2081/92, i den mån det däri angavs att beteckningarna "Turrón de Jijona" och "Turrón de Alicante" skulle registreras som skyddade geografiska beteckningar. Förstainstansrätten ansåg nämligen att den omtvistade förordningen till sin beskaffenhet och räckvidd hade normativ karaktär och inte var ett beslut i den mening som avses i artikel 189 fjärde stycket i EG-fördraget. Förstainstansrätten konstaterade i detta hänseende att denna förordning är tillämplig på objektiva bestämda situationer och medför rättsverkningar för allmänt och abstrakt angivna personkategorier, det vill säga alla företag som tillverkar en produkt som har objektiva definierade kännetecken. Förstainstansrätten erinrade vidare om att det inte är uteslutet att en bestämmelse som till sin beskaffenhet och räckvidd har normativ karaktär kan beröra en fysisk eller juridisk person personligen, om bestämmelsen angår personen på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för denne eller på grund av en faktisk situation som särskiljer denne i förhållande till alla andra personer och därigenom försätter personen i en ställning som motsvarar den som gäller för en person som ett beslut är riktat till (dom av den 18 maj 1994 i mål C-309/89, *Codorniu mot rådet*, REG 1994, s. I-1853, punkt 30; svensk specialutgåva, volym 15, s. 141). Så var emellertid inte fallet i det

27

Rådets förordning (EEG) nr 2081/92 av den 14 juli 1992 om skydd för geografiska och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel (EGT L 208, s. 1).

ifrågavarande målet. Förstainstansrätten ansåg nämligen att den omständigheten att sökandena *sedan flera år tillbaka hade använt beteckningarna "Jijona" och "Alicante"* vid försäljningen av den mandelkonfekt som de producerade inte utmärkte dem i förhållande till alla andra ekonomiska aktörer på så sätt som var fallet med sökandebolaget i det mål som gav upphov till domen i målet *Codorniu mot rådet*, eftersom det sistnämnda bolaget, till skillnad från sökandena genom en normativ bestämmelse om användningen av en beteckning hade hindrats från att använda det varumärke som det hade registrerat och använt under lång tid innan den omtvistade förordningen antogs. Förstainstansrätten preciserade i detta hänseende att sökandena inte hade visat att deras användning av de geografiska beteckningar som de hade gjort gällande skulle följa av en jämförbar särskild rättighet, vilken de skulle ha erhållit på nationell nivå eller på gemenskapsnivå innan den ifrågasatta förordningen antogs och som skulle ha kränkts på sätt som avses i ovannämnda rättspraxis.

En liknande bedömning gjordes i beslutet i målet *CSR Pampryl mot kommissionen*. I detta mål hade en ciderproducent, som under flera år salufört sitt cider under olika namn, däribland beteckningen "Pays d'Auge", ifrågasatt en förordning om registrering av namnen "Pays d'Auge/Pays d'Auge-Cambremer" såsom skyddade ursprungsbeteckningar. Förstainstansrätten ansåg att det i förordning nr 2081/92 inte fastställs några särskilda processrättsliga skyddsregler på gemenskapsnivå till förmån för enskilda, vilket innebär att frågan om upptagande till sakprövning inte kunde bedömas mot bakgrund av dessa regler.

Besluten som meddelades i de mål i vilka talan hade väckts av Area Cova m.fl. gav förstainstansrätten tillfälle att, även om den avvisade talan i dessa mål, erinra om vissa situationer i vilka andra sökanden än branschorganisationer kunde vara personligen berörda av en normativ rättsakt i den mening som avses i domen i målet *Codorniu mot rådet*. Så kan vara fallet när det finns en bestämmelse av överordnad betydelse som innebär en skyldighet för den som utfärdat rättsakten att beakta sökandens specifika situation. Vidare erinrade förstainstansrätten om att den omständigheten att en person på ett eller annat sätt deltar i det förfarande som leder till antagande av en gemenskapsrättsakt utmärker denna person med avseende på rättsakten i fråga enbart när vissa processrättsliga skyddsregler har föreskrivits för denna person i den tillämpliga gemenskapsregleringen. Slutligen ansåg förstainstansrätten att de ekonomiska konsekvenser som den ifrågasatta förordningen medförde för sökandena inte särskilde dem på ett märkbart sätt i förhållande till alla andra näringsidkare som berördes av den ifrågasatta förordningen, eftersom sökandena inte befann sig i en situation som liknade den mycket säregna situation som sökandeföretaget befann sig i i det mål som gav upphov till domen av den 16 maj 1991 i mål C-358/89, *Extramet Industrie mot*

rådet (REG 1991, s. I-2501). Eftersom sökandena inte hade visat att de befann sig i någon av dessa situationer,²⁸ ansåg förstainstansrätten att de inte kunde väcka talan om ogiltigförklaring av de omtvistade förordningarna. I dessa beslut erinrade förstainstansrätten om villkoren för att branschorganisationer skall kunna väcka talan med stöd av artikel 173 i EG-fördraget. Även om förstainstansrätten i dessa beslut avvisade talan, konstaterade den att sökandena hade möjlighet att väcka talan vid de nationella domstolarna för att ifrågasätta giltigheten av rättsakter som antagits med stöd av gemenskapsrätten.

I domen i målet *Boehringer Ingelheim Vetmedica och C. H. Boehringer Sohn mot rådet och kommissionen*, ansåg förstainstansrätten att *Boehringer Ingelheim Vetmedica* var personligen berörd av den ifrågasatta kommissionsförordningen.²⁹ Förstainstansrätten ansåg, efter att ha konstaterat att den ifrågasatta rättsakten inte utgjorde ett beslut i den mening som avses i artikel 189 i EG-fördraget, att sökanden hade styrkt att det förelåg en rad omständigheter som innebar att sökanden befann sig i en speciell situation som gjorde att den, vad avser den ifrågavarande åtgärden, skilde sig från övriga ekonomiska aktörer. Förstainstansrätten påpekade i detta hänseende att den ifrågasatta förordningen hade antagits efter att sökanden hade inlämnat en formell begäran om att högsta tillåtna restmängd skulle fastställas för en kemisk komponent, och på grundval av handlingar från sökanden, i enlighet med bestämmelserna i förordning nr 2377/90. Förstainstansrätten angav även att i den sistnämnda förordningen omnämns uttryckligen sökandens sammanslutning, som ansvarar för utsläppandet på marknaden av de berörda veterinärmedicinska läkemedlen, vad avser förfarandet för att fastställa högsta tillåtna restmängd. Förstainstansrätten fastställde i övrigt, genom hänvisning till sin dom av den 25 juni 1998 i mål T-120/96, *Lilly Industries mot kommissionen* (REG 1998, s. II-2571), enligt

28

I det aktuella fallet hade sökandena, som var spanska redare, ifrågasatt rådets förordning (EG) nr 1761/95 av den 29 juni 1995 om en andra ändring av förordning (EG) nr 3366/94 om vissa åtgärder för år 1995 som syftar till bevarande och förvaltning av fiskeresurserna i det regleringsområde som anges i konventionen om framtida multilateralt samarbete om fisket i Nordatlantens västra del (EGT L 171, s. 1) (mål T-194/95) samt kommissionens förordning (EG) nr 2565/95 av den 30 oktober 1995 om upphörande av fiske av liten hälleflundra med fartyg under flagg från någon medlemsstat (EGT L 262, s. 27) (mål T-12/96).

29

Kommissionens förordning (EG) nr 1312/96 av den 8 juli 1996 om ändring av bilaga III till rådets förordning (EEG) nr 2377/90 om inrättandet av ett gemenskapsförfarande för att fastställa gränsvärden för högsta tillåtna restmängder av veterinärmedicinska läkemedel i livsmedel med animaliskt ursprung (EGT L 170, s. 8).

vilken en sökande hade talerätt gentemot ett beslut att inte införa ett ämne i en av bilagorna till förordning nr 2377/90, att bestämmelser i en förordning där giltigheten av högsta tillåtna restmängd inskränks, såsom i det aktuella fallet, berör en person som ansvarar för utsläppandet på marknaden och som har begärt att en högsta tillåtna restmängd skall fastställas i lika hög grad som ett beslut om avslag.

9. *Gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar*

Även om talan i flera mål om fastställelse av gemenskapens skadeståndsansvar ogillades under år 1999 (dom av den 13 januari 1999 i mål T-1/96, *Böcker-Lensing och Schulze-Biering mot rådet*, REG 1999, s. II-1, domen i mål T-230/95, *BAI mot kommissionen*, dom av den 15 juni 1999 i mål T-277/97, *Ismeri Europa mot revisionsrätten*, REG 1999, s. II-1825, överklagad till domstolen under målnummer C-315/99 P, och beslut av den 4 augusti 1999 i mål T-106/98, *Fratelli Murri mot kommissionen*, REG 1999, s. II-2553, överklagat till domstolen under målnummer C-399/99 P), ansåg förstainstansrätten i sin dom av den 9 juli 1999 i mål T-231/97, *New Europe Consulting et Brown mot kommissionen* (REG 1999, s. II-2403), att villkoren i artikel 215 andra stycket i EG-fördraget var uppfyllda, nämligen att det agerande som lades kommissionen till last var rättsstridigt, att det förelåg en faktisk och säker skada samt att det fanns ett direkt orsakssamband mellan kommissionens agerande och den åberopade skadan.

I detta sistnämnda mål hade sökanden, ett konsultbolag som hade utsetts för att genomföra ett särskilt utbildningsprogram inom ramen för PHARE-programmet, väckt talan om ersättning för den skada som den hade orsakats genom att kommissionen hade sänt ett faxmeddelande till flera av programmets samordnare, vilket innehöll anklagelser mot sökanden och i vilket kommissionen rekommenderade dessa att inte beakta sökandens anbud i fortsättningen, trots att kommissionen inte hade inlett någon undersökning och sökanden inte hade givits tillfälle att yttra sig, och genom att kommissionen dröjde med att rätta till detta faxmeddelande. Vad gäller det första påståendet konstaterade förstainstansrätten att kommissionen, i enlighet med principen om god förvaltningssed, skulle ha undersökt de påstådda oegentligheter som sökanden hade gjort sig skyldig till och de verkningar som kommissionens handlande skulle kunna få för dess anseende. Det andra påståendet godtogs däremot inte, eftersom kommissionen gjorde rättelsen genast efter att ha insett sitt fel. Förstainstansrätten ansåg vidare att skadan på sökandens anseende samt den ideella skada som vållats direktören för detta bolag hade fastställts. Eftersom sökanden hade visat att det förelåg ett

orsakssamband, fastställde förstainstansrätten att kommissionen skulle utge ett skadestånd på sammanlagt 125 000 euro.

10. *Varumärkesrätt*

Den första talan som väcktes mot ett beslut som hade fattats av en av överklagandenämnderna vid Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (nedan kallad Byrån) registrerades den 6 oktober 1998.

Den 8 juli 1999 meddelade förstainstansrätten dom i mål T-163/98, *Procter & Gamble mot Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (Baby-dry)* (REG 1999, s. II-2383; överklagad till domstolen under målnummer C-383/99 P). Bakgrunden till tvisten var det beslut som hade fattats av överklagandenämnden vid Byrån om att ogilla sökandens överklagande av granskarens beslut att inte registrera ordkombinationen "Baby-dry" avseende "engångsblöjor av papper eller cellulosa" och "tygblöjor" med motiveringen att denna ordkombination inte kunde utgöra ett gemenskapsvarumärke. Förstainstansrätten bekräftade denna bedömning. Förstainstansrätten ansåg, i likhet med överklagandenämnden, att kännetecknet uteslutande bestod av ord som i handeln kan användas för att beskriva produktens avsedda användning.

Domstolen fann däremot att överklagandenämnden felaktigt hade underkänt ett av sökandens argument. Förstainstansrätten ansåg nämligen att det följer av bestämmelserna och systematiken i förordning nr 40/94 att överklagandenämnden inte kunde begränsa sig till att underkänna sökandens argument enbart av det skälet att det inte hade åberopats inför granskaren. Överklagandenämnden skulle efter prövningen av överklagandet antingen ha prövat denna fråga i sak eller ha återförvisat ärendet till granskaren.

Det framgår slutligen av denna dom att det inte ankommer på förstainstansrätten att, inom ramen för en talan mot ett beslut som fattats av överklagandenämnden, ta ställning till om en bestämmelse i förordning nr 40/94 är lämplig (i detta fall var det fråga om artikel 7.3 angående fastställelse av om varumärket till följd av dess användning har uppnått en särskiljningsförmåga) om Byrån inte har prövat denna fråga i sak.

11. *Personalmål*

Personalmålen har återigen givit upphov till ett stort antal domar. Tre domar skall särskilt uppmärksammas.

Det första målet rörde omfattningen av tjänstemännens yttrandefrihet (dom av den 19 maj 1999 i de förenade målen T-34/96 och T-163/96, *Connolly mot kommissionen*, REGP 1999, s. I-A-95 och II-463; överklagad till domstolen under målnummer C-274/99 P). Bernard Connolly, tjänsteman vid kommissionen som innehade en tjänst som enhetschef vid generaldirektoratet för ekonomi och finans, publicerade en bok under en tid då han var tjänstledig. Efter att han hade återinträtt i tjänst inleddes ett disciplinförfarande mot honom för åsidosättande av de skyldigheter som följer av tjänsteföreskrifterna för gemenskapens tjänstemän. Detta förfarande ledde till att han avstängdes från sin tjänst, eftersom han hade underlåtit att först be om tillstånd för att publicera boken. Kommissionen ansåg nämligen att bokens innehåll skadade genomförandet av den ekonomiska och monetära unionen samt institutionens anseende och rykte. Hans agerande ansågs i övrigt ha varit till skada för tjänstens anseende.

Förstainstansrätten, vid vilken talan hade väckts om ogiltigförklaring av disciplinnämndens yttrande och av beslutet om avstängning, bekräftade att tjänstemännen i enlighet med artikel 11 i tjänsteföreskrifterna inte utan tillstånd får ta emot erättning från någon utanför sin institution (i detta fall var det fråga om ersättning för upphovsrätt). Detta förbud motiveras av behovet att säkerställa tjänstemännens oberoende ställning och lojalitet.

Förstainstansrätten slog vidare fast att yttrandefriheten, som är en grundläggande frihet som även gemenskapens tjänstemän åtnjuter, inte hade åsidosatts. Den bestämmelse enligt vilken tjänstemännen skall avstå från varje handling, särskilt från offentliga uttalanden, som kan skada tjänstens anseende (artikel 12 i tjänsteföreskrifterna), utgör inte ett hinder för tjänstemännens yttrandefrihet, utan föreskriver endast rimliga begränsningar av utövandet av denna rätt i tjänstens intresse. Förstainstansrätten hänvisade även till syftet med artikel 12 i tjänsteföreskrifterna, nämligen att garantera att gemenskapens tjänstemän i sina handlingar förmedlar en värdig bild som överensstämmer med det särskilt korrekta och respektabla sätt som man har rätt att förvänta sig av personalen i en internationell organisation samt att bevara tjänstemännens lojalitet mot den institution där de tjänstgör. Behovet av lojalitet är än mer angeläget när det rör sig om tjänstemän i högre lönegrader.

Skyldigheten att begära tillstånd för offentliggörande (artikel 17 i tjänsteföreskrifterna), vilken endast gäller om texten berör gemenskapernas verksamhet, utgjorde inte heller ett åsidosättande av yttrandefriheten. Förstainstansrätten påpekade i detta hänseende att ett sådant tillstånd endast kan vägras om det ifrågasavarande offentliggörandet kan skada gemenskapernas

intressen, med förbehåll för gemenskapsdomstolarnas kontroll av den berörda institutionens bedömning.

Förstainstansrätten ogillade talan, eftersom sakomständigheterna hade bevisats och påföljden ansågs vara lämplig.

I den andra domen bekräftade förstainstansrätten ett beslut om avslag på en begäran om fördelning av mammaledigheten mellan föräldrarna (dom av den 26 oktober 1999 i mål T-51/98, *Burrill och Noriega Guerra mot kommissionen*, REGP 1999, s. I-A-203 och II-1059). I artikel 58 i tjänsteföreskrifterna anges att gravida kvinnor har rätt till ledighet under sexton veckor. I denna dom ansåg förstainstansrätten att en tolkning som innebär att rätten till ledighet uttryckligen är förbehållen kvinnor inte strider mot principen om likabehandling av kvinnor och män. Enligt domstolens rättspraxis är mammaledigheten avsedd att möta två typer av behov som är specifika för kvinnor. Dessa behov består dels av skydd för moderns biologiska tillstånd under och efter graviditeten till dess att hon såväl fysiologiskt som psykologiskt har återhämtat sig efter nedkomsten, dels av ett skydd för den särskilda relationen mellan moder och barn under den tid som följer efter graviditeten och nedkomsten, för att förhindra att den störs genom den ökade belastning som ett samtidigt utövande av en yrkesverksamhet innebär. Artikel 58 i tjänsteföreskrifterna är således avsedd att främja likabehandling av kvinnor och män.

Artikel 58 ålägger dessutom inte modern att avstå från all yrkesverksamhet under sexton veckor, utan medger att hon återupptar arbetet innan denna tid har förflutit.

Den tredje domen rör möjligheten att begära återbetalning av den del av pensionsrättigheterna som har överförts till gemenskapssystemet och som inte har tillgodoräknats vid beräkningen av pensionsgrundande tjänsteår (dom av den 10 november 1999 i de förenade målen T-103/98, T-104/98, T-107/98, T-113/98 och T-118/98, *Kristensen m.fl. mot rådet*, REGP 1999, s. I-A-215 och II-1111). Förstainstansrätten slog fast att rådet, i avsaknad av uttryckliga bestämmelser i tjänsteföreskrifterna, inte enbart med stöd av solidaritetsprincipen kan kräva att eventuella överskjutande belopp till följd av att pensionsrättigheter, som har förvärvats enligt nationella system, har överförts skall tillfalla gemenskapens budget. Invändningen om att gemenskapen hade gjort en obehörig vinst godtogs och de ifrågasatta besluten ogiltigförklarades.

12. Ansökningar om interimistiska åtgärder

Ansökningarna om interimistiska åtgärder inom området för personalmål och konkurrens³⁰ utgör 40 respektive 20 procent av samtliga ansökningar som inlämnats under år 1999. Det är emellertid tre beslut som meddelats inom ramen för andra områden som skall belysas i denna årsrapport.

I beslut av den 30 juni 1999 i mål T-13/99 R, *Pfizer Animal Health mot rådet* (REG 1999, s. II-1961), och i mål T-70/99 R, *Alpharma mot rådet* (REG 1999, s. II-2027) avslogs två ansökningar om uppskov med verkställigheten av rådets förordning av den 17 december 1998, genom vilken virginiamycin respektive zinkbacitracin togs bort från förteckningen över tillåtna tillsatser i foder. Dessa ämnen tillverkades av Pfizer Animal Health SA/NV, ett bolag bildat enligt belgisk rätt, respektive Alpharma Inc, ett bolag med säte i USA. Den ifrågavarande förordningen, för vilken ogiltigförklaring även hade begärts, innebar förbud mot att saluföra dessa antibiotika i samtliga medlemsstater från och med den 1 juli 1999. Det kan erinras om att sökanden i målet *Pfizer Animal Health mot rådet* hade stöd av fyra sammanslutningar och en djuruppfödare och att rådet hade stöd av kommissionen och tre medlemsstater.

I vart och ett av dessa beslut påpekade förstainstansrättens ordförande inledningsvis att det inte kunde uteslutas att Pfizer och Alpharma var direkt och personligen berörda av den omtvistade förordningen, trots dess normativa karaktär, och förklarade följaktligen att ansökningarna om interimistiska åtgärder kunde upptas till prövning.

Vad gäller frågan huruvida åtgärden vid ett första påseende framstår som befogad (*fumus boni juris*) konstaterade förstainstansrättens ordförande, i båda besluten,

³⁰

Dessa ansökningar inlämnades med anledning av ett beslut av kommissionen om påförande av böter till följd av överträdelser av konkurrensreglerna (beslut av förstainstansrättens ordförande i mål T-56/99 R, *Marlines mot kommissionen*, ej publicerat i rättsfallssamlingen, av den 9 juli 1999 i mål T-9/99 R, *HFB Holding mot kommissionen*, REG 1999, s. II-2429, överklagandet av detta beslut ogillades av domstolens ordförande i beslut av den 14 december 1999 i mål C-335/99 P(R), *HFB m.fl. mot kommissionen*, REG 1999, s. I-0000, av den 20 juli 1999 i mål T-59/99 R, *Ventouris mot kommissionen*, REG 1999, s. II-2519, och av den 21 juli 1999 i mål T-191/98 R, *DSR-Senator Lines mot kommissionen*, REG 1999, s. II-2531, överklagandet av detta beslut ogillades av domstolens ordförande genom beslut av den 14 december 1999 i mål C-364/99 P(R), *DSR-Senator Lines mot kommissionen*, REG 1999, s. II-0000).

att bolagen och rådet hade helt olika uppfattningar om under vilka villkor de behöriga myndigheterna, såsom en försiktighetsåtgärd, kunde återkalla tillståndet för ett antibiotikum. Denna fråga krävde emellertid en noggrann prövning, vilken inte kunde göras inom ramen för det interimistiska förfarandet.

Vad gäller kravet på *skyndsamhet* undersöktes frågan huruvida verkställigheten av denna förordning riskerade att åsamka sökandena allvarlig och irreparabel skada. I båda målen ansåg förstainstansrättens ordförande att det endast var berättigat att bevilja uppskov med verkställigheten om det framgick att Pfizer och Alpharma skulle riskera att hamna i en situation som — om den begärda åtgärden inte vidtogs — innebar att deras själva existens äventyrades eller att deras marknadsandelar oåterkalleligt förändrades. Enligt förstainstansrättens ordförande var så inte fallet. Förstainstansrättens ordförande fann att den ekonomiska skada som skulle åsamkas Pfizer (T-13/99 R) inte var av sådan beskaffenhet att Pfizer inte kunde avvakta utgången av talan i huvudsaken. I detta hänseende erinrade förstainstansrättens ordförande om att en sökandes faktiska situation kan bedömas med hänsyn till hur den koncern som sökanden tillhör fungerar.

Även om kravet på skyndsamhet inte ansågs vara uppfyllt, gjorde förstainstansrättens ordförande en avvägning mellan de föreliggande intressena. Förstainstansrättens ordförande konstaterade att intresseavvägningen vägde över till fördel för att behålla den omtvistade förordningen, eftersom en sådan skada i affärsmässigt och socialt hänseende som sökandena och de som stödde Pfizer skulle lida inte var av större vikt än den skada för folkhälsan som skulle kunna uppstå vid uppskov med verkställigheten av den omtvistade förordningen, vilken inte skulle kunna avhjälpas om talan i målet rörande huvudsaken senare skulle ogillas. Ur denna synvinkel betonade förstainstansrättens ordförande att *kraven på skydd för folkhälsan obestriddligen är mycket viktigare än ekonomiska hänsyn* (beslut av den 12 juli 1996 i mål C-180/96 R, *Förenade kungariket mot kommissionen*, REG 1996, s. I-3903). När det råder osäkerhet om förekomsten av risker för människors hälsa eller omfattningen av dessa risker, måste institutionerna kunna vidta skyddsåtgärder utan att behöva vänta på att det fullt ut visas att sådana risker faktiskt föreligger eller hur allvarliga de är. Förstainstansrättens ordförande konstaterade att det, mot bakgrund av handlingarna i målen, inte är omöjligt att bakterier som blivit resistenta på grund av att antibiotiska tillsatser, såsom virginiamycin och zinkbacitracin, använts vid djuruppfödning överförs från djur till människor, och mot denna bakgrund konstaterar rätten att det inte är uteslutet att det finns risk för att användningen av virginiamycin och zinkbacitracin i foder ökar antimikrobiell resistens inom humanmedicinen. Om en ökad antimikrobiell resistens skulle uppstå inom humanmedicinen skulle följderna potentiellt sett vara mycket allvarliga för

folkhälsan, eftersom vissa bakterier på grund av den utvecklade resistensen inte längre skulle kunna bekämpas effektivt med humanläkemedel som i dag fortfarande är verksamma, särskilt läkemedel inom den grupp som virginiamycin och zinkbacitracin tillhör. På grundval av den risk som hade konstaterats avslag förstainstansrättens ordförande ansökningarna om uppskov med verkställigheten. Överklagandet av beslutet i målet ogillades av domstolens ordförande i beslut av den 18 november 1999 i mål C-329/99 P(R), *Pfizer Animal Health mot rådet* (REG 1999, s. I-0000).

I ett mål om konstitutionella frågor beviljade förstainstansrättens ordförande uppskov med verkställigheten av en rättsakt från Europaparlamentet genom vilken bildandet av en politisk grupp hade hindrats (beslut av den 25 november 1999 i mål T-222/99 R, *Martinez et de Gaulle mot parlamentet*, REG 1999, s. II-0000). I artikel 29 i parlamentets arbetsordning föreskrivs att ledamöter får bilda grupper efter politisk tillhörighet. Efter valen till parlamentet i juni 1999 bildades *Groupe technique des députés indépendants* (TDI) — *Groupe mixte*. Enligt TDI-gruppens ”regler för bildande” skulle de deltagande grupperingar som undertecknar dessa regler intyga sitt totala politiska oberoende sinsemellan. Eftersom parlamentet ansåg att de villkor angående bildande av politiska grupper som uppställs i arbetsordningen inte var uppfyllda, antog denna institution den 14 september 1999 en rättsakt om tolkningen av artikel 29 i arbetsordningen och hindrade bildandet av TDI-gruppen. De två ledamöterna Martinez och de Gaulle hade, parallellt med sin talan om ogiltigförklaring av denna rättsakt, ansökt om uppskov med verkställigheten av denna.

Förstainstansrättens ordförande prövade inledningsvis frågan huruvida ansökan om interimistiska åtgärder kunde tas upp till prövning. Gemenskapsdomstolarna skall granska lagenligheten av de rättsakter som antas av parlamentet och som skall ha rättsverkan i förhållande till tredje man. De rättsakter som endast berör parlamentets interna organisation av sitt eget arbete kan däremot inte bli till föremål för en ogiltighetstalan. I det förevarande fallet ansåg förstainstansrättens ordförande att det inte kunde uteslutas att den omtvistade rättsakten kunde få rättsverkningar som gick utöver organisationen av parlamentets interna arbete, eftersom den hindrade vissa ledamöter från att utöva sitt mandat på samma villkor som de ledamöter som var medlemmar av en politisk grupp och hindrade dem således från att i samma utsträckning som dessa delta i den process som leder till antagandet av gemenskapsrättsakter. Förstainstansrättens ordförande ansåg i övrigt att den ifrågasatta rättsakten berörde sökandena direkt och personligen, eftersom den hindrade dem från att tillhöra TDI-gruppen. Ansökan om interimistiska åtgärder kunde således tas upp till sakprövning.

Vad gäller frågan huruvida åtgärden vid ett första påseende framstod som befogad, angav förstainstansrättens ordförande att det inte kunde uteslutas att principen om likabehandling hade åsidosatts. Även om artikel 29 i parlamentets arbetsordning inte hindrar denna institution från att göra olika bedömningar med avseende på olika anmälan om bildande av politiska grupper som görs till talmannen, kan en skillnad i behandling av denna typ endast anses utgöra en förbjuden diskriminering om den framstår som godtycklig. I detta fall kunde det emellertid inte uteslutas att parlamentet hade gjort sig skyldigt till godtycklig diskriminering av de ledamöter som önskade bilda TDI-gruppen. Förstainstansrättens ordförande konstaterade i detta hänseende att parlamentet i den sammansättning det fick efter de senaste valen inte motsatte sig bildandet av en annan politisk grupp, vilken av sökandena hade angetts vara en blandad grupp.

Eftersom även kravet på skyndsamhet ansågs vara uppfyllt och uppskovet med verkställigheten av den omtvistade rättsakten till dess att förstainstansrätten avgjorde målet i sak inte kunde skada svarandeinstitutionens interna organisation, beviljade förstainstansrättens ordförande uppskov med verkställigheten.

B — Förstainstansrättens sammansättning

(protokollära ordningen den 30 september 1999)

Första raden, från vänster till höger:

Domarna R. García-Valdecasas y Fernández, J.D. Cooke och A. Potocki, ordföranden B. Vesterdorf, domarna R.M. Moura Ramos, M. Jaeger och K. Lenaerts.

Andra raden, från vänster till höger:

Domarna M. Vilaras, P. Mengozzi, J. Azizi, V. Tiili, C.W. Bellamy, P. Lindh, J. Pirrung och A. Meij, justitiesekreteraren H. Jung.

1. Förstainstansrättens ledamöter (i rangordning efter ålder i ämbetet)

Bo Vesterdorf

Född 1945; juristlingvist vid domstolen; handläggare vid justitieministeriet; biträdande domare; rättsattaché vid Danmarks ständiga representation vid Europeiska ekonomiska gemenskapen; tf. domare vid Østre Landsret; chef för justitieministeriets avdelning för författnings- och förvaltningsrätt; expeditionschef vid justitieministeriet; universitetslektor; ledamot av Europarådets styrelse för de mänskliga rättigheterna (CDDH), därefter ledamot av CDDH:s byrå; domare vid förstainstansrätten sedan den 25 september 1989.

Rafael García-Valdecasas y Fernández

Född 1946; Abogado del Estado (i Jaén och Granada); justitiesekreterare vid den ekonomisk-administrativa domstolen i Jaén och därefter i Cordoba; ledamot av advokatsamfundet (Jaén, Granada); chef för avdelningen för gemenskapsrättsliga tvister vid utrikesministeriet; chef för Spaniens delegation i rådets arbetsgrupp för skapandet av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt; domare vid förstainstansrätten sedan den 25 september 1989.

Koenraad Lenaerts

Född 1954; professor vid Katholieke Universiteit Leuven (KUL); gästprofessor vid universiteten i Burundi, Strasbourg och Harvard; professor vid Collège d'Europe i Brygge; rättssekreterare vid domstolen; advokat i Bryssel; ledamot av rådet för internationella förbindelser vid KUL; domare vid förstainstansrätten sedan den 25 september 1989.

Christopher William Bellamy

Född 1946; barrister, Middle Temple; Queen's Counsel, specialisering i handelsrätt, Europarätt och offentlig rätt; medförfattare till de tre första utgåvorna av "Bellamy & Child, Common Market Law of Competition"; domare vid förstainstansrätten från den 10 mars 1992 till den 15 december 1999.

Virpi Tiili

Född 1942; juris doktor vid universitetet i Helsingfors; assistent i civilrätt och handelsrätt vid universitetet i Helsingfors; direktör med ansvar för rättsliga frågor och handelspolitik vid Finlands centrala handelskammare; generaldirektör för det finska konsumentverket; domare vid förstainstansrätten sedan den 18 januari 1995.

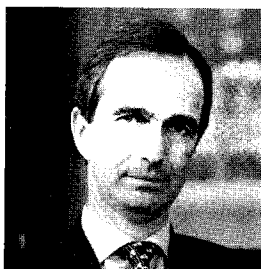
Pernilla Lindh

Född 1945; jur. kand. vid universitetet i Lund; assessor vid Svea hovrätt; jurist och rättschef för rättssekretariatet vid Utrikesdepartementets handelsavdelning; domare vid förstainstansrätten sedan den 18 januari 1995.

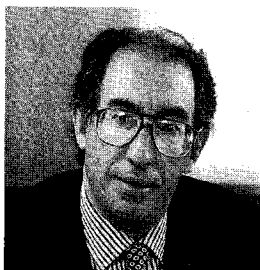
Josef Azizi

Född 1948; juris doktor samt fil. kand. i samhällsvetenskap och ekonomi vid universitetet i Wien; kursföreståndare och lärare vid universitetet för nationalekonomi i Wien och vid juridiska fakulteten vid universitetet i Wien; Ministerialrat och avdelningschef vid förbundsjustitieministeriet; domare vid förstainstansrätten sedan den 18 januari 1995.

André Potocki

Född 1950; domare vid Cour d'appel de Paris och professor vid Université de Paris X - Nanterre (1994); chef för avdelningen för Europafrågor och internationella ärenden vid justitieministeriet (1991); vice ordförande vid Tribunal de grande instance de Paris (1990); förstesekreterare hos ordföranden för Cour de cassation (1988); domare vid förstainstansrätten sedan den 18 september 1995.

Rui Manuel Gens de Moura Ramos

Född 1950; professor vid juridiska fakulteten vid universitetet i Coimbra och vid juridiska fakulteten vid katolska universitetet i Porto; innehavare av Jean Monnet-professuren; kursförelästare (franska språket) vid akademien för internationell rätt i Haag (1984); gästprofessor vid juridiska fakulteten vid Université de Paris-I (1995); delegat för Portugals regering vid Förenta nationernas kommission för internationell privaträtt (Cnudci), vid Haag-konferensen om internationell privaträtt, vid Commission internationale de l'Etat Civil och vid Comité sur la Nationalité vid Europarådet; medlem av Institutet för internationell rätt; domare vid förstainstansrätten sedan den 18 september 1995.

John D. Cooke, SC

Född 1944; advokat i Irland; ombud i flera mål och ärenden vid Europeiska gemenskapernas domstol, Europadomstolen och Europakommissionen för mänskliga rättigheter; specialisering i gemenskapsrätt, internationell rätt, handelsrätt och upphovsrätt; ordförande i rådet för advokatsamfundet i Europeiska gemenskapen (CCBE) (1985-1986); domare vid förstainstansrätten sedan den 10 januari 1996.

Marc Jaeger

Född 1954; advokat; justitieattaché, förordnad vid riksåklagarämbetet; domare, vice ordförande för Tribunal d'arrondissement de Luxembourg; lärare vid Centre universitaire i Luxemburg; tjänstledig domare, rättssekreterare vid domstolen sedan år 1986; domare vid förstainstansrätten sedan den 11 juli 1996.

Jörg Pirrung

Född 1940; assistent vid universitetet i Marburg; sakkunnig vid förbundsjustitieministeriet (enheten för internationell civilprocessrätt och enheten för barnets rättigheter); chef för förbundsjustitieministeriets enhet för internationell privaträtt, senare chef för underavdelningen för civilrätt; domare vid förstainstansrätten sedan den 11 juni 1997.

Paolo Mengozzi

Född 1938; professor i folkrätt och innehavare av professuren Jean Monnet för gemenskapsrätt vid universitetet i Bologna; hedersdoktor vid universitetet Carlos III i Madrid; inbjuden föreläsare till universiteten Johns Hopkins (Bologna Center), St Johns (New York), Georgetown, Paris-II, Georgia (Athens) samt till Institut universitaire international (Luxembourg); samordnare för European Business Law Pallas Program, som har utarbetats vid universitetet i Nijmegen; ledamot av Rådgivande kommittén för offentlig upphandling vid Europeiska gemenskapernas kommission; understatssekreterare för industri- och handelsfrågor under den halvårsperiod då Italien innehade ordförandeskapet; ledamot av Europeiska gemenskapernas arbetsgrupp för Världshandelsorganisationen (WTO) och ordförande för 1997 års konferens om WTO vid forskningscentret inom institutet för folkrätt i Haag; domare vid förstainstansrätten sedan den 4 mars 1998.

Arjen W. H. Meij

Född 1944; domare vid Nederländernas högsta domstol (1996); domare och vice ordförande vid College van Beroep voor het bedrijfsleven (administrativ domstol för handel och industri) (1986), tillförordnad domare vid appellationsdomstolen för social trygghet och vid förvaltningsdomstolen för tullavgifter; rättssekreterare vid Europeiska gemenskapernas domstol (1980); föreläsare i Europarätt vid juridiska fakulteten vid universitetet i Groningen och forskarassistent vid University of Michigan Law School; medlem av internationella sekretariatet vid handelskammaren i Amsterdam (1970); domare vid förstainstansrätten sedan den 17 september 1998.

Mihalis Vilaras

Född 1950; advokat; tillförordnad revisionssekreterare vid Greklands högsta förvaltningsdomstol; revisionssekreterare vid Greklands högsta förvaltningsdomstol; ledamot av Greklands särskilda högsta domstol; nationell expert vid Europeiska kommissionens rättstjänst, därefter förste handläggare vid GD V (sysselsättning, arbetsmarknad och socialpolitik); ledamot av den centralkommitté som utarbetar förslag till grekisk lagstiftning; chef för den grekiska regeringens rättstjänst; domare vid förstainstansrätten sedan den 17 september 1998.

Nicholas James Forwood

Född 1948; examen från Cambridge University 1969 (mekanik och juridik), invald i Englands advokatsamfund 1970, praktiserade därefter i London (1971-1979) och i Bryssel (1979-1999), invald i Irlands advokatsamfund 1982, utnämnd till Queen's Counsel 1987 och Bencher of the Middle Temple 1998, representant för Englands och Wales advokatsamfund vid "Council of the Bars and Law Societies" (CCBE) och ordförande för CCBE:s ständiga delegation vid Europeiska gemenskapernas domstol, kassör i "European Maritime Law Organization" (styrelseledamot sedan 1991), och ledande styrelseledamot i "World Trade Law Association"; domare vid förstainstansrätten sedan den 15 december 1999.

Hans Jung

Född 1944; assistent och senare biträdande professor vid juridiska fakulteten (Berlin); advokat (Frankfurt); juristlingvist vid domstolen; rättssekreterare först hos ordföranden Kutscher vid domstolen och därefter hos den tyske domaren vid domstolen; biträdande justitiesekreterare vid domstolen; justitiesekreterare vid förstainstansrätten sedan den 10 oktober 1989.

2. Ändringar i förstainstansrättens sammansättning år 1999

Förstainstansrättens sammansättning ändrades under år 1999 enligt följande:

Den 15 december 1999 lämnade domaren Christopher William Bellamy förstainstansrätten. Han ersattes av Nicholas James Forwood som domare.

3. Rangordning

från den 1 januari till den 30 september 1999

B. VESTERDORF, förstainstansrättens ordförande
A. POTOCKI, avdelningsordförande
R.M. MOURA RAMOS, avdelningsordförande
J.D. COOKE, avdelningsordförande
M. JAEGER, avdelningsordförande
R. GARCÍA-VALDECASAS Y FERNÁNDEZ, domare
K. LENAERTS, domare
C.W. BELLAMY, domare
V. TIILI, domare
P. LINDH, domare
J. AZIZI, domare
J. PIRRUNG, domare
P. MENGOZZI, domare
A. MEIJ, domare
M. VILARAS, domare

H. JUNG, justitiesekreterare

från den 1 oktober till den 14 december 1999

B. VESTERDORF, förstainstansrättens ordförande
R. GARCÍA-VALDECASAS Y FERNÁNDEZ, avdelningsordförande
K. LENAERTS, avdelningsordförande
V. TIILI, avdelningsordförande
J. PIRRUNG, avdelningsordförande
C.W. BELLAMY, domare
P. LINDH, domare
J. AZIZI, domare
A. POTOCKI, domare
R.M. MOURA RAMOS, domare
J.D. COOKE, domare
M. JAEGER, domare
P. MENGOZZI, domare
A.W.H. MEIJ, domare
M. VILARAS, domare

H. JUNG, justitiesekreterare

från den 15 december till den 31 december 1999

B. VESTERDORF, förstainstansrättens ordförande
R. GARCÍA-VALDECASAS Y FERNÁNDEZ, avdelningsordförande
K. LENAERTS, avdelningsordförande
V. TIILI, avdelningsordförande
J. PIRRUNG, avdelningsordförande
P. LINDH, domare
J. AZIZI, domare
A. POTOCKI, domare
R.M. MOURA RAMOS, domare
J.D. COOKE, domare
M. JAEGER, domare
P. MENGOZZI, domare
A.W.H. MEIJ, domare
M. VILARAS, domare
N. FORWOOD, domare

H. JUNG, justitiesekreterare

4. Tidigare ledamöter i förstainstansrätten

Da CRUZ VILAÇA, José Luis (1989-1995), ordförande från 1989 till 1995

SAGGIO, Antonio (1989-1998), ordförande från 1995 till 1998

BARRINGTON, Donal Patrick Michael (1989-1996)

EDWARD, David Alexander Ogilvy (1989-1992)

KIRSCHNER, Heinrich (1989-1997)

YERARIS, Christos (1989-1992)

SCHINTGEN, Romain Alphonse (1989-1996)

BRIËT, Cornelis Paulus (1989-1998)

BIANCARELLI, Jaques (1989-1995)

KALOGEROPOULOS, Andreas (1992-1998)

- Ordföranden

Da CRUZ VILAÇA, José Luis (1989-1995)

SAGGIO, Antonio (1995-1998)

Kapitel III

Möten och besök

A — Officiella besök och arrangemang vid domstolen och förstainstansrätten år 1999

13 januari	Enrico Letta, minister för gemenskapspolitik, Republiken Italien
19 januari	Ordföranden Jan O. Karlsson, Europeiska gemenskapernas revisionsrätt
25 januari	Jorge Sampaio, president, Republiken Portugal
25 januari	Dr Wendelin Weingartner, delstatspresident (Landeshauptmann) för delstaten Tyrolen
28 januari	Henry Söderholm, Finlands ambassadör i Luxemburg
24 februari	Hans Kungliga Höghet prinsen av Asturien
8 mars	Prof. Dr Herta Däubler-Gmelin, justitieminister, Förbundsrepubliken Tyskland
15 mars	Luc Frieden, justitieminister, budgetminister och minister för relationerna med parlamentet, Storhertigdömet Luxemburg
18 mars	Klas Bergenstrand, allmän åklagare, Konungariket Sverige
från 26 till 30 april	Delegation från domstolen för Common Market for Eastern & Southern Africa (Comesa)
27 april	Joyce Quin, biträdande utrikes- och samväldesminister, Förenade kungariket (Minister of State, Foreign and Commonwealth Office of the United Kingdom)
27 april	Frank Jensen, justitieminister, Konungariket Danmark

29 april	Delegation från högsta domstolen (Supremo Tribunal de Justiça), Republiken Portugal
3 maj	Nicholas Schmit, utomordentlig och befullmäktigad ambassadör för Storhertigdömet Luxemburg i Bryssel
3 och 4 maj	Möte mellan domare från medlemsstaterna
3 juni	Monseigneur Faustino Sainz Muñoz, apostolisk nuntie vid Europeiska gemenskaperna
9 juni	Delegation från riksdagens grundlagsutskott, Finland
11 juni	Alexander Schaub, generaldirektör för GD IV vid Europeiska gemenskapernas kommission
17 juni	Irlands konkurrensrcåd (Competition Authority of Ireland)
22 juni	Expertgruppen – Diskussionsgrupp om rättskipningen inom den Europeiska unionen inför framtiden (möte anordnat av kommissionen)
1 juli	Paulo Couto Barbosa, Portugals ambassadör i Luxemburg
7 september	Prof. Dr Goll, justitieminister, Baden-Württemberg
8 september	Riksdagens konstitutionsutskott, Sverige
10 september	Delegation från den allmänna kommissionen för europeiska frågor vid Nederländernas andra kammare, Nederländerna
14 september	Delegation från det rådgivande rådet vid Kataloniens regering
16 september	Delegation från lagutskottet vid Finlands riksdag
från 20 september	Delegation från den Västafrikanska ekonomiska och monetära

till 1 oktober	unionens domstol
23 september	Delegation från det allmänna notariatsrådet i Spanien (Consejo General del Notariado)
23 september	Ewald Nowotny, vice ordförande vid Europeiska investeringsbanken
29 september	[The Right Honourable the] Lord Williams of Mostyn, QC, allmän åklagare, (Attorney General, Förenade kungariket)
från 4 till 8 oktober	Delegation från Comesas domstol
5 oktober	Kálmán Györgyi, allmän åklagare, Republiken Ungern
6 oktober	Johannes Rau, president för Förbundsrepubliken Tyskland
7 oktober	Cloaldo Hugueney, utomordentlig och befullmäktigad ambassadör för Brasilien vid Europeiska unionen i Bryssel
11 och 12 oktober	Delegation från Raad van State, Nederländerna
från 11 till 22 oktober	Delegation från Västafrikanska ekonomiska och monetära unionen
13 oktober	James C. Hormel, Förenade staternas ambassadör i Luxemburg
19 oktober	Förstainstansrättens tioårsjubileum
25 och 26 oktober	Delegation från högsta domstolen i Österrike
28 oktober	Johannes Koskinen, justitieminister, Republiken Finland
28 oktober	Gregor Woschnagg, utomordentlig och befullmäktigad ambassadör för Republiken Österrike i Bryssel

10 november	Delegation från Europaparlamentets utskott för rättsliga frågor och den inre marknaden
11 november	Erna Hennicot-Schoepges, minister för kultur, högre utbildning och forskning, Luxemburg
22 november	Invigning av finsk konst, Tarja Halonen, utrikesminister, Republiken Finland
26 november	Delegation från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna
från 29 november till 10 december	Raphaël Pécou, justitiesekreterare, Västafrikanska ekonomiska och monetära unionens domstol
7 december	Parlamentariska utskottet vid House of Lords (House of Lords Select Committee), underutskott E: Lagar och institutioner (Sub-Committee E: Laws and Institutions)
från 13 till 17 december	Studiebesök vid domstolen av A.M Akiwumi, medlem av Comesas domstol
15 och 16 december	Abraham Zinzindohoue, ordförande vid högsta domstolen, Republiken Benin

B – Studiebesök vid domstolen och förstainstansrätten år 1999

(Antal besökare)

	Nationella domare ¹	Advokater, juridiska rådgivare, praktikanter	Professorer i EG-rätt, lärare ²	Diplomater, parlaments-ledamöter, politiska grupper, nationella tjänstemän	Studenter, praktikanter, EG-EP	Medlemmar av bransch-organisationer	Övriga	TOTALT
B	61	84	—	—	749	52	—	946
DK	23	39	20	30	126	92	35	365
D	299	563	36	284	612	137	252	2 183
EL	55	5	7	—	39	50	—	156
E	33	113	3	29	203	38	—	419
F	35	153	—	178	351	—	92	809
IRL	8	—	5	3	122	—	—	138
I	28	110	6	—	361	25	68	598
L	4	100	—	—	75	45	60	284
NL	28	1	2	—	252	—	—	283
A	9	25	52	67	250	—	20	423
P	10	1	6	16	32	4	14	83
FIN	20	17	1	22	10	7	47	124
S	8	44	13	55	28	18	18	184
UK	45	19	15	5	881	16	31	1 012
Tredje land	115	119	42	168	806	—	—	1 250
Blandade grupper	40	174	15	16	184	74	24	527
TOTALT	821	1 567	223	873	5 081	558	661	9 784

¹ Under denna rubrik anges det antal domare från varje medlemsstat som har deltagit i de möten och kurser som anordnats av domstolen. År 1999 deltog från: Belgien: 10, Danmark: 8, Tyskland: 24, Grekland: 8, Spanien: 24, Frankrike: 24, Irland: 8, Italien: 24, Luxemburg: 4, Nederländerna: 8, Österrike: 8, Portugal: 8, Finland: 8, Sverige: 8, Förenade kungariket: 24.

² Andra än lärare som medföljer grupper av studenter.

(fortsättning)

Studiebesök vid domstolen och förstainstansrätten år 1999

(Antal grupper)

	Nationella domare ¹	Advokater, juridiska rådgivare, praktikanter	Professorer i EG-rätt, lärare ²	Diplomater, parlamentsledamöter, politiska grupper, nationella tjänstemän	Studenter, praktikanter, EG-EP	Medlemmar av bransch-organisat-ioner	Övriga	TOTALT
B	3	2	—	—	11	2	—	18
DK	2	2	1	1	4	3	2	15
D	9	21	2	11	24	5	10	82
EL	5	4	4	—	3	1	—	17
E	3	5	3	2	10	2	—	25
F	3	11	—	7	14	—	3	38
IRL	1	—	1	1	5	—	—	8
I	2	7	5	—	12	1	2	29
L	1	2	—	—	2	1	1	7
NL	3	1	1	—	9	—	—	14
A	2	5	3	8	8	—	1	27
P	2	1	1	2	3	1	1	11
FIN	3	2	1	2	2	1	2	13
S	1	2	1	5	1	1	1	12
UK	3	2	2	1	25	1	2	36
Tredje land	6	14	2	16	30	—	—	68
Blandade grupper	1	3	1	1	4	2	1	13
TOTALT	50	84	28	57	167	21	26	433

¹ Denna rubrik omfattar bl.a. möten och kurser för domare.

² Andra än lärare som medföljer grupper av studenter.

C — Högtidliga sammanträden år 1999

- 21 april Högtidligt sammanträde till minne av Krateros Ioannou, domare vid domstolen
- 7 juni Högtidligt sammanträde med anledning av att Vassilios Skouris tillträdde sitt ämbete som domare vid domstolen
- 17 september Högtidlig sammankomst för ordföranden och de nya ledamöterna av Europeiska gemenskapernas kommission
- 5 oktober Högtidligt sammanträde med anledning av att domaren John Murray lämnade sitt ämbete och att Fidelma Macken tillträdde sitt ämbete som domare vid domstolen
- 18 oktober Högtidligt sammanträde till minne av G. Federico Mancini, domare vid domstolen
- 15 december Högtidligt sammanträde med anledning av att Antonio M. La Pergola tillträdde sitt ämbete som domare vid domstolen, och att domaren Christopher W. Bellamy lämnade sitt ämbete vid förstainstansrätten, samt att Nicholas J. Forwood tillträdde sitt ämbete som domare vid förstainstansrätten

D — Besök och deltagande i officiella arrangemang år 1999

13 januari	Ordföranden och en delagation från domstolen deltar i ett högtidligt sammanträde vid öppnandet av Cour de cassation i Paris
från 15 till 17 februari	En delegation från domstolen deltar i en konferens anordnad av Västafrikanska ekonomiska och monetära unionen i Ougadougou
16 februari	Ordföranden och en delegation från domstolen besöker den spanska författningsdomstolen i Madrid
24 och 25 mars	En delegation från domstolen deltar i en konferens organiserad av utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter och inrikesfrågor vid Europaparlamentet i Bryssel
från 6 till 9 april	Officiellt besök av ordföranden för den centralamerikanska domstolen (Corte Centroamericana de Justicia) i Managua
26 april	Ordföranden deltar, på inbjudan av ordföranden för Danmarks riksdag, vid en konferens anordnad med anledning av 150-årsjubileet för Danmarks författning i Köpenhamn. Ordföranden håller ett föredrag om "den europeiska rättsordningen i ett konstitutionellt perspektiv" inom ramen för denna konferens
10 och 11 maj	En delegation från domstolen deltar i ett förberedande möte inför konferensen med lagråden och de högsta förvaltningsdomstolarna i Wien
13 maj	En delegation från domstolen deltar i presentationen av "Internationaler Karlspreis" till Tony Blair, premiärminister för Förenade kungariket, i Aix-la-Chapelle
14 maj	Domstolens ordförande leder ceremonin för utdelningen av det internationella priset "Justice in the World", vilket tilldelades professor Aharon Barak, ordföranden för Israels högsta domstol, av stiftelsen "International Union of Judges" i Madrid

14 och 15 maj	En delegation från domstolen deltar i det årliga mötet med sammanslutningen av tyska, italienska och franska förvaltningsdomare i Rom
från 17 till 19 maj	En delegation från domstolen deltar i "XI Conference of the European Constitutional Courts" i Warszawa
25 maj	En delegation från domstolen deltar i presentationen av årsrapporten för Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato i Rom
10 juni	Ordföranden deltar i invigningsceremonin för sätet för Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (OHMI) i Alicante
11 juni	Ordföranden håller öppningstalet för konferensen om grundläggande rättigheter i Europa och Nordamerika i Trier
13 juli	Ordföranden håller öppningstalet för föreläsningarna om statens makt och Europeiska unionen, organiserade av Consejo General del Poder Judicial i Coruña
27 september	Ordföranden och en delegation från domstolen deltar i en konferens om Europeiska unionens domstolsstruktur, organiserad av Council of the Bars and Law Societies of the European Community och av den finska föreningen för europeisk rätt i Helsingfors
30 september	En delegation från domstolen deltar i öppningsceremonin för det 50:e läsåret vid Collège d'Europe i Brygge
1 oktober	En delegation från domstolen deltar i öppningsceremonin för rättsåret i London
2 och 3 november	Officiellt besök av ordföranden och en delegation från domstolen vid Tribunal Constitucional, Tribunal Supremo och Consejo General del Poder Judicial i Madrid
19 och 20 november	Ordföranden och en delegation från domstolen deltar i en konferens anordnad av Council of the Bars and Law Societies of the European Community och Collège d'Europe om "Europeiska unionens domstolsstruktur" i Brygge

- 13 december Ordföranden och en delegation från domstolen deltar, på inbjudan av vice ordföranden för franska Conseil d'État, vid firandet av denna institutions 200-årsjubileum i Paris
- 14 december Ordföranden deltar i invigningsceremonin för Europaparlamentets nya säte i Strasbourg
- 17 december En delegation från domstolen deltar, i egenskap av observatörer, i arbetsgruppen för utarbetande av en stadga om grundläggande rättigheter i Europeiska unionen i Bryssel

Kapitel IV

TABELLER OCH STATISTIK

A – DOMSTOLENS DÖMANDE VERKSAMHET

1.	Systematisk förteckning över domar som domstolen har avkunnat under 1999	181
	Associering av utomeuropeiska länder och territorier	181
	Bolagsrätt	181
	Euratom	184
	Fri rörlighet för kapital	185
	Fri rörlighet för personer	185
	Fri rörlighet för varor	191
	Frihet att tillhandahålla tjänster	195
	Gemenskapsrättsliga principer	197
	Institutionell rätt	198
	Jordbruk	199
	Konkurrens	206
	Konvention om domstols behörighet / verkställighet av avgöranden	211
	Miljö och konsumentskydd	212
	Nya staters anslutning	216
	Privilegier och immunitet	216
	Regionalpolitik	217
	Skatterätt	217
	Socialpolitik	222
	Statligt stöd	225
	Tillnärmning av lagstiftning	227
	Tjänsteföreskrifterna	231
	Transport	232
	Yttre förbindelser	233
2.	Översikt över andra beslut meddelade av domstolen år 1999	237
3.	Verksamhetsstatistik	239

I. Systematisk förteckning över domar som domstolen har avkunnat under 1999

Mål	Datum	Parter	Föremål
-----	-------	--------	---------

ASSOCIERING AV UTOMEUROPEISKA LÄNDER OCH TERRITORIER

C-390/95 P	11 februari 1999	Antillean Rice Mills NV m.fl. mot Europeiska gemenskapernas kommission	Rådets behörighet att besluta om restriktioner vid import av jordbruksprodukter med ursprung i utomeuropeiska länder och territorier
------------	------------------	---	--

BOLAGSRÄTT

C-103/97	4 februari 1999	Josef Köllensperger GmbH & Co. KG, Atzwanger Ag och Gemeindeverband Bezirkskrankenhaus Schwaz	Begreppet nationell domstol enligt artikel 177 i EG-fördraget — Förfaranden vid offentlig upphandling av varor och bygg- och anläggningsarbeten — Ansvarigt prövningsorgan
C-258/97	4 mars 1999	Hospital Ingenieure Krankenhaustechnik Planungs-Gesellschaft mbH (HI) och Landeskrankenanstalten- Betriebsgesellschaft	Offentlig upphandling av tjänster — Effekt av ett icke införlivat direktiv
C-272/97	22 april 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Föbundsrepubliken Tyskland	Fördragsbrott — Motiverat yttrande — Kollegialitetsprincipen — Direktiv 90/605/EEG om ändring av tillämpningsområdet för direktiven 78/660/EEG och 83/349/EEG — Årsbokslut och sammansatt redovisning

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-108/97 och C-109/97	4 maj 1999	Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC) och Boots- und Segelzubehör Walter Huber Franz Attenberger	Direktiv 89/104/EEG — V a r u m ä r k e n — G e o g r a f i s k ursprungsbeteckning
C-225/97	19 maj 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike	Fördragsbrott — Frihet att tillhandahålla tjänster — Upphandlingsförfarande n — Vatten-, energi-, transport- och telekommunikationssekt orerna
C-185/98	20 maj 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Grekland	Fördragsbrott — Underlåtenhet att införliva direktiv 92/101/EEG
C-275/97	14 september 1999	DE + ES Bauunternehmung GmbH och Finanzamt Bergheim	Fjärde direktivet 78/660/EEG — Årsbokslut — Principen om en rättvisande bild — Försiktighetsprincipen — Principen om värdering var för sig — G e m e n s a m m a avsättningar för flera risker — Förutsättningar för avsättning
C-27/98	16 september 1999	Metalmeccanica Fracasso SpA, Leitschutz Handels- und Montage GmbH och Amt der Salzburger Landesregierung für den Bundesminister für wirtschaftliche Angelegenheiten	Offentliga bygg- och anläggningsarbeten — Tilldelning av kontrakt till den ende anbudsgivare som ansetts lämpad att delta

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-213/98	12 oktober 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Irland	Fördragsbrott — Direktiv 92/100/EEG
C-328/96	28 oktober 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Österrike	Fördragsbrott — Offentlig upphandling av bygg- och anläggningsarbeten — Upptagande till sakprövning — Frågan huruvida villkoren i anbudsinfordran är förenliga med gemenskapsrätten — Underlåtenhet att offentliggöra ett meddelande om upphandling i EGT
C-81/98	28 oktober 1999	Alcatel Austria AG m.fl., Siemens AG Österreich, Sag-Schrack Anlagentechnik AG och Bundesministerium für Wissenschaft und Verkehr	Offentlig upphandling — Förfarande avseende offentlig upphandling av varor och bygg- och anläggningsarbeten — Prövningsförfarande
C-275/98	18 november 1999	Unitron Scandinavia A/S, 3-S A/S, Danske Svineproducenters Serviceselskab och Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	Offentlig upphandling av varor — Direktiv 93/36/EEG — Offentlig upphandling av varor av en annan enhet än en upphandlande myndighet

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-107/98	18 november 1999	Teckal Srl och Comune di Viano, Azienda Gas-Acqua Consorziale (AGAC) di Reggio Emilia	Offentlig upphandling av tjänster och varor — Direktiv 92/50/EEG och 93/36/EEG — En lokal myndighets tilldelning av ett avtal om leverans av vissa produkter och tillhandahållande av vissa tjänster till en sammanslutning som myndigheten själv deltar i
C-212/98	25 november 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Irland	Fördragsbrott — Underlåtenhet att införliva direktiv 93/83/EEG
C-176/98	2 december 1999	Holst Italia SpA och Comune di Cagliari	Direktiv 92/50/EEG — Offentlig upphandling av tjänster — Bevis om tjänsteproducentens kapacitet — Möjlighet att åberopa ett annat bolags kapacitet

EURATOM

C-161/97 P	22 april 1999	Kernkraftwerke Lippe- Ems GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission	Euratomfördraget — T a l a n o m ogiltigförklaring och skadestånd — Ingående av ett avtal om leverans av uran — Förenklat förfarande — Byråns behörighet — Frist för ingående av avtal — Rättsligt hinder för ingående av avtal — Spridningspolitik — Uranets ursprung — Priser knutna till marknadspriset
------------	---------------	---	--

Mål	Datum	Parter	Föremål
-----	-------	--------	---------

FRI RÖRLIGHET FÖR KAPITAL

C-222/97	16 mars 1999	Manfred Trummer och Peter Mayer	Fri rörlighet för kapital — Nationellt förbud mot att göra en in-teckning uttryckt i en utländsk valuta — Tolkning av artikel 73b i EG-fördraget
C-439/97	14 oktober 1999	Sandoz GmbH och Finanzlandesdirektion für Wien, Niederösterreich und Burgenland	L å n e a v t a l — Stämpelskatt — Villkor för påförande — Diskriminering
C-200/98	18 november 1999	X AB, Y AB och Riksskatteverket	Etableringsfrihet — Betalning som sker från ett svenskt bolag till dess dotterbolag — Befrielse från bolagsskatt

FRI RÖRLIGHET FÖR PERSONER

C-348/96	19 januari 1999	Donatella Calfa	Allmän ordning — Turist som är medborgare i annan medlemsstat — Fällande dom avseende bruk av n a r k o t i k a — Återreseförbud på livstid
----------	-----------------	-----------------	---

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-18/95	26 januari 1999	F. C. Terhoeve mot Inspecteur van de Belastingdienst Particulieren/ Ondernemingen buitenland	Fri rörlighet för arbetstagare — Samtidigt uttag av inkomstskatt och socialförsäkringsavgifter — Tak för sociala avgifter tillämpas inte på arbetstagare som flyttar från en medlemsstat till en annan medlemsstat medan det däremot tillämpas på arbetstagare som inte har utnyttjat sin rätt till fri rörlighet — Eventuell kompensation genom inkomstskattemässiga förmåner — Eventuell oförenlighet med gemenskapsrätten — Följder
C-320/95	25 februari 1999	José Ferreiro Alvite mot Instituto Nacional de Empleo (Inem) m.fl.	Artikel 51 i EG- fördraget — Artikel 67 i förordning (EEG) nr 1 4 0 8 / 7 1 — Arbetslöshetsersättning till personer över 52 år
C-90/97	25 februari 1999	Robin Swaddling mot Adjudication Officer	Social trygghet — Inkomsttillägg — Villkor för beviljande — Stadigvarande bosättning
C-131/97	25 februari 1999	Annalisa Carbonari m.fl. mot Università degli Studi di Bologna m.fl.	Etableringsrätt — Frihet att tillhandahålla tjänster — L ä k a r e — Medicinska specialiteter — Utbildningsperioder — Ersättning — Direkt effekt

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-212/97	9 mars 1999	Centros Ltd mot Erhvervs- og Selskabsstyrelsen	Etableringsfrihet — Upprättande av en filial till ett bolag som inte d r i v e r näringsverksamhet — Kringgående av nationell rätt — A v v i s n i n g a v registreringsanmälan
C-360/97	20 april 1999	Herman Nijhuis mot Bestuur van het Landelijk instituut sociale verzekeringen	Social trygghet — Arbetsförmåga — Särskilt system för offentligt anställda — Bilaga 6, avdelning J, punkt 4 a till förordning (EEG) nr 1408/71 — Artiklarna 48 och 51 i EEG-fördraget
C-311/97	29 april 1999	Royal Bank of Scotland plc mot Elliniko Dimosio (grekiska staten)	Etableringsfrihet — Skattelagstiftning — B e s k a t t n i n g a v bolagsvinst
C-302/97	1 juni 1999	Klaus Konle och Republiken Österrike	Etableringsfrihet — Fria kapitalrörelser — A r t i k e l 5 2 i EG-fördraget (nu artikel 43 EG i ändrad lydelse) och artikel 56 EG (f.d. artikel 73 b) — Tillståndsförfarande för förvärv av fast egendom — Artikel 70 i anslutningsakten för Ö s t e r r i k e — Fritidsbostäder — Ansvar för överträdelse av gemenskapsrätten
C-211/97	3 juni 1999	Paula Gómez Rivero och Bundesanstalt für Arbeit	Social trygghet — Artikel 16.2 första meningen i förordning (EEG) nr 1408/71 — V a l m ö j l i g h e t — Verkningar

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-337/97	8 juni 1999	C.P.M. Meeusen mot Hoofddirectie van de Informatie Beheer Groep	Förordning (EEG) nr 1612/68 — Fri rörlighet för personer — Begreppet arbetstagare — Etableringsfrihet — Studiemedel — Diskriminering på grund av nationalitet — Bosättningsvillkor
C-234/97	8 juli 1999	Teresa Fernández de Bobadilla och Museo Nacional del Prado, Comité de Empresa del Museo Nacional del Prado, Ministerio Fiscal	Erkännande av examensbevis — Konservator av kulturföremål — Direktiven 89/48/EEG och 92/51/EEG — Begreppet reglerat yrke — Artikel 48 i EG-fördraget (nu artikel 39 EG i ändrad lydelse)
C-391/97	14 september 1999	Frans Gschwind och Finanzamt Aachen- Außenstadt	Artikel 48 i EG- fördraget (nu artikel 39 EG i ändrad lydelse) — Likabehandling — Utomlands bosatta personer — Inkomstskatt — Skatteskala för äkta makar
C-307/97	21 september 1999	Compagnie de Saint- Gobain, Zweigniederlassung Deutschland och Finanzamt Aachen- Innenstadt	Etableringsfrihet — Inkomstbeskattnings av bolag — Skatteförmåner

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-378/97	21 september 1999	Florus Ariël Wijsenbeek	Fri rörlighet för personer — Rätten för Europeiska unionens medborgare att fritt röra sig och uppehålla sig — Gränskontroller — Nationella bestämmelser enligt vilka personer som kommer från en annan medlemsstat är skyldiga att visa upp pass
C-397/96	21 september 1999	Caisse de pension des employés privés och Dieter Kordel, Rainer Kordel, Frankfurter Allianz Versicherungs AG	Social trygghet — Betalningsskyldig institution — Regressrätt gentemot ersättningsskyldig tredje part — Subrogation

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-442/97	18 november 1999	Jozef van Coile och Rijksdienst voor Pensioenen	Social säkerhet — Förordning (EEG) nr 1408/71 (i dess lydelse enligt förordning (EEG) nr 1248/92) — Förmåner av samma slag som skall utbetalas enligt två eller flera medlemsstaters lagstiftningar — Bestämmelser om minskning, innehållande eller indragning i en medlemsstats lagstiftning — Nationell lagstiftning om legalpresumtion (den så kallade krigsårspresumtionen) som innebär att arbetstagaren kan tillgodoräkna sig vissa försäkringsperioder om han inte har rätt till pension för dessa perioder enligt ett annat pensionssystem (inbegripet utländska pensionssystem)

Mål	Datum	Parter	Föremål
Mål C-161/98	18 november 1999	Georges Platbrood och Office national des pensions (ONP)	Social säkerhet — Förordning (EEG) nr 1408/71 (i dess lydelse enligt förordning (EEG) nr 1248/92) — Förmåner av samma slag som skall utbetalas enligt två eller flera medlemsstaters lagstiftningar — Bestämmelser om minskning, innehållande eller indragning i en medlemsstats lagstiftning — Nationell lagstiftning om legalpresumtion (den så kallade krigsårspresumtionen) som innebär att arbetstagaren kan tillgodoräkna sig vissa försäkringsperioder om han inte har rätt till pension för dessa perioder enligt ett annat pensionssystem (inbegripet utländska pensionssystem)

FRI RÖRLIGHET FÖR VAROR

C-77/97	28 januari 1999	Österreichische Unilever GmbH mot Smithkline Beecham Markenartikel GmbH	Tolkning av artikel 30 i EG-fördraget och av rådets direktiv 76/768/EEG — Kosmetiska produkter — Nationell lagstiftning som begränsar reklam
---------	-----------------	--	--

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-280/97	9 februari 1999	ROSE Elektrotechnik GmbH & Co. KG mot Oberfinanzdirektion Köln	K o m b i n e r a d e nomenklaturen — Tulltaxenummer — Kopplingsdosa utan sladdar eller kontakter
C-383/97	9 februari 1999	Staatsanwaltschaft Osnabrück mot Arnoldus van der Laan	M ä r k n i n g o c h presentation av livsmedel — Artikel 30 i EG-fördraget och direktiv 79/112/EEG — Holländsk pressad skinka av bogbitar
C-86/97	25 februari 1999	Reiner Woltmann mot Hauptzollamt Potsdam	Stöld av varor — Tullar — Eftergift — Särskild situation
C-87/97	4 mars 1999	Consortio per la tutela del formaggio Gorgonzola och Käserei Champignon Hofmeister GmbH & Co. KG, Eduard Bracharz GmbH	Artiklarna 30 och 36 i EG-fördraget — Förordning (EEG) nr 2081/92 om skydd för geografiska och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel
C-109/98	22 april 1999	CRT France International SA mot Directeur régional des impôts de Bourgogne	Avgift på leverans av privatradiosändare — Avgift med motsvarande verkan — Intern skatt eller avgift — Tillämpning av förbudet på handeln med tredje land
C-405/97	28 april 1999	Mövenpick Deutschland GmbH für das Gastgewerbe mot Hauptzollamt Bremen	K o m b i n e r a d e nomenklaturen — Tulltaxenummer 0802 — Torkade valnötsbitar som lagrats tillfälligt i en temperatur på -24 °C

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-255/97	11 maj 1999	Pfeiffer Großhandel GmbH och Löwa Warenhandel GmbH	Artiklarna 30 och 52 i EG-fördraget (nu artiklarna 28 EG och 43 EG i ändrad lydelse) — Industriell och kommersiell äganderätt — Firmanamn
C-350/97	11 maj 1999	Wilfried Monsees och Unabhängiger Verwaltungssenat für Kärnten	Artiklarna 30, 34 och 36 i EG-fördraget (nu artiklarna 28—30 EG i ändrad lydelse) — Fri rörlighet för varor — Förbud mot kvantitativa restriktioner och åtgärder med motsvarande verkan — Undantag — Skydd för djurs hälsa och liv — Internationella transporter av levande slaktdjur
C-412/97	22 juni 1999	ED Srl och Italo Fenocchio	Fri rörlighet för varor — Frihet att tillhandahålla tjänster — Fri rörlighet för betalningar — Nationell bestämmelse om förbud att utfärda betalningsföreläggande i fall då delgivning skall ske utanför det nationella territoriet — Förenlighet
C-61/98	7 september 1999	De Haan Beheer BV och Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen te Rotterdam	Tullar — Externtransitering — Bedrägeri — Uppkomst och uppbörd av tullskuld

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-124/97	21 september 1999	Markku Juhani Läära, Cotswold Microsystems Ltd, Oy Transatlantic Software Ltd och Häradsåklagaren i Jyväskylä och finska staten	Frihet att tillhandahålla tjänster — Ensamrätt att bedriva verksamhet — Penningautomater
C-44/98	21 september 1999	BASF AG och Präsident des Deutschen Patentamts	Fri rörlighet för varor — Åtgärder med motsvarande verkan — Europeiskt patent som saknar rättsverkan på grund av att det inte har översatts
C-379/97	12 oktober 1999	Pharmacia & Upjohn SA, tidigare Upjohn SA och Paranova A/S	Varumärkesrätt — L ä k e m e d e l — Parallellimport — Utbyte av varumärke
C-223/98	14 oktober 1999	Adidas AG	Fri rörlighet för varor — Förordning (EG) nr 3295/94 — Hinder mot övergång till fri omsättning, export, å t e r e x p o r t o c h hänförande till ett suspensivt arrangemang a v varumärkesförfalskade och pirattillverkade varor — Nationell bestämmelse om sekretess avseende namnen på mottagare av försändelser som k v a r h å l l i t s a v tullmyndigheterna med stöd av förordningen — D e n n a t i o n e l l a b e s t ä m m e l s e n s förenlighet med förordning (EG) nr 3295/94

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-233/98	21 oktober 1999	Hauptzollamt Neubrandenburg och Lensing & Brockhausen GmbH	Gemenskapstransitering — Överträdelse — Uppbörd av tull — Behörig stat
C-97/98	21 oktober 1999	Peter Jägerskiöld och Torolf Gustafsson	Fri rörlighet för varor — Begreppet varor — Rätt till spinnfiske — Frihet att tillhandahålla tjänster
C-48/98	11 november 1999	Firma Söhl & Söhlke och Hauptzollamt Bremen	Tullkodex för gemenskapen och tillämpningsförfordning — Överskridande av tidsfristen för tullklarering av icke- gemenskapsvaror i tillfällig förvaring — Begreppet försummelse som inte haft någon avgörande inverkan på det korrekta genomförandet av den tillfälliga förvaringen eller tullförfarandet i fråga — Förlängning av tidsfristen — Begreppet uppenbar vårdslöshet

FRIHET ATT TILLHANDAHÅLLA TJÄNSTER

C-366/97	11 februari 1999	Brottmålsförfarande mot Massimo Romanelli och Paolo Romanelli	Frihet att tillhandahålla tjänster — Kreditinstitut — Återbetalbara medel
C-241/97	20 april 1999	Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ)	Försäkringsdirektiven 73/239/EEG och 79/267/EEG — Begränsningar av valet av tillgångar

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-250/98	28 april 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike	Fördragsbrott — Underlåtenhet att införliva direktiv 89/594/EEG
C-224/97	29 april 1999	Erich Ciola mot Land Vorarlberg	Fri rörlighet för tjänster — Inskränkning — B å t p l a t s e r — Begränsning avseende båtägare bosatta i en annan medlemsstat
C-417/97	3 juni 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Storhertigdömet Luxemburg	Fördragsbrott — Värdepapper — Investerings tjänster — Direktiv 93/22/EEG — Delvis införlivande
C-203/98	8 juli 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Belgien	Fördragsbrott — Artiklarna 6 och 52 i EG-fördraget (nu artiklarna 12 och 43 EG i ändrad lydelse) — Luftfart — Registrering av luftfartyg
C-108/98	9 september 1999	RI.SAN. Srl och Comune di Ischia, Italia Lavoro SpA, tidigare GEPI SpA, Ischia Ambiente SpA	Etableringsfrihet — Frihet att tillhandahålla tjänster — Organisation av insamling av avfall
C-67/98	21 oktober 1999	Questore di Verona och Diego Zenatti	Frihet att tillhandahålla tjänster — Vadhållning
C-294/97	26 oktober 1999	Eurowings Luftverkehrs AG och Finanzamt Dortmund-Unna	Frihet att tillhandahålla tjänster — Företagsskatt på rörelsekapital och rörelsevinst — Tillägg till skatteunderlaget — Undantag som inte gäller en hyrestagare av en vara vars ägare är etablerad i en annan medlemsstat och således inte är skattskyldig

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-6/98	28 oktober 1999	Arbeitsgemeinschaft Deutscher Rundfunkanstalten (ARD) och PRO Sieben Media AG	T V - s ä n d n i n g — B e g r ä n s n i n g a v sändningstid för reklam
C-55/98	28 oktober 1999	Skatteministeriet och Bent Vestergaard	Frihet att tillhandahålla tjänster — Inkomstskatt — Skattepliktig inkomst — Avdrag för kostnader för yrkesinriktade kurser — Åtskillnad beroende på i vilket land kurserna äger rum
C-369/96 och C-376/96	23 november 1999	Jean-Claude Arblade, Arblade & Fils SARL Bernard Leloup, Serge Leloup, Sofrage SARL	Frihet att tillhandahålla tjänster — Arbetstagares tillfälliga förflyttning för att fullgöra ett avtal — Begränsningar
C-239/98	16 december 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike	Fördragsbrott — Underlåtenhet att införliva direktiven 92 / 49 / E E G o c h 92/96/EEG — Annan direkt försäkring än livförsäkring och direkt livförsäkring

GEMENSKAPSRÄTTSLIGA PRINCIPER

C-343/96	9 februari 1999	Dilexport Srl mot Amministrazione delle Finanze dello Stato	Interna skatter och avgifter som strider mot artikel 95 i fördraget — Återkrav av felaktigt inbetalda belopp — Processuella regler i nationell rätt
----------	-----------------	---	---

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-172/98	29 juni 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Belgien	Talan om fördragsbrott — Artikel 6 i EG-fördraget (nu artikel 12 EG i ändrad lydelse) — Etableringsfrihet — Krav på att det finns belgiska medlemmar för att en sammanslutning skall beviljas rättskapacitet

INSTITUTIONELL RÄTT

C-245/95 P-INT	19 januari 1999	NSK Ltd m.fl. mot kommissionen m.fl.	Överklagande — Dumpning — Kullager från Japan — Förklaring av dom
C-42/97	23 februari 1999	Europaparlamentet mot Europeiska unionens råd	Rådets beslut 96/664/EG — Främjande av gemenskapens språkliga mångfald i informationssamhället — Rättslig grund
C-65/97	25 februari 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Cascina Laura Sas si arch. Aldo Delbò e C. m.fl.	Artikel 181 i EG-fördraget — Skiljedomsklausul — Underlåtenhet att fullgöra ett avtal
C-69/97	27 april 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot SNUA Srl	Skiljedomsklausul — Avtalsbrott
C-172/97	10 juni 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot SIVU du plan d'eau de la Vallée du Lot och Hydro-Réalisations SARL	Skiljedomsklausul — Avtalsbrott

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-334/97	10 juni 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Comune di Montorio al Vomano	Artikel 238 EG (f.d. artikel 181) — Skiljedomsklausul — Avtalsbrott i två fall
C-209/97	18 november 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Europeiska unionens råd	Förordning (EG) nr 515/97 — Rättslig grund — Artikel 235 i EG-fördraget (nu artikel 308 EG) eller artikel 100a i EG-fördraget (nu artikel 95 EG i ändrad lydelse)

JORDBRUK

C-416/97	21 januari 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Italien	Fördragsbrott — Direktiv 93/119/EG, 94/42/EG, 94/16/EG och 93/118/EG — Underlåtenhet att införliva direktiven inom de föreskrivna fristerna
C-54/95	21 januari 1999	Förbundsrepubliken Tyskland mot Europeiska gemenskapernas kommission	Avslut av räkenskaper — EUGFJ — Uteblivet godkännande av utgifter — Räkenskapsåret 1991
C-73/97 P	21 januari 1999	Republiken Frankrike	Överklagande — Marknaden för bananer — Ogiltigförklaring av förordning (EG) nr 3190/93 — Invändning om rättegångshinder

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-181/96	28 januari 1999	Georg Wilkens mot Landwirtschaftskammer Hannover	Tilläggsavgift på mjölk — S ä r s k i l d referenskvantitet — Åtagande om avstående från saluförande och o m s t ä l l n i n g — Skyldigheter — Åsidosättande — Återkallelse av omställningsbidrag — Retroaktivt upphävande av tilldelning av en kvot
C-303/97	28 januari 1999	Verbraucherschutzverein eV mot Sektkellerei G.C. Kessler GmbH und Co.	M ä r k e s n a m n — Mousserande vin — Artikel 13.2 b i förrordning (EEG) n r 2 3 3 3 / 9 2 — Varubeskrivning — Konsumentskydd — Risk för förväxling
C-354/97	9 februari 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike	Fördragsbrott — Direktiv 93/74/EEG, 94/28/EG, 94/39/EG, 95/9/EG och 95/10/EG
C-179/97	2 mars 1999	Konungariket Spanien mot Europeiska gemenskapernas kommission	Fiske — Bevarande av havets resurser — Inspektion av fiskefartyg — O r d n i n g f ö r ömsesidig internationell inspektion som antagits av Nordvästatlantiska fiskeriorganisationen

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-100/96	11 mars 1999	The Queen mot Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, <i>ex parte</i> : British Agrochemicals Association Ltd	Godkännande för försäljning — Växtskyddsmedel som importeras från en EES-stat eller tredje land — Identitet med ett växtskyddsmedel som redan har godkänts i den importerande medlemsstaten — Bedömning av den identiska beskaffenheten — Medlemsstatens utrymme för skönsmässig bedömning
C-289/96, C-293/96 och C-299/96	16 mars 1999	Konungariket Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland och Republiken Frankrike mot Europeiska gemenskapernas kommission	Rådets förordning (EEG) nr 2081/92 — Kommissionens förordning (EG) nr 1107/96 — Registrering av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar — Feta
C-59/97	18 mars 1999	Republiken Italien mot Europeiska gemenskapernas kommission	EUGFJ — Avslut av räkenskaper — Räkenskapsåret 1992
C-28/94	22 april 1999	Konungariket Nederländerna mot Europeiska gemenskapernas kommission	EUGFJ — Avslut av räkenskaper — Räkenskapsår 1990 — Smör

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-31/98	28 april 1999	Peter Luksch mot Hauptzollamt Weiden	Jordbruk — Gemensam organisation av marknaden — Fukt och grönsaker — Import av surkörsbär från tredje land — Uttag av en utjämningsavgift som motsvarar skillnaden mellan det lägsta priset och importpriset — Tillämpning på skadade varor
C-288/97	29 april 1999	Consorzio fra i Caseifici dell'Altopiano di Asiago mot Regione Veneto	Mjök — Tilläggsavgift — Begreppet uppköpare — Producentkooperativ
C-376/97	10 juni 1999	Bezirksregierung Lüneburg och Karl-Heinz Wettwer	Särskilt bidrag till nötköttsproducenter — Skyldighet att bibehålla antalet djur inom företaget under en given minimiperiod — Överlåtelse av företaget under denna period genom förskott på arv — Följder för bidragsrätten
C-14/98	1 juli 1999	Battital Srl och Regione Piemonte	Hälsoskydd och växtskydd avseende växter — Direktiv 77/93/EEG — Direktiv 92/76/EEG — Förbud mot att importera växter av släktet Citrus från tredje land till Italien — Begränsning i tiden
C-374/97	9 september 1999	Anton Feyrer och Landkreis Rottal-Inn	Direktiv 85/73/EEG — A v g i f t f ö r hygienundersökningar och kontroll av färskt kött — Direkt effekt

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-64/98 P	9 september 1999	Odette Nicos Petrides Co. Inc. mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Skadeståndstalan — Gemensam organisation av marknaden för rå tobak — Kommissionens beslut att inte anta anbud som har avgetts vid anbudsförfaranden avseende tobak som innehåller av interventionsorgan — Otillräcklig motivering, proportionalitetsprincipen, likabehandlingsprincipen och rätten till försvar
C-106/97	21 september 1999	Dutch Antillian Dairy Industry Inc., Verenigde Douane-Agenten BV och Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees	Associering av utomeuropeiska länder och territorier — Import av smör med ursprung i Nederländska Antillerna — Hygienregler för mjölkbaserade produkter — Artiklarna 131 i EG-fördraget (nu artikel 182 EG i ändrad lydelse), 132 i EG-fördraget (nu artikel 183 EG), 136 och 227 i EG-fördraget (nu artikel 187 EG respektive artikel 299 EG i ändrade lydelse) — Direktiv 92/46/EEG — Beslut 94/70/EG
C-179/95	5 oktober 1999	Konungariket Spanien mot Europeiska unionens råd	Fiske — Förordning för begränsning och fördelning av fiskemöjligheterna mellan medlemsstaterna — Utbyte av fiskekvoter — Ogiltigförklaring

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-240/97	5 oktober 1999	Konungariket Spanien mot Europeiska gemenskapernas kommission	EUGFJ — Avslut av räkenskaper — Räkenskapsår 1993 — Exportbidrag för smör och nötkött — Stöd för bearbetning av citrusfrukter
C-10/98 P	5 oktober 1999	Azienda Agricola "Le Canne" Srl mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Vattenbruk — Förordningarna (EEG) nr 4028/86 och 1116/88 — Gemenskapsstöd — Nedsättning av stöd
C-104/97 P	14 oktober 1999	Atlanta AG mot Europeiska gemenskapen, företrädd av 1) Europeiska unionens råd och 2) Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Skadeståndstalan — Gemensam organisation av marknaden — Bananer — Ordning för import
C-44/97	21 oktober 1999	Förbundsrepubliken Tyskland mot Europeiska gemenskapernas kommission	Avslut av räkenskaper — EUGFJ — Vägran att godkänna utgifter — Räkenskapsåren 1992— 1993
C-253/97	28 oktober 1999	Republiken Italien mot Europeiska gemenskapernas kommission	EUGFJ — Avslut av räkenskaper — Räkenskapsåret 1993

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-151/98 P	18 november 1999	Pharos SA mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Veterinärmedicinska l ä k e m e d e l — S o m a t o s a l m — Förfarande för att fastställa gränsvärden för högsta tillåtna restmängder — Kommittén med ansvar för regelverket — Avsaknad av yttrande — Frist för att överlämna ärendet till rådet
C-74/98	16 december 1999	DAT-SCHAUB amba och Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	J o r d b r u k — G e m e n s a m m a organisationen av marknaden — Nötkött — Exportbidrag — Nötkött som bearbetats innan det kom till importlandet — Internationella avtal — V e r k n i n g a r — Samarbetsavtal mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen å ena s i d a n o c h medlemsländerna i de arabiska gulfstaternas samarbetsråd
C-137/99	16 december 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Grekland	Fördragsbrott — Underlåtenhet att införliva direktiv 96/43/EG

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-101/98	16 december 1999	Union Deutsche Lebensmittelwerke GmbH och Schutzverband gegen Unwesen in der Wirtschaft eV	Skydd av beteckningar som används vid saluhållande av mjölk och mjölkprodukter — Förordning (EEG) nr 1898/87 — Direktiv 89/398/EEG — Användningen av beteckningen ost för en dietprodukt i vilken det naturliga fett har ersatts med vegetabiliskt fett

KONKURRENS

C-215/96 och C-216/96	21 januari 1999	Carlo Bagnasco m.fl. och Banca Popolare di Novara soc. coop. arl m.fl.	Konkurrens — Artiklarna 85 och 86 i EG-fördraget — Enhetliga banknormer avseende öppning av en checkräkningskredit och avseende generella borgensförbindelser
C-59/98	25 februari 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Storhertigdömet Luxemburg	Fördragsbrott — Underlåtenhet att införliva direktiv 94/46/EG
C-119/97 P	4 mars 1999	Union française de l'express (Ufex) m.fl. mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Konkurrens — Ogillande av en talan om ogiltigförklaring — Kommissionens uppgift enligt artiklarna 85 och 86 i EG-fördraget — Bedömning av gemenskapsintresset

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-126/97	1 juni 1999	Eco Swiss China Time Ltd och Benetton International NV	Konkurrens — Skiljedomstol som på eget initiativ tillämpar artikel 81 EG (f.d. artikel 85) — Nationella domstolars befogenhet att ogiltigförklara skiljedomar
C-49/92 P	8 juli 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Anic Partecipazioni SpA	Överklagande — Kommissionens arbetsordning — Förfarande för kommissionsledamöternas antagande av ett beslut i kollegium — Konkurrensregler tillämpliga på företag — Begreppen avtal och samordnat förfarande — Ett företags ansvar vad avser hela överträdelsen — Ansvar för överträdelsen — Böter
C-51/92 P	8 juli 1999	Hercules Chemicals NV mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Förfarande — Skyldighet att samtidigt avkunna domar i mål som rör samma beslut — Kommissionens arbetsordning — Förfarande för kommissionsledamöternas antagande av ett beslut i kollegium — Konkurrensregler tillämpliga på företag — Rätten till försvar — Insyn i akten — Böter

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-199/92 P	8 juli 1999	Hüls AG mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Förstainstansrättens rättegångsregler — Återupptagande av det muntliga förfarandet — Kommissionens arbetsordning — Förfarande för kommissionsledamöternas antagande av ett beslut i kollegium — Konkurrensregler tillämpliga på företag — Begreppen avtal och samordnade förfaranden — Principer och regler som skall tillämpas beträffande bevisning — Presumption om oskyldighet — Böter
C-200/92 P	8 juli 1999	Imperial Chemical Industries plc (ICI) mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Förstainstansrättens rättegångsregler — Återupptagande av det muntliga förfarandet — Kommissionens arbetsordning — Förfarande för kommissionsledamöternas antagande av ett beslut
C-227/92 P	8 juli 1999	Hoechst AG mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Förstainstansrättens rättegångsregler — Återupptagande av det muntliga förfarandet — Kommissionens arbetsordning — Förfarande för kommissionsledamöternas antagande av ett beslut i kollegium

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-234/92 P	8 juli 1999	Shell International Chemical Company Ltd mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Förstainstansrättens rättegångsregler — Återupptagande av det muntliga förfarandet — Kommissionens arbetsordning — Förfarande för kommissionsledamöternas antagande av ett beslut
C-235/92 P	8 juli 1999	Montecatini SpA mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Kommissionens arbetsordning — Förfarande för kommissionsledamöternas antagande av ett beslut i collegium — Konkurrensregler tillämpliga på företag — Begreppen avtal och samordnat förfarande — Preskription — Böter
C-245/92 P	8 juli 1999	Chemie Linz GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Förstainstansrättens rättegångsregler — Återupptagande av det muntliga förfarandet — Kommissionens arbetsordning — Förfarande för kommissionsledamöternas antagande av ett beslut i collegium
C-5/93 P	8 juli 1999	DSM NV mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Ansökan om resning — Upptagande till sakprövning
C-310/97 P	14 september 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot AssiDomän Kraft Products AB m.fl.	Överklagande — Verkan av en dom om ogiltigförklaring gentemot tredje man

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-22/98	16 september 1999	Jean Claude Becu, Annie Verweire, Smeg NV, Adia Interim NV	Konkurrens — Nationell lagstiftning enligt vilken erkända hamnarbetare förbehålls rätten att utföra visst hamnarbete — Begreppet företag — Särskilda eller exklusiva rättigheter
C-67/96	21 september 1999	Albany International BV och Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie	Obligatorisk anslutning t i l l e n tjänstepensionsfond — Förenlighet med konkurrensreglerna — H u r u v i d a e n tjänstepensionsfond skall kvalificeras som ett företag
C-115/97, C-116/97 och C-117/97	21 september 1999	Brentjens' Handelsonderneming BV och Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen	Obligatorisk anslutning t i l l e n tjänstepensionsfond — Förenlighet med konkurrensreglerna — H u r u v i d a e n tjänstepensionsfond skall kvalificeras som ett företag
C-219/97	21 september 1999	Maatschappij Drijvende Bokken BV och Stichting Pensioenfonds voor de Vervoer- en Havenbedrijven	Obligatorisk anslutning t i l l e n tjänstepensionsfond — Förenlighet med konkurrensreglerna — H u r u v i d a e n tjänstepensionsfond skall kvalificeras som ett företag

Mål	Datum	Parter	Föremål
-----	-------	--------	---------

KONVENTION OM DOMSTOLS BEHÖRIGHET / VERKSTÄLLIGHET AV AVGÖRANDEN

C-159/97	16 mars 1999	Trasporti Castelletti Spedizioni Internazionali SpA och Hugo Trumpy SpA	Brysselkonventionen — Artikel 17 — Avtal om domstols behörighet — F o r m s o m överensstämmer med sedvänja i internationell handel
C-99/96	27 april 1999	Hans-Hermann Mietz mot Intership Yachting Sneek BV	Brysselkonventionen — Begreppet interimistiska åtgärder — Byggande och leverans av en motoryacht
C-267/97	29 april 1999	Eric Coursier mot Fortis Bank SA, Martine Bellami, gift Coursier	Brysselkonventionen — Verkställighet av domar — Artikel 31 — Ett besluts verkställbarhet — Kollektivt förfarande för skuldreglering
C-260/97	17 juni 1999	Unibank A/S och Fleming G. Christensen	Brysselkonventionen — Tolkningen av artikel 50 — Begreppet "handling som har upprättats eller registrerats som en officiell handling (acte authentique) och som är verkställbar i en konventionsstat" — Handling som upprättats utan medverkan av person med officiellt bemyndigande att bekräfta handlingar — Artiklarna 32 och 36

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-440/97	28 september 1999	GIE Groupe Concorde m.fl. och kaptenen på fartyget "Suhadiwarno Panjan" m.fl.	Brysselkonventionen — Behörighet vid avtalstvister — Den ort där förpliktelsen skall uppfyllas
C-420/97	5 oktober 1999	Leathertex Divisione Sintetici SpA och Bodetex BVBA	Brysselkonventionen — Tolkning av artiklarna 2 o c h 5 . 1 — Handelsagenturavtal — Talan avseende olika förpliktelser som följer av samma avtal och som anses vara likvärdiga — Behörighet för den domstol vid vilken talan väckts att pröva talan i dess helhet

MILJÖ OCH KONSUMENTSKYDD

C-150/97	21 januari 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Portugal	Fördragsbrott — Direktiv 85/337/EEG
C-207/97	21 januari 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Belgien	Fördragsbrott — Rådets direktiv 76/464/EEG — Förorening av vattenmiljön — Underlåtenhet att införliva
C-164/97 och C-165/97	25 februari 1999	Europaparlamentet mot Europeiska unionens råd	Förordningar om skydd av skogarna mot luftföroreningar och mot bränder — Rättslig grund — Artikel 43 i EG-fördraget — Artikel 130s i EG-fördraget — Parlamentets rättigheter

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-195/97	25 februari 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Italien	Fördragsbrott — Underlåtenhet att införliva direktiv 91/676/EEG
C-166/97	18 mars 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike	Fördragsbrott — Bevarande av vilda fåglar — Särskilda skyddsområden
C-423/97	22 april 1999	Travel Vac SL mot Manuel José Antelm Sanchis	Direktiv 85/577/EEG — Tillämpningsområde — Avtal om andelsrätt — Rätt att säga upp avtalet
C-340/96	22 april 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland	Fördragsbrott — Direktiv 80/778/EEG — Vatten avsett att användas som dricksvatten — Regler som skall säkerställa genomförandet av kvalitetsnormer för vatten
C-293/97	29 april 1999	The Queen mot Secretary of State for the Environment, Minister of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte: H.A. Standley m.fl., D.G.D. Metson m.fl., i närvaro av National Farmer's Union	Direktiv 91/676/EEG — Skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket — Förteckning över förorenade vatten — Angivande av känsliga områden — Kriterier — Direktivets giltighet med avseende på principen att förorenaren skall betala, principen att miljöförstöring företrädesvis bör hejdas vid källan, proportionalitetsprincipen och äganderätten

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-198/97	8 juni 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Förbundsrepubliken Tyskland	Fördragsbrott — Direktiv 76/160/EEG — Kvaliteten på badvatten — Uptagande till sakprövning av en talan som väckts med stöd av artikel 226 EG (f.d. artikel 169) — Motiverat yttrande — Iakttagande av kommissionens kollegialitetsprincip — Underlåtenhet att följa artiklarna 4.1 och 6.1 i direktiv 76/160/EEG
C-102/97	9 september 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Förbundsrepubliken Tyskland	Fördragsbrott — Direktiv 87/101/EEG — Omhändertagande av spilloljor — Införlivande
C-217/97	9 september 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Förbundsrepubliken Tyskland	Fördragsbrott — Direktiv 90/313/EEG — Rätt att ta del av miljöinformation — Begreppet offentliga myndigheter — Uteslutande av domstolar samt brottsbekämpande och disciplinära myndigheter — Utlämnande av uppgifter till viss del — Rätten att ta del av uppgifter utesluten under ett förvaltningsförfarande — Belopp och metod för uttag av avgifter
C-435/97	16 september 1999	World Wildlife Fund (WWF) m.fl. och Autonome Provinz Bozen m.fl.	Miljö — Direktiv 85/337/EEG — Bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-392/96	21 september 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Irland	Miljö — Direktiv 85/337/EEG — Bedömning av vissa offentliga och privata projekts inverkan på miljön — Fastställande av gränsvärden
C-231/97	29 september 1999	A.M.L. van Rooij och Dagelijks bestuur van het waterschap de Dommel	Miljö — Direktiv 76/464/EEG — Begreppet utsläpp — Möjlighet för en medlemsstat att anta en mer omfattande definition av begreppet utsläpp än den som anges i direktivet
C-232/97	29 september 1999	L. Nederhoff & Zn. och Dijkgraaf en hoogheemraden van het Hoogheemraadschap Rijnland	Miljö — Direktiven 76/464/EEG, 76/769/EEG och 86/280/EEG — Begreppet utsläpp — Möjlighet för en medlemsstat att vidta strängare åtgärder än de som anges i direktiv 76/464/EEG — Inverkan av direktiv 76/769/EEG på en sådan åtgärd
C-175/98 och C-177/98	5 oktober 1999	Brottmål mot Paulo Lirussi och Francesca Bizzaro	Avfall — Direktiv 75/442/EEG och 91/689/EEG — Begreppet tillfällig lagring, före insamling, på den plats där avfallet produceras — Begreppet avfallshantering
C-365/97	9 november 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Italien	Fördragsbrott — Direktiv 75/442/EEG och 91/156/EEG — Avfallshantering

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-184/97	11 november 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Förbundsrepubliken Tyskland	Fördragsbrott — Rådets direktiv 76/464/EEG — Vattenförorening — Underlåtenhet att införliva
C-96/98	25 november 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike	Fördragsbrott — Direktiv 79/409/EEG — Bevarande av vilda fåglar — Särskilda skyddsområden

NYA STATERS ANSLUTNING

C-206/97	29 juni 1999	Konungariket Sverige mot Europeiska unionens råd	Konungariket Sveriges anslutning — Fiske — Fastställande av totala tillåtna fångstmängder för vissa arter — Torsk
C-355/97	7 september 1999	Landesgrundverkehrsreferent der Tiroler Landesregierung och Beck Liegenschaftsverwaltungs gesellschaft mbH, Bergdorf Wohnbau GmbH, i likvidation	Artikel 70 i akten om Österrikes anslutning — Fritidsbostäder — Fastighetsförvärvsförfaranden i Tyrolen — Begreppet befintlig lagstiftning

PRIVILEGIER OCH IMMUNITET

C-229/98	14 oktober 1999	Georges Vander Zwahlen, Élisabeth Massart och belgiska staten	Tjänstemän och anställda i Europeiska gemenskaperna — Skatt på fysiska personers inkomst — Beskattning av maken till en tjänsteman i Europeiska gemenskaperna
----------	-----------------	---	---

Mål	Datum	Parter	Föremål
-----	-------	--------	---------

REGIONALPOLITIK

C-308/95	5 oktober 1999	Konungariket Nederländerna mot Europeiska gemenskapernas kommission	Europeiska regionala utvecklingsfonden — P r o j e k t s o m delfinansierats av ERUF — Beslut om avslutande
C-84/96	5 oktober 1999	Konungariket Nederländerna mot Europeiska gemenskapernas kommission	Europeiska regionala utvecklingsfonden — Automatisk frigörelse

SKATTERÄTT

C-181/97	28 januari 1999	A.J. van der Kooy mot Staatssecretaris van Financiën	Fjärde delen i EG-fördraget — Artikel 227 i EG-fördraget — Artikel 7.1 a i sjätte direktivet 77/388/EEG — Varor som befinner sig i fri omsättning i utomeuropeiska länder och territorier
----------	-----------------	--	---

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-349/96	25 februari 1999	Card Protection Plan Ltd (CPP) mot Commissioners of Customs & Excise	S j ä t t e mervärdesskattedirektiv et — Paket av tjänster — En enda tjänst — Begrepp — Undantag — Försäkringstransaktioner — Räddningsservice — Tjänster utförda av försäkringsagenter — Begränsning av undantaget för försäkringstransaktioner till sådana transaktioner som utförs av auktoriserade försäkringsgivare
C-48/97	27 april 1999	Kuwait Petroleum (GB) Ltd mot Commissioners of Customs & Excise	S j ä t t e mervärdesskattedirektiv et — Säljkampanj — Varor som utges i utbyte mot kuponger — Leverans mot vederlag — Rabatter — Begrepp
C-136/97	29 april 1999	Norbury Developments Ltd mot Commissioners of Customs & Excise	Mervärdesskatt — Sjätte d i r e k t i v e t — Övergångsbestämmelser — Bibehållande av u n d a n t a g — Tillhandahållande av mark för bebyggelse

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-338/97, C-344/97 och C-390/97	8 juni 1999	Erna Pelzl m.fl. och Steiermärkische Landesregierung Wiener Städtische Allgemeine Versicherungs AG m.fl. och Tiroler Landesregierung STUAG Bau- Aktiengesellschaft och Kärntner Landesregierung	Artikel 33 i sjätte direktivet 77/388/EEG — Omsättningsskatter — Avgifter till turistorganisationer och till en fond för främjande av turism
C-346/97	10 juni 1999	Braathens Sverige AB (tidigare Transwede Airways AB) och Riksskatteverket	Direktiv 92/81/EEG — Harmonisering av strukturerna för punktskatter på mineraloljor — Mineraloljor som tillhandahålls för användning som flygbränsle med undantag för privat nöjesflygning — Undantag från den harmoniserade punktskatten
C-394/97	15 juni 1999	Sami Heinonen	Varor som ingår i resenärers personliga bagage — Resenärer som kommer från ett tredje land — Tull- och skattebefrielse — Förbud mot införsel av alkoholhaltiga drycker som är knutet till en minimilängd på utlandsvistelsen

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-421/97	15 juni 1999	Yves Tarantik och Direction des services fiscaux de Seine-et- Marne	Artikel 95 i EG- fördraget (nu artikel 90 EG i ändrad lydelse) — Differentierad motorfordonsskatt
C-166/98	17 juni 1999	Société critouridienne de distribution (Socridis) och Receveur principal des douanes	Interna skatter och avgifter — Artikel 95 i EG-fördraget (nu artikel 90 EG i ändrad lydelse) — Direktiven 92/83/EEG och 92/84/EEG — Differentierad beskattnings av vin och öl
C-158/98	29 juni 1999	Staatssecretaris van Financiën och Coffeeshop "Siberië" vof	Bestämmelser om skatter och avgifter — Harmonisering av lagstiftning — Omsättningsskatt — Gemensamt system för mervärdesskatt — Sjätte direktivet — Tillämpningsområde — Tillhandahållande av ett bord för försäljning av narkotika
C-254/97	8 juli 1999	Société Baxter m.fl. och Premier ministre m.fl.	Interna skatter och avgifter — Skatteavdrag — Utgifter för forskning — Farmaceutiska specialiteter

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-216/97	7 september 1999	Jennifer Gregg och Mervyn Gregg och Commissioners of Customs and Excise	Mervärdesskatt — Sjätte direktivet — Undantag för vissa verksamheter av allmänintresse — Inrättning — Organ och organisation — Begrepp — Tjänster som tillhandahålls av en sammanslutning bestående av två fysiska personer (partnership)
C-414/97	16 september 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Spanien	Fördragsbrott — Import och förvärv av vapen — Sjätte mervärdesskattedirektivet — Oförenlig nationell lagstiftning
C-56/98	29 september 1999	Modelo SGPS SA och Director-Geral dos Registos e Notariado	Direktiv 69/335/EEG — Indirekta skatter på kapitalanskaffning — Avgifter för upprättande av en handling inför notarius publicus vari fastställs en ökning av bolagskapitalet samt en ändring av en kapitalassociations firma och säte
C-305/97	5 oktober 1999	Royscot Leasing Ltd och Royscot Industrial Leasing Ltd, Allied Domecq plc, T.C. Harrison Group Ltd och Commissioners of Customs & Excise	Mervärdesskatt — Artikel 11.1 och 11.4 i andra direktivet — Artikel 17.2 och 17.6 i sjätte direktivet — Rätten till avdrag — Undantag genom nationella regler från tiden före sjätte direktivet

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-350/98	11 november 1999	Henkel Hellas ABEE och Elliniko Dimosio	Direktiv 69/335/EEG — Indirekta skatter på kapitalanskaffning — Skatt på kapitalisering av icke utdelade vinstmedel

SOCIALPOLITIK

C-167/97	9 februari 1999	Regina mot Secretary of State for Employment, ex parte: Seymour-Smith och Pérez	Manliga och kvinnliga arbetstagare — Lika lön — Likabehandling — Skadestånd för ogrundad u p p s ä g n i n g — Begreppet lön — Arbetstagares rätt att inte bli uppsagd utan grund — Omfattas av tillämpningsområdet för artikel 119 i EG- fördraget eller direktiv 76/207/EEG — Rättsligt kriterium för att avgöra om en nationell bestämmelse utgör en indirekt diskriminering enligt artikel 119 i fördraget — Sakliga skäl
C-309/97	11 maj 1999	Angestelltenbetriebsrat der Wiener Gebietskrankenkasse och Wiener Gebietskrankenkasse	Lika lön för manliga och kvinnliga arbetstagare
C-336/97	17 juni 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Italien	Fördragsbrott — O f u l l s t ä n d i g t införlivande av direktiv 82/501/EEG

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-186/98	8 juli 1999	Maria Amélia Nunes, Evangelina de Matos	Stöd från Europeiska socialfonden — Felaktigt utnyttjande — Gemenskapsrättsliga och nationella påföljder
C-354/98	8 juli 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike	Fördragsbrott — Underlåtenhet att införliva direktiv 96/97/EG
C-281/97	9 september 1999	Andrea Krüger mot Kreiskrankenhaus Ebersberg	Likabehandling av kvinnor och män — Bonus vid årets slut — Villkor för beviljande
C-249/97	14 september 1999	Gabriele Gruber och Silhouette International Schmied GmbH & Co. KG	Lika lön för kvinnor o c h m ä n — Avgångsvederlag — Indirekt diskriminering
C-218/98	16 september 1999	Oumar Dabo Abdoulaye m.fl. och Régie nationale des usines Renault SA	Tolkning av artikel 119 i E G - f ö r d r a g e t (artiklarna 117—120 i EG-fördraget har ersatts av artiklarna 136—143 EG) samt av direktiv 75/117/EEG och direktiv 76/207/EEG — Kollektivavtal i vilket föreskrivs ett bidrag till gravida kvinnor som tar ut mammaledighet
C-362/98	21 september 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Italien	Fördragsbrott — Underlåtenhet att införliva direktiv 93/103/EG
C-433/97 P	5 oktober 1999	IPK-München GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Ogiltigförklaring av ett beslut av kommissionen att inte utbetala resterande ekonomiskt stöd

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-333/97	21 oktober 1999	Susanne Lewen och Lothar Denda	Lika lön för kvinnliga och manliga arbetstagare — Rätt till ett jultillägg — Föräldraledighet och mamaledighet
C-430/98	21 oktober 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Storhertigdömet Luxemburg	Fördragsbrott — Direktiv 94/45/EG — Underlåtenhet att införliva inom den föreskrivna fristen
C-273/97	26 oktober 1999	Angela Maria Sirdar och The Army Board, Secretary of State for Defence	Likabehandling av kvinnor och män — Beslut att neka en kvinna anställning som kock i Royal Marines
C-187/98	28 oktober 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Grekland	Fördragsbrott — Artikel 119 i EG-fördraget (artiklarna 117—120 i EG-fördraget har ersatts av artiklarna 136—143 EG) — Direktiven 75/117/EEG och 79/7/EEG — Lika lön för manliga och kvinnliga arbetstagare — Familjebidrag och äktamakebidrag — Ålderspension — Beräkning — Underlåtenhet att upphäva diskriminerande villkor med retroaktiv verkan
C-234/98	2 december 1999	G.C. Allen m.fl. och Amalgamated Construction Co. Ltd	Skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag — Överlåtelse mellan bolag som ingår i samma koncern

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-26/99	16 december 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Storhertigdömet Luxemburg	Fördragsbrott — Underlåtenhet att införliva direktiv 95/30/EG
C-198/98	16 december 1999	G. Everson, T.J. Barrass och Secretary of State for Trade and Industry, Bell Lines Ltd, i likvidation	Socialpolitik — Skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens — Direktiv 80/987/EEG — Arbetstagare som är bosatta och arbetar i en annan medlemsstat än den där arbetsgivaren har sitt säte — Garantiinstitution
C-47/99	16 december 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Storhertigdömet Luxemburg	Fördragsbrott — Direktiv 94/33/EG — Underlåtenhet att införliva inom den föreskrivna fristen
C-382/98	16 december 1999	The Queen och Secretary of State for Social Security, ex parte: John Henry Taylor	Direktiv 79/7/EEG — Likabehandling av kvinnor och män i fråga om social trygghet — Beviljande av uppvärmningsbidrag på vintern — Sambandet med pensionsåldern

STATLIGT STÖD

C-342/96	29 april 1999	Konungariket Spanien mot Europeiska gemenskapernas kommission	Statligt stöd — Tillämpning av lagstadgad räntesats på avtal om återbetalning av löner och betalning av skulder avseende sociala avgifter
----------	---------------	---	---

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-6/97	19 maj 1999	Republiken Italien mot Europeiska gemenskapernas kommission	Statligt stöd — Begrepp — Skattekredit — Å t e r t a g a n d e — Absolut hinder
C-295/97	17 juni 1999	Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA och International Factors Italia SpA (Ifitalia), Dornier Luftfahrt GmbH, Ministero della Difesa	Statligt stöd — Artikel 92 i EG-fördraget (nu artikel 87 EG i ändrad lydelse) — Nytt stöd — Förhandsanmälan
C-75/97	17 juni 1999	Konungariket Belgien mot Europeiska gemenskapernas kommission	Statligt stöd — Begrepp — Höjt avdrag från sociala avgifter inom vissa industrisektorer — Programmet Maribel bis och ter
C-256/97	29 juni 1999	Déménagements-Manutention Transport SA (DMT)	Artikel 92 i EG-fördraget (nu artikel 87 EG i ändrad lydelse) — Begreppet statligt stöd — Betalningslättnader som beviljas av ett offentligt organ som a n s v a r a r f ö r indrivningen av sociala a v g i f t e r f r å n arbetsgivare och arbetstagare

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-251/97	5 oktober 1999	Republiken Frankrike mot Europeiska gemenskapernas kommission	Artikel 92 i EG- fördraget (nu artikel 87 EG i ändrad lydelse) — Begreppet stöd — Sänkningar av sociala avgifter som kompensation för kostnader som uppkommer för företag till följd av kollektivavtal om förläggning och förkortning av arbetstiden

TILLNÄRMNING AV LAGSTIFTNING

C-120/97	21 januari 1999	Upjohn Ltd och The Licensing Authority m.fl.	Farmaceutiska specialiteter — Återkallelse av försäljningstillstånd — Domstolsprövning
C-347/97	21 januari 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Belgien	Fördragsbrott — Direktiv 91/157/EEG om batterier och ackumulatorer som innehåller vissa farliga ämnen — Medlemsstatens underlåtenhet att upprätta program enligt artikel 6 i direktivet
C-237/97	11 februari 1999	AFS Intercultural Programs Finland ry mot Konsumentverket	Direktiv 90/314/EEG om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang — Tillämpningsområde — Anordnande av elevutbyte

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-63/97	23 februari 1999	Bayerische Motorenwerke AG (BMW) och BMW Nederland BV mot Ronald Karel Deenik	Varumärkesdirektivet — Otillåten användning av varumärket BMW i en bilverkstads annonsering
C-319/98	25 februari 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Belgien	Fördragsbrott — Underlåtenhet att införliva direktiv 94/47/EG
C-112/97	25 mars 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Italien	Fördragsbrott — Direktiv 90/396/EEG — Värmeanordningar — Installation i bebodda utrymmen
C-425/97— C-427/97	11 maj 1999	Adrianus Albers, Martinus van den Berkmortel och Leon Nuchelmans	Direktiv 83/189/EEG — Tekniska föreskrifter — Anmälningsskyldighet — Förbud mot tillväxtstimulerande ämnen
C-319/97	1 juni 1999	Antoine Kortas	Artikel 100a.4 i EG-fördraget (nu artikel 95.4—95.9 EG i ändrad lydelse) — Direktiv 94/36/EG om färgämnen för användning i livsmedel — Anmälan av avvikande nationella bestämmelser — Ingen bekräftelse av kommissionen — Verkan

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-33/97	3 juni 1999	Colim NV och Bigg's Continent Noord NV	Tillnärmning av lagstiftning — Informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter — Direktiv 83/189/EEG — Märkning och presentation av produkter — Konsumentskydd — Språk
C-140/97	15 juni 1999	Walter Rechberger och Renate Greindl, Hermann Hofmeister m.fl. och Republiken Österrike	Direktiv 90/314/EEG om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang — Resa som erbjuds en tidnings prenumeranter till reducerat pris — Införlivande — Medlemsstats skadeståndsansvar
C-342/97	22 juni 1999	Lloyd Schuhfabrik Meyer & Co. GmbH och Klijsen Handel BV	Direktiv 89/104/EEG — Varumärkesrätt — Förväxlingsrisk — Likljudande
C-60/98	29 juni 1999	Butterfly Music Srl och Carosello Edizioni Musicali e Discografiche Srl (CEMED)	Upphovsrätt och närstående rättigheter — Direktiv 93/98/EEG — Harmonisering av skyddstiden
C-173/98	1 juli 1999	Sebago Inc., Ancienne Maison Dubois et Fils SA och G-B Unic SA	Varumärke — Konsumtion av varumärkesrätt — Innehavarens samtycke

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-178/98	8 juli 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike	Fördragsbrott — Direktiv 91/157/EEG om batterier och ackumulatorer som innehåller vissa farliga ämnen — Underlåtelse av medlemsstaten att anta program som föreskrivs i artikel 6 i direktivet
C-215/98	8 juli 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Grekland	Fördragsbrott — Direktiv 91/157/EEG om batterier och ackumulatorer som innehåller vissa farliga ämnen — Underlåtelse av medlemsstaten att anta program som föreskrivs i artikel 6 i direktivet
C-375/97	14 september 1999	General Motors Corporation och Yplon SA	Direktiv 89/104/EEG — Varumärken — Skydd — Varor eller tjänster av annan art — Varumärke som är känt
C-401/98	14 september 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Grekland	Fördragsbrott — Underlåtenhet att i n f ö r l i v a direktiv 94/47/EG
C-392/97	16 september 1999	Farmitalia Carlo Erba Srl	F a r m a c e u t i s k a specialiteter — Tillägsskydd
C-391/98	21 oktober 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Grekland	Fördragsbrott — Direktiv 93/43/EEG — Underlåtenhet att införliva inom den föreskrivna fristen

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-94/98	16 december 1999	The Queen, ex parte: Rhône-Poulenc Rorer Ltd, May & Baker Ltd och The Licensing Authority established by the Medicines Act 1968 (företrädd av The Medicines Control Agency)	L ä k e m e d e l — Godkännande för försäljning — Parallellimport

TJÄNSTEFÖRESKRIFTERNA

C-304/97 P	18 mars 1999	Fernando Carbajo Ferrero mot Europaparlamentet	Tjänstemän — Internt uttagsprov — Tillsättning av en tjänst som avdelningschef
C-2/98 P	18 mars 1999	Henri de Compte mot Europaparlamentet	Tjänstemän — Ansökan om resning i ett av förstainstansrätten avgjort mål — Överklagande till domstolen
C-430/97	10 juni 1999	Jutta Johannes och Hartmut Johannes	T j ä n s t e m ä n — Pensionsrättigheter — Kompensationsfördelni n g a v pensionsrättigheter i s a m b a n d m e d äktenskapsskillnad
C-155/98 P	1 juli 1999	Spyridoula Celia Alexopoulou mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Uppenbart att talan är ogrundad eller inte kan tas upp till sakprövning — Tjänstemän — Placering i lönegrad
C-257/98 P	9 september 1999	Arnaldo Luccioni mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Skadeståndstalan

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-327/97 P	5 oktober 1999	Christos Apostolidis m.fl. mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Lön — Korrigeringskoefficient — Verkställighet av förstainstansrättens dom
C-191/98 P	18 november 1999	Georges Tzoanos mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Ogillande av talan om ogiltigförklaring av beslut om avsättning från tjänsten — Disciplinärt och straffrättsligt förfarande pågår samtidigt (artikel 88 femte stycket i tjänsteföreskrifterna)
C-150/98 P	16 december 1999	Europeiska gemenskapernas ekonomiska och sociala kommitté mot E	Överklagande — Tjänstemän — Yttrandefrihet i förhållande till överordnade — Lojalitetsplikt och tjänstens anseende — Disciplinåtgärd — Nedflyttning i löneklass

TRANSPORT

C-170/98	14 september 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Belgien	Fördragsbrott — Förordning (EEG) nr 4055/86 — Frihet att tillhandahålla tjänster — Sjötransport
C-171/98, C-201/98 och C-202/98	14 september 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Belgien och Storhertigdömet Luxemburg	Fördragsbrott — Förordning (EEG) nr 4055/86 — Frihet att tillhandahålla tjänster — Sjötransport

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-193/98	28 oktober 1999	Alois Pfennigmann	Direktiv 93/89/EEG — Godstransporter på väg — Fordonsbeskattning — Avgifter för användningen av vissa vägar — Tunga nyttfordon
C-315/98	11 november 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Italien	Fördragsbrott — Direktiv 95/21/EG
C-138/99	16 december 1999	Europeiska gemenskapernas kommission mot Storhertigdömet Luxemburg	Fördragsbrott — Direktiv 94/56/EG — Flygtransport — Civilflyg — Utredningar av haverier och tillbud inom civil luftfart — Införlivande

YTTRE FÖRBINDELSER

C-416/96	2 mars 1999	Nour Eddline El-Yassini och Secretary of State for the Home Department	Begreppet nationell domstol i den mening som avses i artikel 177 i fördraget — Samarbetsavtal mellan EEG och Marocko — Artikel 40 första stycket — I c k e - diskrimineringsprincip vad gäller arbetsvillkor och lön — Direkt effekt — Räckvidd — Avslag på ansökan om fortsatt uppehållstillstånd i en medlemsstat varigenom en marockansk arbetstagaras anställning upphör
----------	-------------	---	---

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-262/96	4 maj 1999	Sema Sürül och Bundesanstalt für Arbeit	Associeringsavtal EEG—Turkiet — Beslut av associeringsrådet — Social trygghet — Principen om förbud mot diskriminering på grund av nationalitet — Direkt effekt — Turkisk medborgare med rätt att vara bosatt i en medlemsstat — Rätt till familjebidrag på samma villkor som den statens medborgare
C-321/97	15 juni 1999	Ulla-Brith Andersson och Susanne Wåkerås- Andersson och Svenska staten	Artikel 234 EG (f.d. artikel 177) — EES- avtalet — Domstolens b e h ö r i g h e t — A n s l u t n i n g t i l l Europeiska unionen — Direktiv 80/987/EEG — S t a t e n s skadeståndsansvar
C-189/97	8 juli 1999	Europaparlamentet mot Europeiska unionens råd	Fiskeavtal mellan E u r o p e i s k a gemenskapen och Mauretanien — Avtal som har betydande budgetmässiga följder för gemenskapen
C-179/98	11 november 1999	Belgiska staten och Fatna Mesbah	S a m a r b e t s a v t a l EEG—Marocko — Artikel 41.1 — Icke- diskrimineringsprincip i fråga om social trygghet — Personkrets som o m f a t t a s a v tillämpningsområdet

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-89/96	23 november 1999	Republiken Portugal mot Europeiska gemenskapernas kommission	T a l a n o m ogiltigförklaring — Handelspolitik — K v a n t i t a t i v a begränsningar för i m p o r t a v textilprodukter — Produkter med ursprung i I n d i e n — Förordning (EG) nr 30 53/95 — Partiellt återkallande
C-149/96	23 november 1999	Republiken Portugal mot Europeiska unionens råd	Handelspolitik — Marknadstillträde för textilvaror — Produkter med ursprung i Indien och Pakistan

2. Översikt över andra beslut meddelade av domstolen år 1999

Mål	Datum	Parter	Föremål
C-28/98 och C-29/98	21 april 1999	Marc Charreire, Jean Hirtsmann mot Directeur des services fiscaux de la Moselle	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska
C-436/97 P	27 april 1999	Deutsche Bahn AG mot Europeiska gemenskapernas kommission	Överklagande — Upptagande till sakprövning — K o n k u r r e n s — Järnvägstransport av fartygscontainrar — Dominerande ställning — Missbruk — Böter
C-95/98	8 juli 1999	Édouard Dubois et Fils SA mot Europeiska unionens råd och Europeiska gemenskapernas kommission	Ö v e r k l a g a n d e — Utomobligatoriskt skadestånd — Europeiska enhetsakten — Tullombud
C-35/98	17 september 1999	Staatssecretaris van Financiën och B.G.M. Verkooijen	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska

3. Verksamhetsstatistik *

Domstolens allmänna verksamhet

Tabell 1: Domstolens allmänna verksamhet år 1999

Avgjorda mål

Tabell 2:	Typ av förfarande
Tabell 3:	Domar, yttranden, beslut
Tabell 4:	Form av avgörande
Tabell 5:	Domstolens sammansättning
Tabell 6:	Grundval för talan
Tabell 7:	Föremål för talan

Ärendenas handläggningstid

Tabell 8:	Typ av förfarande
Diagram I:	Handläggningstid för förfaranden inom ramen för begäran om förhandsavgörande (domar och beslut)
Diagram II:	Handläggningstid för förfaranden inom ramen för direkt talan (domar och beslut)
Diagram III:	Handläggningstid för förfaranden inom ramen för överklagande (domar och beslut)

* Det nya datasystem för målhantering som infördes år 1996 har sedan förra året medfört ändringar i presentationen av den statistik som återges i denna årsrapport. Beträffande vissa tabeller och diagram innebär denna förnyelse att de statistiska uppgifterna inte kan jämföras med uppgifter från åren före år 1995.

Nya mål

Tabell 9:	Typ av förfarande
Tabell 10:	Form av talan
Tabell 11:	Föremål för talan
Tabell 12:	Talan om fördragsbrott
Tabell 13:	Grundval för talan

Anhängiga mål den 31 december 1999

Tabell 14:	Typ av förfarande
Tabell 15:	Domstolens sammansättning

Den dömande verksamhetens allmänna utveckling fram till den 31 december 1999

Tabell 16:	Nya mål och domar
Tabell 17:	Begäran om förhandsavgörande som anhängiggjorts (per medlemsstat och år)
Tabell 18:	Begäran om förhandsavgörande som anhängiggjorts (per medlemsstat och domstol)

Domstolens allmänna verksamhet

Tabell 1: **Allmän verksamhet år 1999**¹

Avgjorda mål	378	(395)
Nya mål	543	
Anhängiga mål	801	(896)

¹

I denna tabell och i tabellerna på följande sidor visar de siffror som anges inom parentes (*bruttosiffror*) det totala antalet mål, *oberoende* av om målen handläggs i förening (ett målnummer = ett mål). *Nettosiffror* anger antalet mål *med beaktande* av om målen handläggs i förening (en serie förenade mål = ett mål).

Avgjorda mål

Tabell 2: Typ av förfarande

Begäran om förhandsavgörande	180	(192)
Direkt talan	136	(141)
Överklaganden	57	(57)
Yttranden	—	—
Särskilda rättegångsformer ²	5	(5)
Totalt	378	(395)

² Följande förfaranden anses vara "särskilda rättegångsformer": fastställande av rättegångskostnader (artikel 74 i rättegångsreglerna), rättshjälp (artikel 76 i rättegångsreglerna), ansökan om återvinning (artikel 94 i rättegångsreglerna), talan av tredje man (artikel 97 i rättegångsreglerna), förklaring av dom (artikel 102 i rättegångsreglerna), resning (artikel 98 i rättegångsreglerna), rättelse av dom (artikel 66 i rättegångsreglerna), utmätning, kvarstad och andra säkerhetsåtgärder (protokollet om immunitet och privilegier) och mål rörande immunitet (protokollet om immunitet och privilegier).

Tabell 3: Domar, yttranden, beslut¹

Typ av förfarande	Domar	Beslut av rättskipningskaraktär ²	Beslut om interimistiska åtgärder ³	Andra beslut ⁴	Yttranden	Totalt
Begäran om förhandsavgörande	136	9	—	35	—	180
Direkt talan	72	—	1	64	—	137
Överklaganden	26	28	3	3	—	60
Sammanlagt	234	37	4	102	—	377
Yttranden	—	—	—	—	—	—
Särskilda rättegångsformer	1	4	—	—	—	5
Sammanlagt	1	4	—	—	—	5
TOTALT	235	41	4	102	—	382

¹ Nettosiffror.

² Beslut av rättskipningskaraktär som innebär att domstolen skiljer sig från målet (avvisning, avvisning av uppenbara skäl, etc.)

³ Beslut som meddelats till följd av en talan enligt artikel 185 eller artikel 186 i EG-fördraget (nu artiklarna 242 EG och 243 EG), eller enligt motsvarande bestämmelser i EA- och KS-fördragen (beslut som meddelats till följd av ett överklagande *mot* ett beslut om interimistiska åtgärder eller intervention ingår under rubriken "Överklaganden", i kolumnen "Beslut av rättskipningskaraktär").

⁴ Beslut som innebär att domstolen skiljer sig från målet genom avskrivning, genom konstaterande att anledning saknas att döma i målet eller genom återförvisning till förstainstansrätten.

Tabell 4: **Form av avgörande**

Form av avgörande	Direkt talan		Begäran om förhandsavgörande	Överklaganden	Särskilda rättegångsformer	Totalt	
<i>Domar</i>							
Talan bifallen	46	(51)			1 (1)	47	(52)
Talan delvis bifallen	11	(11)				11	(11)
Talan ogillad	14	(14)		18 (18)		32	(32)
Upphävande med återförvisning				2 (2)		2	(2)
Upphävande utan återförvisning				4 (4)		4	(4)
Upphävande till en del utan återförvisning				2 (2)		2	(2)
Avvisning	1	(1)				1	(1)
Förhandsavgörande			136 (146)			136	(146)
Totalt antal domar	72	(77)	136 (146)	26 (26)	1 (1)	235	(250)

(forts.)

(forts.)

Form av avgörande	Direkt talan	Begäran om förhandsavgörande	Överklaganden	Särskilda rättegångsformer	Totalt
<i>Beslut</i>					
Talan ogillad				1 (1)	1 (1)
Talan delvis bifallen				2 (2)	2 (2)
Behörighet saknas av uppenbara skäl		3 (3)			3 (3)
Avvisning				1 (1)	1 (1)
Talan avvisad av uppenbara skäl		4 (5)			4 (5)
Överklagandet avvisat av uppenbara skäl			3 (3)		3 (3)
Överklagandet avvisat och ogillat av uppenbara skäl			15 (15)		15 (15)
Överklagandet ogillat			4 (4)		4 (4)
Överklagandet ogillat av uppenbara skäl			6 (6)		6 (6)
Sammanlagt		7 (8)	28 (28)	4 (4)	39 (40)
Avskrivning	64 (64)	35 (35)	3 (3)		102 (102)
Artikel 104.3 i rättegångsreglerna		2 (3)			2 (3)
Sammanlagt	64 (64)	37 (38)	3 (3)		104 (105)
Totalt antal beslut	64 (64)	44 (46)	31 (31)	4 (4)	143 (145)
<i>Yttranden</i>					
TOTALT	136 (141)	180 (192)	57 (57)	5 (5)	378 (395)

Tabell 5: Domstolens sammansättning

Domstolens sammansättning	Domar		Beslut ¹		Totalt	
Domstolen i plenum	25	(29)	12	(14)	37	(43)
Litet plenum	33	(35)	—	—	33	(35)
Avdelningar (sammansättning: 3 domare)	43	(46)	24	(24)	67	(70)
Avdelningar (sammansättning: 5 domare)	134	(140)	1	(1)	135	(141)
Ordförande	—	—	4	(4)	4	(4)
Totalt	235	(250)	41	(43)	276	(293)

¹ Beslut av rättskipningskaraktär som innebär att domstolen skiljer sig från målet (annat än genom beslut om avskrivning, beslut om att anledning saknas att döma i målet eller beslut om återförvisning till förstainstansrätten).

Tabell 6: Grundval för talan¹

Grundval för talan	Domar/Yttranden		Beslut ²		Totalt	
Artikel 169 i EG-fördraget (nu artikel 226 EG)	46	(48)	—	—	46	(48)
Artikel 173 i EG-fördraget (nu artikel 230 EG i ändrad lydelse)	22	(25)	—	—	22	(25)
Artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG)	130	(140)	9	(11)	139	(151)
Artikel 181 i EG-fördraget (nu artikel 238 EG)	4	(4)	—	—	4	(4)
Artikel 1 i protokollet av år 1971	6	(6)	—	—	6	(6)
Artikel 49 i EG-stadgan	25	(25)	24	(24)	49	(49)
Artikel 50 i EG-stadgan	—	—	4	(4)	4	(4)
EG-fördraget totalt	233	(248)	37	(39)	270	(287)
Artikel 50 EA	1	(1)	—	—	1	(1)
EA-fördraget totalt	1	(1)	—	—	1	(1)
Artikel 74 i rättegångsreglerna	—	—	4	(4)	4	(4)
Artikel 102 i rättegångsreglerna	1	(1)	—	—	1	(1)
TOTALT	235	(250)	41	(43)	276	(293)

¹ Till följd av omnumreringen av artiklarna i Amsterdamfördraget, efter den 1 maj 1999, har sättet att hänvisa till fördragens artiklar ändrats väsentligt. Information om detta återfinns på sidan 287 i denna rapport.

² Beslut av rättskipningskaraktär som innebär att domstolen skiljer sig från målet (annat än genom beslut om avskrivning, beslut om att anledning saknas att döma i målet eller beslut om återförvisning till förstainstansrätten).

Tabell 7: Föremål för talan

Föremål för talan	Domar/Yttranden		Beslut ¹		Totalt	
Brysselkonventionen	6	(6)	—	—	6	(6)
Ekonomisk och social sammanhållning	3	(3)	—	—	3	(3)
Energi	4	(4)	—	—	4	(4)
Etablerings- och tjänstefrihet	28	(29)	1	(1)	29	(30)
Europeiska socialfonden	1	(1)	1	(1)	2	(2)
Europeiskt medborgarskap	1	(1)	—	—	1	(1)
Finansiella bestämmelser	—	—	1	(1)	1	(1)
Fiskepolitik	5	(5)	—	—	5	(5)
Fri rörlighet för arbetstagare	4	(4)	—	—	4	(4)
Fri rörlighet för kapital	2	(2)	—	—	2	(2)
Fri rörlighet för varor	13	(13)	2	(2)	15	(15)
Gemensamma tulltaxan	1	(1)	—	—	1	(1)
Gemenskapsrättens principer	2	(2)	—	—	2	(2)
Handelspolitik	3	(3)	2	(2)	5	(5)
Immunitet och privilegier	1	(1)	—	—	1	(1)
Industripolitik	1	(1)	—	—	1	(1)
Institutionella bestämmelser	1	(1)	—	—	1	(1)
Jordbruk	24	(26)	4	(4)	28	(30)
Konkurrens	18	(21)	7	(7)	25	(28)
Miljö	21	(23)	—	—	21	(23)
Offentlig upphandling inom Europeiska gemenskaperna	—	—	1	(1)	1	(1)
Skatter	16	(18)	5	(7)	21	(25)
Social trygghet för migrerande arbetstagare	9	(9)	—	—	9	(9)
Sociala bestämmelser	17	(17)	3	(3)	20	(20)
Statligt stöd	6	(6)	1	(1)	7	(7)
Tillnärmning av lagstiftning	28	(31)	2	(2)	30	(33)
Tjänsteföreskrifterna	8	(8)	8	(8)	16	(16)
Transport	5	(7)	1	(1)	6	(8)
Tullunion	4	(4)	2	(2)	6	(6)
Yttre förbindelser	2	(2)	—	—	2	(2)
Totalt	234	(249)	41	(43)	275	(292)
KS-fördraget	—	—	—	—	—	—
EA-fördraget	1	(1)	—	—	1	(1)
TOTALT	235	(250)	41	(43)	276	(293)

¹ Beslut av rättskipningskaraktär som innebär att domstolen skiljer sig från målet (annat än genom beslut om avskrivning, beslut om att anledning saknas att döma i målet eller beslut om återförvisning till förstainstansrätten).

Ärendenas handläggningstid¹

Tabell 8: **Typ av förfarande**²
(domar och beslut av rättskipningskaraktär³)

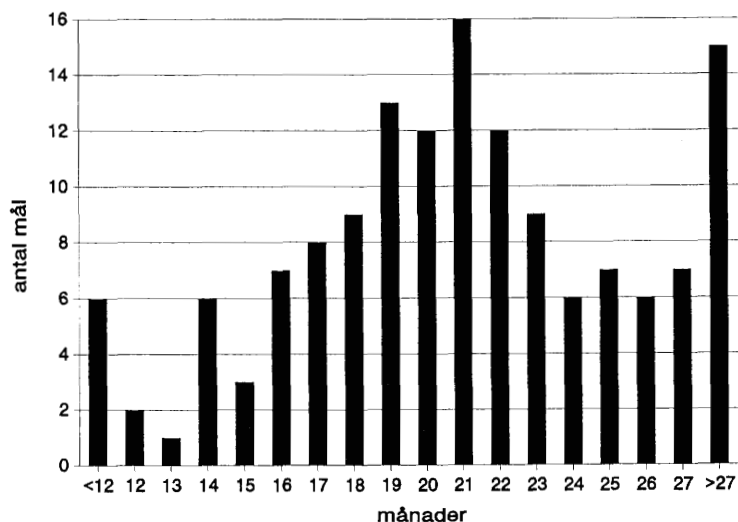
Begäran om förhandsavgörande	21,2
Direkt talan	23,0
Överklaganden	23,0

¹ Följande typer av mål omfattas inte av beräkningen av handläggningstiden: Mål som innehåller en mellandom eller en åtgärd för bevisupptagning, yttranden och avgöranden, särskilda rättegångsformer (det vill säga fastställelse av rättegångskostnader, rättshjälp, invändning mot en dom, invändning från tredje man, förklaring av dom, rättelse av dom, ansökan om återvinning, förfaranden om utmätning, kvarstad och andra säkerhetsåtgärder samt mål om immunitet), mål som avslutas genom ett beslut om avskrivning, mål där anledning saknas att döma i saken, återförvisning eller överföring till förstainstansrättens interimistiska förfaranden samt överklaganden angående interimistiska åtgärder och intervention.

² I denna tabell och i de diagram som följer uttrycks handläggningstiden i månader och tiondelar av en månad.

³ I fråga om andra beslut än de varigenom domstolen skiljer sig från målet genom avskrivning, genom konstaterande att anledning saknas att döma i målet eller genom återförvisning till förstainstansrätten.

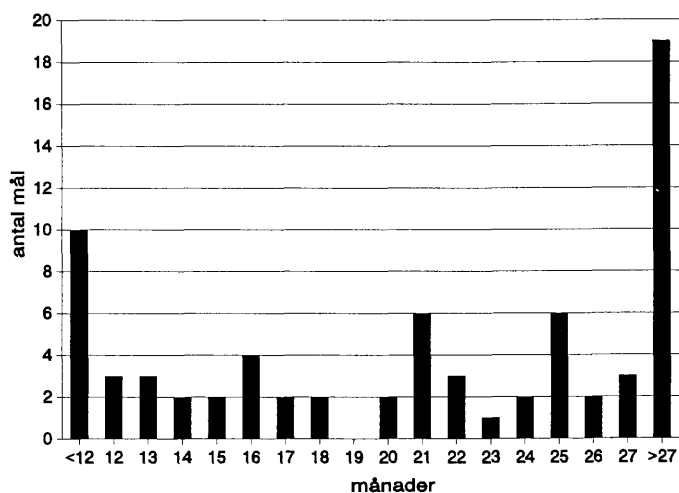
Diagram I: **Handläggningstid för förfaranden inom ramen för begäran om förhandsavgörande (domar och beslut¹)**

Mål per månad	< 12	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	> 27
Begäran om förhandsavgörande	6	2	1	6	3	7	8	9	13	12	16	12	9	6	7	6	7	15

¹ Det rör sig om andra beslut av rättskipningskaraktär än dem genom vilka förfarandet avslutas genom avskrivning eller fastställelse av att det saknas anledning att döma i saken.

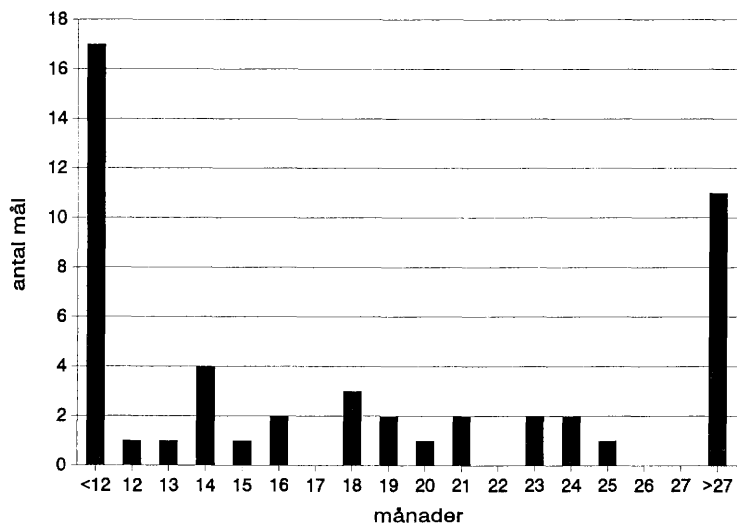
Diagram II: **Handläggningstid för förfaranden inom ramen för direkt talan (domar och beslut¹)**

Mål per månad	< 12	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	> 27
Direkt talan	10	3	3	2	2	4	2	2	0	2	6	3	1	2	6	2	3	19

¹ Det rör sig om andra beslut av rättskipningskaraktär än dem genom vilka förfarandet avslutas genom avskrivning, fastställelse av att det saknas anledning att döma i saken eller återförvisning till förstainstansrätten.

Diagram III: **Handläggningstid för förfaranden inom ramen för överklagande (domar och beslut¹⁾)**

Mål per månad	< 12	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	>27
Överklaganden	17	1	1	4	1	2	0	3	2	1	2	0	2	2	1	0	0	11

¹ Det rör sig om andra beslut av rättskipningskaraktär än dem genom vilka förfarandet avslutas genom avskrivning, fastställelse av att det saknas anledning att döma i saken eller återförvisning till förstainstansrätten.

*Nya mål*¹

Tabell 9: Typ av förfarande

Begäran om förhandsavgörande	255
Direkt talan	214
Överklaganden	72
Yttranden/Avgöranden	—
Särskilda rättegångsformer	2
Totalt	543

¹ Bruttosiffror.

Tabell 10: **Form av talan**

Begäran om förhandsavgörande	255
Direkt talan	214
varav:	
— talan om ogiltigförklaring	46
— passivitetstalan	—
— skadeståndstalan	—
— talan om fördragsbrott	162
— talan med stöd av skiljedomsklausul	5
— övrigt	1
Överklaganden	72
Yttranden/Avgöranden	—
Totalt	541
Särskilda rättegångsformer	2
varav:	
— rättshjälp	—
— fastställande av rättegångskostnader	1
— resning av dom/beslut	—
— ansökan om utmätning, kvarstad och andra säkerhetsåtgärder	—
— invändning från tredje man	—
— tolkning av en dom	—
— invändning mot en dom	1
Totalt	2
Ansökan om interimistiska åtgärder	4

Tabell 11: **Föremål för talan** ¹

Föremål för talan	Direkt talan	Begäran om förhandsavgörande	Överklagande	Totalt	Särskilda rättegångsformer
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	—	—	1	1	—
Bolagsrätt	1	9	—	10	—
Brysselkonventionen	—	2	—	2	—
Energi	2	—	—	2	—
Europeiskt medborgarskap	—	2	—	2	—
Fri rörlighet för kapital	—	3	—	3	—
Fri rörlighet för personer	11	57	1	69	—
Fri rörlighet för varor	6	15	2	23	—
Frihet att tillhandahålla tjänster	14	9	—	23	—
Förfarande	—	1	—	1	—
Gemenskapernas egna medel	—	1	—	1	—
Gemenskapsrättens principer	—	4	—	4	—
Handelspolitik	—	11	—	11	—
Immaterialrätt	—	1	1	2	—
Industripolitik	4	1	—	5	—
Institutionell rätt	7	—	4	11	1
Jordbruk	49	18	13	80	—
Konkurrens	9	7	13	29	—
Miljö och konsumentskydd	34	7	—	41	—
Regionalpolitik	2	—	—	2	—
Skatter	6	55	—	61	—
Socialpolitik	11	19	3	33	—
Statligt stöd	13	1	1	15	—
Tillnärmning av lagstiftning	26	16	—	42	—
Transport	16	5	1	22	—
Yttre förbindelser	—	10	2	12	—
EG-fördraget totalt	211	254	42	507	1
Institutionell rätt	1	—	—	1	—
EA-fördraget totalt	1	—	—	1	—
Konkurrens	—	—	1	1	—
Statligt stöd	1	—	6	7	—
Stålindustri	1	—	8	9	—
KS-fördraget totalt	2	—	15	17	—
Institutionell rätt	—	—	—	—	1
Tjänsteföreskrifterna	—	1	15	16	—
Totalt	—	1	15	16	—
TOTALT	214	255	72	541	2

¹ Bortsett från ansökningar om interimistiska åtgärder (4).

Tabell 12: **Talan om fördragsbrott** ¹

Talan (väckt mot)	1999	1953–1999
Belgien	13	238
Danmark	1	22
Tyskland	9	131
Grekland	12	172
Spanien	7	67 ²
Frankrike	35	220 ³
Irland	13	97
Italien	29	384
Luxemburg	14	100
Nederländerna	1	60
Österrike	8	13
Portugal	13	54
Finland	—	1
Sverige	1	2
Förenade kungariket	6	47 ⁴
Totalt	162	1 608

¹ Artiklarna 169, 170, 171 och 225 i EG-fördraget (nu artiklarna 226 EG, 227 EG, 228 EG och 298 EG), artiklarna 141, 142, 143 EA och artikel 88 KS.

² Varav en talan som väckts med stöd av artikel 170 i EG-fördraget (nu artikel 227 EG), väckt av Konungariket Belgien.

³ Varav en talan som väckts med stöd av artikel 170 i EG-fördraget (nu artikel 227 EG), väckt av Irland.

⁴ Varav två mål där talan väckts med stöd av artikel 170 i EG-fördraget (nu artikel 227 EG), väckta av Republiken Frankrike respektive Konungariket Spanien.

Tabell 13: Grundval för talan

Grundval för talan	1999
Artikel 157 i EG-fördraget (nu artikel 213 EG)	1
Artikel 169 i EG-fördraget (nu artikel 226 EG)	161
Artikel 170 i EG-fördraget (nu artikel 227 EG)	—
Artikel 171 i EG-fördraget (nu artikel 228 EG)	1
Artikel 173 i EG-fördraget (nu artikel 230 EG i ändrad lydelse)	43
Artikel 175 i EG-fördraget (nu artikel 232 EG)	—
Artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG)	253
Artikel 178 i EG-fördraget (nu artikel 235 EG)	—
Artikel 181 i EG-fördraget (nu artikel 238 EG)	5
Artikel 225 i EG-fördraget (nu artikel 298 EG)	—
Artikel 228 i EG-fördraget (nu artikel 300 EG i ändrad lydelse)	—
Artikel 1 i protokollet av år 1971	2
Artikel 49 i EG-stadgan	53
Artikel 50 i EG-stadgan	4
EG-fördraget totalt	523
Artikel 33 KS	2
Artikel 49 KS	15
KS-fördraget totalt	17
Artikel 146 EA	1
EA-fördraget totalt	1
Totalt	541
Artikel 74 i rättegångsreglerna	1
Artikel 94 i rättegångsreglerna	1
Särskilda rättegångsformer	2
TOTALT	543

Anhängiga mål den 31 december 1999

Tabell 14: Typ av förfarande

Begäran om förhandsavgörande	394	(476)
Direkt talan	303	(309)
Överklaganden	103	(110)
Särskilda rättegångsformer	1	(1)
Yttranden/Avgöranden	—	—
Totalt	801	(896)

Tabell 15: Domstolens sammansättning

Domstolens sammansättning	Direkt talan		Begäran om förhands- avgörande	Överklaganden		Övriga förfaranden ¹	Totalt
Stort plenum	248	(252)	276 (306)	69	(73)		593 (631)
Litet plenum	14	(14)	30 (76)	4	(5)		48 (95)
Sammanlagt	262	(266)	306 (382)	73	(78)		641 (726)
Domstolens ordförande							
Sammanlagt							
Första avdelningen	2	(2)	8 (8)				10 (10)
Andra avdelningen	2	(2)	5 (5)	2	(2)		9 (9)
Tredje avdelningen	3	(3)	2 (2)			1 (1)	6 (6)
Fjärde avdelningen	2	(2)	2 (2)	1	(1)		5 (5)
Femte avdelningen	15	(15)	34 (38)	21	(23)		70 (76)
Sjätte avdelningen	17	(19)	37 (39)	6	(6)		60 (64)
Sammanlagt	41	(43)	88 (94)	30	(32)	1 (1)	160 (170)
TOTALT	303	(309)	394 (476)	103	(110)	1 (1)	801 (896)

¹ Inklusive särskilda rättegångsformer och yttranden.

Den dömande verksamhetens allmänna utveckling till och med den 31 december 1999

Tabell 16: Nya mål och domar

År	Nya mål ¹					Domar ²
	Direkt talan ³	Begäran om förhandsavgörande	Överklaganden	Totalt	Ansökan om interimistiska åtgärder	
1953	4	—		4	—	—
1954	10	—		10	—	2
1955	9	—		9	2	4
1956	11	—		11	2	6
1957	19	—		19	2	4
1958	43	—		43	—	10
1959	47	—		47	5	13
1960	23	—		23	2	18
1961	25	1		26	1	11
1962	30	5		35	2	20
1963	99	6		105	7	17
1964	49	6		55	4	31
1965	55	7		62	4	52
1966	30	1		31	2	24
1967	14	23		37	—	24
1968	24	9		33	1	27
1969	60	17		77	2	30
1970	47	32		79	—	64
1971	59	37		96	1	60
1972	42	40		82	2	61
1973	131	61		192	6	80
1974	63	39		102	8	63
1975	61	69		130	5	78
1976	51	75		126	6	88
1977	74	84		158	6	100
1978	145	123		268	7	97
1979	1 216	106		1 322	6	138
1980	180	99		279	14	132
1981	214	108		322	17	128
1982	216	129		345	16	185
1983	199	98		297	11	151
1984	183	129		312	17	165
1985	294	139		433	22	211
1986	238	91		329	23	174
1987	251	144		395	21	208
1988	194	179		373	17	238
1989	246	139		385	20	188
1990 ⁴	222	141	16	379	12	193

(forts)

¹ Bruttosiffror, särskilda rättegångsformer undantagna.

² Nettosiffror.

³ Inklusive yttranden.

⁴ Från och med 1990 väcker tjänstemän talan vid förstainstansrätten.

(forts.)

År	Nya mål ⁵					Domar ⁶
	Direkt talan ⁷	Begäran om förhandsavgörande	Överklaganden	Totalt	Ansökan om interimistiska åtgärder	
1991	142	186	14	342	9	204
1992	253	162	25	440	4	210
1993	265	204	17	486	13	203
1994	128	203	13	344	4	188
1995	109	251	48	408	3	172
1996	132	256	28	416	4	193
1997	169	239	35	443	1	242
1998	147	264	70	481	2	254
1999	214	255	72	541	4	235
Totalt	6 437 ⁸	4 157	338	10 932	317	4 996

⁵ Bruttosiffror, särskilda rättegångsformer undantagna.

⁶ Nettosiffror.

⁷ Inklusive yttranden.

⁸ Varav 2 388 utgjordes av talan av tjänsteman till och med den 31 december 1989.

Tabell 17: **Begäran om förhandsavgörande som anhängiggjorts¹**
(per medlemsstat och år)

År	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	Totalt
1961	—		—			—		—	—	1						1
1962	—		—			—		—	—	5						5
1963	—		—			—		—	1	5						6
1964	—		—			—		2	—	4						6
1965	—		4			2		—	—	1						7
1966	—		—			—		—	—	1						1
1967	5		11			3		—	1	3						23
1968	1		4			1		1	—	2						9
1969	4		11			1		—	1	—						17
1970	4		21			2		2	—	3						32
1971	1		18			6		5	1	6						37
1972	5		20			1		4	—	10						40
1973	8	—	37			4	—	5	1	6					—	61
1974	5	—	15			6	—	5	—	7					1	39
1975	7	1	26			15	—	14	1	4					1	69
1976	11	—	28			8	1	12	—	14					5	84
1977	16	1	30			14	2	7	—	9					5	123
1978	7	3	46			12	1	11	—	38					8	106
1979	13	1	33			18	2	19	1	11					6	99
1980	14	2	24			14	3	19	—	17					5	108
1981	12	1	41	—		17	—	11	4	17					4	129
1982	10	1	36	—		39	—	18	—	21					6	98
1983	9	4	36	—		15	2	7	—	19					9	129
1984	13	2	38	—		34	1	10	—	22					8	139
1985	13	—	40	—		45	2	11	6	14					8	91
1986	13	4	18	2	1	19	4	5	1	16		—			9	144
1987	15	5	32	17	1	36	2	5	3	19		—			16	179
1988	30	4	34	—	1	38	—	28	2	26		1			14	139
1989	13	2	47	2	2	28	1	10	1	18		2			12	141
1990	17	5	34	2	6	21	4	25	4	9						

(forts)

¹ Artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG), artikel 41 KS, artikel 150 EA samt protokollet av år 1971.

(forts.)

År	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	Totalt
1991	19	2	54	3	5	29	2	36	2	17		3			14	186
1992	16	3	62	1	5	15	—	22	1	18		1			18	162
1993	22	7	57	5	7	22	1	24	1	43		3			12	204
1994	19	4	44	—	13	36	2	46	1	13		1			24	203
1995	14	8	51	10	10	43	3	58	2	19	2	5	—	6	20	251
1996	30	4	66	4	6	24	—	70	2	10	6	6	3	4	21	256
1997	19	7	46	2	9	10	1	50	3	24	35	2	6	7	18	239
1998	12	7	49	5	55	16	3	39	2	21	16	7	2	6	24	264
1999	13	3	49	3	4	17	2	43	4	23	56	7	4	5	22	255
Totalt	410	81	1 162	56	125	611	39	624	46	516	115	38	15	28	291	4 157

Tabell 18: **Begäran om förhandsavgörande som anhängiggjorts**
(per medlemsstat och domstol)

Belgien				Luxemburg			
Cour de cassation	50			Cour supérieure de justice	10		
Cour d'arbitrage	1			Conseil d'État	13		
Conseil d'État	20			Cour administrative	1		
Övriga domstolar	339			Övriga domstolar	22		
Totalt	410			Totalt	46		
Danmark				Nederländerna			
Højesteret	15			Raad van State	35		
Övriga domstolar	66			Hoge Raad der Nederlanden	94		
Totalt	81			Centrale Raad van Beroep	41		
Tyskland				College van Beroep voor het			
Bundesgerichtshof	68			Bedrijfsleven	98		
Bundesarbeitsgericht 4				Tariefcommissie	34		
Bundesverwaltungsgericht	46			Övriga domstolar	214		
Bundesfinanzhof	171			Totalt	516		
Bundessozialgericht	61						
Staatsgerichtshof	1			Österrike			
Övriga domstolar	811			Oberster Gerichtshof	20		
Totalt	1 162			Bundesvergabeamt	8		
Grekland				Verwaltungsgerichtshof 19			
Cour de cassation	2			Vergabekontrollsenat	1		
Symvoulio Epikrateias	7			Övriga domstolar	67		
Övriga domstolar	47			Totalt	115		
Totalt	56						
Spanien				Portugal			
Tribunal Supremo	4			Supremo Tribunal Administrativo	22		
Audiencia Nacional	1			Övriga domstolar	16		
Juzgado Central de lo Penal	7			Totalt	38		
Övriga domstolar	113						
Totalt	125			Finland			
Frankrike				Korkein hallinto-oikeus 3			
Cour de cassation	58			Korkein oikeus	1		
Conseil d'État	19			Övriga domstolar	11		
Övriga domstolar	534			Totalt	15		
Totalt	611						
Irland				Sverige			
Supreme Court	11			Högsta domstolen	2		
High Court	15			Marknadsdomstolen	3		
Övriga domstolar	13			Regeringsrätten	6		
Totalt	39			Övriga domstolar	17		
Italien				Totalt	28		
Corte suprema di Cassazione	63			Förenade kungariket			
Consiglio di Stato	30			House of Lords	24		
Övriga domstolar	531			Court of Appeal	12		
Totalt	624			Övriga domstolar	255		
				Totalt	291		
				TOTALT	4 157		

B – Förstainstansrättens dömande verksamhet

1.	Systematisk förteckning över domar som förstainstansrätten har avkunnat under år 1999	269
	EKSG	269
	EURATOM	273
	Gemenskapsvarumärke	273
	Handelspolitik	273
	Institutionell rätt	274
	Jordbruk	275
	Konkurrens	277
	KS	282
	Miljö och konsumentskydd	282
	Socialpolitik	283
	Statligt stöd	284
	Tjänsteföreskrifterna	285
	Yttre förbindelser	293
2.	Verksamhetsstatistik	295

I. Systematisk förteckning över domar som förstainstansrätten har avkunnat under år 1999

Mål	Datum	Parter	Föremål
EKSG			
T-129/95, T-2/96 och T-97/96	21 januari 1999	Neue Maxhütte Stahlwerke m.fl. mot Europeiska gemenskapernas kommission	EKSG — Talan om ogiltigförklaring — Statligt stöd till stålföretag — Kriteriet avseende en privat inverteares uppträdande — Proportionalitetsprincipen — Motivering — Rätten till försvar
T-134/94	11 mars 1999	NMH Stahlwerke GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission	EKSG-fördraget — Konkurrens — Avtal mellan företag — System för utbyte av information — Böter — Ansvar för överträdelsen
T-136/94	11 mars 1999	Eurofer ASBL mot Europeiska gemenskapernas kommission	EKSG-fördraget — Konkurrens — Beslut av företagssammanslutningar — System för utbyte av information
T-137/94	11 mars 1999	ARBED SA mot Europeiska gemenskapernas kommission	EKSG-fördraget — Konkurrens — Avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningaroch samordnade förfaranden — Prisfastställelse — Uppdelning av marknader — System för utbyte av information
T-138/94	11 mars 1999	COCKERILL-SAMBRE SA mot Europeiska gemenskapernas kommission	EKSG-fördraget — Konkurrens — Avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningaroch samordnade förfaranden — Prisfastställelse — Uppdelning av marknader — System för utbyte av information

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-141/94	11 mars 1999	Thyssen Stahl AG mot Europeiska gemenskapernas kommission	E K S G - fördraget — Konkurrens — Avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden — Prisfastställelse — Uppdelning av marknader — System för utbyte av information
T-145/94	11 mars 1999	Unimétal - Société française des aciers longs SA mot Europeiska gemenskapernas kommission	E K S G - fördraget — Konkurrens — Avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden — Prisfastställelse — Uppdelning av marknader — System för utbyte av information
T-147/94	11 mars 1999	Krupp Hoesch Stahl AG mot Europeiska gemenskapernas kommission	E K S G - fördraget — Konkurrens — Avtal mellan företag — Prisfastställelse — System för utbyte av information
T-148/94	11 mars 1999	Preussag Stahl AG mot Europeiska gemenskapernas kommission	E K S G - fördraget — Konkurrens — Avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden — Prisfastställelse — Uppdelning av marknader — System för utbyte av information
T-151/94	11 mars 1999	British Steel plc mot Europeiska gemenskapernas kommission	E K S G - fördraget — Konkurrens — Avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden — Prisfastställelse — Uppdelning av marknader — System för utbyte av information

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-156/94	11 mars 1999	Siderúrgica Aristrain Madrid, SL mot Europeiska gemenskapernas kommission	EKSG-fördraget — Konkurrens — Avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden — Prisfastställelse — Uppdelning av marknader — System för utbyte av information
T-157/94	11 mars 1999	Empresa Nacional Siderúrgica, SA (Ensidesa) mot Europeiska gemenskapernas kommission	EKSG-fördraget — Konkurrens — Avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden — Prisfastställelse — Uppdelning av marknader — System för utbyte av information
T-37/97	25 mars 1999	Forges de Clabecq SA mot Europeiska gemenskapernas kommission	EKSG — Statligt stöd — Talan om ogiltigförklaring — Invändning om rättsstridighet — Femte regelverket om stöd till stålindustrin
T-164/96, T-165/96, T-166/96, T-167/96, T-122/97 och T-130/97	12 maj 1999	Moccia Irme SpA m.fl. mot Europeiska gemenskapernas kommission	Talan om ogiltigförklaring — Statligt stöd — EKSG- fördraget — Det femte regelverket om stöd till järn- och stålindustrin — Krav på regelbunden produktion i den mening som avses i artikel 4.2 i det femte regelverket om stöd till järn- och stålindustrin

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-89/96	7 juli 1999	British Steel plc mot Europeiska gemenskapernas kommission	EKSG — Talan om ogiltigförklaring — Upptagande till sakprövning — Statligt stöd — Individuellt beslut att tillåta statligt stöd till ett stålföretag — Rättslig grund — Artiklarna 4 c och 95 första stycket i fördraget — Motprestationer för beviljande av offentligt stöd — Ingen kapacitetsminskning — Icke-diskrimineringsprincipen — Åsidosättande av väsentliga formföreskrifter
T-106/96	7 juli 1999	Wirtschaftsvereinigung Stahl mot Europeiska gemenskapernas kommission	EKSG — Talan om ogiltigförklaring — Upptagande till sakprövning — Statligt stöd — Individuellt beslut att tillåta statligt stöd till ett stålföretag — Rättslig grund — Artiklarna 4 c och 95 första stycket i fördraget — Oförenlighet med fördragsbestämmelserna — Likhetsprincipen — Proportionalitetsprincipen — Berättigade förväntningar — Motprestationer för beviljande av offentligt stöd — Ingen kapacitetsminskning — Åsidosättande av väsentliga formföreskrifter
T-110/98	9 september 1999	RJB Mining plc mot Europeiska gemenskapernas kommission	EKSG-fördraget — Statligt stöd — Driftstöd — Retroaktivt tillstånd till ett redan utbetalat stöd — Förbättring av lönsamheten hos mottagande företag i den mening som avses i artikel 3 i beslut nr 3632/93/EKSG

Mål	Datum	Parter	Föremål
-----	-------	--------	---------

EURATOM

T-10/98	10 juni 1999	E-Quattro Snc mot Europeiska gemenskapernas kommission	Skiljedomsklausul — Betalingsskyldighet — Underlåtenhet att fullgöra
---------	--------------	--	--

GEMENSKAPSVARUMÄRKE

T-163/98	8 juli 1999	The Procter & Gamble Company mot Europeiska kontoret för harmonisering av den inre marknaden	Gemenskapsvarumärke — Ordkombinationen Baby-dry — A b s o l u t a registreringshinder — R ä c k v i d d e n a v överklagandenämndernas kontroll — Räckvidden av förstainstansrättens kontroll
----------	-------------	--	--

HANDELSPOLITIK

T-48/96	12 oktober 1999	Acme Industry Co. Ltd mot Europeiska unionens råd	Dumpning — Artikel 2.3 b ii och 2.10 b i rådets förordning (EEG) nr 2423/88 — Retroaktiv tillämpning av förordning (EG) 3283/94 — Konstruerat normalvärde — Fastställelse av FAA-kostnader och vinstmarginal — Uppgifters tillförlitlighet — B e h a n d l i n g a v importavgifter och indirekta skatter
---------	-----------------	---	---

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-171/97	20 oktober 1999	Swedish Match Philippines Inc. mot Europeiska unionens råd	Skydd mot dumpning — Tull på import av ficktändare med ursprung i Filippinerna — Orsakssamband mellan synnerligen begränsad export o c h s k a d a f ö r gemenskapsindustrin
T-210/95	28 oktober 1999	European Fertilizer Manufacturers' Association (EFMA) mot Europeiska unionens råd	Antidumpningstullar — Undanröjande av skada — Riktpris — Vinstmarginal på produktionskostnaderna
T-33/98 och T-34/98	15 december 1999	Petrotub SA och Republica SA mot Europeiska unionens råd	Antidumpningstullar — Sömlösa rör av järn eller olegerat stål — Europaavtal med Rumänien — Normalvärde — Dumpningsmarginal — Skada — Exportörers processuella rättigheter

INSTITUTIONELL RÄTT

T-14/98	19 juli 1999	Heidi Hautala mot Europeiska unionens råd	Allmänhetens rätt att få tillgång till rådets handlingar — Beslut 93/731/EG — Undantag från principen om tillgång till handlingar — Skydd för det allmänna samhällsintresset i fråga om internationella förbindelser — Tillgång till vissa delar
T-188/97	19 juli 1999	Rothmans International BV mot Europeiska gemenskapernas kommission	Kommissionens beslut 94/90/ESKG, EG, Euratom om allmänhetens tillgång till kommissionens handlingar — Beslut att vägra tillgång till h a n d l i n g a r — Upphovsmannaregeln — Kommittéer för så kallat kommittéförfarande

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-309/97	14 oktober 1999	The Bavarian Lager Company Ltd mot Europeiska gemenskapernas kommission	Insyn — Tillgång till information — Kommissionens beslut 94/90/EKSG, EG, Euratom om allmänhetens tillgång till kommissionens handlingar — Räckvidden av undantaget för skydd av det allmänna samhällsintresset — Utkast till motiverat yttrande inom ramen för artikel 169 i EG-fördraget (nu artikel 226 EG)
T-92/98	7 december 1999	Interporc Im- und Export GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission	Talan om ogiltigförklaring — Öppenhet — Tillgång till handlingar — Beslut 94/90/EKSG, EG, Euratom — Avslag på en ansökan om tillgång till kommissionens handlingar — Räckvidden å ena sidan av det undantag som motiveras av skyddet för det allmänna samhällsintresset (rättsliga förfaranden) och å andra sidan av upphovsmannaregeln — Motivering

JORDBRUK

T-1/96	13 januari 1999	Bernhard Böcker-Lensing och Ludger Schulze-Beiering mot Europeiska unionens råd och Europeiska gemenskapernas kommission	Skadeståndstalan — Utomobligatoriskt skadestånd — Mjök — Tilläggsavgift — Referenskvantitet — Producent som skriftligen har åtagit sig en skyldighet i fråga om avstående från saluförande — Frivilligt avstående från att återuppta produktionen när åtagandet upphört — Rättsakter från nationella myndigheter
--------	-----------------	--	--

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-220/97	20 maj 1999	H. & R. Ecroyd Holdings Ltd mot Europeiska gemenskapernas kommission	Mjölk — Referenskvantitet — Åtgärder för att följa domstolens dom
T-158/95	8 juli 1999	Eridania Zuccherifici Nazionali SpA m.fl. mot Europeiska unionens råd	Gemensam organisation av marknaden för socker — System med kompensation för lagringskostnader — Talan om ogiltigförklaring — Fysiska och juridiska personer — Avvisning
T-168/95	8 juli 1999	Eridania Zuccherifici Nazionali SpA m.fl. mot Europeiska unionens råd	Gemensam organisation av marknaden för socker — Fastställande av det härledda interventionspriset för underskottsområden — Talan om ogiltigförklaring — Fysiska och juridiska personer — Avvisning
T-254/97	28 september 1999	Fruchthandelsgesellschaft mbH Chemnitz mot Europeiska gemenskapernas kommission	Bananer — Import från AVS-stater och tredje land — Begäran om importlicenser — Svår situation — Övergångsåtgärder — Förordning (EEG) nr 404/93
T-612/97	28 september 1999	Cordis Obst und Gemüse Großhandel GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission	Bananer — Import från AVS-stater och tredje land — Begäran om importlicenser — Svår situation — Övergångsåtgärder — Förordning (EEG) nr 404/93

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-216/96	12 oktober 1999	Conserve Italia Soc.Coop.arl (tidigare Massalombarda Colombani) mot Europeiska gemenskapernas kommission	Jordbruk — Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket — Indragning av ett finansiellt stöd — Förordning (EEG) nr 355/77 — Förordning (EEG) nr 4253/88 — Förordning (EEG) nr 4256/88 — Förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 — Principen om att påföljd skall föreskrivas i lag — Berättigade förväntningar — Maktmissbruk — Proportionalitetsprincipen — Motivering
T-191/96 och T-106/97	14 oktober 1999	CAS Succhi di Frutta SpA mot Europeiska gemenskapernas kommission	Gemensam jordbrukspolitik — Livsmedelsbistånd — Anbudsförfarande — Betalning av anbudsgivare i andra frukter än dem som angivits i anbudsinfordran

KONKURRENS

T-185/96, T-189/96 och T-190/96	21 januari 1999	Riviera Auto Service Établissements Dalmasso SA m.fl. mot Europeiska gemenskapernas kommission	Konkurrens — Artikel 85 i EG-fördraget — Exklusivt distributionsavtal för motorfordon — Gruppundantag — Avslag på klagomål från före detta återförsäljare — Felaktig rättstillämpning — Uppenbart felaktig bedömning — Talan om ogiltigförklaring — Skadeståndstalan
---------------------------------------	-----------------	--	--

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-87/96	4 mars 1999	Assicurazioni Generali SpA och Unicredito SpA mot Europeiska gemenskapernas kommission	Koncentration — Förordning (EEG) nr 4064/89 — Gemensamt företag — Kvalificering — Huruvida ett beslut i vilket det konstateras att ett gemensamt företag anses vara kooperativt är slutligt eller förberedande — Kriterier för att ett koncentrativt gemensamt företag skall anses föreligga: självständigt fungerande och ingen samordning mellan de berörda företagen — De berörda företagens rätt att yttra sig — Motivering
T-102/96	25 mars 1999	Gencor Ltd mot Europeiska gemenskapernas kommission	Konkurrens — Förordning (EEG) nr 4064/89 — Beslut i vilket det konstateras att en koncentration är oförenlig med den gemensamma marknaden — Talan om ogiltigförklaring — Upptagande till sakprövning — Berättigat intresse att få saken prövad — Det territoriella tillämpningsområdet för förordning (EEG) nr 4064/89 — Kollektiv dominerande ställning — Åtaganden

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-305/94, T-306/94, T-307/94, T-313/94, T-314/94, T-315/94, T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 och T-335/94	20 april 1999	Limbourgse Vinyl Maatshappij NV, Elf Atochem SA, BASF AG, Shell International Chemical Company Ltd, DSM NV och DSM Kunststoffen BV, Wacker-Chemie GmbH, Hoechst AG, Société artésienne de vinyle, Montedison SpA, Imperial Chemical Industries plc, Hüls AG, Enichem SpA mot Europeiska gemenskapernas kommission	Konkurrens — Artikel 85 i EG-fördraget — Verkan av en dom om ogiltigförklaring — Rätten till försvar — Böter
T-221/95	28 april 1999	Endemol Entertainment Holding BV mot Europeiska gemenskapernas kommission	Konkurrens — Förordning (EEG) nr 4064/89 — Beslut enligt vilket en koncentration förklaras oförenlig med den gemensamma marknaden — Artikel 22 i förordning nr 4064/89 — Rätten till försvar — Tillgång till handlingarna i ärendet — Dominerande ställning
T-175/95	19 maj 1999	BASF Coatings AG mot Europeiska gemenskapernas kommission	Konkurrens — Artikel 81.1 EG (f.d. artikel 85.1) — Ensamåterförsäljaravtal — Parallellimport
T-176/95	19 maj 1999	Accinauto SA mot Europeiska gemenskapernas kommission	Konkurrens — Artikel 81.1 EG (f.d. artikel 85.1) — Ensamåterförsäljaravtal — Parallellimport

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-17/96	3 juni 1999	Télévision française 1 SA (TF1) mot Europeiska gemenskapernas kommission	Statligt stöd — Offentlig TV — K l a g o m å l — Passivitetstalan — K o m m i s s i o n e n s undersökningsskyldighet — Frist — Förfarande enligt artikel 88.2 EG (f.d. artikel 93.2) — Allvarliga svårigheter — Artikel 81 EG (f.d. artikel 85) — F ö r e l ä g g a n d e — Ställningstagande — Artikel 86 EG (f.d. artikel 90) — Upptagande till sakprövning
T-266/97	8 juli 1999	Vlaamse Televisie Maatschappij NV mot Europeiska gemenskapernas kommission	Artikel 90.3 i EG-fördraget (nu artikel 86.3 EG) — Rätten att yttra sig — Artikel 90.1 i EG-fördraget (nu artikel 86.1 EG) jämförd med artikel 52 i samma fördrag (nu artikel 43 EG i ändrad lydelse) — Ensamrätt att sända TV-reklam i Flandern
T-127/98	9 september 1999	UPS Europe SA mot Europeiska gemenskapernas kommission	K o n k u r r e n s — Passivitetstalan — K o m m i s s i o n e n s utredningsskyldighet — Skälig tid
T-228/97	7 oktober 1999	Irish Sugar plc mot Europeiska gemenskapernas kommission	Artikel 86 i EG-fördraget (nu artikel 82 EG) — Dominerande ställning och kollektiv dominerande ställning — Missbruk — Böter
T-189/95, T-39/96 och T-123/96	13 december 1999	Service pour le groupement d'acquisitions (SGA) mot Europeiska gemenskapernas kommission	Konkurrens — Bildistribution — Prövning av klagomål — Passivitetstalan, talan om ogiltigförklaring och skadeståndstalan

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-190/95 och T-45/96	13 december 1999	Société de distribution de mécaniques et d'automobiles (Sodima) mot Europeiska gemenskapernas kommission	Konkurrens — Bildistribution — Prövning av klagomål — Passivitetstalan, talan om ogiltigförklaring och skadeståndstalan
T-9/96 och T-211/96	13 december 1999	Européenne automobile SARL mot Europeiska gemenskapernas kommission	Konkurrens — Bildistribution — Prövning av klagomål — Passivitetstalan, talan om ogiltigförklaring och skadeståndstalan
T-22/97	15 december 1999	Kesko Oy mot Europeiska gemenskapernas kommission	K o n t r o l l a v företagskoncentrationer — Talan om ogiltigförklaring — Upptagande till sakprövning — Föremålet för talan — Kommissionens behörighet enligt artikel 22.3 i förordning (EEG) nr 4064/89 — Påverkan på handeln mellan medlemsstater — Skapandet av en dominerande ställning
T-198/98	16 december 1999	Micro Leader Business mot Europeiska gemenskapernas kommission	Konkurrens — Klagomål — Avslag — Artiklarna 85 och 86 i EG-fördraget (nu artiklarna 81 EG och 82 EG) — Förbud mot import av programvara som saluförs i ett tredje land — Konsumtion av upphovsrätten — Direktiv 91/250/EEG

Mål	Datum	Parter	Föremål
-----	-------	--------	---------

KS

T-158/96	16 december 1999	Acciaierie di Bolzano SpA mot Europeiska gemenskapernas kommission	EKSG-fördraget — Talan om ogiltigförklaring — Statligt stöd — Beslut om att stöd är oförenligt med den gemensamma marknaden och skall återbetalas — Stöd som inte anmälts — Tillämpligt regelverk om stöd till stålindustrin — Rätten till försvar — Berättigad förväntning — Tillämplig räntesats — Motivering
----------	------------------	--	---

MILJÖ OCH KONSUMENTSKYDD

T-112/97	22 april 1999	Monsanto Company mot Europeiska gemenskapernas kommission	Förordning (EEG) nr 2377/90 — Ansökan om att rekombinant bovint somatotropin (BST) skall upptas i förteckningen över substanser som inte är underkastade begränsning av restkoncentrationerna — Avslag av kommissionen — Talan om ogiltigförklaring — Upptagande till sakprövning
----------	---------------	---	---

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-125/96 och T-152/96	1 december 1999	Boehringer Ingelheim Vetmedica GmbH och C.H. Boehringer Sohn mot Europeiska unionens råd Boehringer Ingelheim Vetmedica GmbH och C.H. Boehringer Sohn mot Europeiska gemenskapernas kommission	Direktiv innehållande förbud mot användning av beta- agonister i köttproduktion — Förordning enligt vilken giltigheten av gränsvärden för högsta tillåtna restmängder av veterinärmedicinska läkemedel begränsas till att avse vissa terapeutiska användningsområden — Talan om ogiltigförklaring — Upptagande till sakprövning — Proportionalitetsprincipen

SOCIALPOLITIK

T-182/96	16 september 1999	Partex - Companhia Portuguesa de Serviços, SA mot Europeiska gemenskapernas kommission	Socialpolitik — Europeiska socialfonden — Talan om ogiltigförklaring — Nedsättning av finansiellt stöd — Intyg avseende faktisk och räkenskapsmässig riktighet — Den berörda statens behörighet i tiden — Motivering — Rätten till försvar — Missbruk av befogenheter — Skydd för berättigade förväntningar — Skydd för förvärvade rättigheter — Maktmissbruk
T-126/97	29 september 1999	Sonasa - Sociedade Nacional de Segurança, Ld. ^a mot Europeiska gemenskapernas kommission	Talan om ogiltigförklaring — Europeiska socialfonden — Nedsättning av ett finansiellt stöd — Berättigade förväntningar — Rättssäkerhet — God förvaltningssed — Bristfällig motivering

Mål	Datum	Parter	Föremål
-----	-------	--------	---------

STATLIGT STÖD

T-230/95	28 januari 1999	Bretagne Angleterre Irlande (BAI) mot Europeiska gemenskapernas kommission	Skadeståndstalan — Utomobligatoriskt ansvar — Statligt stöd — Meddelande till klaganden av det beslut som riktats till den berörda medlemsstaten — Dröjsmål — Materiell och ideell skada — Orsakssamband
T-14/96	28 januari 1999	Bretagne Angleterre Irlande (BAI) mot Europeiska gemenskapernas kommission	Statligt stöd — Talan om ogiltigförklaring — Beslut om avslutning av ett undersökningsförfarande som inletts med stöd av artikel 93.2 i EG-fördraget — Begreppet statligt stöd i den mening som avses i artikel 92.1 i EG-fördraget
T-86/96	11 februari 1999	Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt- Unternehmen mot Europeiska gemenskapernas kommission	Statligt stöd — Lufttransport — Skattemässig åtgärd — Talan om ogiltigförklaring — Avvisning
T-288/97	15 juni 1999	Regione autonoma Friuli Venezia Giulia mot Europeiska gemenskapernas kommission	Talan om ogiltigförklaring — Kommissionens beslut — Statligt stöd — Talan som väckts av en regional eller lokal myndighet — Upptagande till sakprövning

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-82/96	17 juni 1999	Associação dos Refinadores de Açúcar Portugueses (ARAP), Alcântara Refinarias - Açúcares SA, RAR Refinarias de Açúcar Reunidas SA mot Europeiska gemenskapernas kommission	Statligt stöd — Klagomål från konkurrerande företag — Klagandenas rättsliga skydd — Socker — Stöd som beviljas i enlighet med ett allmänt statligt stödsystem som kommissionen har godkänt — Statligt stöd till yrkesutbildning — Statligt stöd i samband med medfinansiering enligt reglerna för strukturfonderna
T-110/97	6 oktober 1999	Kneissl Dachstein Sportartikel AG mot Europeiska gemenskapernas kommission	Beslut om tillstånd till statligt stöd för omstrukturering — Utgångspunkten för tidsfristen för talans väckande i förhållande till tredje man — Villkor för stödets förenlighet
T-123/97	6 oktober 1999	Salomon SA mot Europeiska gemenskapernas kommission	Beslut om tillstånd till statligt stöd för omstrukturering — Utgångspunkten för tidsfristen för talans väckande i förhållande till tredje man — Villkor för stödets förenlighet
T-132/96 och T-143/96	15 december 1999	Freistaat Sachsen, Volkswagen AG och Volkswagen Sachsen GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska

TJÄNSTEFÖRESKRIFTERNA

T-264/97	28 januari 1999	D mot Europeiska unionens råd	Tjänstemän — Sökanden förvägrades familjetillägg för sin partner
----------	-----------------	-------------------------------	--

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-35/98	10 februari 1999	André Hecq och Syndicat des fonctionnaires internationaux et européens (SFIE) mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Styrelsen för den lokala personalkommittén — Val — Institutionens skyldigheter — Upptagande till sakprövning
T-200/97	11 februari 1999	Carmen Jiménez mot Europeiska kontoret för harmonisering av den inre marknaden	T j ä n s t e m ä n — Uttagningsprov — Upptagande på förteckningen över godkända sökande — Fel i förfarandet — Principen om icke-diskriminering — Uppenbart oriktig bedömning
T-244/97	11 februari 1999	Chantal Mertens mot Europeiska gemenskapernas kommission	T j ä n s t e m ä n — Uttagningsprov — Tillträdeskrav — Bevis
T-21/98	11 februari 1999	Carlos Alberto Leite Mateus mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Huruvida en tjänstemans ställning är jämförbar med en tillfälligt anställds ställning — U p p s ä g n i n g — Motiveringsskyldighet — Uppmaning att anmäla intresse
T-79/98	11 februari 1999	Manuel Tomás Carrasco Benítez mot Europeiska läkemedelsmyndigheten	Tillfälligt anställd — Placering i lönegrad — Y r k e s e r f a r e n h e t — Uppenbart oriktig bedömning — Förvärvade rättigheter — Skydd för berättigade f ö r v ä n t n i n g a r — Omsorgsplikt — Rätt till en karriär — Likabehandling och icke-diskriminering — Bristfällig motivering

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-282/97 och T-57/98	25 februari 1999	Antonio Giannini mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Meddelande om ledig tjänst — Utnämning — Verkställighet av förstainstansrättens dom — Maktmissbruk
T-212/97	9 mars 1999	Agnès Hubert mot Europeiska gemenskapernas kommission	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska
T-273/97	9 mars 1999	Pierre Richard mot Europaparlamentet	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska
T-257/97	11 mars 1999	Hans C. Herold mot Europeiska gemenskapernas kommission	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska
T-66/98	11 mars 1999	Giuliana Gaspari mot Europaparlamentet	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska
T-76/98	25 mars 1999	Claudine Hamptaux mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Befordran — Jämförande undersökning av meriter
T-50/98	14 april 1999	Lars Bo Rasmussen mot Europeiska gemenskapernas kommission	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska
T-148/96 och T-174/96	22 april 1999	Ernesto Brognieri mot Europeiska gemenskapernas kommission	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska
T-283/97	27 april 1999	Germain Thinus mot Europeiska gemenskapernas kommission	Personalmål — Vägran att befodra — Jämförelse av meriter — Andra kriterier som skall beaktas — Motivering
T-161/97	4 maj 1999	Massimo Marzola mot Europeiska gemenskapernas kommission	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-242/97	4 maj 1999	Z. mot Europaparlamentet	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska
T-203/95	19 maj 1999	Bernard Connolly mot Europeiska gemenskapernas kommission	Översättningen finns inte tillgänglig på svenska
T-34/96 och T-163/96	19 maj 1999	Bernard Connolly mot Europeiska gemenskapernas kommission	Översättningen finns inte tillgänglig på svenska
T-214/96	19 maj 1999	Bernard Connolly mot Europeiska gemenskapernas kommission	Översättningen finns inte tillgänglig på svenska
T-114/98 och T-115/98	1 juni 1999	Doleres Rodriquez Perez m.fl. mot Europeiska gemenskapernas kommission José Maria Olivares Ramos m.fl. mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Överföring av pensionsrättigheter — Nationella förfaranden — Begäran om ekonomiskt stöd
T-295/97	3 juni 1999	Dimitrios Coussios mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Beviljande av invalidpension — Förhållandet mellan de förfaranden som avses i artiklarna 73 och 78 i tjänsteföreskrifterna

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-112/96 och T-115/96	6 juli 1999	Jean-Claude Séché mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Neka befordran — Jämförelse av meriter — Motivering — Tillsättning i ordningsföljd — Principen om likabehandling — Diskriminering på grund av ålder, kön och nationalitet — Omsorgsplikt — Överensstämmelse mellan lönegrad och arbetsuppgifter — Artikel 27.3 i tjänsteföreskrifterna — Maktmissbruk och åsidosättande av handläggningsregler — Principerna om skydd för berättigade förväntningar och om god tro — Rätt till tillfällig tjänstgöring — Beslut att bevilja tillfällig tjänstgöring — Administrationns utrymme för skönmässig bedömning — Rätt till differentierat tillägg — Tjänstefel — Ideell skada — Avslag på begäran om åtgärder för bevisupptagning
T-203/97	6 juli 1999	Bo Forvass mot Europeiska gemenskapernas kommission	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska
T-36/96	8 juli 1999	Giuliana Gaspari mot Europaparlamentet	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska
T-20/98	19 juli 1999	Q mot Europeiska unionens råd	Tjänstemän — Talan om ogiltigförklaring — Återbetalning av oriktigt utbetalda belopp — Artikel 23 i bilaga X till tjänsteföreskrifterna

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-168/97	19 juli 1999	Daniel Varas Carrión mot Europeiska unionens råd	Tjänstemän — Allmänt uttagsprov — Nekad tillträde till proven — Språkkunskaper
T-74/98	19 juli 1999	Luciano Mammarella mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Social t r y g g h e t — Invaliditetspension — Extern arbetstagare som är knuten till institutionen genom avtal — Uppdragsavtal som regelbundet förnyas
T-98/98	21 september 1999	Tania Trigari-Venturin mot Översättningscentret för Europeiska unionens organ	Tillfälligt anställd provanställd — Uppsägning efter provanställningen på grund av bristande arbetsinsats — Talan om ogiltigförklaring — Överensstämmelse mellan lönegrad och arbetsuppgifter — Försenat överlämnande av socialhandlingar — Skadeståndstalan — Skada
T-157/98	21 september 1999	Graça Oliveira mot Europaparlamentet	Tjänstemän — Befordran — Jämförelse av kvalifikationer
T-28/98	28 september 1999	J mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Artikel 7.3 i b i l a g a V I I t i l l tjänsteföreskrifterna — U r s p r u n g s o r t — Rekryteringsort — Ort där huvudsakliga intressen finns
T-48/97	28 september 1999	Erik Dan Frederiksen mot Europaparlamentet	Tjänstemän — Befordran — Dom om ogiltigförklaring — Verkställighetsåtgärder — Artikel 176 i EG-fördraget (nu artikel 233 EG) — Maktmissbruk — Sakskada och ideell skada — Skadestånd

Mål	Datum	Parter	Föremål
Mål T-140/97	28 september 1999	Michel Hautem mot Europeiska investeringsbanken	Tjänstemän — Avsättning — Artiklarna 1, 4, 5 och 40 i EIB:s tjänsteföreskrifter — Uppenbart felaktig bedömning av sakomständigheterna — Genkäromål — Avslag på begäran om åtgärder för bevisupptagning
T-141/97	28 september 1999	Bernard Yasse mot Europeiska investeringsbanken	Tjänstemän — Avsättning — Artiklarna 1, 4 och 40 i EIB:s tjänsteföreskrifter — Uppenbart felaktig bedömning av sakomständigheterna — Rätten till försvar — Väsentliga förföreskrifter — Proportionalitetsprincipen — Genkäromål — Avslag på begäran om åtgärder för bevisupptagning
T-91/98	28 september 1999	Jürgen Wettig mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Tillfälligt anställd — Klassificering — Artikel 32 i tjänsteföreskrifterna
T-68/97	29 september 1999	Martin Neumann och Irmgard Neumann- Schölles mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Barnpension
T-42/98	7 oktober 1999	Maria Paola Sabbatucci mot Europaparlamentet	Personalmål — Talan om ogiltigförklaring av beslut av rösträknarnas kollegium — Tolkning av Europaparlamentets valordning — Sökanden uteslutits från dem som valts till personalkommittén

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-119/98	7 oktober 1999	André Hecq mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Kostnader i samband med tjänsteresor — B e r ä k n i n g a v dagtraktamenten — Tjänsteresans varaktighet — Resa i personbil
T-51/98	26 oktober 1999	Ann Ruth Burrill och Alberto Noriega Guerra mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Arbetsvillkor — Mammaledighet — Uppdelning mellan två tjänstemän
T-180/98	28 oktober 1999	Elizabeth Cotrim mot CEDEFOP	Tillfälligt anställda — Bosättningsbidrag — Hävande av kontrakt i förtid — Återkrav av felaktigt betalda belopp
T-102/98	9 november 1999	Christina Papadeas mot Regionkommittén	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska
T-103/98, T-104/98, T-107/98, T-113/98 och T-118/98	10 november 1999	Svend Bech Kristensen m.fl. mot Europeiska unionens råd	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska
T-129/98	23 november 1999	Enrico Sabbioni mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Förflyttning på kommissionens initiativ — Rättsakt som går någon emot — M o t i v e r i n g — Maktmissbruk
T-299/97	9 december 1999	Vicente Alonso Morales mot Europeiska gemenskapernas kommission	Översättningen finns ännu inte tillgänglig på svenska
T-53/99	9 december 1999	Nicolaos Progoulis mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Betygsrapport — B e s k r i v n i n g a v arbetsuppgifter

Mål	Datum	Parter	Föremål
T-300/97	15 december 1999	Benito Latino mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Yrkessjukdom — Exponering för asbest — Grad av bestående partiell invaliditet — Oegentligheter i läkarkommitténs yttrande — Bristfällig motivering
T-27/98	15 december 1999	Albert Nardone mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Yrkessjukdom — Exponering för asbest och andra ämnen — Grad av partiell bestående invaliditet — F e l a k t i g h e t i läkarkommitténs yttrande
T-144/98	15 december 1999	Dino Cantoreggi mot Europaparlamentet	Tjänstemän — Befordran — Jämförelse av kvalifikationer
T-143/98	16 december 1999	Michael Cendrowicz mot Europeiska gemenskapernas kommission	Tjänstemän — Tillsättning — Fastställande av nivån på den tjänst som skall tillsättas — Meddelande om lediga tjänster — Jämförelse av kvalifikationer — Uppenbart fel

YTTRE FÖRBINDELSER

T-277/97	15 juni 1999	Ismeri Europa Srl mot Europeiska gemenskapernas revisionsrätt	U t o m o b l i g a t o r i s k t skadeståndsansvar — Med-programmen — Rapport från revisionsrätten — Kritik mot sökanden
T-231/97	9 juli 1999	New Europe Consulting Ltd och Michael P. Brown mot Europeiska gemenskapernas kommission	PHARE-programmet — Skadeståndstalan — Villkor — Principen om god förvaltnings sed — Bedömning av skadan

2. Verksamhetsstatistik

Sammanfattning av förstainstansrättens verksamhet

Tabell 1: Förstainstansrättens allmänna verksamhet åren 1997, 1998 och 1999

Nya mål

Tabell 2: Typ av förfarande (1997, 1998 och 1999)

Tabell 3: Form av talan (1997, 1998 och 1999)

Tabell 4: Grundval för talan (1997, 1998 och 1999)

Tabell 5: Föremål för talan (1997, 1998 och 1999)

Avgjorda mål

Tabell 6: Avgjorda mål åren 1997, 1998 och 1999

Tabell 7: Utgången i målet (1999)

Tabell 8: Grundval för talan (1999)

Tabell 9: Föremål för talan (1999)

Tabell 10: Förstainstansrättens sammansättning (1999)

Tabell 11: Handläggningstid (1999)

Diagram I: Handläggningstid för personalmål (domar och beslut) (1999)

Diagram II: Handläggningstid för övriga mål (domar och beslut) (1999)

Anhängiga mål

Tabell 12: Anhängiga mål den 31 december varje år

Tabell 13: Grundval för talan den 31 december varje år

Tabell 14: Föremål för talan den 31 december varje år

Övrigt

Tabell 15: Allmän utveckling

Tabell 16: Utgången i överklagade mål perioden
den 1 januari—den 31 december 1999

Sammanfattning av förstainstansrättens verksamhet

Tabell 1: Förstainstansrättens allmänna verksamhet åren 1997, 1998 och 1999¹

	1997	1998	1999
Nya mål	644	238	384
Avgjorda mål	179 (186)	279 (348)	322 (659)
Anhängiga mål	640 (1 117)	569 (1 007)	663 (732)

¹ I denna tabell och i tabellerna på följande sidor visar de siffror som anges inom parentes det totala antalet mål, *oberoende* av om målen är förenade. När det gäller siffran utan parentes räknas varje grupp förenade mål som ett mål.

Nya mål

Tabell 2: Typ av förfarande (1997, 1998 och 1999)^{1 2}

Typ av förfarande	1997	1998	1999
Direkt talan	469	135	254
Immaterialrätt		1	18
Personalmål	155	79	84
Särskilda rättegångsformer	20	23	28
Totalt	644 ³	238 ⁴	384 ⁵

¹ I denna tabell och i tabellerna på följande sidor menas med benämningen "direkt talan" alla former av talan som väcks av fysiska eller juridiska personer, utom talan som väcks av tjänstemän vid Europeiska gemenskaperna.

² Följande förfaranden anses vara "särskilda rättegångsformer" (i denna och följande tabeller): Ansökan om återvinning (artikel 38 i EG-stadgan, artikel 122 i förstainstansrättens rättegångsregler), talan av tredje man (artikel 39 i EG-stadgan, artikel 123 i förstainstansrättens rättegångsregler), resning (artikel 41 i EG-stadgan, artikel 125 i förstainstansrättens rättegångsregler), förklaring av dom (artikel 40 i EG-stadgan, artikel 129 i förstainstansrättens rättegångsregler), fastställande av rättegångskostnader (artikel 92 i förstainstansrättens rättegångsregler), rättshjälp (artikel 94 i förstainstansrättens rättegångsregler) och rättelse av dom (artikel 84 i förstainstansrättens rättegångsregler).

³ Varav 28 mål angående mjölkkvoter och 295 mål som anhängiggjorts av tulltjänstemän.

⁴ Varav 2 mål angående mjölkkvoter och 2 mål som anhängiggjorts av tulltjänstemän.

⁵ Varav 71 mål angående bensinstationer.

Tabell 3: Form av talan (1997, 1998 och 1999)

Form av talan	1997	1998	1999
Talan om ogiltigförklaring	133	116	220
Passivitetstalan	9	2	15
Skadeståndstalan	327	14	19
Talan med stöd av skiljedomsklausul	1	3	1
Immaterialrätt		1	18
Personalmål	154	79	83
Totalt	624 ¹	215 ²	356 ³
<i>Särskilda rättegångsformer</i>			
Rättshjälp	6	6	7
Fastställande av rättegångskostnader	13	9	6
Förklaring av dom eller resning	—	—	—
Ansökan om återvinning	1	7	15
Rättelse av dom	—	1	—
Totalt	20	23	28
TOTALT	644	238	384

¹ Varav 28 mål angående mjölkkvoter och 295 mål som anhängiggjorts av tulltjänstemän.

² Varav 2 mål angående mjölkkvoter och 2 mål som anhängiggjorts av tulltjänstemän.

³ Varav 71 mål angående bensinstationer.

Tabell 4: Grundval för talan (1997, 1998 och 1999)

Grundval för talan	1997	1998	1999
Artikel 63 i förordning (EG) nr 40/94		1	18
Artikel 173 i EG-fördraget (nu artikel 230 EG i ändrad lydelse) ¹	127	104	215
Artikel 175 i EG-fördraget (nu artikel 232 EG)	9	2	14
Artikel 178 i EG-fördraget (nu artikel 235 EG)	327	13	17
Artikel 181 i EG-fördraget (nu artikel 238 EG)	1	3	1
EG-fördraget totalt	464	123	265
Artikel 33 i KS-fördraget	6	12	5
Artikel 35 i KS-fördraget	—	—	1
Artikel 40 i KS-fördraget	—	—	1
KS-fördraget totalt	6	12	7
Artikel 151 i EA-fördraget	—	1	1
EA-fördraget totalt	—	1	1
Tjänsteföreskrifterna	154	79	83
Totalt	624	215	356
Artikel 84 i rättegångsreglerna	1	7	15
Artikel 92 i rättegångsreglerna	13	9	6
Artikel 94 i rättegångsreglerna	6	6	7
Artikel 125 i rättegångsreglerna	—	1	—
Artikel 129 i rättegångsreglerna	—	—	—
Rättegångsreglerna totalt	20	23	28
TOTALT	644	238	384

¹ Till följd av omnumreringen av artiklarna i Amsterdamfördraget efter den 1 maj 1999, har sättet att hänvisa till fördragens artiklar ändrats väsentligt. Information om detta återfinns på sidan 287 i denna rapport.

Tabell 5: Föremål för talan (1997, 1998 och 1999)¹

Föremål för talan	1997	1998	1999
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	—	5	4
Anslutning av nya medlemsstater	—	—	—
Bolagsrätt	3	3	2
Forskning, information, utbildning, statistik	1	—	1
Fri rörlighet för personer	—	2	2
Fri rörlighet för varor	17	7	10
Frihet att tillhandahålla tjänster	—	—	1
Handelspolitik	18	12	5
Immaterialrätt	—	1	18
Institutionell rätt	306	10	19
Jordbruk	55	19	42
Konkurrens	24	23	34
Miljö och konsumentskydd	3	4	5
Regionalpolitik	1	2	2
Skiljedomsklausul	—	2	—
Socialpolitik	4	10	12
Statligt stöd	28	16	100
Transport	1	3	2
Utrikes- och säkerhetspolitik	—	—	2
Yttre förbindelser	3	5	1
EG-fördraget totalt	464	124	262
Konkurrens	—	8	—
Statligt stöd	1	3	6
Stålindustri	5	—	1
KS-fördraget totalt	6	11	7
Institutionell rätt	—	1	1
EA-fördraget totalt	—	1	1
Tjänsteföreskrifterna	154	79	86
Totalt	624	215	356

¹

I denna tabell beaktas inte särskilda rättegångsformer.

Avgjorda mål

Tabell 6: Avgjorda mål åren 1997, 1998 och 1999

Typ av förfarande	1997		1998		1999	
Direkt talan	87	(92) ¹	141	(199) ²	227	(544) ³
Immaterialrätt	—	—	1	(1)	2	(2)
Personalmål	79	(81)	110	(120)	79	(88)
Särskilda rättegångsformer	13	(13)	27	(29)	14	(25)
Totalt	179	(186)	279	(348)	322	(659)

¹ Varav 5 mål angående mjölkkvoter.

² Varav 64 mål angående mjölkkvoter.

³ Varav 102 mål angående mjölkkvoter och 284 mål angående tulltjänstemän.

Tabell 7: **Utgången i målet (1999)**

Utgången i målet	Direkt talan		Immaterialrätt		Personalmål		Särskilda rättegångs- former	Totalt	
<i>Domar</i>									
Avskrivning	1	(1)	—	—	1	(1)		2	(2)
Talan avvisad	4	(8)	—	—	3	(3)		7	(11)
Talan ogillad	35	(55)	—	—	24	(25)		59	(80)
Talan delvis bifallen	15	(19)	—	—	9	(12)		24	(31)
Talan bifallen	8	(8)	1	(1)	12	(17)		21	(26)
Anledning saknas att döma i målet	—	—	—	—	—	—		—	—
Totalt antal domar	63	(91)	1	(1)	49	(58)	— —	113	(150)
<i>Beslut</i>									
Avskrivning	127	(414)	—	—	19	(19)	— —	146	(433)
Talan avvisad	24	(26)	1	(1)	7	(7)	1 (1)	33	(35)
Anledning saknas att döma i målet	9	(9)	—	—	—	—	— —	9	(9)
Talan bifallen	—	—	—	—	—	—	2 (13)	2	(13)
Talan delvis bifallen	—	—	—	—	—	—	2 (2)	2	(2)
Talan ogillad	—	—	—	—	—	—	9 (9)	9	(9)
Talan avvisad av uppenbara skäl	3	(3)	—	—	4	(4)	— —	7	(7)
Avstående från fortsatt handläggning	1	(1)	—	—	—	—	— —	1	(1)
Behörighet saknas att döma i målet	—	—	—	—	—	—	— —	—	—
Totalt antal beslut	164	(453)	1	(1)	30	(30)	14 (25)	209	(509)
Totalt	227	(544)	2	(2)	79	(88)	14 (25)	322	(659)

Tabell 8: Grundval för talan (1999)

Grundval för talan	Domar		Beslut		Totalt	
Artikel 63 i förordning (EG) nr 40/94	1	(1)	1	(1)	2	(2)
Artikel 173 i EG-fördraget (nu artikel 230 EG i ändrad lydelse)	36	(55)	52	(55)	88	(110)
Artikel 175 i EG-fördraget (nu artikel 232 EG)	5	(7)	5	(5)	10	(12)
Artikel 178 i EG-fördraget (nu artikel 235 EG)	4	(4)	103	(388)	107	(392)
Artikel 181 i EG-fördraget (nu artikel 238 EG)	—	—	2	(2)	2	(2)
EG-fördraget totalt	46	(67)	163	(451)	209	(518)
Artikel 151 i EA-fördraget	1	(1)	—	—	1	(1)
EA-fördraget totalt	1	(1)	—	—	1	(1)
Artikel 33 i KS-fördraget	17	(24)	2	(3)	19	(27)
Artikel 35 i KS-fördraget	—	—	—	—	—	—
KS-fördraget totalt	17	(24)	2	(3)	19	(27)
Tjänsteföreskrifterna	49	(58)	30	(30)	79	(88)
Artikel 84 i rättegångsreglerna	—	—	3	(14)	3	(14)
Artikel 92 i rättegångsreglerna	—	—	3	(3)	3	(3)
Artikel 94 i rättegångsreglerna	—	—	8	(8)	8	(8)
Artikel 125 i rättegångsreglerna	—	—	—	—	—	—
Rättegångsreglerna totalt	—	—	14	(25)	14	(25)
TOTALT	113	(150)	209	(509)	322	(659)

Tabell 9: Föremål för talan (1999)¹

Föremål för talan	Domar		Beslut		Totalt	
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	—	—	3	(3)	3	(3)
Bolagsrätt	—	—	1	(2)	1	(2)
Forskning, information, utbildning, statistik	—	—	1	(1)	1	(1)
Fri rörlighet för personer	—	—	1	(1)	1	(1)
Fri rörlighet för varor	—	—	4	(4)	4	(4)
Handelspolitik	4	(5)	2	(2)	6	(7)
Immaterialrätt	1	(1)	1	(1)	2	(2)
Institutionell rätt	4	(4)	15	(290)	19	(294)
Jordbruk	8	(10)	109	(119)	117	(129)
Konkurrens	16	(33)	9	(10)	25	(43)
Miljö och konsumentskydd	2	(2)	1	(1)	3	(3)
Skiljedomsklausul	—	—	1	(1)	1	(1)
Socialpolitik	2	(2)	5	(5)	7	(7)
Statligt stöd	7	(8)	7	(7)	14	(15)
Transport	—	—	1	(2)	1	(2)
Yttre förbindelser	2	(2)	2	(2)	4	(4)
EG-fördraget totalt	46	(67)	163	(451)	209	(518)
Institutionell rätt	1	(1)	—	—	1	(1)
EA-fördraget totalt	1	(1)	—	—	1	(1)
Konkurrens	—	—	1	(2)	1	(2)
Statligt stöd	6	(13)	1	(1)	7	(14)
Stålintusti	11	(11)	—	—	11	(11)
KS-fördraget totalt	17	(24)	2	(3)	19	(27)
Tjänsteföreskrifterna	49	(58)	30	(30)	79	(88)
TOTALT	113	(150)	195	(484)	308	(634)

¹

I denna tabell beaktas inte särskilda rättegångsformer.

Tabell 10: Förstainstansrättens sammansättning (1999)

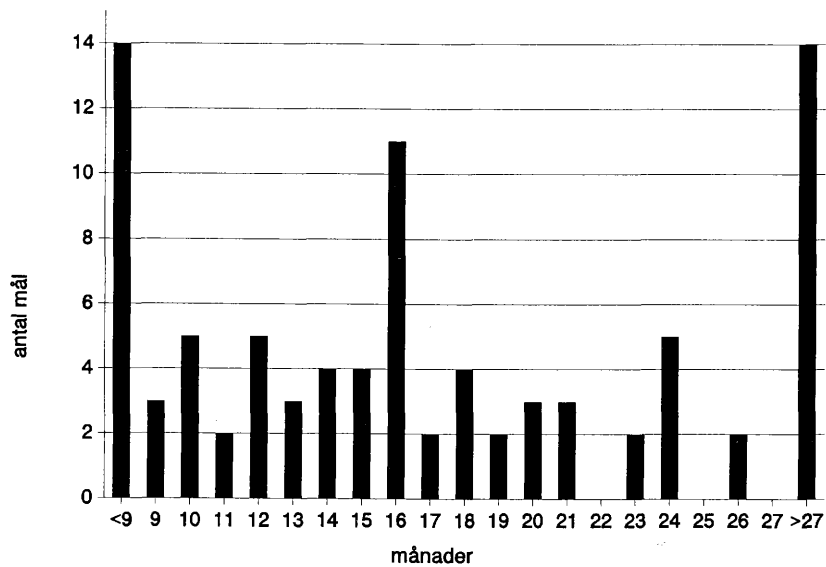
Förstainstansrättens sammansättning	Totalt
Ordförande	1
Avdelningar (sammansättning: 3 domare)	488
Avdelningar (sammansättning: 5 domare)	160
Ensamdomare	3
Icke lottade	7
Totalt	659

Tabell 11: Handläggningstid (1999)¹
(domar och beslut)

	Domar/beslut
Direkt talan	12,6
Immaterialrätt	8,6
Personalmål	17,0

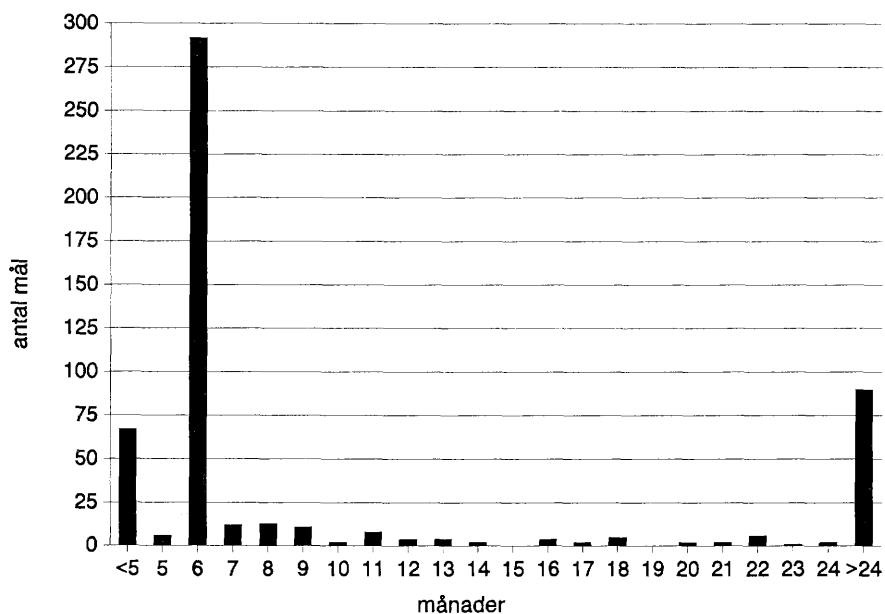
¹ I denna tabell uttrycks handläggningstiden i månader och tiondelar av en månad.

Diagram I : Handläggningstid för personalmål (domar och beslut) 1999

Mål per månad	<9	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	>27
Personalmål	14	3	5	2	5	3	4	4	11	2	4	2	3	3	0	2	5	0	2	0	14

Diagram II: Handläggningstid för övriga mål (domar och beslut) 1999

Mål per månad	<5	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	> 24
Övriga mål	67	6	292	12	13	11	2	8	4	4	2	0	4	2	5	0	2	2	6	1	2	90

Anhängiga mål

Tabell 12: Anhängiga mål den 31 december varje år

Typ av förfarande	1997		1998		1999	
Direkt talan	425	(892) ¹	400	(829) ²	471	(538) ³
Immaterialrätt	—	—	1	(1)	17	(17)
Personalmål	205	(214)	163	(173)	167	(169)
Särskilda rättegångsformer	10	(11)	5	(5)	8	(8)
Totalt	640	(1 117)	569	(1 007)	663	(732)

¹ Varav 252 mål angående mjölkkvoter och 295 mål som anhängiggjorts av tulltjänstemän.

² Varav 190 mål angående mjölkkvoter och 297 mål som anhängiggjorts av tulltjänstemän.

³ Varav 88 mål angående mjölkkvoter, 13 mål som anhängiggjorts av tulltjänstemän och 71 mål angående bensinstationer.

Tabell 13: Grundval för talan den 31 december varje år

Grundval för talan	1997		1998		1999	
Artikel 63 i förordning (EG) nr 40/94	—	—	—	—	17	(17)
Artikel 173 i EG-fördraget (nu artikel 230 EG i ändrad lydelse)	274	(294)	256	(279)	360	(383)
Artikel 175 i EG-fördraget (nu artikel 232 EG)	18	(18)	12	(12)	14	(14)
Artikel 178 i EG-fördraget (nu artikel 235 EG)	113	(549)	100	(498)	80	(123)
Artikel 181 i EG-fördraget (nu artikel 238 EG)	4	(5)	3	(3)	1	(2)
EG-fördraget totalt	409	(866)	371	(792)	472	(539)
Artikel 33 i KS-fördraget	16	(26)	29	(36)	14	(14)
Artikel 35 i KS-fördraget	1	(1)	—	—	1	(1)
Artikel 40 i KS-fördraget	—	—	—	—	1	(1)
KS-fördraget totalt	17	(27)	29	(36)	16	(16)
Artikel 146 i EA-fördraget	—	—	—	—	—	—
Artikel 151 i EA-fördraget	—	—	1	(1)	1	(1)
EA-fördraget totalt	—	—	1	(1)	1	(1)
Tjänsteföreskrifterna	204	(213)	163	(173)	166	(168)
Artikel 84 i rättegångsreglerna	—	—	1	(1)	2	(2)
Artikel 92 i rättegångsreglerna	8	(9)	2	(2)	5	(5)
Artikel 94 i rättegångsreglerna	2	(2)	2	(2)	1	(1)
Artikel 125 i rättegångsreglerna	—	—	—	—	—	—
Artikel 129 i rättegångsreglerna	—	—	—	—	—	—
Rättegångsreglerna totalt	10	(11)	5	(5)	8	(8)
TOTALT	640	(1 117)	569	(1 007)	663	(732)

Tabell 14: Föremål för talan den 31 december varje år

Föremål för talan	1997		1998		1999	
Anslutning av nya medlemsstater	—	—	—	—	—	—
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	—	—	5	(5)	6	(6)
Bolagsrätt	2	(2)	4	(4)	4	(4)
Ekonomisk och monetär politik	1	(1)	—	—	—	—
Ekonomisk och social sammanhållning	1	(1)	—	—	—	—
Forskning, information, utbildning, statistik	1	(1)	1	(1)	1	(1)
Fri rörlighet för personer	—	—	—	—	1	(1)
Fri rörlighet för varor	20	(20)	20	(20)	26	(26)
Frihet att tillhandahålla tjänster	—	—	—	—	1	(1)
Handelspolitik	26	(28)	27	(27)	25	(25)
Immaterialrätt	—	—	1	(1)	17	(17)
Institutionell rätt	33	(308)	33	(309)	33	(34)
Jordbruk	127	(298)	107	(231)	100	(144)
Konkurrens	125	(132)	111	(114)	101	(104)
Miljö och konsumentskydd	5	(5)	6	(6)	8	(8)
Regionalpolitik	1	(1)	3	(3)	4	(5)
Skiljedomsklausul	5	(6)	3	(3)	1	(2)
Socialpolitik	8	(8)	10	(10)	15	(15)
Statligt stöd	46	(47)	28	(46)	114	(131)
Transport	1	(1)	3	(3)	3	(3)
Utrikes- och säkerhetspolitik	—	—	—	—	2	(2)
Yttre förbindelser	7	(7)	10	(10)	7	(7)
EG-fördraget totalt	409	(866)	372	(793)	469	(536)
Konkurrens	1	(1)	7	(7)	6	(6)
Statligt stöd	15	(15)	10	(17)	9	(9)
Stålindustri	1	(11)	11	(11)	1	(1)
KS-fördraget totalt	17	(27)	28	(35)	16	(16)
Försörjningspolitik	—	—	—	—	—	—
Institutionell rätt	—	—	1	(1)	1	(1)
EA-fördraget totalt	—	—	1	(1)	1	(1)
Tjänsteföreskrifterna	204	(213)	163	(173)	169	(171)
Totalt	630	(1 106)	564	(1 002)	655	(724)

Övrigt

Tabell 15: Allmän utveckling

År	Nya mål vid förstainstans- rätten ¹	Anhängiga mål vid förstainstansrätten den 31 december	Avgjorda mål	Meddelade domar ²	Antalet avgöranden från förstainstansrätten som har överklagats ³
1989	169	164 (168)	1 (1)	— —	— —
1990	59	123 (145)	79 (82)	59 (61)	16 (46)
1991	95	152 (173)	64 (67)	41 (43)	13 (62)
1992	123	152 (171)	104 (125)	60 (77)	24 (86)
1993	596	638 (661)	95 (106)	47 (54)	16 (66)
1994	409	432 (628)	412 (442)	60 (70)	12 (105)
1995	253	427 (616)	197 (265)	98 (128)	47 (142)
1996	229	476 (659)	172 (186)	107 (118)	27 (133)
1997	644	640 (1 117)	179 (186)	95 (99)	35 (139)
1998	238	569 (1 007)	279 (348)	130 (151)	67 (214)
1999	384	663 (732)	322 (659)	115 (150)	60 ⁴ (177)
Totalt	3 199		1 904 (2 467)	812 (951)	317 (1 170)

¹ Inklusive särskilda rättegångsformer.

² Siffrorna inom parentes anger antalet mål som avgjorts genom dom.

³ De kursiva siffror som anges inom parentes anger det totala antalet avgöranden – domar, beslut om avvísning, beslut om interimistiska åtgärder och konstateranden om att anledning saknas att döma i målet – för vilka fristen för överklagande har gått ut eller som har överklagats.

⁴ Denna siffra omfattar inte överklagandet av beslutet om bevisupptagning av den 14 september 1999 i mål T-145/98. Domstolen avvisade nämligen detta överklagande, eftersom det ifrågasatta beslutet inte kunde överklagas.

Tabell 16: Utgången i överklagade mål perioden den 1 januari – den 31 december 1999 (domar och beslut)

	Ogillande	Överklagandet ogillat av uppenbara skäl	Överklagandet avvisat	Överklagandet delvis avvisat och ogillat	Uppläsvande med återförvisning	Uppläsvande utan återförvisning	Uppläsvande till en del med återförvisning	Uppläsvande till en del utan återförvisning	Avskrivning	TOTALT
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	1									1
Fri rörlighet för personer				1						1
Fri rörlighet för varor				2						2
Försörjning	1									1
Institutionell rätt		2	2	2						6
Jordbruk	3	1		1		2		1		8
Konkurrens	10			2	1	1		1	2	17
Socialpolitik				3	1				1	5
Statligt stöd		1								1
Tjänsteföreskrifterna	7	2	1	4		1				15
Totalt	22	6	3	15	2	4	-	2	3	57

Kapitel V

Allmän information

A – Information om hänvisning till fördragets artiklar i domstolens och förstainstansrättens texter

Sedan det i Amsterdamfördraget bl.a. bestämts att artiklarna i Fördraget om Europeiska unionen och i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG) skall numreras om, har domstolen och förstainstansrätten beslutat att från och med den 1 maj 1999 använda en ny hänvisningsteknik vid hänvisningar till EU-, EG-, EKSG- och Euratomfördragen.

Den nya hänvisningstekniken har utformats främst för att fullständigt undanröja risken för att en artikel i den lydelse som gäller efter den 1 maj 1999 förväxlas med den artikel som gällde före detta datum. Hänvisningarna har utformats enligt följande principer:

- När hänvisningen avser en artikel i *dess lydelse efter* den 1 maj 1999, betecknas fördraget på så sätt att två bokstäver infogas omedelbart efter artikelnumret. Bokstavsbeteckningarna är

EU för Fördraget om Europeiska unionen

EG för EG-fördraget

KS för Kol- och stålfördraget

EA för Euratomfördraget

Med "artikel 234 EG" skall således förstås artikel 234 i EG-fördraget i dess lydelse *efter* den 1 maj 1999.

- Avser hänvisningen däremot en artikel i ett fördrag *i dess lydelse före* den 1 maj 1999, följs artikelnumret av uppgiften "i Fördraget om Europeiska unionen", "i EG-fördraget (eller EEG)", "i Kol- och stålfördraget" eller "i Euratomfördraget", alltefter fördrag.

Med "artikel 85 i *EG-fördraget*" skall således förstås artikel 85 i EG-fördraget *före* den 1 maj 1999.

- Vad EG-fördraget och Fördraget om Europeiska unionen beträffar följs hänvisningar till en artikel i ett av dessa fördrag *i deras lydelse före* den 1 maj 1999 dessutom alltid av en uppgift i parentes om motsvarande bestämmelse i samma fördrag i dess lydelse *efter* den 1 maj 1999, när denna hänvisning förekommer för första gången i en text. Den utformas på följande sätt:

- ”artikel 85 i EG-fördraget (nu artikel 81 EG)”, om artikeln inte har ändrats genom Amsterdamfördraget;
- ”artikel 51 i EG-fördraget (nu artikel 42 EG i ändrad lydelse)”, om artikeln har ändrats genom Amsterdamfördraget;
- ”artikel 53 i EG-fördraget (upphävd genom Amsterdamfördraget)”, om artikeln har upphävts genom Amsterdamfördraget.
- Undantag från sistnämnda regel görs för den första hänvisningen till de (gamla) artiklarna 117–120 i EG-fördraget, som genom Amsterdamfördraget ersattes i sin helhet. Den hänvisningen följs av följande uppgift i parentes: ”(artiklarna 117–120 i EG-fördraget har ersatts av artiklarna 136–143 EG)”.

Till exempel:

”artikel 119 i EG-fördraget (artiklarna 117–120 i EG-fördraget har ersatts av artiklarna 136–143 EG)”

Detsamma gäller för artiklarna J–J 11 och K–K 9 i Fördraget om Europeiska unionen.

Till exempel:

- ”artikel J 2 i Fördraget om Europeiska unionen (artiklarna J–J 11 i Fördraget om Europeiska unionen har ersatts av artiklarna 11–28 EU)”
- ”artikel K 2 i Fördraget om Europeiska unionen (artiklarna K–K 9 i Fördraget om Europeiska unionen har ersatts av artiklarna 29–42 EU)”.

B – Publikationer och databaser

Domar och förslag till avgörande

1. Rättsfallssamling från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt

Rättsfallssamlingen publiceras på gemenskapernas officiella språk och är den enda autentiska källan när rättsfall från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt skall citeras.

Det sista häftet av den årliga rättsfallssamlingen innehåller en kronologisk förteckning över publicerade domar och beslut, en förteckning över mål i nummerordning, en alfabetisk förteckning över parterna, en förteckning över artikelhänvisningar, en alfabetisk förteckning över ämnesområden och – sedan år 1991 – en systematisk förteckning som innehåller samtliga sammanfattningar av de refererade avgörandena tillsammans med en kedja av stickord.

Rättsfallssamlingen säljs i medlemsstaterna och i vissa tredje länder på de adresser som anges på sista sidan i denna publikation (pris för rättsfallssamlingen för år 1995, år 1996, år 1997, år 1998 och år 1999: 170 euro, utan moms). Från övriga länder kan rättsfallssamlingen beställas hos angivna försäljningsställen. Ytterligare information kan erhållas från EG-domstolen, Interna avdelningen – publikationer, L-2925 Luxemburg.

2. Rättsfallssamlingen – Personaldelen

Personaldelen utges sedan år 1994 och innehåller alla förstainstansrättens avgöranden i personalmål. Dessa avgöranden publiceras dels på respektive rättegångsspråk, dels i resuméform på det officiella språk som prenumeranten önskar. Personaldelen innehåller dessutom sammanfattningar av domstolens domar angående överklaganden i personalmål, vilka dock alltjämt publiceras i sin fullständiga lydelse i den allmänna rättsfallssamlingen. Sökning i personaldelen underlättas av förteckningar som också finns tillgängliga på samtliga officiella språk.

Rättsfallssamlingen säljs i medlemsstaterna och i vissa tredje länder på de adresser som anges på sista sidan i denna publikation (pris: 70 euro, utan moms). Från övriga länder kan rättsfallssamlingen beställas hos Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer, L-2985 Luxemburg. Ytterligare information kan erhållas från EG-domstolen, Interna avdelningen – publikationer, L-2925 Luxemburg.

Prenumerationspriset för båda de publikationer som anges ovan är 205 euro, utan moms. Ytterligare information kan erhållas från EG-domstolen, Interna avdelningen – publikationer, L-2925 Luxemburg.

3. Domstolens och förstainstansrättens domar samt generaladvokaternas förslag till avgörande

Texter i offsettryck kan, i den mån de fortfarande finns tillgängliga, beställas skriftligen, med angivande av önskat språk, hos EG-domstolen, Interna avdelningen – publikationer, L-2925 Luxemburg, mot betalning av ett belopp per dokument som för närvarande är fastställt till 600 BFR, utan moms, och som kan variera med tiden. Sådana beställningar kan göras fram till utgivningen av det häfte av rättsfallssamlingen som innehåller den önskade domen eller det önskade förslaget till avgörande.

De som redan är prenumeranter på rättsfallssamlingen kan teckna en avgiftsbelagd prenumeration av offsetversioner, på ett eller flera av gemenskapernas officiella språk, av de texter som publiceras i Rättsfallssamling från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt, med undantag för de texter som bara finns i personaldelen. Priset för en årsprenumeration är för närvarande fastställt till 13 200 BFR, utan moms.

Det skall slutligen anmärkas att domstolens och förstainstansrättens senaste rättspraxis finns tillgänglig snabbt och gratis på domstolens hemsida: www.curia.eu.int, se även punkt 2 d nedan, under rubriken "Senaste rättspraxis". Domarna finns tillgängliga på hemsidan på de elva officiella språken från cirka kl 15 på avkunnandedagen. Generaladvokatens förslag till avgörande publiceras också under denna rubrik på generaladvokatens språk och på rättegångsspråket.

Övriga publikationer

1. Dokument från domstolens kansli

- a) Textsamling angående domstolens organisation, behörighet och förfarande

Detta verk innehåller en samling av de bestämmelser rörande domstolen och förstainstansrätten som finns spridda i fördrag, sekundärrätt och olika konventioner. Ett index gör det lättare att ta del av samlingen.

Rättsfallssamlingen publiceras på samtliga officiella språk. En ny utgåva är under utgivande. Den kan beställas från de adresser som anges på den sista sidan i denna rapport.

- b) Lista över domstolens sammanträden

En lista över domstolens sammanträden upprättas varje vecka. Den kan ändras och tjänar därför bara som information.

Denna lista kan på begäran erhållas från EG-domstolen, Interna avdelningen – publikationer, L-2925 Luxemburg.

2. Handlingar från domstolens press- och informationsavdelning

- a) Verksamheten vid Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt

Bulletinen angående verksamheten vid domstolen är en veckopublikation som kan erhållas genom prenumeration och som innehåller information om den dömande verksamheten vid Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt. Den innehåller, med avseende på den gångna veckan, kortfattade resuméer av meddelade domar, generaladvokaternas förslag till avgörande och uppgifter om nya mål. I publikationen nämns också de viktigaste händelserna vid institutionen.

Årets sista nummer av bulletinen innehåller alltid en systematisk översikt över domar och andra avgöranden som domstolen och förstainstansrätten har meddelat under året, samt statistiska uppgifter.

Bulletinen publiceras även varje vecka på domstolens hemsida.

b) Årsrapport

Årsrapporten ger en överblick över domstolens och förstainstansrättens arbete, vad gäller såväl skapandet av rättspraxis som annan verksamhet (domarmöten och domarkurser, besök, studiedagar, etc.). Denna publikation innehåller ett stort antal statistiska uppgifter.

c) Veckokalender

Flerspråkig översikt över domstolens och förstainstansrättens verksamhet. I kalendern anges datum för sammanträden under den aktuella veckan där generaladvokaten avger yttrande och domstolen avkunnar dom. För varje mål ges en kortfattad sammanfattning av vad målet rör. Veckokalendern publiceras varje torsdag, bland annat på domstolens hemsida.

Veckokalendern publiceras även på Internet.

De ovan angivna publikationerna finns tillgängliga gratis på samtliga av gemenskapernas officiella språk. Publikationerna kan beställas skriftligen hos EG-domstolen, Press- och informationsavdelningen, L-2925 Luxemburg, med angivande av vilken språkversion som önskas.

d) Domstolens hemsida

Denna hemsida, som finns tillgänglig på adressen www.curia.eu.int, gör det möjligt att enkelt få tillgång till en stor mängd information och dokument angående institutionen. Majoriteten av dokumenten finns tillgängliga på de elva officiella språken. I innehållsförteckningen, som återges nedan, anges hemsidans aktuella innehåll.

Det skall särskilt anmärkas att rubriken "Senaste rättspraxis" sedan juni 1997 har gjort det möjligt att snabbt och gratis få tillgång till domstolens och

förstainstansrättens senaste domar. Domarna finns tillgängliga på denna sida på de elva officiella språken från cirka kl 15 på avkunnandedagen. Generaladvokaternas förslag till avgörande publiceras också under denna rubrik, först på generaladvokatens språk och på rättegångsspråket.

Europeiska gemenskapernas domstol
(Domstol och förstainstansrätt)

Presentation

Forskning och dokumentation

Press och information

Bibliotek

Senaste rättspraxis

Texter angående institutionen

3. Handlingar från domstolens biblioteksavdelning

3.1 Biblioteket

a) Löpande bibliografi

Bibliografin utkommer varannan månad och innehåller en systematisk sammanställning av all litteratur (fristående verk och artiklar) som har mottagits eller katalogiserats under referensperioden. Bibliografin består av två separata delar:

- Del A: juridiska publikationer om den europeiska integrationen.
- Del B: juridisk doktrin om allmän rätt, internationell rätt, komparativ rätt och nationell rätt.

Dessa publikationer kan beställas hos EG-domstolen, Biblioteksavdelningen, L-2925 Luxemburg.

b) Juridisk bibliografi om den europeiska integrationen

Årlig bibliografi som baseras på under referensåret inköpta monografier och analyserade tidskrifter på gemenskapsrättens område. Sedan 1990 års utgåva ingår bibliografin bland Europeiska gemenskapernas officiella publikationer. Den innehåller ungefär 6 000 bibliografiska hänvisningar och har systematiska index över ämnesområden samt ett författarindex.

Den årliga bibliografin säljs på de adresser som anges på sista sidan i denna publikation. Pris: 42 euro, utan moms.

3.2 Handlingar från forsknings- och dokumentationsavdelningen och tjänsten för rättsinformatik

a) Systematisk översikt över avgöranden angående gemenskapsrätt

Europeiska gemenskapernas domstol ger ut en systematisk *översikt över avgöranden angående gemenskapsrätt*. I översikten görs en systematisk presentation av såväl domstolens rättspraxis som ett urval avgöranden från rättskipande myndigheter i medlemsstaterna.

Översikten omfattar två serier, som kan erhållas separat, som rör följande områden:

Serie A: Rättspraxis från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt, med undantag av domar i personalmål och mål beträffande konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställande av domar på privaträttens område.

Serie D: Rättspraxis från Europeiska gemenskapernas domstol och ett urval avgöranden från rättskipande myndigheter i medlemsstaterna beträffande konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställande av domar på privaträttens område.

Serie A innehåller rättspraxis från och med år 1977. En konsoliderad version som täcker perioden 1977–1990 är tänkt att ersätta de tryck på lösblad som har kommit ut sedan år 1983. De franska och tyska versionerna finns redan tillgängliga. Den kommer att följas av versioner engelska, danska, italienska och nederländska.

Pris: 100 euro, utan moms.

I framtiden kommer serie A att ges ut vart femte år på gemenskapernas samtliga officiella språk. Den första utgåvan är tänkt att omfatta perioden 1991–1995. Det kommer att vara möjligt att få årliga uppdateringar, till en början emellertid bara på franska.

Den första utgåvan av serie D publicerades år 1981. Efter den femte utgåvan (februari 1993) på tyska, franska, italienska, engelska, danska och nederländska täcker denna serie för närvarande rättsfall från Europeiska gemenskapernas

domstol år 1976–1991 och från medlemsstaternas rättskipande myndigheter år 1973–1990.

Pris: 40 euro, utan moms.

b) Index A-Z

Denna publikation finns på data och innehåller en numrerad förteckning över samtliga mål som anhängiggjorts vid domstolen och förstainstansrätten sedan år 1954, en alfabetisk förteckning över parternas namn och en förteckning över de nationella domstolar som har vänt sig till domstolen med begäran om förhandsavgörande. I Index A-Z hänvisas till avgörandets publicering i rättsfallssamlingen.

*Index A-Z finns tillgängligt på franska och engelska och uppdateras årligen.
Pris: 25 euro, utan moms.*

c) Notes – Références des notes de doctrine aux arrêts de la Cour et du Tribunal de première instance

I denna publikation ges hänvisningar till all den doktrin som rör domstolens och förstainstansrättens domar.

Den uppdateras årligen. Pris: 15 euro, utan moms.

d) Conventions de Bruxelles et Lugano - Édition multilingue

Textsamling innehållande Brysselkonventionen av den 27 september 1968 och Luganokonventionen av den 16 september 1988 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, samt därtill knutna anslutningsakter, protokoll och förklaringar på samtliga språk som äger giltighet. Textsamlingen, som innehåller en inledning på franska och engelska, publicerades år 1997 och kommer att uppdateras med jämna mellanrum.

Pris: 30 euro, utan moms.

Dessa olika publikationer kan beställas från ett av de försäljningsställen som anges på sista sidan i denna årsrapport.

Vid sidan av försäljningen av dessa publikationer har forsknings- och dokumentationsavdelningen utarbetat olika arbetsdokument för intern användning. Bland dessa ingår bland annat följande dokument:

a) Bulletin périodique de jurisprudence

I detta dokument görs – för varje kvartal, halvår och år – en sammanställning av sammanfattningarna av de domar från domstolen och förstainstansrätten som så småningom kommer att ingå i rättsfallssamlingen. Det utformas enligt en systematisk modell som är identiskt lik modellen för den systematiska *översikten över avgöranden angående gemenskapsrätt*, serie A. Dokumentet finns tillgängligt på franska.

b) Jurisprudence en matière de fonction publique communautaire (januari 1988 – december 1998)

Denna systematiskt utformade publikation på franska innehåller sammanfattningar av domstolens och förstainstansrättens rättspraxis i personalmål.

c) Interna databaser

Domstolen har upprättat interna databaser som innehåller nationell rättspraxis angående gemenskapsrätt samt Bryssel-, Lugano- och Romkonventionerna. Det är möjligt att begära sökningar i dessa databaser efter konkreta uppgifter och att erhålla resultaten från dessa sökningar på franska.

Ytterligare upplysningar kan erhållas från EG-domstolen, Direktoratet för bibliotek, forskning och dokumentation, L-2925 Luxemburg.

Interinstitutionella databaser

Celex

Det datoriserade systemet för dokumentation av gemenskapsrätt Celex (*Communitatis Europae Lex*) förvaltas av Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer och matas med information från gemenskapsinstitutionerna. Celex omfattar information om lagstiftning, rättspraxis, förberedande rättsakter och parlamentsfrågor samt nationella åtgärder för genomförande av direktiv (adress Internet: <http://europa.eu.int/celex>).

Beträffande rättspraxis innehåller Celex samtliga domar och beslut från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt, i deras fullständiga lydelse och med de sammanfattningar som gjorts av varje mål. Här finns också hänvisningar till generaladvokaternas förslag till avgörande, och från och med år 1987 förekommer förslagen till avgörande också i fullständig lydelse. Rättspraxis uppdateras varje vecka.

Celex-systemet finns tillgängligt på unionens officiella språk.

Rapid – Ovide/Epistel

Databasen Rapid, som förvaltas av talesmannen för Europeiska gemenskapernas kommission, och databasen Ovide/Epistel vid Europaparlamentet innehåller den franska versionen av *Verksamheten vid Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt* (se ovan).

De officiella on line-versionerna av Celex och Rapid distribueras av Eurobases och av behöriga nationella servrar.

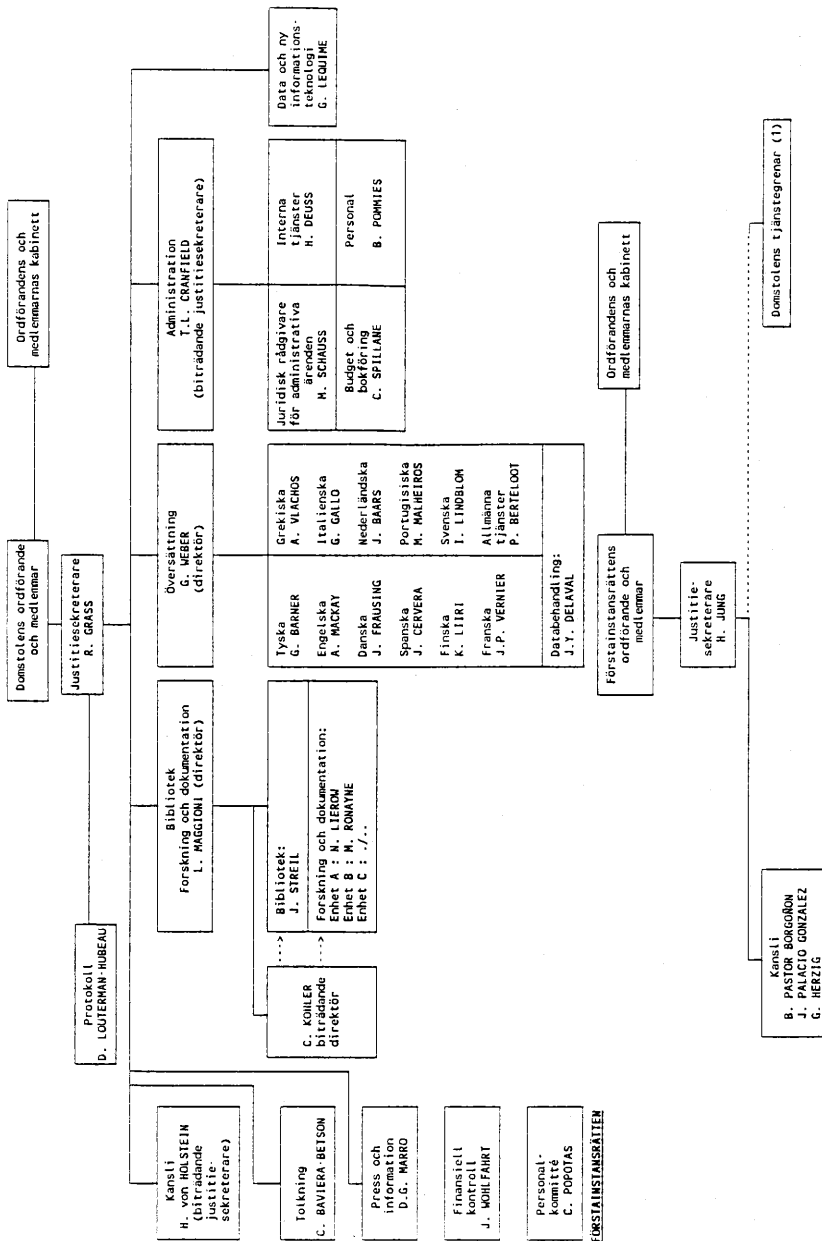
Slutligen erbjuder licenshavare en rad informationstjänster on-line samt på CD-ROM. Ytterligare upplysningar kan erhållas från Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer, 2, rue Mercier, L-2985 Luxemburg.

C - Administrationen: organisationsplan i sammandrag

december 1999

ORGANISATIONSPLAN I SAMMENDRAG FÖR DOMSTOLEN OCH FÖRSTÄNSTANSRÄTTEN

DOMSTOLEN

(1) Enligt artikel 45 i protokollet om domstolens stadge skall "tjänsteman och andra anställda vid domstolen ... tjänstgöra vid förstainstansrätten så att den kan fungera".

Domstolen kan kontaktas enligt nedan:

COUR DE JUSTICE DES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES

L-2925 Luxembourg

Telefon: (00352) 4303-1

Telex till kansliet: 2510 CURIA LU

Telegramadress: CURIA

Telefax till domstolen: (00352) 4303-2600

Telefax till Press- och informationsavdelningen: (00352) 4303-2500

Telefax till Interna avdelningen - publikationsenheten: (00352) 4303-2650

Domstolen på Internet: *www.curia.eu.int*

Europeiska gemenskapernas domstol

**Årsrapport 1999 — Översikt över verksamheten vid Europeiska gemenskapernas domstol
och förstainstansrätt**

Luxemburg: Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer

2001 — 333 s. — 17,6 x 25 cm

ISBN 92-829-0611-6

